

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

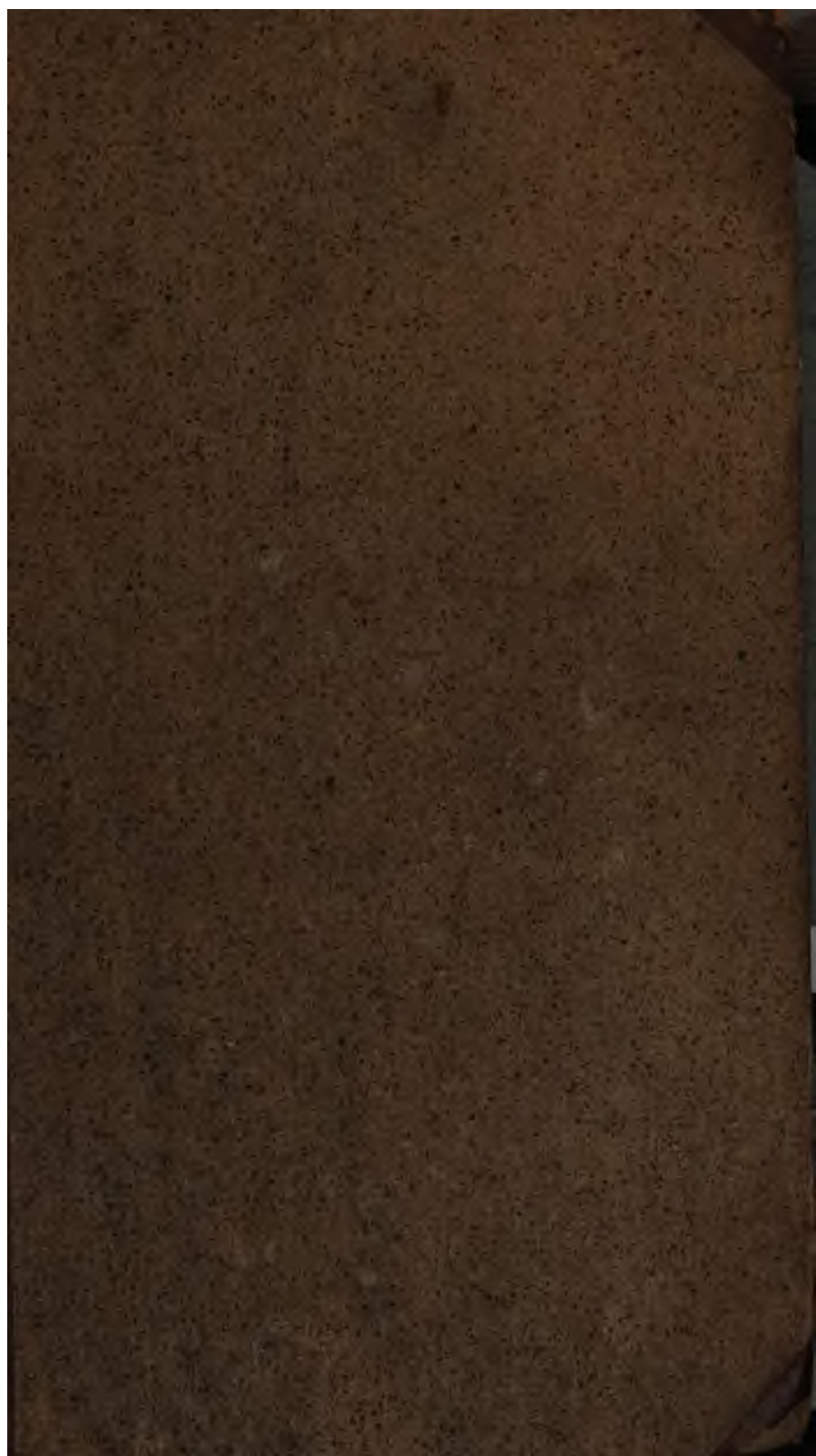
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

LADIJ JOHANNA GRAIJ.

LADIJ JOHANNA GRAIJ.

TREUR SPEL

DOOR

MR RHJNVIS FEITH.

TE AMSTERDAM; Bij
JOHANNES ALLART,
MDCCLXXXI.

275. n. 85.

LADIJ JOHANNA GRAY.

TREURSPEL

DOOR

MR RHIJNVIS FEITH.

TE AMSTERDAM; Bij
JOHANNES ALLART,
MDCCLXXXI.

275. n. 85.

V O O R B E R I C H T.

Toen ik het derde Deel mijner Brieven uitgaf, en daar het afgewerkte gedeelte mijner Ladij Graij in plaatsje, had ik ter goeder trouwe niet gedacht, dat ik immer mijn verlaaten taak weder opvatten, en eindelijk een geheel Treurspel over dit onderwerp aan 't Publiek mede zou deelen. Ondertuschen belijde ik met genoegen, dat ik voor het aanhoudend verzoek van een aantal mijner Vrienden, die mij geduurig verzochten, mijne Ladij Graij, hun ten geval, toch te willen voltooien, niet bestand geweest ben. Voor dezulken, die mij kennen, zal deeze reden voldoende zijn. Voor de overigen zal ik er bijvoegen, dat ik onder de wezenlijke voordeelen, die mij mijne heerschende neiging voor de Poëzy, geduurende mijn leven, aangebragt heeft, in de eerste plaats tel de Vriendschap van verscheiden verdienstelijke menschen, die ik heb moeten achten en beminnen, die meenigen doorn uit mijn pad hebben helpen rukken, en wier achting mij ook nu gemakkelijk vertroosten kan van de meenigvuldige kleene aanvallen, daar men, geduurende den tijd van een groote dries

jaaren , mij mijne liefhebberij mede heeft poogen te vergallen. Ik bringe hier dit laatste niet bij , om eenigen den minsten schijn van wederlegging aan dit Voorbericht te geven , ik laat staan om er mij eene kleene wraak in te veroorloven ; neen ! de vrijheid , die ik voor mij zelve eisch in 't uitgeeven , gun ik hartlijk graag aan een ander in 't beoordeelen. De Tijd is en blijft toch in beide gevallen de laatste Rechter , die naar waarde vergeten en overblijven doet ; alleen wilde ik hen , die uit minder edele bronnen , dan liefde tot de Dichtkunst en tot eene gezonde Krietieke , tegen mij geschreeven of op mij geschimpt hebben , hier eenvoudig wat meer met mijn karakter en wijze van denken bekend maaken. Waarom zouden zij hunnen tijd verkwisten met slagen aan te brengen , die niet smarten ? En hoe zouden hunne aanvallen mij beledigen of wonden kunnen , daar ik de Dichtkunst om de Dichtkunst , en niet om den roem , dien ze aanbrengt , bemin ; daar ik dus altijd de eerste ben , die zich verheugt , wanneer ik haar in mijn Vaderland in versen , die de mijnen overtreffen , rijzen zie , en hier toe tallooze maalen , in een leven , dat geheel aan de Poëzij toegewijd is geweest ,

VOORBERICHT. v

weest, de behulpzaame hand aan bekenden en onbekenden geboden hebbe? Nog eens, wat ik uitgeeve, maake ik zo goed als ik kan, en mijne omstandigheden mij veroorlooven; ik misgun anderen hunne grootere meesterstukken niet, maar ik dank God zo dikwerf ik 'er, geen Lofredenaar, maar een warm Vriend door verwerf, die mij mijne reis naar de eeuwigheid helpt bevorderen, en in wiens Vriendschap ik gelegenheid mag hebben om wijzer en beter te worden. Mijne meeste Werkjes zijn door zulk eene aanspooring in de waereld verscheenen, en mijne Ladij Graij heeft er geene andere. De bewustheid hiervan zal mijne Vrienden tot een toegeevend oordeel aanspooren, en de eigen bewustheid zal mij tot loon verstrekken. Het Publiek moge naar zijn' zin beslissen. Met alle wezenlijke aanmerkingen zal ik voordeel pogen te doen; de haatelijken of de zulken, die een hart verraaften, zo als een eerlijk Man het niet gaarn zou wenschen te bezitten, zal ik aan mijne zijde nederzetten. Men doet de zulken te veel eer aan, zelfs met hen tegen te spreken (1).

Tot

(1). De volgende Les van *d'Alembert* zal mij hier altijd

VI V O O R B E R I C H T.

Tot verstand van mijn Stuk zelve moet ik hier nog bijvoegen, dat ik verpligt geweest ben een geheel nieuw plan te maaken, toen ik de reeds afgewerkte versen op nieuw onder handen nam. Mijn eerste plan was verlooren, of liever die vuurigheid, daar ik toen het geheele stuk mede doorkeek, een vereischte, vooral tot het vervaardigen van Tooneelspelen zo wezenlijk, was verdweenen. Men zal dus hier verscheiden omstandigheden geheel anders vinden, dan ik ze volgens mijn eerste plan in het 3te Deel mijner Brieven mededeelde. Ik heb thans WIELAND meer gevolgd, dan ik eerst van gedachten was. De aaneenschakeling van mijn stuk is anders, maar alle de tooneelen, die ik van hem, behoudens mijn hoofdplan, gebruiken kon, heb ik gebruikt. De zwaarigheden, die de geachte Schrijvers van de *Vaderl. Bibl.* (2) aan dit waarlijk tragiek Onderwerp vast vinden, zijn in de daad niet gedroomd. „ Zo als de geschiedenis daar
ligt,

tot een' regel verstrekken: *Si la critique est juste & pleine d'égards, vous lui devez des remerciemens & de la déférence; si elle est juste sans égards, de la déférence sans remerciemens; si elle est outrageante & injuste, le silence & l'oubli. Apolog. de l'Etude.*

(2). Zie 2de Deel No. 1.

ligt, kan ze door de naauwbeperkte wetten van het tooneel niet ingeslooten worden; de éénheid van tijd en plaats alleen maakt altijd dat men wèzenlijke gedeeltens van dezelve daar moet laten; en om de geschiedenis naar het tooneel te hervormen, hier toe is ze te nieuw, te algemeen bekend; de Dichter loopt gevaar om ieder oogenblik door het geheugen van den Lezer of Aanschouwer tegengesproken te worden. Dus blijft 'er niets overig, dan het Hoofdkarakter zelf, om op den duur door de geheele vijf bedrijven heen te interesseeren." Deze zwaarigheden worden niet geringer, wanneer men den heerschenden smaak van onzen tijd hieromtrent in aanmerking neemt, die karakterstukken, daar waarlijk een Dichter toe vereischt wordt, veracht; om een Roman in saamenspraaken, eene kunstig aaneengevlochten intrigue, die een zeer middemaatige Kop vervaardigen kan, vooral wanneer hij veel theatraale pracht te hulpe roept, te bewonderen en na te loopen (3). Dit is een van de reden, dat ik

WIB-

(3). *Suivant l'opinion d'un grand génie de l'antiquité, la tragédie est plus philosophique & plus instructive que l'histoire même. Sil faut entendre par tragédie un roman d'environ quinze cents vers, chargé d'épisodes, écrit d'une manière lâche*

VIII V O O R B E R I C H T.

WIELAND beurteling gevolgd en verlaaten heb. Om Ladij Graij te schilderen heb ik hem zo veel moogelyk overal gevolgd. Hij is hier treffend en vol beweeging. De overige karakters heb ik sterker geteekend, dan ze bij hem gevonden worden. Men wil bij ons meer beweging en gewis zal men aan deeze begeerte bij mij meer voldaan vinden. Bij hem is bijna alles louter sentiment, en wel van dat soort van sentiment, dat men bij ons zo geneigd is. om voor overgedreven te verklaaren, en mooglyk bij ons tot nog toe ook waarlyk overgedreeven is. Wat mij alleen behoort, is voornaamlyk het meer groote karakter van NORTHUMBERLAND. Bij WIELAND eindigt hij, naar mijne gedachten, laf en klein; bij mij blijft hij, te midden van zijne boosheid, zijnen grooten en eierzuchtigen aart behouden. De geheele wending is bij mij anders. De van smart ylhoofdige Moeder en de meeste gesprekken tuschen Guilford en zijne Echtgenooten,

Et doursoufflée, dont l'unique but est d'intéresser, pendant deux heures, par une intrigue adroitement combinée & semée de quelques situations piquantes, on ne sauroit être, sur ce point, de l'avis d'Aristote; & ce poème, bien loin d'avoir l'importance qu'il lui donne, n'est guère au-dessus d'un opéra comique.
 CHARLES IX. *Dijc. prélim.*

noote, behooren mij ook alleen toe. Het overige zal een kundig Lezer, wanneer hij de beide stukken met elkanderen vergelijken wil, zelf ontdekken, en zo hij al hier en daar van eene andere gedachte, dan ik, mogt zijn, zal hij toch, vlei ik mij, toe moeten stemmen, dat ik over 't algemeen geene verwerpelijke redenen voor mijne keus gehad heb. Ondertusfchen geef ik, wat het geheel betreft, mijn stuk niet hooger op dan voor eene navolging van WIELAND.

Wat nu het getrouw blijven aan de Geschiedenis aangaat, ik oordeel voor het Treurspel geene andere getrouwheid noodzaaklijk dan die der Karakters. Indien de Dichter de Personaadjén, die hij ten tooneele voert, naar haar algemeen bekend karakter laat spreken en handelen, heeft hij naar mijn oordeel voldaan (4).

Die

(4). Ik zou dit mijn oordeel hier met aanzienlijke getuigenisfen uit de Oudheid, en uit de beste Fransche Tooneeldichters kunnen staaven. Maar voor hun, die dit onderwerp wat meer dan oppervlakkig bekeeken hebben, zou dit overtollig zijn. Ondertusfchen zie ik met genoegén, dat de Heer DE CHÉNIER, Dichter van het onlangs in Frankrijk zo veel geruchts gemaakt hebbende Treurspel: *Charles IX, ou l'École des Rois*; hieromtrent met mij van dezelfde gedachte

x V O O R B E R I C H T .

Die hieromtrent anders mogten denken, gun ik hartlijk graag naar hunne denkwijze Treurspelen te vervaardigen, indien ze mij de mijne maar gunnen. Dit weet ik intusfchen zeker, dat de historischele getrouwheid op haar zelve geen verdienfte hoe genaamd aan een tooneelftuk geeft, maar wel het spel der hartstochten en driften, naar de verschillende karakters bereekend, en alle
uit

zij. Men had hem tegengeworpen (want ook zijn werk heeft de nijd niet meer verschoont, dan hij eenmaal de Meesterstukken van de CORNEILLES, RACINES en CREBILLONS verschoonde) dat *de Kardinaal de Lorraine*, tegen de waarheid der Geschiedenis aan, door hem te Parijs gebruikt wordt, om de wapenen der Roomsgezinden, die de Protestanten gingen vermoorden, intezegenen, schoon die Geestelijke op dat oogenblik te Rome was. En zie hier wat hij op deeze beschuldiging antwoordt: *Je fais que ce Cardinal était à Rome à l'instant du massacre de la Saint-Barthélemy, mais il serait absurde d'exiger du poète qui compose une tragédie nationale* (schoon hier zeker de geschiedkundige waarheid meer dan ergens elders in aanmerking komt) *la scrupuleuse exactitude d'un historien. Dans une tragédie il suffit de ne faire agir ses personnages que d'une manière conforme à leur caractère connu. Je serais blâmable, par exemple, si j'avois peint le Chancelier de l'Hôpital comme un homme intolérant & sanguinaire, ou le Cardinal de Lorraine comme un prelat vertueux.*

mit de natuur , zo als ze is , wat de deelen , en uit de schoone natuur , wat het geheel betreft , genomen. Integendeel , zo dra men het belang vermeederen kan door eene kleine inbreuk op de Geschiedenis te maaken , zal elk gevoelig Lezer , en nog meer Aanschouwer , gemelijk op den verveelenden Dichter worden , dat hij deeze inbreuk niet gewaagd hebbe. Wat zegt het , bij voorbeeld aan de waarde van mijn stuk , of ik het Leger , dat voor Johanna Graij zou strijden , door Northumberland of door Suffolk laate aanvoeren , schoon de Geschiedenis hier Northumberland noemt ? Ik heb hier Suffolk toe verkoozen , die 'er in de daad eerst toe bestemd was , om dat Northumberland veel belangrijker op het Tooneel is , en ik hem dus oneindig minder graag misfen wilde. Door deeze kleine ongetrouwheid aan de Geschiedenis , heb ik ten minsten de verveelende herhaalingen gemijd , die er in de LADIJ GRAIJ van WIELAND hieromtrent gevonden worden. Al de tooneelen , die bij mij eens voorkomen , worden daar altijd tweemaal gevonden. De Vader zet Ladij Graij aan om den scepter te aanvaarden , de Moeder doet het zelfde ; de Vader klaagt over haar noodlot , de Moeder herhaalt de eigen klagten ; de
Vader

XII V O O R B E R I C H T .

Vader wordt hooploos bij 't verlies van zijne Dochter , de Moeder vertoont de eigen gemoedsbewegingen. Beide betrekkingen waren even na, beider gesprekken moesten dus natuurlijk in malkanderen loopen.

Over de zedelijke waarde van mijn Treurspel zal ik, eindelijk, wel niets behoeven te zeggen. Ik denk, dat ze ieder genoegzaam in de oogen zal stralen. Mogten toch eenmaal de zulken, wier pligt het is voor de zeeden des Volks in de eerste plaats te zorgen, kunne aandacht eens laten vallen op de verbetering van het Tooneel in Nederland (5)! Mogt de Geestelijkheid toch eenmaal verlicht

(5). In de eerste plaats behoort hier toe eene naauwkeurige schifting, niet door de Staatkunst, maar door eene gezonde en op het waarachtig heil des Volks doelende Zedekunde, der Tooneelftukken, die al of niet vertoond zullen worden. Al het nut, dat heden een weluitgevoerd moreel Treurspel veroorzaakt, wordt morgen, en dikwerf één uur er na, door een misdaadig blijspel of door eene schandelijke klucht verwoest. En hoe kan men Tooneellisten van onbesproken zeeden verwachten, zo lang deezen verplicht zijn, om even zeer uit te munten in de platte onreine aartigheden, die b. v. in een Bruiloft van Cloris en Roosje voorkomen, als zij voor eenige oogenblikken in de rollen van Gijsbrecht van Amstel of van Badeloch deden? Deeze klagten zijn

licht en eerlijk genoeg worden, om liever de toejuiching en vergoeding van eenige bevooroordeelde menschen te willen misfen, dan het Zeedenverderf zo lijnrecht in de hand te werken, als zij waarlijk doet, zo dikwerf zij om het misbruik het gebruik veroordeelt en hierdoor juist alles op den ouden voet doet blijven en de minste verbetering onmogelijk maakt! Zo als de zeeden van onze Eeuw zijn, is de Feugd mogelijk nog nergens beter in haare avonden van vermaak dan in een goed schouwspel. Hier kunnen ze ten minsten leeren om waarlijk wijzer en beter te worden. Voelt men niet, hoe zeer men dit heilzaam oogmerk tegenwerkt, wanneer men geduurig tegen alles, wat Schouwburg heet, verkiest te declameeren? wanneer men het redelijk vermaak, dat een weluitgevoerd zedelijk Tooneelstuk geeft, in den eigen rang plaatst met
 speel-

zijn niet nieuw. Ik vinde ze reeds aangeheven in 't jaar 1669, door het Genootschap: *Nil volentibus arduum*. Toen reeds was de hoofdstelling: men moet het gemeen behagen. Ongelukkig maar, dat 'er in meer dan een eeuw hieromtrent bijna niets veranderd zij! En echter betreft het niets minder dan de Volkszedes! De Voorrede van den Heer DOP voor de *Agrippa* of de *gewaande Tiberinus*, in de werken van het straks genoemde Genootschap te vinden, verdient hier geheel nagelezen te worden.

XIV V O O R B E R I C H T.

speel- en danspartijen , die , hoe men 'er dan ook over denken moge , ons verstand en hart gewis niet verbeteren kunnen. De Jeugd wil dien weg wel uit. Zij gebruikt dan den Schouwburg als het kaartspel of het dansen , om eenen langen winteravond te vermoorden , en men helpt haar de moeite uitwinnen van op zelfverbetering te denken , die toch even zo wel voor haare rekeningligt , als ze eene goede les van het Tooneel hoort , dan of zij ze van den Kansel ontvangt. Omtrent de algemeene verachting voor al wat Acteur is , is het niet beter gelegen. Ik beken , 't is gemaklijker hier alles te veroordeelen , dan mede te werken om te verbeteren. Of het ondertusfchen verdienstelijker zij , laat ik aan het onpartijdig oordeel van elken vriend der deugd over ; maar dit weet ik zeker , dat zo lang wij geen onderscheid maken tusfchen Acteurs , die zich wel gedragen , die uit liefde voor de kunst speelen en van dien kant alleen de achting van het Publiek wenschen te verwerven , en de zulken , die deeze kostwinning als een verlobbrief , om eerloos en ongebonden te moogen leven , beschouwen , wij weinig kans hebben , om andere Acteurs en Actrices , dan van de laatste soort , te bezitten. Ik zeg niets meer , dan

dan de ondervinding in Duitschland getoond heeft. Van het oogenblik, dat men hieromtrent redelyk heeft begonnen te denken, heeft men Tooneellisten gehad van onbesproken zeeden, wier verkeering de waardigste menschen gezocht hebben.

Ik zal dit Voorbericht met de woorden van WIELAND besluiten. Zij zullen mijn laatste gezegde bij redelijke menschen ondersteunen.

„ Het Treurspel is aan het edele doelwit toegewijd, om het Groote, Schoone en Helâhaftige der Deugd op de aandoenlijkste wijze voor te stellen, om het gevoel der menschlijkheid en de sijmpathetische deelneeming aan alles, wat de menschen betreft, op het levendigste op te wekken en te onderhouden, om over 't algemeen de Deugd in handelingen en naar het leven te maalen, en de menschen bewondering en liefde voor haar af te dwingen.

De Treurspeldichter is derhalven een Moralist, en warmer hij zich hier door eenige verdiensten bij de wereld verwerft, is het onstrijdig dat hij zijnen roem met hun deelt, die zijne Treurspelen zoo voorstellen, dat de Karakters, Situaties, Gedachten en Hartstochten
door

xvi V O O R B E R I C H T .

Door de actie eenen hoogen graad van leven bekomen, en dus oneindig meer vermaak en aandoening verwekken, dan men uit de bloote leezing immer zou gehaald hebben.

Men zou niet kwalijk doen, wanneer men zich de Dichters en Acteurs voorstelde, als menschen, wier bestemming het is, om het Publiek op de redelijkste wijze te vermaaken, en op de vermaakelijkste wijze te verbeteren. Dit zou beide soort van Lieden opwekken, om zich de achting en liefde van het vernuftige gedeelte der Maatschappij waardiger te maaken, en de Waereld zou aan genoegens, en aan andere voordeelen, die op het vernuft, den smaak, het hart en de zeeden hunne betrekking hebben, niet weinig gewinnen."

LADIJ, JOHANNA GRAIJ.

T R E U R S P E L.

V E R T O O N E R S .

*De Hertog van NORTHUMBERLAND, gewezen Graaf
van Warwik, en Vader van Lord Guilford.*

De Ridder PALMER, Vertrouwde van den Hertog.

Ladij JOHANNA GRAIJ.

Lord GUILFORD, Gemaal van Johanna.

De Hertogin van SUFFOLK, Moeder van Johanna.

De Bisfchop GARDINER.

FEKNAM, Deken van de St. Paulus Kerk.

SIDNEIJ, Vertrouwde van Ladij Johanna.

SOLDAATEN en LIJFWACHTEN.

Het TOONEEL is te LONDEN.

After the picture in the original.

MADJ GRAY.

En loonen wij 't Heelal, hoe hier een Christen sterft,

GARDINER.

Ja sterf. Hardnekkige! - - -

IVde. Boek. IVde. Scen.

LADY JOHANNA GRAY,

T R E U R S P E L.

E E R S T E B E D R I J F.

E E R S T E T O O N E E L.

NORTHUMBERLAND, PALMER.

P A L M E R.

Gij zegeviert, Mijlord! Het lot van Engeland,
De troon, de stem des Raads, 't rust alles in uw hand,
En daar geheel een Volk eerlang uw wijsheid huldigt,
Zijt ge al die grootheid aan u-zelv' alleen verschuldigd.
Mijn ziel deelt in uw vreugd, zij.... dan, wat's dit!... gij zucht?
Uw oog staat donker? —

NORTHUMBERLAND.

Acht! mijn boezem zoekt naar lucht.
Gij ziet Northumberland voor 't eerst voor de uitkomst vreezen.

P A L M E R.

Wat hoor ik? Gij bevreesd? — Neen, 't kan niet mogelijk wezent
De schrandre Warwik, wien, toen alles tegenstond,

A 2

Toen

4 LADY JOHANNA GRAY.

Toen Seijmour, wien het bloed aan Eduard verbond,
Den kleensten verdren stap onmooglijk schein te maaken,
De wrok van 't Noodlot zelf in feller gloed deed blaaken;
Die in zijn verziend brein 't ontwerp beraamen kon,
Dat al de staatkunst van een morrend volk verwon,
En van een' aanvang, dien het oog naauw onderscheidde,
Door duizend kronkelpaen tot aan den Rijkstroom leidde;
Die tot den laaften stip dit grootsch ontwerp volbragt;
Die bef de Seijmours naast den zetel heeft geslacht;
Wiens onbezweken moed het klimmen der gevaaren
Alleen ten prikkel was om hooger nog te staaren;
Wien niets aan 't wanklen bragt, schoon alles weerstand bood,
Tot daar zijn fiks beleid het volle doelwit schoot; —
Hoe! nu hij veilig is, na zo veel zweets en zorgen,
Nu Eduard in 't graf zijne eerezucht houdt verborgen,
Nu 's-Vorsten jongste Wil zijn aanslag is geweest,
Nu klopt, nu vreest het hart, dat nimmer heeft gevreesd?

NORTHUMBERLAND.

Uw ongeschonden trouw, sinds jaaren mij gebleeken,
Eischt, dat ik ongeveinsd in 't eind tot u zal spreeken.
Ken mij geheel, mijn Vriend! en oordeel van mijn' stand.
Gij waant, dat mijnen trots de kroon van Engeland
Bij d'aanvang van mijn' loep terstond in de oogen straalde,
Dat ik aan haar bezit mijn' laaften stap bepaalde,
En sinds, bij 't kleenst ontwerp, dit doelwit nooit verloor —
Gij dwaalt; mijn eerste wensch ging tot den troon niet door.
De gunst van Eduard met anderen te deelen,
Die gunst door dapperheid en krijgsbeleid te steelen,

Zie

Zie daar zijn hoogste vlugt; — maar deeze wensch voldaan,
 Deed eindloos in mijn hart een' hooger wensch ontstaan.
 't Genot ging bij 't bezit altijd voor mij verlooren;
 Een eeuwig nieuw verschiet kon mij alleen bekooren;
 Tot dat mijn jongst ontwerp de kroon in mijn Geslacht,
 Maar al haar majesteit aan mijne voeten bragt,
 En nog — konde ik — ik zelf den zetel overheeren,
 Die glorie werd mij smaad, en 'k zou op nieuw begeeren;
 Een hart, dat niets vervult, dat naast den troon nog brandt,
 Zie daar het hart uws Friends, zie daar Northumberland!

P A L M E R.

'k Zie in dat alles niet wat u voortaan doet schroomen?

N O R T H U M B E R L A N D.

't Vooruitzicht dat mijn doel vergeefs is ondernomen,
 Dat de eigen oorzaak, die de wet gaf aan 't geval,
 Nu zelfs het Noodlot zwicht, mijn hoop verijdlen zal.
 Hoor, Palmer! dat de vrees dit hart niet ligt doet buigen,
 Kan 't muitziek Schotland en 't weerspannig York getuigen.
 Aan 't hoofd der Legerfchaar heeft Warwik nooit gevreesd.
 Mijne eerste zucht is die van eenen Held geweest;
 Zij koos een' eedlen dood voor een verachtlijk leven.
 Die eigen moed heeft sinds mij niet geheel begeven.
 Een kleene ziel had nooit mijn trotsch ontwerp gesmeed;
 Maar ach! die stille rust, die van geen siddren weet,
 Die sterkte, die niets schroomt, was uit mijn ziel verflonden.
 De waare moed is aan de Deugd alleen verbonden.

6 LADIJ JOHANNA GRAIJ.

Te midden van 't geluk gevoelde ik niets dan smart;
Een stem verhief zich uit het binnenst van mijn hart,
En doemde mijn bedrijf als snood en onrechtvaardig. —
Een troon verdooft die stem, en is die wroeging waardig;
Maar dien te derven, als de misdaad is volbragt,
Als niets den rauwen kreet, die wraak eischt, meer verzacht;
Dan, nergens voor die stem, die donderstem verschoolen,
In ongekenden angst de waereld om te doolen,
't Heelal te aanschouwen als een barre woesteni
Ach! Palmer! ach, mijn Vriend! — gevoelt gij wat dit zij! —

Tot hier toe kon 't geluk mijne eierzucht vergenoegen.
't Scheen alles naar mijn' wensch en doelwit zich te voegen.
De laatste Seijmour, door mijn zwagerschap misleid,
Het offer van zijn' waan, en mijne arglistigheid,
Viel, schoon van Vorst en Volk geliefd en aanbeden.
Mijn Zoon, met Suffolks Telg in 't echtverbond getreden.
Met de eedle Ladij Graij, die uit den Konings stam
Van York, vereenigd met Lancaster, oorsprong nam,
Maakt al het aanzien van haar' Vader mijn vermoogen.
De kwijnende Eduard look julst te pasf' zijne oogen.
Zijn jongste wil, gestaafd door Eed en Raadsbesluit,
Sluit Hendriks oudste Telg van Englands zetel uit,
Bekleedt die daad voor 't oog der wederspannelingen
Met al de reden, die de Godvrucht aan kan dringen,
En schenkt Johanna, door haar deugd alom geächt,
Den Konings tijtel, mij de volle Konings magt.
Maria's aanhang, door die maar in 't hart verslaagen,
Durft, na zo stout een stap, geen enklen aanslag waagen.
Het Volk, dat Eduard altijd gehoorzaamd heeft,
Naar vrijheid zucht en voor Maria's wreedheid beeft,

Zal,

Zal, met verrukking en het onbepaaldst verlangen,
 De nieuwe Koningin, hem zo gelijk, ontvangen.
 't Stemt alles met mij in! — maar wie verzekert mij,
 Dat ook mijn Dochter mij in 't eind gehoorzaam zij? —
 Haar stille en schrandre ziel doet mij voor de uitkomst beeven.
 Gestaeëg zich zelf genoeg, bemint zij 't eenzaam leven.
 Haar strenge deugd, niet ligt door valschen glans verblind....

P A L M E R.

De deugd van Suffolks Telg?

NORTHUMBERLAND.

Die eigen deugd, mijn Vrind!
 Die mij mijn aanslag bij den jongen Vorst deed waagen,
 Verzekerd, dat mijn list de zege weg moest draagen,
 En 't beste deel des Volks, aan zijn belang getrouw,
 Om 's Vorsten wijze keus eenstemmig juichen zou.
 'k Vrees, dat die eigen deugd mijn' toelèg zal bemerken,
 Mijne eerzucht straffen, en mijn' ondergang bewerken.
 Maria zegeviert, zo dra mijn aanzoek zwicht.

P A L M E R.

Hoe ijdel is uw vrees! De beste deugd weegt ligt,
 Waar ons de inschikkelijkheid een' zetel doet verwerven.

NORTHUMBERLAND.

Een Vrouw, zo groot als zij, kan ligt een zetel derven.

3 LADY JOHANNA GRAIJ.

Haar Godvrucht aasde nooit op een' vergangbren schijn....

PALMER.

Maar zal die Godvrucht zelf u niet behulpzaam zijn?

NORTHUMBERLAND.

Zie daar ook juist den grond, waarop ik nog blijf hoopen.
Haar ziel staat voor 't belang der nieuwe kerkleer open.
Zij kent Maria's aart, haar wraakzucht, trots, en waan;
Zij weet hoe blind haar hart aan Rome is toegedaan,
En kan niet twijfflen of het martelbloed zou stroomen,
Zo ooit de Rijksstaf in zo wreed een hand mogt koomen.

PALMER.

Die reden drijft haar wis om uwen wil te doen.
Zij zal, zo lang ze kan, het vrij Geloof behoên,
En, zo ze al aarslen mogt, het ouderlijk begeeren,
Door de eerezucht angevuurd, zal haare weigring keeren.
Ook mint zij Guilford teêr, en hij, die niets bemint,
Die niets zijne aandacht, niets den sceptor waardig vindt,
Dan eene Wederhelst, zo vol aanminnheden,
Zal al zijn' invloed aan haar wanklend hart besteden.
Verban dus uwe vrees, waar gij zo veilig zijt.
En wat de list betreft, die gij u zelf verwijt,
De Godsdienst, door uw vlijt voor zijnen val beveiligd,
Heeft door zijn' invloed al uw poogingen geheiligd.
Hij zet uwe Eerezucht zo veel waare groatheid bij,
Dat elk Geloofsgeenoot....

NORTHUMBERLAND.

Hoe weinig kent gij mij!

De

T R E U R S P E L.

De Godsdienst deelde nooit in d'ijver, die mij schraagde;
't Was 's Vorsten aanzien, niet zijn leer, die mij behaagde.
Uit staatzucht viel ik Rome en haar belangen af,
En koos een nieuw geloof, dat nieuwe grootheid gaf.
Een kerkleer, die verhief en op een' troon deed boogen,
Had al den luister van de waarheid in mijne oogen,
En al de dwaaling, die mijn hart bij Rome vond,
Was dat geen zetel in haar schaduw voor mij stond!
Maar 'k zie de Koningin, op m^{ij}n verzoek, reeds naadren.
Gaa, waarde Vriend! den Raad, die eerlang zal vergaaden,
Versterken in zijn trouw, en denk bij elke stem,
Dat Warwik nimmer zinkt, of Palmer zinkt met hem!

T W E E D E T O O N E E L.

NORTHUMBERLAND, LADIJ GRAIJ.

NORTHUMBERLAND.

Hoe! nog in de eigen rouw? 'k Zie nog uw traanen vlieten?
Nog bloedt dat eigen hart, dat altijd moest genieten?
Mijn Dochter! staak in 't eind dat maateloos gewezen...

L A D I J G R A I J.

Mijlord! ik weende schaars om eigen tegenheên;
Mijn ziel, reeds jong gevormd voor de ondermaansche plaagen,
Vond in den Godsdienst kracht om 't grievendst leed te draagen.
Zij kende vroeg den prijs der aardfche zaligheid,
Die 't ongewapend hart voor 't foltrendst wee bereidt,

En lieflijker streelt om feller nog te treffen.
 Haar onbestendige aart deed mij voor lang bezeffen,
 Dat hij, die laager dan het vast gestarnte bouwt,
 Den grondslag van zijn heil aan welzand toevertrouwt.
 'k Beken, de dood eens vriends, zo edel en zo teder,
 De dood mijns Eduards slaat al mijn vreugd ter neder.
 De Godsdienst, dien ik volg, ontzegt het oog geen traan,
 Hij weert gevoelloosheid, maar spoot tot menschheid aan.
 Ach! opgevoed met hem, gewoon in zijne spelen,
 In zijue kindfche vreugd en vriendschap staeg te deelen,
 Ben ik getuige van de ontwikkeling van zijn' geest,
 Van zijne Godvrucht, van zijn blanke deugd geweest;
 En daar ook in den dood zijn vriendschap niet verkoelde,
 Hoe laag moest ik niet zijn, zo ik geen smart gevoelde!
 Neen, 'k voel die, 'k voel haardiep in 't binnenst mijner ziel! —
 Zo echter mij alleen in hem een Vriend ontviel,
 Zou ligt mijn hart den loop dier bittere traanen stuiten,
 En al zijn lijden in zijn eigen kring besluiten.
 Maar nu — ach! hoe veel leeds is aan zijn' dood verknocht!
 Wie telt de rampen, die zijn treurig sterfuur wrocht?
 Waar zal het klein getal van eedle waarheidsvrinden
 Voortaan bescherming, waar in nood een toevlugt vinden?
 Wie zal hen dekken voor 't angstvallig Bijgeloof,
 Dat, voor de Menschlijkheid en voor de Reden doof,
 Door foltrend ligchaamswee de zielen wil bekeeren,
 Een' God van liefde waant door menschenmoorden te eeren,
 En, daar het minder woede als ketterij verdoemt,
 Den bloedigsten Barbaar den grootsten Christen noemt?
 Ach! Eduard alleen was hun ten troost gefchonken.
 Aan zijnen zetel was hun kracht, hun bloei geklonken;

Hij

Hij was hun lotgenoot, en in de teerste jeugd
 Hun Gids, hun Voorbeeld in de waarheid en de deugd.
 Met hem zonk al hun hoop voor eeuwig in de kimmen!
 En nu — wie zal den troon, na zulk een' Vorst, beklimmen?
 Maria — ach! die naam blaast reeds ontroering in!
 Maria, wreed van aart en Romes Erflavin! —
 Zij, van haar eerste wieg door Godsdienstwrok gedreëven,
 Van Priestren, met den Dolk in 't koorgewaad, omgeven,
 Die allen met een oog, ontvlamd door ketterhaat,
 Dien langverkropten wrok bezielen door hun raad,
 Zal, om haar ijver voor het oud geloof te ontvouwen,
 Eerlang op martelbloed haar' ijsren zetel bouwen.
 Mijn God! wat bang verschiet volgt zulk een uitzicht na!
 Ach! als ik heel den reeks dier rampen gadeslaa,
 En reeds den noodkreet hoor' van Kerk en Volk te gader,
 Dank krimpt, dan scheurt mij 't hart! — Ja!.. dat ik ween', mijn
 (Vader!

NORTHUMBERLAND.

God lof! mijn Vaderhart heeft u dus niet miskend! —
 Johanna! ween niet meer! Uw ramp is afgewend.
 Gij mist alleen uw' Vriend, de Kerk vindt alles weder.
 God zag op 't bang geschrei van zo veel Eedlen neder.
 Aanbid met mij een' God, zo vol van menschenmin....
 Hij zelf roept u ten troon als Englands Kouingin!

L A D I J G R A I J.

Mij? mij, Mijlord?

12 LADIJ JOHANNA GRAIJ.

NORTHUMBERLAND.

Met recht moogt gij verwonderd wezen,
Eene uitkomst, zo vol heils, na zulk een angstig vreezen,
Is niet veel minder dan een wonder in mijn oog.
Denk echter niet, dat ik uwe eedle smart bedroog,
Neen, mijn Johanna! neen! mijn taal was niet vermetel.
De jongste wil uws Vriends benoemt u tot den Zetel,
Of liever, God, God zelf bewrocht hier toe zijn hart,
En heel de Raad bezwoer den wil van Eduard.

LADIJ GRAIJ.

Bedwelmd, verplet, voel ik mijn denkracht mij ontrooven....
Ach, dierbre Lord! ik kan, ik kan het niet gelooven....
Onmoglijk!... Eduard... mij, uit den stillen kring.....

NORTHUMBERLAND.

'k Voel mij beleedigd door een langer twijffeling.
Maar neen; uw knellende angst kon niet zo ras verdwijnen.
Zo groot een wisfeling moet ongelooflijk schijnen.
'k Vergeef 't u ligt, dat gij als nog mijn taal mistrouwt,
En alles voor een' droom, een nachtverschijning houdt;
Ras zal Brittanje's Raad zich voor u nederbuigen,
En u volkomen van de waarheid overtuigen.
Herstel uw' moed, mijn Kind! dit vordert thans uw eer.
Wees uwer waardig! — dit is al wat ik begeer.
Gij schenkt den troon meer glans, dan hij aan u kan geeven.
Geen koninglijker bloed mogt ooit door aadren zweeven;

En

En wie, zoek vrij alom, wie zou de Kerk en Staat
 Van God begeeren voor hun hulp en toeverlaat,
 Nu zij in Eduard den besten Koning derven,
 Dan U, die ze als een gift uit zijne handen erven,
 Dan U, in wie zijn geest, zijn deugd en godvrucht woont,
 En die, bij de eigen zucht, dezelfde grootheid toont?

L A D I J G R A I J.

Wat zal, mijn Vader! ach! wat kan uw Dochter zeggen!
 Ik voel, waar ik mij keer, mijn' twijffel wederleggen.
 Uw ernst... de tijd... de zaak... Maar ó! vergeef mijn smart....
 Hier misfen woorden en gedachten aan mijn hart.
 Ach! hoe kon Eduard ooit op dit dénkbbeeld komen?
 Hoe heeft het in zijn ziel, in de uwe stand genomen?
 Ik bloos en sidder om het u te melden... neen,
 'k Begrijp niet hoe uw geest dit vreemd ontwerp kon smeén,
 Hoe uwe ervarenheid en schrander brein te gader.....
 Doch ik herroep mij, ja, ik vat het, dierbre Vader!
 Vergeef het aan mijn jeugd, en mijn verslagenheid...
 Een brandende ijver, daar de beste deugd voor pleit,
 Om voor een wis verderf zijn Vaderland te dekken,
 Kan ook den wijsten zelf' in eenen aanslag trekken,
 Dien, bij een koeler bloed, 't verstand zou tegengaan.
 Maar zeg mij, zal het Volk niet aan het morren slaan,
 Als 't voor Maria, die haar kroonrecht wordt ontworpen,
 Maar wie de Rijkswet eischt, zich mij ziet opgedrongen,
 Mij, die een gunstig lot tot onderdaane schiep,
 En die mijn eigen hart tot stille veldvreugd riep?
 Zal toorn en wraakzucht niet op aller aanschijn gloeien?
 Zal Romes aanhang in dat vuur van twist niet groeien?

Of

41 LADIJ JOHANNA GRAIJ.

Of kan men waanen, dat haar stand, haar ongeval,
Aan Hendriks Dochter thans geen Vrienden schenken zal,
Geen Vrienden, die des noods voor haar in 't strijdperk treden?
En niet voor haar slechts, neen! heeft ooit een Brit geleden
Dat de eer der Rijkswet, thans beroofd van alle kracht,
En met den voet vertreên, zo schandlijk wierd veracht?
Zijn 't niet hun wetten, die de Britten staég verweeren,
Die ze als de Schutsgóon van hun eigen Vrijheid eeren?
Zal Spanje's Legermagt, waar voor reeds de Aardboom beeft,
Zal Flips, wiens Scepter 't Oost en Westen wetten geeft;
Zijn Bruid niet bijstaan, haar geschonden recht niet wreken?
Helaas, mijn Vader! wat zal dan uw halfbezweken,
Uw zwakke Dochter, waar een waereld u bestrijdt,
U helpen kunnen? zij, die nu reeds naamloos lijdt!

NORTHUMBERLAND.

'k Beken, ik ben verbaasd van u die taal te hooren!
Waar u de pligt beveelt, hebt gij den moed verlooren?
Hoe kon men denken, neen! hoe kon men slechts vermoên,
Dat de eedle Ladij Graij hier tegenstand zou doen?
Dat zij, wier geest en hart, zo moedig als verheeven,
Haar aanspraak op den roem der grootste Mannen geeven,
Hoe kon men denken, dat ze een' zetel af zou slaan,
En 't heerlijkst lot, dat hier de Hemel schenkt, versmaént
Johanna! smoor uw vrees! zij maakt u onrechtvaardig.
Verhef u boven haar — nog eens, wees uwer waardigt!
Denk wat uw Vaderland, 't geen uwe deugd vereert,
Denk wat uw eigen hart, wat God van u begeert.
Betaamt het aan de Deugd voor 't minst gevaar te vreezen?
Was dus dier Helden moed, zo vaak door u gepreezen,
Die

Die onverschrokken, met de wapens in de hand,
Den dood braveerden voor het lieve Vaderland?
Was deeze laage vrees in de eerste Martelaaren
De bron dier grootheid, die in 't barnen der gevaaren
De houtmijt aanlagcht, en den hals aan 't slachtmes biedt?
Maar neen, mijn Dochter! neen, dit alles wacht u niet.
Wat Eduard begeert, en stervende u komt smeeken,
Wat Raad en Volk verwacht, die gij in mij hoort spreken,
Vereischt geen heldenmoed, geen offer. Al die vrees,
Die weérstand, en wat meer voor uw gezicht verrees,
Heeft uw verbeelding, door den dood uws Vriends verwilderd,
En nog, nog zwart van rouw, zich zelve alleen geschilderd.
Het aantal Edelen is grooter dan gij denkt.
Al wat de Vrijheid mint, een zucht aan de eer nog schenkt,
Der Priestren bloeddorst vloekt, en wie zou haar niet vloeken?
Zal in de schaduw van uw' troon bescherming zoeken.
Maria — ze is in 't oog des Volks niet Hendriks Spruit,
Maar een slavin van Rome, en Flips verloofde Bruid.
Ach! wien, die niet sinds lang den roem eens Brits verachtte,
Wien kookt zijn bloed niet op de oantzettende gedachte,
Van eens te bukken voor het trotsche Spaansche juk?
Geloof mij, in dit uur van algemeenen druk,
Zal Stad en Volk in u een' zichtbren Engel groeten,
Dien hun de Hemel tot 's Lands redding deed ontmoeten.

L A D I J G R A I J.

Ach, gave, gave God, het ware in mijne magt,
Een Volk te redden, dat tot God om redding smacht!
Maar met den Scepter heeft zijn hand mij niet belaaen.
Hij haat het valsch vernuft, dat ongerechte daaden

Door

16 L A D I J J O H A N N A G R A I J.

Door een rechtſchapeu doel wil aadlen. Niet aan mij,
Aan Hendriks Dochteren behoort de heerſchappij;
Zo lang die leeven, is de troon voor mij geſlooten.

N O R T H U M B E R L A N D.

Zijt gij dan minder uit het eigen bloed geſprooten?
Heeft haar 't Geboortelot aan Eduard gehecht,
Uw deugd, uw goedheid geeft u tot dien tijtel recht.
Pleeg hij niet zelf u met dien zoeten naam te noemen?
Verdient Maria, die op niets van hem kan roemen,
Die trotsch en wreed den wenk des minſten Priesters eert,
Die nooit den grooten pligt der Vorſten heeft geleerd,
Om in het heil des Volks hun heil alleen te vinden,
En aller harten aan hun goedheid te verbinden;
Verdient zij meer dan gij, in wie die Vorst herleeft,
Den naam van Zuster, die haar slechts het noodlot geeft?

L A D I J G R A I J.

Die lof, hoe lieffelijk zij van eens Vaders lippen
Ook anders in het hart uws Dochters pleeg te glippen,
Heeft in dit oogenblik niets dat mijn boezem ſtreelt.
Maria wordt door u zo haatlijk afgebeeld,
Om bij dit zwart tafreel mijn waarde.....

N O R T H U M B E R L A N D.

Hoe! zo even
Hebt gij mij de eigen ſchets van haaren aart gegeven;
Is zij niet trotsch? niet wreed? Vergeet gij 't bang verſchiet,
Dat met haar komst ten troon de Waarheid voor zich ziet?

L A D I J G R A I J.

Dit zij zo. Kan haar trots, bij duizend andre vlekken,
 Mij tot een recht ten troon in 't oog der Deugd verstrekken?
 Zal ik, waar God ons straft, na lang getergd geduld,
 Me onttrekken aan die straf, door eene nieuwe schuld?
 Aan haar behoort de Kroon, en is zij die onwaardig,
 Ons voegt het zwijgen best. Gods oordeel is rechtvaardig.
 't Wordt door geen flinks bestaan gestremd in zijnen loop.

N O R T H U M B E R L A N D.

Helaas! mijn Dochter! hoe bedriegt gij mijne hoop,
 En teffens al de hoop, waarbij de Britten leven!
 Hoe! zal een Vrouw, door haar hardnekkig wederstreeven.....
 Maar neen! gij zult, gij kunt zo dwaas een' stap niet doen.
 Een rijper overleg zal hem gewis verhoen.
 'k Verlaat u voor een poos. Verzamel uw gedachten.
 Voel zelve in de eenzaamheid, wat lot ons staat te wachten,
 Zo wij te rugge treén. Denk wat de pligt begeert,
 Waar, gij, en gij alleen, een' stroom van rampen keert!

D E R D E T O O N E E L.

L A D I J G R A I J.

Is 't mogelijk? In één dag zo veel verwisfelingen!
 Mijn God! door welk een' nacht zie ik me alom omringen!
 Was immer dit het doel van mijnen kleefsten wensch? —
 O Lot, geheimvol Lot! hoe speelt gij met den mensch!

B

Mij,

Mij, mij, waar dit geschenk ligt duizenden vereerde,
 Mij biedt ge een Scepter, die geen Scepter ooit begeerde;
 Mij, die op 't eenzaam Veld de Staatszorg liefst ontweek,
 En daar, daar zalig was bij 't murmlen van een Beek!
 O Troon! wie naar u smacht, gij derft voor mij uw luister!
 Gij, die dit harte kent! verdrijf dit aaklig duister!
 Is 't uwe wondre Raad, die mij ten zetel leidt,
 Dat ik mijn heil dan vinde in mijn gehoorzaamheid;
 Schenk, schenk dan aan dit hart zijn oude kalmte weder!
 Maar zinkt uw slaande Hand op onze hoofden neder,
 Dat ik dan, voor 't genot van troon en heerschappij,
 Dat ik dan voor mijn Volk het eenigst offer zij!

Einde van het eerste Bedrijf.

T W E E D E B E D R I J F.

E E R S T E T O O N E E L.

L A D I J G R A I J , S I D N E I J .

L A D I J G R A I J .

En ook mijn Sidneij laat zich door dien glans bekooren?

S I D N E I J .

Neen; maar het noodgefchrei, dat zich alom deed hooren,
Toen 't afgeweende Volk den dood uws Vriends verftond,
Sloeg al mijn hoop met eenen enklen slag te grond;
En nu, nu mag die hoop op nieuw weér in mij leeven,
Nu mijn Johanna aan den Rijkstroon wordt gegeven.

L A D I J G R A I J .

Vaar eeuwig wel dan, ftijl genoeg onzer jeugd!

S I D N E I J .

Neen, mijn Johanna! o ons wacht nog de oude vreugd!
Nu gij 't bewind aanvaart, zal ras de ftorm bedaaren.

20 / L A D I J J O H A N N A G R A I J ,

L A D I J G R A I J .

En deeze zielrust?

S I D N E I J .

Zal zich met den Zetel paaren.
Ook daar vindt uwe deugd dit eigen loon bereid.

L A D I J G R A I J .

Een Troon en stil geluk! een Hof en zaligheid!
Neen, mijn Geliefde! neen, dit vindt men niet op aarde.
O zoete rust van 't Land, hoe voelt mijn ziel uw waarde!
Hoe streek ons leven daar in blijden lust voorbij!
Hoe vreedzaam floeg ons hart bij ieder jaargetij'
't Vooruitzicht streelde ons staég, en 't lieflijk herdenken
Kon altijd nieuwe vreugd en nieuwe zielrust schenken.
De dag was vol genot, de stille nacht vol rust;
De kalme morgen, van geen enklen droom bewust,
Ontweek ons bij een beek, die langs de wortels stroomde
Van 't honderdjaarg woud, dat haaren rand omzoomde.
O Sidnej! o Vriendin! hoe zalig was dat uur!
Wij aémden in den schoot der bloeiende natuur;
De zwarte Staatszorg was dien omtrek ver ontvlooden;
Ons aanzijn had geen smart, ons zalig hart geen nooden.
Hoe nietig was de glans eens troons daar in ons oog!
Hoe klein de sterveling, die voor zijn flikkring boog!
Herinnert ge u, Vriendin! wanneer de Zon haar stralen
Om 't brandend middaguur meer lijnrecht neér liet daalen,
Hoe .

Hoe we in een koele Grot, met Plato in de hand,
 Genoeglijk droomden van een beter Vaderland!
 O had ge een enkel uur van dat gelukkig leven
 Voor al de Majesteit der rijkste kroon gegeven?

S I D N E I J.

Neen, mijn Johanna! neen; die tijd, zo vrij van smart,
 Blijft eeuwig dierbaar, o mijn Zuster! voor dit hart.
 Toen leerde ik 't eerst de deugd in mijn Johanna minnen.
 Wat kon aan uwe zij' mijn hart niet overwinnen!
 Met u, met Eduard, en met uw' Echtgenoot,
 Was heel mijn aanzijn ats een beek, die effen vloot;
 En o hoe zou mijn ziel dit lot weér met u kiezen. . . .
 Maar zal dit arme Volk zijn laatste hoop verliezen?
 Zoude ik mijn eigen heil, voor al hun jamren doof,
 Thans stellen boven 't heil van ons vereend Geloof?
 Neen! hoe veel traanen ooit mijn eigen smart besproeien,
 Ik zal gelukkig zijn als ik mijn Volk zie bloeien!

L A D I J G R A I J.

Ik ken mijn hartvriendin geheel aan deeze taal.
 Maar, Sidnej! wie voorspelt ons hier de zegepraal?
 Zo de uitkomst van een daad, zo roekloos ondernomen,
 Mijn Volk eens feller tref, eens meerder bloed deed stroomen?
 Wie minde meer dan ik mijn dierbaar Vaderland?
 Mijn leven, mijn geluk zijn aan mijn Kerk verpand;
 Dan ach! ik vrees, die stap zal slechts hun ramp vergrooten!
 'k Voorzie een nieuwen storm en nieuwe Vloekgenooten.....

SIDNEIJ.

Gij vreezen, mijn Geliefde? o vrees niet! wie weêrstaat
 Een' enklen aanblik van uw Engel-zacht gelaat?
 Eén opslag van uw oog zou zelfs Maria raaken,
 Zou zachte Lamren van de wreedste Tijgers maaken;
 En kon de boosheid ooit....

LADIJ GRAIJ.

Ach! waarom kan mijn ziel,
 Die anders zo veel moeds door 't lot te beurte viel,
 Zich nu niet vrolijk aan het denkbeeld overlaaten,
 Dat mijn toegevendheid mijn Vaderland zal baaten?
 Ik voel iets in mijn hart, dat alles wederstreeft,
 Dat mij beknelt, dat van den troon te rugge beeft,
 Dat hem geduurig maalt voor mijne onzeekre gangen
 Met aaklig rouwfloers, met het kleed des doods omhangen;
 Iets, dat naar wroeging zweemt in een onschuldig hart,
 Dat al haar onrust, al haar angst, en vaak haar smart
 Geduurig meer verwekt, meer aandrijft door mijn leden!

Maar 'k zie mijn Moeder en mijn Guilford tot ons treden.
 Ach, Sidneij! 'k zie de vreugd op hun gelaat verspreid
 Om de eigen grootheid, die mijn angstig hart bechreit!

T W E E D E T O O N E E L .

LADIJ GRAIJ, SIDNEIJ, DE HERTOGIN, GUILFORD.

DE HERTOGIN.

O mijn Johanna! o mijn Eerkroon! welk een zegen
Heeft uwe Moeder, toen zij u verwierf, verkregen!
Hoe voelt zij uw waardij en haar geheel geluk!
Kom, Dierbre! dat ik u in bei mijne armen drukk',
En, daar geen angsten meer in deezen boezem woelen,
U aan dit bonzend hart mijn blijdschap doe gevoelen!
Voor 't laatst mijn kind alleen, en dan mijn Koningin!

G U I L F O R D .

O wat vervoering stort die naam uw' hartvriend in!
Maar hoe! gij zucht? ... Dank, dank met ons den Albehoeder...

L A D I J G R A I J .

Mijn Guilford! mijn Gemaal! en gij, ook gij, mijn Moeder!

DE HERTOGIN.

Uw Moeder.... ja, die naam klinkt heerlijk in mijn oor!
Maar ach! gij schreit, mijn Kind!

L A D I J G R A I J .

Ik voel wat ik verloor —

B 4

Ach!

24 L A D I J J O H A N N A G R A I J,

Ach! England zal eerlang meer, meer dan ik nog derven!

DE HERTOGIN.

Neen, England zal in U zijn Koning weér verwerven.

L A D I J G R A I J.

Zijn Eduard? — helaas!

G U I L F O R D.

O dierbaare Echtvriendin!

O mijn Johanna! smoor dien traanenvloed! Verwin,
Verwin in 't einde een rouw, die mij van rouw doet sneeven!

DE HERTOGIN.

Hoe! nu de felste storm geheel is afgedreeven,
Nu God zo gunstig 't lot van Kerk en Land beslecht....

L A D I J G R A I J.

Niet God, mijn Moeder! neen, zijn wil is 't heiligst recht,
De troon behoort niet mij!

G U I L F O R D.

Zijt gij dien dan niet waardig?

Wie meer dan mijne Gaé.....

L A D I J G R A I J.

Mijn Guilford, wees rechtvaardig!

Al

Al had ik al den prijs, dien mij uw liefde leent,
Het recht der Kroon is slechts aan Hendriks stam vereend.

DE HERTOGIN.

Maar 's Vorsten laatste wil? Zoudt gij dien wil verachten?

L A D I J G R A I J.

Ook deeze wil kan 't recht van andren niet verkrachten.
Hoe hoog zijn deugd, zijn roem ook in mijn hart moog staan,
Mijn Eduard was mensch — hij kon een feil begaan.
Zo lang door foltrend wee aan 't ziekbed vastgeslooten,
En daar nog staég bezorgd voor zijn Geloofsgenooten,
Heeft ligt zijn zwakheid, ligt zijn tederheid voor mij,
Ligt een verkeerde raad.... maar hoe dit dan ook zij,
Ik eer gewis hem 't meest en zijn gedachtenisfe,
Als ik die feil uit zijn doorluchtig leven wisfe.

DE HERTOGIN.

En gij vermaadt een troon? Mijn Dochter! neen, o neen!
Uw hart zal buigen voor het moederlijk geweën,
Voor 't smeeken eens Gemaals — ik ken dat teder harte...
Ach! elk Geloofsgenoot vergeet zijn lange smarte.
't Juicht alles, nu 't zijn lot in uwe handen ziet,
Nu 't beste deel des Volks.....

L A D I J G R A I J.

Misleiden wij ons niet!

B 5

De

25 L A D I J . J O H A N N A G R A I J ,

De wreede Muitzucht zal haar pooging niet bepalen..

G U I L F O R D .

Ach! kan haar selfte ramp bij de enkele woede haalen
Van Gardiner, zo dra Maria hier regeert?
Die Trotsaart, wiens gemoed geen kerker zelfs verneert,
Die daar nog op zijn wraak en Rome's magt blijft roemen,
En openlijk de Kerk en Eduard durft doemen,
Voelt door Maria nsauw zich van dien dwang ontsaan,
En o, als zij beval, hoe rasch wierd dit gedaan!
Of zal met dubblen trots het hoofd om hooge steeken,
En zich en Rome op 't felst op onzen aanhang wreeken;
En wie, wie dreigt dan 't eerste en dringendste gevaar?
Hij weet, hoe Eduard aan ons gestrengeld waar';
Hij weet, hoe wij met hem dezelfde Leer belliden;
Eerst zal hij Vorst en Leer in ons alleen bestrijden,
En daar zijn razernij geen' ketter ooit gehengd.....

D E H E R T O G I N .

Gewis, het dierbaarst bloed werd door zijn hand geplengd!
Voorkom dien ramp, mijn kind! red u en ons te gader!

G U I L F O R D .

Om onze huwlijksmin.... ach! kent uw hart iets nader!

L A D I J G R A I J .

Gij weet hoe ik uw' raad, mijn dierbre Moeder! acht...
Mijn Guilford heeft op mij een onbepaalde magt...

Maar

Maar ach! ondanks mij zelve.... een angstig voorgevoelen...
 Een heimelijke schrik blijft door mijne aadren woelen...
 Besluiteloos en stomp, wordt me alles duisternis,
 En 'k zie, waar ik mij keer, dat ik mij zelve misf'!

DE HERTOGIN.

Hee, zou uw groote ziel aan hersenschimmen kleeven?...
 Is 't wonder, dat uw hart nog rustloos wordt gedreeven?
 De dood uws Vriends, 's Lands nood, de spoedige ommekeer,
 Dit alles treft u nog. Eerlang vindt gij u weér.
 Verhaast dit oogenblik — het wacht u op den zetel!
 Mijn Dochter volgt haar' pligt.... of is die hoop vermetel?
 Neen, mijn Johanna! neen; mijn twijffel zelfs was schijn!

L A D I J G R A I J.

Mijn Moeder!.. mijn Gemaal!... ik zal gehoorzaam zijn!..
 Wel aan, 'k aanvaar den troon, daar ik altijd voor gruwde,
 Dien ik meer dan den dood, meer dan zijn foltring, schuwde;
 'k Aanvaar hem, als mijn hand een wreede slang zou doen,
 Die 'k op mijn Moeder, op mijn' Echtgenoot zag woén! —

G U I L F O R D.

O mijn beminde Gade! o edelste aller Vrouwen!
 Hoe reikhalst reeds mijn hart u op dien troon te aanschouwen!

28 LADIJ JOHANNA GRAIJ,

DE HERTOGIN.

Mijn Dochter! deeze proef van uw gehoorzaamheid.....
Zie hoe uw Moeder om haar heil van vreugde schreit!

LADIJ GRAIJ.

Och, Dierbren! mogt het Lot, voldaan door mij te treffen,
Aan 't leed, dat ik voorzie, u en de Kerk ontheffen!

D E R D E T O O N E E L.

LADIJ GRAIJ, SIDNEIJ, DE HERTOGIN, GUILFORD,
NORTHUMBERLAND.

NORTHUMBERLAND, tot *Ladij Graij*.

Wel nu, Mevrouw! in 't eind redt gij uw Vaderland?

DE HERTOGIN.

O ja, Mijlord! haar deugd, haar moed hield de overhand.
Het siddrend Albion kan weder ademhaalen!

NORTHUMBERLAND.

Zo blijft het waar Geloof dan eindlijk zegepraalen.
Hier voor betaamt het ons, in uwen wenk voortaan

Den

Den plicht te leezen van den minsten onderdaan.
Gedooft dat wij, ook wij, die u als Dochter eeren,
U thans als Koningin al onze trouwe zweeren.
Denk echter niet, Mevrouw! dat ik u heb miskend!
Toen ik den strijd vernam, zag ik de zege aan 't end.
Ik wist, dat nooit een hart, zo rijk in mededoogen,
Den ondergang des Volks vrijwillig zou beoogen.
'k Heb hierom reeds den Raad bericht van uw besluit.
Had gij hun vreugd gezien! Elk riep al juichende uit:
„Lang leef de Koningin, de hoop der Britsche Staaten!”
Gij kunt u op hun hulp, als Eduard, verlaten.
Zij hebben allen reeds, aan uw belang gehecht,
In mijne hand den Eed van trouwheid afgelegd.
Beyalt het u, Princes! u aan hun Kring te toonen?
Uw spoedig bijzijn zal hun ijver best beloonen.
Zij toeven op uw komst, om een Vorstin te zien,
Wie 't laatste Nageflacht zijn' wierook nog zal bién.

DE HERTOGIN.

Mijn Dochter! spoed u heen; doe hen niet langer beiden.

L A D I J G R A I J.

Ik volg... ik volg, mijn Heer! waar gij mij heen zult leiden.

30 LADIJ JOHANNA GRAIJ,

VIERDE TOONEEL.

LADIJ GRAIJ, SIDNEIJ, DE HERTOGIN, GUILFORD,
NORTHUMBERLAND, PALMER.

PALMER.

Mijlord! een vreemd gerucht.....

NORTHUMBERLAND.

Hoe, Palmer! dus ontfeld?

Wat is 't?

PALMER.

'k Beken, mijn ziel is door die maar bekneld.
Men zegt, een talrijk Heir heeft Susfex ingenomen;
Het Volk eiseht Hendriks Telg, en ijlt met volle stroomen
Hun juichend toe....

NORTHUMBERLAND.

Het Volk?

DE HERTOGIN.

O Hemel! hoor ik recht!

LADIJ GRAIJ.

Dit was het, dat mijn hart mij altijd heeft voorzegd.

NORT-

NORTHUMBERLAND.

Een los gerucht, mischien door Rome loos verzonnen....
Die kleene tegenstand wordt ligt door ons verwonnen.
Mijn Dochter! dat uw moed die laatste list veracht!
Uw Vader, aan het hoofd van onze legermagt,
Zal rasch de miltzucht, rasch.....

P A L M E R.

Mijlord, dat we ons niet vleien!
Ik hoor alom die maar van mond tot mond verspreiën;
't Woelt alles door de Stad. Men mompelt van verraad.
Het Heir, dat Suffolk voert, waarop gij u verlaat,
Bestond, naar elks bericht, uit laage en laffe zielen,
Die voor een vuig belang, niet voor de waarheid knielen.
Reeds op den weg verfmolt hun aantal aan zijn zij';
Hij rukt op Sussex aan, en niemand bleef hem bij!
Zij vlugten alle tot Maria's Legerbenden.
Haar naam klinkt door de lucht. Hij poogt vergeefs te wenden,
De kruipende Arondel, die ons zo snood verried,
Omringt hem.....

NORTHUMBERLAND.

Arondel!

P A L M E R.

Gij kent dien snoodaart niet!
Om-

32 L A D I J J O H A N N A G R A I J ,

Omringt hem, grijpt hem aan, en maakt hem Saatsgevangen.

L A D I J G R A I J .

Mijn Vader!

D E H E R T O G I N .

Mijn Gemaal! moest gij dit loon erlangen?

P A L M E R .

Men zegt zelfs, dat dit Heir, dat telkens nog vergroot,
De Stad reeds nadert, reeds aan Londens muuren stoot.
Mijlord! voorkom uw' val! De nood eischt spoedtemaaken.

N O R T H U M B E R L A N D , *zichtbaar verlegen.*

Dit onverwacht bericht, nu wij de Haven raaken,
Heeft iets, dat mij verbaast, dat mij bedwelmt.... maar neen!
Het zij zo — Sussex zwicht — zijn wij dan nog alleen? —
De Raad blijft ons getrouw... de beste Stadgenooten...
Het grootste deel des Heirs... .. Kom, Palmer! 'k heb besflooten,
Verzel uw' Vriend!

(Tot de Hertogin op Johanna wijzende.)

Dat men den toegang tot haar weer!
Johanna! wacht, dat ik eerlang met zege keer!

V I J F .

V I J F D E T O O N E E L.

LADIJ GRAIJ, SIDNEIJ, DE HERTOGIN, GUILFORD.

GUILFORD, *als uit een' droom herkomende.*

Ha! welk een donder werpt mij ijlings uit de wolken
 Met eenen enklen slag in 's afgronds diepste kolken!
 Vertwijffing, ijzing, wraak... door elk op 't felst gepord,
 Door elk vervolgd, versteend... Hoe! alles neêrgeftord?
 De dappre Suffolk..... hij verraaden en in boeien!
 Het Volk, het laffe Volk zich tot Maria spoeien!
 Maria in triumpf! en gij, Johanna! gij!....
 O ijslijk denkbeeld! hoe wreedaartig moordt gij mij!

L A D I J G R A I J,

Herstel u, mijn Gemaa! wat baat uw vruchtloos klaagen!

G U I L F O R D.

En gij, gij kunt zo kalm dien slag des noodlots draagen?

L A D I J G R A I J.

Zoude uw Johanna, die Gods wijs bestier gelooft,
 Thans klaagen, dat het Lot een Scepter haar ontroofst?
 Dat ze uit een' morgendroom ontwaakt, en dat de schimmen,
 De wolkenbeelden, die één oogenblik slechts glimmen,

C

De

34 LADIJ JOHANNA GRAIJ,

De koninglijke pracht, zo dwaas door u begeerd,
In 't eigen Niet, dat hen gebaar heeft, zijn gekeerd?
Neen, dierbre Guilford! neen, ik klaag niet. Ach! gij dwaalde,
Het was de Hemel niet, die mij dit lot bepaalde,
Die mij ten troon riep.....

GUILFORD.

O wilt, wijt niet zijn Bewind,
Wat slechts zijn' oorsprong in de schuld der menschen vindt!
't Zijn monsters, monsters, die de zaak der deugd verraden!
Gedochten, lang gehard in schande en euveldaaden!
Wien niet de waarheid, maar het vuigst belang bekoort...
Gerechte Hemel! welk een waereld bragt gij voort!...
Is 't mogelijk! Allen dan, die ik rechtschape waande,
Zijn slechts Verraders, dien ik zelf het voetspoor baande
Om ons te treffen Neen, onmogelijk!... Hoe het zij,
Er is nog deugd, en wat de deugd mint, blijft ons bij!
Ik ga hen zoeken, 'k zal hen om hun bijstand smeeken;
Zij zullen u en mij op die Verraders wreeken.....
Johanna! alles is nog niet verlooren; neen!
Een enkele slag van 't lot maakt uw' Gemaal niet klein.

LADIJ GRAIJ.

Ach, blijf, mijn Guilford! Toon u boven 't Lot verheeven
Door mannelijk geduld. Zijn magt te wederstreeven
Is valsche Heldenmoed.

DE HERTOGIN.

Mijn Zoon! verlaat ons niet,
Ow woeste drift....

G U I L F O R D.

Ik doe , wat mij mijn pligt gebiedt.
De Deugd beeft niet te rug voor elke hindernisse....
'k Heb nog dees' arm, mijn moed , en een gerust gewisfel

DE HERTOGIN, *hem tegenhoudende.*

Rechtschpen Jongeling! ——— helaas! wie volgt u na?

G U I L F O R D.

Houd mij niet op, Mevrouw! Ik vlieg en red mijn Gaé.
't Kan alles, alles nog tot haar geluk verkeeren!

L A D I J G R A I J.

Waarheen, mijn Gullford!ach , moest gij mijn smart vermeéren?
Heeft de Ongelukkige dan hier op aarde een' vrind?
Hij 's zalig, zo hij hier nog medelijden vindt!
Maar ach, vergeefs! mijn oog kan hem niet meer aanschouwen!
Mijn Moeder! ijl hem na, poog hem te rug te houén.

Z E S D E T O O N E E L.

LADIJ GRAIJ, SIDNEIJ.

LADIJ GRAIJ.

Gij zwijgt, Geliefde! en weent?

S I D N E I J.

Het hart scheurt mij van een
'k Vind wellust, laafenis, ach! troost in mijn gewezen.
Eer ik die traanen had, voelde ik mij wreed vermoorden.
Ik wilde spreken, maar mijn smart bezat geen woorden;
En nog is 't of een droom mijn zinnen heeft ontfeld,
Of ik een schaduw zie, die rijst en heenen snelt....
Ligt alles schaduw... droom...

LADIJ GRAIJ.

Zoudt gij nog twijffen kunnen?

S I D N E I J.

Zou dan de Hemel zulk een zege aan d'Afgrond gunnen?
Neen, nu mijn reden keert, nu mijn verbaasdheid zwicht....
Vriendin! houd moed! mischien geloofden wij te ligt.
Het onverwacht verhaal trof mijn bedwelmden zinnen....

LADIJ

LADIJ GRAIJ.

Ach, Sidneij! vlei u niet. Maria zal verwinnen.

SIDNEIJ.

Verwinnen? zij, voor wie de laagste boosheid vecht?

LADIJ GRAIJ.

Heeft God de Zege hier, aan de Onschuld toegezegd?

SIDNEIJ.

Helaas, moet haar alleen dan ramp bij ramp omringen!

LADIJ GRAIJ.

Die zijn hier voor de Deugd Gods beste zegeningen.
Hij, die de nooden kent van 't zwakke menschlijk hart,
Weet dat zij 't beste rijpt in tegenheên en smart.

SIDNEIJ.

Hoe veel heeft reeds uw hart, uw teder hart geleden!
O mijn Johanna! o gij Engel hier beneden!
God zal u redden. Ach, geloof nog alles niet!
Wien ook zijn Bijstand in dit worstelperk verliet,
U is een eedler loon, ook hier op aard', beschooren.
Uw stille, kalme ziel..... Maar God! wat treft mijne obrent
Wat zie ik? Gardiner!.... rampzalige Vriendin!

38 LADIJ JOHANN'A GRAIJ,

ZEVENDE TOONEEL.

LADIJ GRAIJ, SIDNEIJ, GARDINER, FEKNAM.

GARDINER.

Gij beeft? — Met recht stort u mijn komst ontzetting in.
Men dacht misschien niet, mij zo spoedig hier te aanschouwen.

LADIJ GRAIJ.

Uw tegenwoordigheid, 'k beken het....

GARDINER.

Doet u grouwen,
Ja, sidder, sidder vrij, nu u 't heelal verlaat!..
Ontaars! die uw' God, uw Koningin verradt!..
Waar zijn de snoodaarts nu, die met u saamenzwoeren?
De minste weerstand kon hen aan uw zijde ontvoeren!
Ha, toen mij Eduard hier in een' kerker sloot,
Wijl die hardnekkige het licht der waarheid vlood,
Toen kon uw valsche deugd het oog des volks verblinden;
Maar nu, nu God mij redt, waar zijn nu al uw vrienden?
Maar hoe! gij zwijgt in 't stof, nu gij één vijand ziet?
Gevoel hoe fel de wraak....

LADIJ GRAIJ.

Die wraak ontzet mij niet.

Ik

Ik ben mijn lot getroost. Een' zetel kan ik derven;
Maar 't geen mij meerder streeft, mijn Heer! ik kan ook sterven!

GARDINER.

Wel nu, geniet dien wensch! Gij ziet hem ras voldaan.
Vezel uw' Eduard....

S I D N E I J.

Wat wreedheid zet u aan,
Ontmenschte! om zo veel deugds zo schandelijk te hoonen?

GARDINER.

Vermeete! durft ook gij.... maar neen, 'k wil u verschoonen,
Onnoosle! die een' troon de Snoode waardig schat,
Die haar bestemming, die haar' pligt, haar' God vergat,
En nauwlijks had verdiend, te midden van haar maagen,
Den sleep van 't vorstlijk kleed Maria na te draagen!

F E K N A M.

Verfchoon haar smart, Mijford! Daar de onspoed voor haar pleit,
Heeft zij thans aanspraak op uw mededoogendheid.

GARDINER.

Die taal onteert uw' mond. Met Keters mededoogen?
Ik ijver voor de Kerk — eerbiedig haar vermoogen!

SIDNEIJ.

Ha, Lastraar! zo uw hart....

GARDINER.

'k Bespot dien ijdlen smaad!

Hij treft, hij treft niet meer, nu u 't geluk verlaat.

Het stond aan mij dien hoon terstond op u te wreken;

Maar ik veracht die wraak. Mijn pijn moet dieper steeken.

Was 't leed ondraaglijk groot, dat ik zo lang verdroeg,

Maria zegeviert — 'k Ben Meester — dat's genoeg!

Mijn wraak is nog niet rijp; maar als die wordt vernoomen,

Zal meerder ketterbloed ten zoen van Rome stroomen.

Gij ijst?

(tot Sidnej)

Troost, troost haar nu!

(tot Ladij Graij)

En gij, verwacht uw straf.

Vaartwel!

ACHTSTE TOONEEL.

LADIJ GRAIJ, SIDNEIJ.

SIDNEIJ.

O Hemel! daalt uw bliksem nog niet af!
 Kan uw Rechtvaardigheid die lastering gedoogen?

LADJ

LADIJ GRAIJ.

Wel nu, mijn Sidnej! heeft mijn hart mij nu bedroogen?

S I D N E I J.

En gij verduurt dien ramp, zo vreedzaam, zo bedaard?

LADIJ GRAIJ.

Ach, Sidnej! ken dit hart; niets boeit het meer aan de aard'.
Ik heb genoeg geleefd; 'k bleef ligt te lang reeds leeven....
Maar ziet mijn traanend oog op hen, die met mij sneeven,
O dan gevoelt mijn ziel dien stillen vrede hier,
Die mijn gerust gemoed weleer zo schaars verliet! —
Hoe rijk was deeze dag voor mij in tegenheden!
Wat schokken heeft mijn hart niet rusteloos geleden!
'k Verwijt mij echter niets, niets, daar ik thans van bloos....
Maar o mijn hoofd is zwak.... Vriendin! verzel me een poos.
Mijn eenzaam bidvertrek zal ligt mijn kracht herstellen.

S I D N E I J.

Uw Sidnej zal ook daar heur hartvriendin verzellen.
Mijn God! is zo veel ramps hier voor de Deugd bereid,
Wat moet het lot niet zijn, dat eens het Misdrijf beidt!

Einde van het tweede Bedrijf.

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

DE HERTOGIN.

Mijn God! hoe wordt mijn ziel van angst en schrik gedreeven!
 En ik, ik kon dien raad, een Moeder kou hem geeven?
 Northumberland! ach, had mijn hart uw taal veracht! ...
 Maar was hij Moeder? neen, ik heb mijn kind geslacht,
 Ik, ik alleen! — ach, God! hoe ijlings week die luister!
 Hoe ijlings ziet mijn ziel niets dan een aaklig duister!
 Rampzalige Eerzucht! o mijn Dochter, welk een straf!
 Ik zocht een' troon voor u, en 'k vinde alleen uw graf,
 Om daar, daar op uw stof, een leven lang te schreien,
 En bij uw koud gebeent' mijn' laatsten snik te beien!..
 Ach, 'k had mij nog geveid, dat Palmers wreed bericht
 Door vrees vermeerderd of door Rome waar verlicht;
 Maar ook dit uitzicht week en 't lot werd slechts verwoeder,
 Ach, zelfs geen hoop meer!....

TWEEDE TOONEEL.

DE HERTOGIN, SIDNEIJ.

SIDNEIJ.

Rechtbeklaagenswaarde Moeder!

Moest

Moest dit dan de uitkomst zijn van al de zaligheid
Die u een stille hoop zo lieflijk had bereid!
Ondraagelijke smart!

DE HERTOGIN.

Ach, Sidnej! smoor die tranen,
Die alle zich een' weg ter mijner foltring baanen.
Och! dat mijn helste raad alleen de straf hier droeg,
Die....

S I D N E I J.

Staak dit zelfverwijt. Er is reeds ramp genoeg!
Uw doel was edel en de teerste moeder waardig.
Dat dit u bij de deugd en bij uw hart rechtvaardig!
Hangt de uitkomst van ons af?

DE HERTOGIN.

Rechtvaardig? Sidnej, neen!
Was zij niet zalig? was 't niet alles om haar heen?
Kon ooit een troon haar heil, haar stil geluk vermeerren?

S I D N E I J.

Och, mijn Johanna! mogt mijn dood uw rampspoed weeren!
Maar ijdel uitzicht! Een te hoopeloos verschiet....

DE HERTOGIN.

Wat zegt gij, hoopeloos? Ach, Sidnej! spreek zo niet.

Mis-

44 L A D Y J O H A N N A G R A I J.

Misleid mij, mijn Vriendin ! O zeg uit mededoogen,
Dat onze hoop nog niet geheelijk zij vervloogen,
Dat ligt Northumberland nog in den nood niet zwichta...

S I D N E I J.

Hoe hij? Northumberland?

D E H E R T O G I N.

Wat zegt dit woest gezicht?
Om alles, Sidneij, spreek !

S I D N E I J.

Hij, hij heeft ons verraden!
Zijn laag gevlei verborg de heillooste euveldaaden.

D E H E R T O G I N.

O Hemel! is 't genoeg! — maar wierd gij ook misleid?

S I D N E I J.

'k Weet alles, alles met volkomen zekerheid.
De deugdzaame Eduard had nimmermeer besloóten
Maria van den troon haars Vaders afstooten,
Had zijn gevloekte list, zijn lang gesmeed verraad,
Hem, reeds zieltogend, niet gedwongen tot die daad;
Niet om den Godsdienst door uw Dochters deugd te schraagen,
Maar om, met haare hand, den Scepter zelf te draagen.

Dit

Dit was zijn eenig doel. Al wat hem tegenstond,
 Was zeker van zijn wraak, die Seijmour reeds verflond,
 En, waar zijn snood ontwerp gelukt, die ligt ons allen,
 Die ligt zijn' eigen Zoon, als Seijmour, had doen vallen!
 Ten minsten elk wiens raad uw Dochter had geacht,
 Was door zijn heerschzucht straks vervolgd en omgebragt.
 Hij, hij alleen, moest vrij, moest onbepaald bevelen!

DE HERTOGIN.

En ik, rampzalige, moest in dien toeleg deelen!
 Ach, zo veel eerloosheid, bij zulk een' eedlen schijn....
 God! kan het menschlijk hart zo diep gezonken zijn!

S I D N E I J.

'k Heb alles uit den mond van Palmer fluks vernomen,
 Die 't onweér, dat hem dreigt, alreé is voorgekomen;
 Die, zelf door hem misleid, zijn dwaasheid nu vervloekt,
 En in een vreemd gewest 't behoud zijns levens zoekt.

DE HERTOGIN.

Wat licht, wat ijslijk licht gaat ijlings voor mij open!
 Hoe lang deed hij dit hart reeds op den zetel hoopen!

S I D N E I J.

Hij heeft ons saem verblind tot op dit oogenblik....
 Maar, hemel! 'k zie hem zelv'!

DE HERTOGIN.

Hij durft?.. Ik beef van schrik!

DERDE

DERDE TOONEEL.

DE HERTOGIN, SIDNÉIJ, NORTHUMBERLAND.

NORTHUMBERLAND.

Het lot, Mevrouw!

DE HERTOGIN.

Geen lot; maar gij, maar gij, Verraader!

NORTHUMBERLAND.

'k Beken, 'k heb ligt te veel....

DE HERTOGIN.

Te rug, te rug; niet nader!
Verwoester van mijn huis! Verdelfer van mijn kind!
Te rug, eer u de wraak voor 't moederoog verslind!

NORTHUMBERLAND.

Wat zegt gij? Geldt dit mij? Moet ik die smaadaal hooren?
Ondankbre! is dit het loon, mij voor mijn trouw beschooren?

DE HERTOGIN.

Uw trouw, Geveinsde! uw trouw, die al ons onheil wrocht,
Die ons medogenloos aan uw belang verkocht,

En

En ons ten prooi laat aan een wis verderf op 't ende!

NORTHUMBERLAND.

Verdoolde! wie deelt meer, dan ik, in die ellende?
Maar spreek, wat Lastraar heeft zo schandlijk mij beticht?

DE HERTOGIN.

Ha, Valsche! een Lasteraar.... is dan die taal verdricht?
O staak die veinzerij; zij kan u niets meer baaten.
't Is uit, 't is uit! Men kan op Palmer zich verlaten.

NORTHUMBERLAND.

Op Palmer? Hoe!...

DE HERTOGIN.

Hij zelf, de trouwe Deelgenoot
Van uwe ontwerpen vloekte uw helsche list en vlood.
Zijn hart, dat zich zo lang door uw gevel liet streelen,
Zonk nog niet diep genoeg om in uw doel te deelen....
Hoe nu? Uw tong verftomt? Ge ontoert op dit bericht?...
Durf groot zijn; weer Gods hand van uw ontfeld gezicht!
Gij, die door list, bedrog en duizend euveldaaden
Uw' Koning, Vaderland, en Godsdienst hebt verraden...
Kom, veins nu, veins nu voort! — zeg, zeg nog als weleer,
Dat u 't belang des Volks, der Kerk.....

NORTHUMBERLAND.

Neeu! 'k veins niet meer.

Men

48 LADIJ JOHANNA GRAIJ.

Men veinst bij wormen niet. — En gij kost u verbeelden;
Dat al die raderen voor 't Huis van Suffolk speelden?
Dat zijn verheffing mij zo na aan 't harte lag?
Hoogmoedigen! dat ik slechts op uw grootheid zag,
Toen ik de wroeging smoorde en mijnen pligt dorst schennen?
Neen! leer u zelve meer, leer ook in 't eind mij kennen!
'k Heb alles, alles om mij zelv' alleen bestaan;
'k Heb Eduard en u, 'k heb Rome stout verraén;
'k Heb uw verheffing om mij zelv' alleen beslooten;
Ik had om 't eigen doel uw aller bloed vergooten.

DE HERTOGIN.

Ach! waarom was uw dolk juist op mijn Kind gewend?
Was u het moederhart, Barbaar! dan niet bekend?
Moest zo veel onschuld zelve u niet bewoogen maaken?

NORTHUMBERLAND.

Zij moest het werktuig zijn om tot mijn wit te raaken.

DE HERTOGIN.

Ha 't werktuig, Wreedart! dat uw zwarte ziel verzon....
Och! dat ik met dees hand Gods bliksem slingren kon!
Het werktuig!.. zij? mijn kind?.... En ik, en ik, verblinde,
Ik dweepte van uw deugd, Gedrocht!...

NORTHUMBERLAND.

Houd op, Ontzinde!

Wat

Wat zegt uw ijde vloek, nu ik den zetel mis?
 Maar weet, dat Warwik nog voor u te vreezen is!
 'k Ben van 't Heelal, maar niet, niet van mij zelf begeeven.
 Eén middel en de hoop zijn mij nog bijgebleven.
 'k Beproof het in dees' nood. Beef, zo het mij gelukt!
 Beef, zo mijn wraak de vrucht dier laatste poging plukt!
 Zeg dan, dat zich dit hart slechts tot den zetel wendde,
 Om dat het, boven hem, niet nog iets grooters kende;
 Zeg, zeg dat reeds mijn voet aan zijnen grondzuil stiet,
 Toen mij 't gevloekt geluk verraderlijk verliet;
 Maar voeg er bij, dat wat zijn wrok mij mogt beletten,
 Zijn selste slag mijn hoofd niet straffloos kon verpletten;
 Dat ik, in 't stof, op 't Lot die zege nog verwon,
 Die mij behouden — u ten afgrond stooten kon!

DE HERTOGIN.

Ha, Snoodaart! durft uw trots zo schandlijk mij vertreden...
 Durft gij een nieuw verraad, na zo veel gruwlen, sineeden...
 Gaa, gaa, Vervloekte! voeg mijn bloed bij Seijmours bloed...
 Maar denk, 'er leeft een God, die de onschuld nog behoedt!

VIERDE TONEEL.

DE HERTOGIN, SIDNEIJ.

SIDNEIJ.

Neen, zo veel boosheid kwam mij nimmermeer te voeren!
 Zo onbepaald de stem van deugd en eer te smoooren!

D

Ik

30 LADIJ JOHANNA GRAIJ.

Ik kende zijnen trots, die niets te boven gaat;
Maar 'k dacht hem nooit bekwaam tot zulk een gruwel daad,
Wat staat ons van zijn woede en snoodheid nog te wachten!

DE HERTOGIN.

Ha, Sidnej! z'ne taal geeft mij weér nieuwe krachten!
'k Was uitgeput, bedwelmd, door naberonw en smart;
Maar hij ontfak een vuur, dat doorbreekt tot mijn hart.
Ja, 'k heb hem dwaas geloofd; mijne eerzucht hielp hem vleien;
Zij hielp hem 't lokaas voor mijn Idel hart bereiën;
Ik beet 'er aan; 'k deed meer; ik rukte in mijnen val
Een Dochter, die elks hart door duizend deugden stal.
'k Heb haar verleid; ik wierp haar in den afgrond neder —
Maar 'k zal haar redden, 'k geef haar aan ons allen weder;
Ik zal haar redden, eer het aan den Booswigt luk,
Eer hij van 't nieuw verraad de helfche vruchten plukt!

SIDNEIJ.

Mevrouw! wat gaat gij doen? De smart beheerscht uw zinnen...
Vermeer ons onheil niet!

DE HERTOGIN.

'k Zal sterven of verwinnen!
Mijn Dochter redden uit de kaaken van den dood,
Of mij, mij straffen, die haar schuldloos bloed vergoot!

SIDNEIJ.

Helaas! wat razernij... maar ach! uw Dochter nadert.
Weerhoud die drift...

DE HERTOGIN.

Die drift? Nu alles zich vergadert

Om

Om mij te foltren? — Neen, 'k wil alles eerst bestaan
En dan —

S I D N E I J.

Rampzalige! gij zwijgt?

DE HERTOGIN.

En dan — vergaan!

V I J F D E T O O N E E L.

DE HERTOGIN, SIDNEIJ, LADIJ GRAIJ.

DE HERTOGIN.

Kom, mijn Johanna! kom, verwijt mij uwe rampen,
Verwijt mij, dat ik wreed uw deugd zelfs dorst bekampen!
Ik zelf, 'k vervloek den raad, die uwe ziel verwon,
'k Vervloek de tong, die eens zo lieflijk velen kon!
○ zaagt gij in dit hart.....

L A D I J G R A I J.

Geliefde, beste Moeder!

DE HERTOGIN.

Smoor, smoor dien teedren naam' hij maakt mijn smart verwoeder.
Eens was hij al mijn roem, mijn wellust op deeze aard',
Maar nu, noem mij niet zoo; ik ben dien naam onwaard,
Ik wrede, die den weg tot uw verderf hielp baanen!

L A D I J G R A I J.

Uw ramp, uw ramp alleen, mijn Moeder! kost mij traanen!

D 2

Waart

32 L A D I J J O H A N N A G R A I J ,

Wart gij, mijn Vader, en mijn dierbre man gered,
O dan, dan was dit hart voor geen gevaar ontzet!

DE HERTOGIN.

O Hemel! vielen slechts uw felste blikfenschichten
Op mij, op mij alleen! Kon dit haar lot verligten,
Kon ik de Lievling van mijn hart, door mij misleid....

L A D I J G R A I J .

Mijn dierbre Moeder! ach! weerhoud die tederheid!
Zij doodt mij — o uw oog weent in mijn ziel meer smarte,
Dan 't sterven ooit verwekt in mijn onschuldig harte!
Gij minde uw Dochter teer. Helaas! die Iesde alleen
Was oorzaak dat zij u een zetel waardig scheen.
Ach, treur niet om haar lot zij zal nu bij het sterven
Een schoner zetel, dan deeze aard' bezit, verwerven!

DE HERTOGIN.

Ach! spreek dus niet, mijn Kind! Gij spreekt geen enkel woord
Dat niet een wreed dolk door mijnen boezem boort!
Gij zult niet sterven, neen — Kan u mijn hart ontbeeren? —
Neen, mijn Johanna! 'k zal uw ijslijk noodlot weeren —
Het treffe mij — niet u' niet de Onschuld! niet de Deugd!...
Mijn hart voorspelt mij dit... zie hoe het bonst van vreugd!

L A D I J G R A I J .

Uw bijzijn, Dierbre! alleen vermindert mijne rouwe....
Helaas! wat kunt gij doen, te magtelooze Vrouwe!

DE HERTOGIN.

Mijn smart, mijn foltering vertoonen aan 't Heelal!..

L A D I J G R A I J.

Waan niet dat dit gezicht één hart vermurwen zal.
't Heelal is doof voor ons. Ei spaar uw eigen leven!

DE HERTOGIN.

Maria zal gehoor aan al mijn jamren geeven...

L A D I J G R A I J.

Maria?

S I D N E I J.

Ach, Mevrouw! volbreng uw toeleg niet!
Haar onbewoogen hart spot slechts met ons verdriet.

DE HERTOGIN.

Ha spotten! .. neen, als haar de Vrouw niet kan bewegen,
Ziet zij de Moeder in het stof ter neer gezegen.
'k Bied haar die borst dan aan, waaruit mijn Liefving zoog;
Ik gil, dat ik het was, die haar ten val bewoog;
Ik smeek haar, dat zij mij mijn Dochter wedergeeve,
Of dat ik door het staal aan haare voeten sneeve...
Dat ik de zaalge hand zal kuschfen op mijn kniën,
Die mij beletten zal den dood mijns Kinds te zien!

54 LADIJ JOHANNA GRAIJ,

De traanen midlerwijl, die op mijn boezem leeken...
Ach, elk dier traanen zal met mij om redding smeeken.
Haar hart zal kloppen, zal van teedre ontferming slaan...
Ze is Vrouw, zij kan Natuur, Natuur niet wederstaan!

SIDNEIJ.

Dan moest geen Gardiner haar tot haar' pligt vermaanen!

DE HERTOGIN.

Hij voelde nooit de kracht van teedre moedertraanen!
Maar Guilford keert — ach, God! de wanhoop op 't gelaat!

Z E S D E T O O N E E L.

DE HERTOGIN, SIDNEIJ, LADIJ GRAIJ, GUILFORD.

GUILFORD.

Affchuwlijk Menschdom, dat van gruwlen zwanger gaat!
Vervloekte Waereld, daar Harpijed in regeeren,
Daar 't Misdrijf op den troon de Deugd kan overheeren! —
Hoe, zijn dat Menschen? — zij, zij menschen? Christnen? Neen!
't Zijn Monsters, die natuur en pligt met voeten treên!
Gedochten, 't saam gespits op euveldaen en logen! —
De Nacht des Afgronds heeft u schandlijk uitgespoogen,
Verraders! Moordenaars! — Uw adem zelf verpest
De lucht! — Straalt nog uw glans, o Zon! op dit Gewest?
Kunt

Kunt gij uw heilig licht tot zo veel gruwlien leenen? ...
 Hoe woelt mij 't kookend bloed!

L A D I J G R A I J.

Waar voert de drift u heen?
 Ach, Guilford! spreek, wat is 't?

D E H E R T O G I N.

Ontzettender Ellend,
 Dan wij reeds weeten, maakt uw mond ons niet bekend!

G U I L F O R D.

Ha! al die Snoodaarts, die nog korts geleën hun leven
 Voor 't heil des Vaderlands blijmoedig wilden geven;
 De vuige Hoveling, die Eduard bedroog,
 Die zelfs een oogenblik de knieën voor u boog;
 De Raaden, die 't belang, zo duur hun opgedraagen,
 't Belang van Kerk en Staat in uw verheffing zagen,
 Wier laage hand nog rookt van hun gedaanen Eed!
 Zijn siem Verraaders, thans tot uw verderf gereed!
 Ach, Pembroek, Pembroek zelf, door Gardiner bedroogen,
 Mijn trouwste Vriend heeft voor Maria zich geboogen!
 Niets blijft ons ovrig, dan de wreede zekerheid,
 Dat hier het Moordschavot de Deugd tot loon verbeidt!

L A D I J G R A I J.

Ach, Guilford! heeft de Deugd op aard' getrouwe Vrienden?
 Zo lang zich glans en praal in haar gevolg bevinden,

D 4

Heeft

Heeft zij Vereerers, heeft zij Vleiers zonder tal;
 Men vindt haar godlijk schoon. Maar draait het wuft geval,
 Komt zich de Voorspoed aan 't afzichtig Misdrijf paaren,
 Dan zucht ze alleen, dan vlugt de drom dier Huichelaaren;
 Dan valt hij 't Misdrijf toe, vergoedt al wat het wrocht,
 En vleit, schoon even valsch, 't gekroonde Wangedrocht.

GUILFORD.

Ja, mijn Johanna! 'k had die Snoodaarts ligt vergeeten;
 Ze zijn genoeg gestraft door hun benaauwd geweren;
 Maar ach! terwijl mijn mond hun schand hun nog verwijt,
 Hoor ik een tijding, die mij 't hart aan stukken rijt.
 Ha, welk een donderflag! Men zegt mij, half bezweeken,
 Dat zelf mijn Vader tot Maria zij geweeken,
 Dat hij op d'eigen stond voor haar geboogen lag,
 Dat zij hem om 't behoud zijns levens knielen zag,
 Dat hij daar zijn Geloof voor Rome's leer verdoemde,
 En u en Eduard — God! zijn Verleiders noemde!
 O mijn Geliefde! dit, dit overwon mijn moed!
 „Hoe, snoodaarts! gil ik, 'k wasch dien laster in uw bloed!”...

DE HERTOGIN.

Geen laster, Guilford! neen; hij was een snood Verraader!
 Hij brouwde ons al dit leed....

GUILFORD.

Hij was, en blijft mijn Vader!
 Helaas! zijn gruwzaam lot....

DE HERTOGIN.

Hoe! hij verwon haar niet?

G U I L F O R D.

Ook deeze laafte flap is vruchteloos gefchied.
Ik ftaa nog half verplet, van fchrik in 't hart gegreepen —
En 'k zie hem wreed geboeid naar zijnen kerker fleepen!

L A D I J G R A I J.

Hoe innig deelt mijn ziel in zijn rampzalig lot!
Mijn hart verwijt hem niets. Hij vinde troost bij God!

G U I L F O R D.

Hij fchuldig! Groote God! zou dit mijn ziel niet krenken!
En nu.... Gedachte, die mijn geest niet door durft denken!...
Mijn Vader! ach, uw Zoon voelt, dat hij u nog mint,
Voelt, voelt hoe teer natuur hem aan uw lot verbindt...
Ach, waart gij fchuldloos! waar het lot slechts onrechtvaardig!..

DE HERTOGIN.

O Zoon! o eedle Zoon! een beter Vader waardig! —
Mijn Dochter! 'k voel mijn hoop door dit bericht verfterkt.
Wat heeft zijn afval bij Maria uitgewerkt?
Zij weet ligt alles. Hoe! zijn laagheid kon haar hoonen?..
Zij zal gewis uw jeugd op mijn gekerm verfchoonen....

58 LADIJ JOHANNA GRAIJ,

ZEVENDE TOONEEL.

DE HERTOGIN, SIDNEIJ, LADIJ GRAIJ, GUILFORD,
FEKNAM.

FEKNAM.

Vergeef, Mevrouw! dat ik hier onverwachts verschijn'.
Uw lot verkeert eerlang! Ik wilde de eerste zijn
Die u dees tijding bragt. 'k Zag Gardiner bewoogen....

GUILFORD.

Wat zegt gij!

DE HERTOGIN.

Ach, mijn Heer! wierd ge ook door schijn bedroogen?

FEKNAM.

Neen, neen, Mevrouw! hij zelf hield bij Maria aan,
Om uwe Dochter van den kerker nog te ontslaan....

DE HERTOGIN.

O mijn Johanna!

GUILFORD.

God! God, zou dit mogelijk wezen!

FEKNAM.

Wie kan op dit gelaat die vleklooze onschuld leezen

En

En niet bewoogen zijn! Is dit verwondring waard?

L A D I J G R A I J.

Rechtschapen Mensch!

S I D N E I J.

'k Verftom! Neen, zulk een eedlen aart
Heb ik, o Rome! bij uw Priesters schaars gevonden!

F E K N A M.

De waare Deugd is aan geen Kerkbegrip verbonden.

S I D N E I J.

Maar daar gij elken dag hun wreede moordlust ziet....

F E K N A M.

Ik volg hun lesfen, maar hun voorbeeld volg ik niet. —
Mijn hart geeft mij bericht of ik mijn pligt volbreng,
Dan of ik in zijn' nacht een schandlijk doel gehenge;
Het juicht, waar ik de deugd of lijdende onschuld red,
Maar 't klopt, als ik haar doem, van angst bij mijn gebed.
Doch 't geen dit oogenblik mij zo veel spoeds deed maaken,
Is om door nieuwe vlijt Maria's hart te raaken.

(tot de Hertogin.)

Dit's u bewaard, Mevrouw! — Men zei mij voor gewis,
Dat zij met u begaan, dat ze u genegen is;

Dat

60 L A D I J J O H A N N A G R A I J ,

Dat ze in haar eerste vuur reeds sprak van u te spaaren,
Die drift moet in haar ziel geen oogenblik bedaaen.
Verzel mij tot haar! Werp u voor haar voeten neer;
En ligt hebt gij een' Man, een Dochter, alles weér!

DE HERTOGIN.

Nu, Sidnej! nu, mijn Kind! mogt ik mijn hart gelooven?
Ik raak door 's Hemels gunst gewis mijn ramp te boven!

F E K N A M.

Kom, draalen wij niet meer; ons doel eischt allen spoed.

DE HERTOGIN.

Ik ben gereed, mijn Heer! — Johanna, wees gegroet!
Uw Moeder zal eerlang, mag haar heur wensch gelukken,
U weder, als voorheen, aan 't zaligst harte drukken!

L A D I J G R A I J.

Mijn Moeder! vaar... vaarwel! De Hemel staa u bij!

(Tot Feknam.)

En gij — dat God uw loon, grootmoedig Stervling! zij!

ACHT-

ACHTSTE TOONEEL.

LADIJ GRAIJ, SIDNEIJ, GUILFORD.

GUILFORD.

En wij, Gellefden! kom, laat ons den Hemel smeeken,
Dat Feknams edel vuur Maria mooge ontfteeken!

SIDNEIJ.

Hoe vuurig paart mijn hart zijn' wensch aan uw gebeent!

LADIJ GRAIJ.

Uw wil gefchiede, o God! 'k Aanbid hem, fchoon ik weent!

Einde van het derde Bedrijf.

VIERDE

VIERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

LADIJ GRAIJ.

Vlied, ijde hoop! vliedt, aardfche fchimmen!
En gij, te vlelend uitzicht! vlied!
Weérhoud de vonk der Godheid niet,
Die tot haar' Oorfprong op wil klimmen!
Mijn leven reikt aan 't stille graf;
De hoop, die mij mijn jongheid gaf,
Is met den glans des Troons daar voor mijn hart vervloogen;
Maar 't geen mij op zijn' oever vleit,
Het needrig kleeed des Doods blinkt fchooner in mijne oogen,
O Troon! dan al uw majefteit!

Wat, Vorften! wordt in u geprezen?
Het purper, dat uw leden dekt,
Of 't bloed, dat van uw handen lekt,
Bij 't noodgefchrei van Weeuw en Weezen?
't Klink fchoon, een Waereld op de kniën
Geboogen voor uw' wenk te zien....
Maar zou mijn ziel dien praal voor 't waar geluk begroeten?
De doodklok flaat, 't gordijn valt neér,
Het Graf vervangt uw' Troon en gaapt aan uwe voeten....
Magt, luifter, aanzien zijn niet meer!

Wat

Wat is uw heil, o nietige Aarde?

Een vlugge schaduw, die verdwijnt!

Een Roos, die op den middag kwijnt!

Een vreugd, die dikwerf wroeging baarde! —

Wien ooit uw luister heeft geveid,

Ik juichte in mijne onsterfelijkheid!...

En nu — is deeze hoop voor mij ter neer gezegen?

Neen, 'k voel hoe zij mij ovrig schiet;

Mijn jeugd'ig hart, o Dood! heeft uwe komst niet tegen,

Het siddert op uw naadren niet!

Gij, Vreugd en Wellust van mijn leven!

Gij, eedle Godsdienst! blijft mij bij;

Uw reine hand daauwt moed in mij —

Met U kan ik gelukkig sneeven!

Kom, stille rust van 't zalig graf!

Ik werp met vreugd mijn' kluister af;

Mijn ziel, alreeds vermoeid van in dit stof te wonen,

Juicht nu zij haar bestemming raakt,

En voelt, dat hier de Deugd in hutten en op troenen

In 't einde alleen gelukkig maakt!

T W E E D E T O O N E E L.

LADY GRAIJ, GUILFORD.

GUILFORD.

Neen, waar ik angstig dool, de rust ontvlugt mijn treden.

Ach! zulk een gruwzaam lot, na zo veel zaligheden!

O mijne Gade! waar mijn boezem eenzaam treurt,
 Ik voel alom mijn ziel door angst en schrik verscheurd! —
 Gij zwijgt, Johanna! ach! en ik vergaa van smarte?
 Gij hoort mij jammeren met een gelaaten harte?
 Een ongestoorde rust zweeft op uw stil gelaat.
 Ik zie geen enklen traan, die in uwe oogen staat.
 Voelt dan uw hart, zo teér met andren staég bewoogen,
 Alleen bij eigen leed, helaas! geen mededoogen?
 Wiens smarte was bij 't lijk van Eduard zo groot!
 En nu, daar 't woedend Lot u van den Zetel stoot,
 Om in een' afgrond van ellende rond te doolen;
 Ach! nu de dood in elken winkel zit verschoolen,
 En ieder nieuw geruisch, in deeze duisternis,
 Mischien de voetstap van zijn wreeden Engel is,
 Zie 'k stille zielrust in uw trekken uitgeooten,
 Houdt kalmte van gemoed uw lippen toegeslooten?

L A D I J G R A I J .

O waan niet dat mijn hart min dan uw hart gevoelt,
 Schoon ligt een feller drift door uwen boezem woelt!
 Hoor ik een Moeder niet van naamlooze ellend klaagen?
 Derf ik geen' Vader, wreed in ketenen geslaagen?
 Krimpt niet mijn Guilford weg van wreede zielepijn? —
 En ik, mijn Echtgenoot! zou ongevoelig zijn? —
 Neen, uw Johanna lijdt zo veel een hart kan lijden;
 Zij voelt zich door natuur en huwlijksmin bestrijden;
 Maar midden in haar smart vindt zij dien troost gereed,
 Dat zij een' zetel mist, wiens glans haar siddren deed;
 En keert geruster in den koelen schoot der aarde,
 Dan haar ontroerde ziel den Rijkstroon ooit aanvaarde!

GUILFORD.

Gij derft dan willig al het heil van onzen echt?
 Uw hart is dan aan 't Veld, aan mij niet meer gehecht?
 Helaas! de stille vreugd, ons daar weleer befchooren,
 Dat naameloos geluk kan u niet meer bekooren?
 O hoe mijn boezem klopt, mijn hart van weedom jaagt,
 Hoe duldeloos de smart aan mijn gebeente knaagt,
 Als ik dien tijd herdenk, voor eeuwig weggevloogt
 En gij, Johanna! gij blijft koel en onbewoogen?
 O Morgen, die op 't land, nog kortst, mij zalig vond!
 Die nimmer weekt dan voor een schooner avondstond!
 O vreugd mijns aanzijns! moest ge een oogenblik slechts duuren,
 En dan — Neen, dierbre Gaé! Hoe! al die heuchlijke uren,
 Dat leven, dat zo zacht, zo lieflijk voor ons vloot.....

L A D I J G R A I J.

Was voorbereiding, was een rijpen voor den dood.
 Gij waart mijn lotgenoot, mijn reisgezel door 't leven.
 Ik had u onverdeeld mijn gantsche hart gegeven.
 Dat hart, o mijn Gemaal! was zalig aan uw zij';
 Maar midden in dat heil bleef mij het uitzicht bij,
 Om eens den hemel met mijn lotgenoot te sieren,
 Om eens voor de eeuwigheid met hem te zegevieren.
 Hoe graag ontfak mijn ziel in u dien eigen trek!
 Hoe vaak was op het Land dit mijn geliefd gesprek!
 Hoe dikwerf heeft de Maan ons daar weleer omscheenen,
 Dat zij mij naar dit heil een' stillen traan zag weenen!
 Gij laagt dan op mijn borst, en had geen wenschen meer.
 Ik drukte u aan mijn hart, en sprak, bewogen, teer:

E

„ Hoe

„ Hoe nietig waar de Liefde, o Guilford! in dit leven,
 „ Was haar geen uitzicht op de Onsterfelijkheid gegeven!”
 En nu — nu is dat heil, dat vlugtig heil, vergaan,
 Nu lagcht dat schoon verschiet ons van nabij reeds aan.
 Hoe luttel is 't genot, dat ons de dood doet derven!
 Wij leefden, mijn Gemaal! om eens te kunnen sterven.

GUILFORD.

Neen, mijn Gellefde! neen, mijn aanbeden Vrouw!
 Gij zult niet sterven — o mijn ziel krimpt weg van rouw!
 Ach, heeft de Hemel u zo godlijk schoon geschaapen,
 Om in den eersten bloei u weder weg te raapen?
 Wrocht dan zijn wreede hand alleen den teersten band....
 Neen, fier deeze aarde nog — o fier haar aan mijn hand!
 Ik zal, aan uwe zij, in een woestijn gezeten,
 Een dierbren Vader, al mijn eigen leed vergeten....
 Dat slechts nog eens de vreugd van mijne aanwezigheid
 Zich door dit lijdend hart met d'ouden wellust spreid';
 Dat ik nog eens den tijd, toen ik zo zalig droomde....

L A D I J G R A I J,

Dit was het, mijn Gemaal! daar ik altijd voor schroomde!
 Ja, dierbre Guilford! hier, hier sloeg een teder hart,
 Misken het niet! ach, nog voel ik geen eigen smart!
 Maar als mijn oog u in die raservvloogen stonden,
 Die ons op 't stille Land weleer vereenigd vonden,
 Zo teer verknocht zag aan dit ligtverganglijk schoon,
 Een edeler genot, een hooger heil ten hoon;
 Dan wees ik mijn Gemaal, aan mijnen hals gestrengeld,

Ver.

Vergeefs op de eedler drift, die hier in 't stof verengelt,
 Vergeefs op dat verschiet, daar nu uw hart voor beeft...
 Daar 't Misdrijf toch geen' troon, 't genot geen einde heeft
 Helaas! gij hoordet niet! Het stof bleef u verwinnen;
 Gij bleeft de sterveling, meer dan den Engel minnen!...
 Dan roofde een donkre nacht mij aan mijn zaligheid,
 En vaak heeft uwe Gade ook in uw' arm geschreid!

G U I L F O R D.

En ik genoot dat heil, ik, zaligste aller menschen,
 En ik kon naareen' troon, ik kon naar iets nog wenschen? —
 Ja, 'k heb een' troon begeerd, maar 't was voor u alleen,
 En 'k noemde nog die gift bij uw waardij te klein —
 Zij was, zij was het! — o Geen troon kon u iets leenen!
 Mijn ziel zal zijn gemis geen oogenblik beweenen;
 Zij voedt slechts eenen wensch — en dan — kroon, majesteit,
 Praal, rijkdom, aanzien, glans, vaartwel in eeuwigheid!
 Och of de Hemel mij een Hut en u verleende!
 Dat ik daar aan uw borst mijn smart en vreugde weende!
 Ik boog in 't diepste stof voor zijne goedheid neer,
 En 'k had aan uwe zij' op aard' geen nooden meer!
 De koele waterteug, die ik met u mogt deelen,
 De harde broodkorst zou mijn' mond wellustig streelen;
 Een hand vol stroo zou mij de plaats van dons beslaan;
 't Heelal mogt om mijn Hut, mijn zaalge Hut, vergaan,
 'k Zou Vaderloos, beroofd van maagen en van vrienden,
 In haaren kleenen kring de Schepping wedervinden!

68 L A D I J J O H A N N A G R A I J.

L A D I J G R A I J.

Ach, mijn Geliefde! al wierd die wensch u toegeftaan,
Gij zaagt toch eens dat heil voor uw gezicht vergaan.
De vreugd, die in 't verfchiet uw hart nu kan verkwikken,
Werd ras een kleen getal vervloogen oogenblikken!
Wat nu Maria doet, had dan Natuur verricht.
Dees aard bezit geen heil, dat voor den tijd niet zwicht.
Kom, dat wij eensgezind dit nietig stof verachten!
Dit plegtig oogenblik eischt edeler gedachten.
Ontzinkt al 't zienlijke ons — mijn Guilford! ligt dat God
Ons roept tot hooger heil, tot waardiger genot.
Maria, Gardiner, moog hier in fchijn regeeren,
Zij hangen aan Gods wenk, en niets, niets kan dien weeren!
Aanbidden wij zijn' raad, en fchijnt het lot u straf,
Geloof, een Vaderhand ...

GUILFORD.

Scheurt, fcheurt u van mij af!
En ik, Johanna! zou dat vonnis onderschrijven? —

L A D I J G R A I J.

Ook in het stof des doods zal ik uw Gade blijven!

GUILFORD.

Ach! waarom blijft uw hart aan dit verfchiet gehecht!
Is dan alrede ons lot door Gardiner befecht?

LADIJ

L A D I J G R A I J.

Och, Guilford! kon mijn ziel uw hart met hoope streelen,
 Gij zaagt mij in uw vreugd als in uw smarte deelen.
 Maar alles roept mij toe, dat ons de slag genaakt,
 Die onzen hupwajksknoop voor deeze waereld slaakt! —
 En gij blijft hoopen?

GUILFORD.

Ach, de smart ontstelt uw zinnen!
 Uw Moeder zal gewis de Koningin verwinnen;
 Zij zal — o Mijne Gaé! ontroof die hoop mij niet....
 Zij is de laatste troost, die mij nog ovrig schiet!
 Maar, God! zij komt. O blijf u over mij ontfermen!

D E R D E T O O N E E L.

LADIJ GRAIJ, GUILFORD, DE HERTOGIN.

LADIJ GRAIJ, *naar heur Moeder tredende.*

Mijn Moeder!

DE HERTOGIN, *haar Dochter in de armen zinkende.*

O mijn Kind! duld dat ik in uwe armen
 Mijn hart een poos herstel van zijne angstvalligheid!

GUILFORD, *met angst.*

Helaas! ik ijze en smacht. Mevrouw!... maar hoe? gij schreit!

E 3

Ik

70 LADIJ JOHANNA GRAIJ,

Ik sidder... hooploos!..

DE HERTOGIN.

Neen! mijn ziel kan zich nog vleien.
Ik ben niet hooploos van de Koningin gefcheien.
Maar ach! mijn lijdend hart, door drift bij drift beftreên;
Hoopt, fiddert beurtling, is voor mijn gevoel te klein!
't Verliest zich telkens in een maalfroom van gedachten. —
Maria fcheen geraakt. Zij hoorde naar mijn klachten;
Zelfs droop een ftille traan bij poozen uit haar oog.
Ik zag dat haar mijn smart, mijn teedre smart, bewoog.
Maar toen ik eindlijk zweeg en redding dacht te erlangen,
Ach, toen mijn gantsche ziel aan haaren mond bleef hangen...
„ Haar lot (dit was de hoop, die zij een moeder gaf)
„ Hangt....

GUILFORD.

Hoe!

DE HERTOGIN.

Van Gardiner, van zijne ontferming aft

GUILFORD.

Ha, ik bekom! Neen! 't is nog alles niet verlooren.
Hij zoekt haar redding. Deed ons Feknam dit niet hooren?
O ik behoudé een Gaé!

LADIJ

L A D I J G R A I J.

Ach, Guilford, vlei u niet!
 De dood — zie daar de hoop, die mij nog ovrig schiet.
 Gelukkig, dat mijn oog hem moedig aan ziet snellen!

GUILFORD.

Kan nog uw teder hart dat gruuwzaam vonnis vellen?
 Het drijft den wreedsten dolk mij door den boezem heen!

DE HERTOGIN.

Ik heb op nieuw gefmeekt, op nieuw met angst gebeeën.
 In 't einde kon haar ziel mijn smart niet meer aanschouwen.
 „ Uw Dochter, sprak ze, kan zich zelve alleen behouén.
 „ De Bisfchop, hoe gehoond, is met haar jeugd begaan.
 „ Hij eischt een' enklen fap. Wordt aan dien eisch voldaan,
 „ Dan ziet ge uw' wensch vervuld en alles is vergeeven.”

GUILFORD.

O mijn Johanna blijft voor haaren Guilford leeven!
 Verban uw vrees, mijn Gaé! En gij, ook gij, Mevrouw!
 Grijp moed! Gij ziet gewis het eind nog van uw rouw. —
 Verdreef die laafte hoop niet ijlings al uw smarte?

DE HERTOGIN.

Ach! was zij fterk genoeg voor 't fiddrend moederharte? —
 'k Belijde u echter, dat mijn ziel haar' flauwften ftraal
 In deezen nood meer fchat dan 's waerelds zegepraal.

Maar welk beding? — die eisch doet mij nog altijd vreezen.
 Een eisch van Gardiner — wat zal, wat kan die wezen?
 Ligt dat zij Londens muur voortaan altijd begeev',
 En op het eenzaam Land met ons vergeeten leef? —
 Mijn geest poogt vruchteloos een andren eisch te ontdekken.

GUILFORD.

Die eisch zou aan dit hart tot zaligheid verstrekken.
 'k Verlaat met vreugd dit Hof, 'k verlaat met vreugd een Stad,
 Die zo veel Snoodaarts in haar bangen kring bevat. —
 Maar wat ook de Eerzucht van den Bisfchop moog verlangen,
 Mag ik mijn Gade slechts van hem te rug ontfangen,
 Dan blijve ik overal, ook in een wildernis,
 De zaligste Echtgenoot, die hier te vinden is!

DE HERTOGIN.

Zo ik mijn Dochter aan mijn wenschen zie hergeeven,
 Zal ik met blijdschap in de grootste nooddruft leven.

L A D I J G R A I J.

Mijn Moeder! mijn Gemaal! verheug u niet te vroeg....

GUILFORD.

Gij blijft in mijnen arm... gij leeft! ... dit 's mij genoeg!

L A D I J G R A I J.

Vertrouwen wij ons lot gelaaten in de handen

Van

Van Hem, die 't hart beeftert der wreedfte Dwingelanden,
En, als zijn Raad het eischt, der Boosheid paalen zet!

GUILFORD.

Hoor dan nog eens, mijn God! mijn vuurigst smeekgebed!

DE HERTOGIN.

Herstellen we ons; ik zie den Bisfchop tot ons naadren.

GUILFORD.

Zijn komst jaagt vreugde en fchrik al tevens door mijne aadren!

VIERDE TOONEEL.

LADIJ GRAIJ, GUILFORD, DE HERTOGIN,
GARDINER.

GARDINER.

Stel u gerust, Princes! ik deel in uwe fmart.
Mijn komst wondt niet op nieuw uw diepgetroffen hart.
Wierpt ge op een' Troon, u door natuur ontzegd, uwe oogen,
Uw val strekke u tot straf! Ik ben met u bewoogen.
Maria, fchoon uw trots haar fchandlijk heeft gehoond,
Wil toonen dat de ziel eens Konings in haar woont,
En door haar deugd alleen het heerlijk vonnis fchraagen,
Dat zij hier boven u verdiende een kroon te draagen.

74 LADIJ JOHANNA GRAIJ.

Zij stelt uw vrijheid en haar gunst in uwe magt.
Zie daar de Vrouw, wier recht gij schandlijk hebt verkracht!
Dorst gij haar naar den Troon misdaadig, eerloos streeven,
Haar gunst schenkt u geen Troon, zij schenkt u meer — het leven!

LADIJ GRAIJ.

Die trotsche taal, Mijlord! waar ligt niet in uw' mond,
Indien het blind Geluk zich aan mijn zij' bevond,
En ik Maria thans mijn gunsten moest betoonen.
Dan hoe het zij, ik wil mijn dwaaling niet verschoonen.
Brittanjes Rijkswet is, 'k beken het, op uw zij'.
Gij vindt mij schuldig, en ook zij veroordeelt mij.
Hier ben ik; 'k ben gereed! 'k Zal willig dit mijn dwaalen,
Zo dit haar' eisch voldoet, met al mijn bloed betaalen.
Genoeg, dat hier omhoog, te midden van mijn' val,
Een Rechter leeft, die eens naar waarheid richten zal!

DE HERTOGIN.

Dit zelfgevoel, mijn Kind! dat geen gevaar doet neigen;
Die eedle trots, der Deugd, die zich bewust is, eigen,
Zijn uwer waardig; maar daar 't hier uw leven geldt,
Denk aan een' Vader, thans in ketenen gekneld;
Denk aan uw' Echtgenoot en hoor een Moeder smeeken!

GARDINER.

Maria's goedheid zal in 't eind haar trotsheid breeken!
Zij wil, dat de aanvang van haar zachte heerschappij
Meer door menschlievendheid, dan pracht vereeuwigd zij.

Uw

Uw dengd, uw vreedzaame aart, uw schoonheid kon haar treffen.
 Zij hoort die overal uit eenen mond verheffen.
 Zij kent Northumberland; zij kent uw hart, en weet
 De helsche listen aan uw teedre jeugd besteed.
 Uwe onschuld zag dit niet. Princes! gij wierd bedroogen.
 Uwe onervaarenheid verdient slechts mededoogen.
 De stille toverkracht, op uw gelaat verspreid,
 Wekt ligt een zucht in 't hart, die voor uw redding pleit.
 Maria vleit zich, u haar gunst eens waard te vinden.
 Zij wil u nader aan 't belang haars troons verbinden.
 Dat thans geen valsche trots ontijdig in u spreek,
 Dat zij haar grootsch ontwerp niet onverhoopt verbreek!
 Haar goedheid vordert zelfs geen dank voor haar belooning;
 Ze ontheft u aan den last dier ijdlе pligtbetooning;
 Weet, dat thans alles aan uw eigen keuze staat.
 Uw lot rust in uw hand!

GUILFORD, vol aandoening tot zijne Echtgenootte.

O lees op mijn gelaat,
 Johanna! wat mijn hart, daar mij de woorden misfen,
 Dit oogenblik u zegt!

LADIJ GRAIJ.

Ik kan onmooglijk gisfen,
 Mijlord! wat gij bedoelt. Hoe kan, gelijk gij zegt,
 Mijn leven aan mijn keus of wil zijn vastgehecht?
 Dit blijft, hoe ik het keer, mij raadfelchtig schijnen.

GARDINER.

Zo hoor dan verder , en uw twijffling zal verdwijnen. —
 De grootfte en eerfte zorg der vroomen Koningin ,
 De Hemel zelf blies haar dien eedlen aandrift in ,
 Was , om haar dwaalend volk , zo spoorloos omgedreeven ,
 Den moederlijken fchoot der Kerke weér te geeven.
 Ze erkent aanbiddend in den fhellen ommekeer
 Den vinger Gods , en knielt eerbiedig voor hem neér.
 De jonge Vorst , die nog aan 's moeders borst geboogen ,
 De Ketterij reeds met den melk heeft ingezoogen ,
 Wien Cranmers gladde tong , daar louter gift van lekt ,
 Het staatig aanzien , dat zijn grijze kruin verwekt ,
 Zijn looze heiligheid , en duizend andre laagen ,

LADIJ GRAIJ, *ter zijde.*

Mijn God! geef mij geduld. Wat moet mijn oor verdraagen!

GARDINER, *vervolgende.*

Nog dieper in den nacht des Afgronds doolen deén ;
 Deeze Eduard , helaas! heeft fel de Kerk bestreén ,
 De stille woningen der Godvrucht fnoed gefchonden ,
 Het heilig eigendom der Priesteren verflonden ,
 En , ongetemder dan een roofgedrocht , verwoed
 De Kerke Gods doorwoeld , beroofd , en omgewroet.
 Wat aantal ijslijkheen wrocht zijn kortftondig leven!
 De Kloosters zijn verwoest , de Heiligen verdreeven ,
 En zelfs , o Gruweldaad! o Schand! dorst die Barbaar
 De onreine handen slaan aan ons gewijd Altaar!

Toen

Toen deed de Hel alom haar' juichtoon strafoos hooren.
De stem der Ketterij weërgalme door de Kooren
Van onze Tempels, en het ligtverblinde Volk
Zonk, zonk tot op den rand van 's Afgronds diepsten kolk. —
Zo na was Albion aan zijn verderf gekomen,
Toen God, op 't noodgeschrei van zijn vervolgte vroomen,
Als door een wonder, dat zich nauwlijks denken liet,
Den Vijand van de Kerk in eens ten afgrond stiet.
Maria heerscht, en al die rampen zijn verdweenen.
De Godvrucht is met haar op Englands troon verscheenen.
Een heilig ijvervuur ontvlamt haar vroomme borst,
Om een gezonken Land, dat zo veel gruwlen torst,
Te ontheffen aan dien last en aan des Hemels tooren.
Zijn zachter middlen tot dit heilig doel verlooren,
(De snoode Ketterij, die reeds het slangenhoofd
Ten wolken indringt, moet geheel zijn uitgedoofd)
Dan zal gestrengte wraak in 't eind het zwaard omgorden,
Dan moet Brittanje door het vuur gelouterd worden.
Zij beeft, om op een troon te zitten, zo bevekt,
Wien nog de Banstraal met zijn zwarten vloek bedekt,
En ijlt uit alle kracht, om, met behulp van Rome,
Den zwangren bliksem van Gods wraak nog voor te komen.
Doch eer het slachtzwaard in haar handen ooit zal woën,
Zal eerst zachtmoedigheid haar laatste poging doen.
Slechts den Verleider doet ze een wisten val bezeffen;
Maar zou dezelfde slag hen, die verleid zijn, treffen?
Hen, in wier schuldloos hart geen schandlijk doelwit woont,
En wien hun ouderdom, of hun geslacht verschoont?
Van hun wordt niets begeerd, dan dat zij wederkeeren,
Hun schuld belijden, en hun valsch geloof verzweeren.
Na deezen stap wordt nooit hun dwaaling meer gedacht. —

Gij

Gij hebt gehoord, Princes! al wat men van u wacht!
 Waart ge aan het hoofd van hun, die hier Maria hoonden,
 Wees tevens aan het hoofd van hun, die rouw betoonden!
 Uw voorbeeld is het, 't welk een eindeloos getal
 Verdoelden lokken en met u behouden zal.

Ach, zal de Kerk vergeefs u om dat voorbeeld smeeken?
 Zie haar, vol tederheid, de handen tot u steeken!
 Zij opent lokkende u haar' moederlijken schoot.
 Aanschouw, ik zelf, ik zelf, getroffen door uw' nood,
 Verneder mij, om, daar mijn mond met recht kon dreigen,
 Slechts door mijn smeeken uw weerstrevend hart te neigen.
 Ik zelf, de Koningin, wij deelen in uw smart.
 O smoor dat teér gevoel, Princes! niet in ons hart!
 Spreek, spreek, Mevrouw! maar denk, eer ge u iets laat ontglippen,
 Dat dood en leven thans geboeid zijn-aan uw lippen!

LADIJ GRAIJ.

En waant gij dat de dood mij dan zo vreeslijk zij?

GUILFORD, *ter zijde.*

Ach, God, was dit mijn hoop!

GARDINER.

Princes! vergeef het mij,
 Mij dunkt, wie alles wint of alles moet verliezen,
 Wie tusfchen 't leven en den dood slechts heeft te kiezen,
 Behoeft geen langen tijd. Hij kan zich ligt beraên.

LADIJ

LADIJ GRAIJ.

Gij spreekt geground, Mijlord! — Ook is mijn keus gedaan. —
 Dank, dank de Koningin voor al haar gunstbewijzen;
 Uw eisch, daar aan verknocht, doet van die gunst mij ijzen!
 Het leven, dat ik zoek, vinde ik niet hier beneén.
 De kroon, daar ik naar smacht, schenkt mij de dood alleen.
 Hoe! ik, ik zou mijn God, mijn Heiland snood verlaaten?
 Mijn hoop, mijn zaligheid verloochnen, en verwaten
 Hier 't voorbeeld bieden? Neen! o neen, Mijlord! verschoon,
 Haar gunst wordt tot dien prijs mij veels te duur geboon.
 Mijh boezem gruuwt alree verzoeking en te hooren,
 Die met haar enklen klank me een dolk door 't harte booren!

GARDINER.

Wat hoor ik? Hoe, Princes! is dit de dankbaarheid,
 Voor zo veel goedheid hier de Koningin bereid?
 Is dit het antwoord, dat ik haar te rug zal brengen?

LADIJ GRAIJ.

Kan dan uw eisch, mijn Heer! een ander nog gehengen?
 Mijn Moeder! mijn Gemaal! o spreekt! beslist hier vrij,
 Of nog één ander van mijn lippen mogelijk zij? —
 Gij zwijgt?

DE HERTOGIN.

Johanna! — ach, geen pijl trof mij verwoeder...
 Had dit mijn ziel vermoed!... Hoe wenschte ik.....

LADIJ

LADIJ GRAIJ.

Stil! — Mij Moeder!

Dat ik niets verder hoor! — Heeft u mijn taal bevreemd,
 Mijlord! had ze in mijn mond iets dat naar trotsheid zweemt,
 Vergeef het aan een hart, dat gij te lang miskende,
 Hoor mijn oprechte keus, en ken dat hart in 't ende!
 'k Heb nooit een' enklen zucht naar aardfchen glans geslaakt,
 Maar altijd naar 't bezit van hooger heil gehaakt.
 't Is God bekend, wat mij tot een besluit kon prangen,
 Dat mij, door zijn bestier, dien wensch thans doet erlangen.
 Ik wilde, zo mijn kracht dat voetspoor volgen kon
 Het werk voleindigen, dat Eduard begon.
 Het hoog Bewind van God houdt nog zijn' voortgang tegen.
 Een dikke nacht is op Brittanje neergezegen.
 Maria heerscht, zij heerscht, en met haar 't Bijgeloof.
 Haar hart is voor 't gekerm van duizend Eedlen doof.
 Zoude ik een' grond, die ras hun bloed verzwelgt, niet haaten?
 Wat zou mij nu deeze aard — wat zou mij 't leven baaten?
 Mijn matte ziel verlangt — verlangt? zij smacht in mij
 Naar beter Waereld, naar een eedler Maatschappij...
 Gezegend zij de dood, de leidsman tot haar velden!
 Gezegend zij de mond, die mij zijn komst komt melden!

GARDINER.

Gij triumfeert te vroeg, Verkeerde! — Ha, gij tergt
 Een hart, dat u om niets, dan om uw redding vergt! —
 Sterf, zo gij dan volstrekt het levenslicht wilt derven,
 Maar weet, dat uw Gemaal, uw Oudren met u sterven.
 Denk, denk dit siddrend na! Ja, wat uw hart besluit,

Gij

Gij spreekt hun vonnis, met uw vonnis teffens uit! —
Northumberland is dood. De straf van dien Verraader....

GUILFORD.

Mijn God! ook nog dien slag!.. mijn Vader!..... ach, mijn Vader!

GARDINER.

Heeft aan Maria's wraak en 't recht genoeg gedaan.
Zij eischt geen offer meer. Wees met u zelv' begaan!
Ach, Warwick zelf is tot de Kerk te rug gevlooden.
Zij zag hem schreien, en zij heeft hem troost gebooden;
Ja, hoe onwaard hij was, hij stierf in haaren schoot.

GUILFORD.

Mijn Vader! moest uw Zoon nog bloezen bij uw' dood!

GARDINER.

En nu, Princes! voor 't laat! zie op mijn smeeken neder!
Wees wijs! Keer tot den schoot der waare Kerke weder.
Voorkom door deezen stap uw aller ijslijk lot.

LADIJ GRAIJ, *diep bewoogen.*

O zo, gij anders met mijn' nood, mijn smart niet spot,
(*Zich voor hem op de knieën werpende.*)
Zo laat mij, op mijn kniën voor u in 't stof geboogen,
Voor 't laatst nog smeeken om ontfermend mededoogen

F

Met

82 LADIJ JOHANNA GRAIJ.

Met een Rampzalige, die niemand ooit misdeed,
Wier leven tot dees' dag in onschuld heenen gleed!
Laat u verbidden! Spaar, o spaar een' dierbren Vader,
Een Moeder, een' Gemaal, al wát ik min te gader!
O smeek de Koningin, dat ik alleen hier lij'
Dat ik alleen der wraak hier tot een offer zij!
Straf mij, die haaren troon misdaadig aan dorst randen!
Ach, 't lot, hun toegedacht, verscheurt mij de ingewanden! ...
Vloede ooit een Vadernaam u van de lippen af...
Ontferm u mijner dan! ... dat ik, ach, in mijn graf!
Niet schuldig aan den dood dier Dierbren zij bevonden!

GARDINER.

Gij schreit vergeefs! Hun lot is aan uw lot verbonden.
Spreek vrij hun vonnis uit; zij sterven aan uw zij,
Indien gij niet terstond.....

LADIJ GRAIJ, *met eene verheven houding oprijzende.*

O dan vergeef het mij,
Mijn Vader! mijn Gemaal! Vergeef het mij, mijn Moeder!
Dat ik getrouw blijf aan mijn grooten Albehoeder!
Ach, vloekt den dag niet, die uw Dochter heeft gebaard!
Gij weet, hoe ge in haar hart altijd begraven waart...
Zij leed den wreedsten dood voor uw behoud geduldig....
Maar onbegrensde liefde is zij aan God slechts schuldig!
O deel thans in mijn' moed, die vrolijk alles derft,
En tooneu wij 't Heelal, hoe hier een Christen sterft!

GARDINER.

Ja, sterf, Hardnekkige! 'k Vervloek mijn mededoogen!
 Denk, denk niet, dat dit hart met u ooit was bewoogen!
 Mijn smeeken, daar ik thans op d'enklen naam van gruw',
 Was om 't belang van Rome, en niet, Ontzinde! om u!
 Om u, wier gunst en haat ik in het stof verachte!
 Om u, die ik den dood tiendubbel waardig achte!
 Om u, die ik vervloek, die ik....

GUILFORD.

Houd op, Barbaar!

(zijn hand aan den degen slaande)

Wat let mij, dat dit staal, vervloekte Huichelaar!
 In u de boosheid straff', aan heel uw' aanhang eigen!...

GARDINER.

Vermeeste! hoe! gij waant mij straffeloos te dreigen?
 Mijn Wachten! nadert! — Zie wat hier uw woede geldt!
 Men boei haar!

GUILFORD.

Hemel! duld uw oog dit snood geweld!

GARDINER, tot de Krijgsknechten, op Guilford wijzende.

Dat hij, ook hij, van hier niet dan gekluisterd raake!

DE HERTOGIN.

Mijn Heer! och, dat ons leed uw hart bewoogen maake!

86 LADIJ JOHANNA GRAIJ;

GARDINER, *in 't weg gaan.*

Gij vindt haar weer — maar niet dan in het graf!

GUILFORD.

Schenkt, wolken! scheurt van een! werpt donders om mij heen!
Tiran! aanschouw een smart, daar de Englen ligt om weenen!

Einde van het vierde Bedrijf.

VIJFDE

V I J F D E B E D R I J F.

E E R S T E T O O N E E L.

Een vertrek in den Tour. 't Begint te daagen. Ladij Graij in 't verschiet op eenen armstoel slaapende.

LADIJ GRAIJ, *ontwaakende.*

Hoe zacht was deeze slaap voor mijn vermoeide leên!
 Maar treurig breekt het licht door gindsche tralle heên;
 Een koude nevel houdt de morgenzon omtooen.
 Geliefde Dageraad! voor 't laatst zien u mijne oogen!
 Hoe vaak waart gij mijn vreugd, als in uw daauwrijk uur
 Mijn hart eenstemmig sloeg met de effene Natuur,
 En wij, zo kalm, zo vol, zo zalig van uw' zegen,
 In stille harmonij tot U, Aartsgoedheid! steegen! —
 En nu — geen velden meer, geen morgenlied voortaan!
 Uw licht, o Uchtendstond! breekt me in een' kerker aan,
 Waar misdrijf en berouw de klamme handen wringen,
 Waar mij geen Gade meer, geen Ouderen omringen,
 Waar 't gruuwzaam moordschavot aan 't akelig verschiet.....

(Zij rijst vuurig op)

Zwijg, zwakke menschlijkheid! verdoof den Christen niet!
 Zijn strijd zij zegepraal! — aan d'oever van dit leven
 Moet hij de laatste proef van zijne grootheid geeven! —
 Wat is een kerker, wat de moordbijl, voor de deugd?
 Vond ze immer buiten zich haar' onspoed of haar vreugd?

Kan 't martlend Bijgeloof het rein geweten hoonen?
 Is 't op de slachtbank min gelukkig dan op troonen?
 O Slaap! bragt gij mijn ziel in deeze mijmerij,
 Bondt gij me op nieuw aan de Aard' — keer dan niet weêr tot mij!
 Wat toch verlies ik, dat mijn waar geluk zou stooren?
 Een Zetel? Ach, zijn glans kon nooit mijn oog bekooren.
 Wat dan? mijne onschuld? deeze zielrust of mijn God?
 Neen, neen, die eedle schat hangt aan geen weiffend lot!
 Dit alles blijft mij bij, en ik zou angstig klaagen,
 En daar ik sterven moet, den dood niet moedig draagen?
 Den dood? ... klopt niet, mijn hart! 't Geloof verwint natuur,
 En toont in 't uur des doods het eerste levensuur;
 Zijn fakkel heeft dien nacht de duisternis ontnomen,
 En ik, ik zou den dood, dat zalig tijdstip, schroomen,
 Dien stond, waarin mijn ziel haar' boei aan 't stof hergeeft,
 Zich uit haar' kerker rukt, en tot haar' Oorsprong streeft?
 Is dit de troon dan, waar de Deugd zal zegevieren?
 Hier, waar de rampen 't liefst om haare sponde gieren?
 Waar 't misdrijf kroonen torst? hier op dees nietige aard'? —
 Neen, die bestemming voelt mijn ziel zich zelve onwaard!
 Geen waereld kan die vonk der Godheid vergenoegen.
 Zij mooge één oogenblik naar aardfche grootheid zwoegen,
 Te midden van dien glans doorklieft een wensch de lucht,
 En 't vaste starrenheir drijft laager dan die zucht!

(naar booven wijzende)

Zie daar heur wijkplaats, daar, waar zuivrer zonnen glimmen.
 Daar blaauwt uw Vaderland, Onsterflijke! aan de kimmen,
 Aan gindsche zij des Grafs — bij juichende Englen — daar,
 Waar Vrienden, Heiligen, dan alles voor elkaar,

Geen

Geen woedend noodlot en geen scheidinge meer vreezen....
 Mijn Guilford! mijn Gemaal! zult gij, ook gij daar wezen?
 O Dierbre! gij alleen, gij pijnigt nog mijn hart;
 Hoe klopt het voor uw heil! hoe voelt het heel uw smart!
 Wat zal u troosten als de jongste slag zal treffen?
 Ach! kon uw eedle ziel zich boven 't stof verheffen,
 Dan zoek mijn hoofd gerust in d'arm des doods ter neêr,
 En uw Johanna had op aard geen wenschen meer!

(Zich op de knieën werpende)

Verwinnaar van den Dood! op u rust mijn vertrouwen;
 Leer, leer me in u alleen mijn zaligheid aanschouwen;
 Verlaat de zwakke niet aan 't eindperk van haar' strijd;
 Toon, dat Gij voor het hart eens Christens alles zijt,
 En dat hij, bij uw liefde en bijstand in het sterven,
 Vriend, Oudren, Echtgenoot, zich zelv', 't Heelal kan derven!

T W E E D E T O O N E E L.

JOHANNA GRAIJ, SIDNEIJ.

SIDNEIJ, *innig bewoogen.*

Geliefde! ach, moet mijn mond...

L A D I J G R A I J.

Mijn Sidneij! dus vervoerd!...

S I D N E I J.

Uw Guilford, uw Gemaal..... hoe is mijn ziel ontroerd!

LADIJ JOHANNA GRAIJ,

LADIJ GRAIJ.

(deugd verlooren)
Wel nu — mijn Guilford... (*met angst*) Spreek, heeft hij zijn

SIDNEIJ.

O Neent!

LADIJ GRAIJ.

Dan kan mijn hart geen nieuwen ramp meer hooren,
Spreek, spreek dan vrij!

SIDNEIJ.

Helaas! zijn vonnis is geveld,
Hij, uw Echtgenoot, in Gardiners geweld!
Die Trotsaart wenkte, en zij, die korts uw trouwe zwoeren ...
Een wenk diens Gunstelings kon hen aan 't misdrijf snoeren!
Die eigen vuige Raad, die Londen knielen zag
Voor U, voor uw Gemaal... ..

LADIJ GRAIJ.

Bevreemdt u dit gedrag?
Zo lang er Vorsten zijn, die onbepaald regeeren,
Zo lang zal 't vuig Belang zich voor een troon verneeren.
De Raad knielt voor den wenk, dien hij in 't hart veracht;
De Slaaf kent deugd noch plicht; hij kent slechts de Oppermacht.
Vriendin! zo was het staég, zo zal het altijd wezen,
Tot dat de Vrijheid voor het Menschdom zij herreezen!

SIDNEIJ.

T R E U R S P E L. 42

S I D N E I J.

Ook hier gelaaten, groot!....

L A D I J G R A I J.

Is dan de dood een straf?
Hoe luttel neemt hij mij en mijnen Guilford af!
O Sidneij! leer van mij, het zalig sterven kiezen,
Wanneer men of zijn deugd, of 't leven moet verliezen!

S I D N E I J.

Johanna! moest gij mij zo lang uw voorbeeld biên,
En waant ge een andre keus van uw Vriendin te zien?
Maar ach! uw kracht van ziel is boven mijn vermoogen!
Beangst, bedweld, gejaagd, blijft mij de rust ontvloogen.
Uw leed... ach God! uw dood...

L A D I J G R A I J.

Baart uw Vriendin geen smart.
Nu Guilford voor mij sneeft, streelt zijne komst mijn hart.
Ligt zou hij, bij mijn' dood, niets dan zijn wanhoop hooren.
Nu blijft, God lof! dit lot voor mij alleen beschooren.
Hoe dikwerf heeft mijn ziel dien slag voor hem geducht!
Hoe dikwerf God gebeên.... Maar zacht!.. ik hoor gerucht.
Wat wil dit woest gedruisch?...

S I D N E I J.

Het bloed stolt in mijne aadrent.
God, mooglijk Gardiner! Ik vlucht nu hij komt naadren!

DERDE

90 LADIJ JOHANNA GRAIJ,

DERDE TOONEEL.

LADIJ GRAIJ, GUILFORD, *geboeid*, WACHTEN.

GUILFORD, *met drift door de Wachten boorende.*

Waar is zij — waar de Vrouw, die mijne ziel bemint?
Johanna! dierbre Gaé!

LADIJ GRAIJ.

Wat zie ik?

GUILFORD.

Ja, uw' Vrind,
Uw' Echtgenoot, uw' Man, die nooit de vreugd van 't leven
Met zulk een kracht gevoelde, als nu hem 't lot doet sneeven;
Die beurteling van liefde en van vertwijffling heeft!
Gellefde! die geen wensch, geen enklen wensch meer heeft,
Dan dat hij nog één kusch van uwen mond verwerve,
En, met dien jongften kusch, gevoel, vreugd, aanzijn derve!

LADIJ GRAIJ, *hem zachtkens afweerende.*

Mijn Guilford nog aan 't stof, aan 't laage stof geboeid,
Waar reeds de onsterfelijkheid uit bet zijne oogen gloeit!
Verhef uwe eedle ziel op 't wuft gestreel der zinnen,
En min mij, zo als gij mij eeuwig kunt beminnen!

GUIL-

T R E U R S P E L.

GUILFORD.

Ach! wend die oogen dan, waarin mijn aanzijn blinkt,
Dien mond, waaruit mijn hart nog stervend wellust drinkt,
Daar ik in 't woedendst leed mijn voorspoed op kon leezen...

L A D I J G R A I J.

Maar die nog deezen dag 't gewormt ten prooi zal wezen!

GUILFORD.

Ach, wreede! wreede! ook gij vermeerdert mijn verdriet!

L A D I J G R A I J.

Mijn Guilford! mijn Gemaal! misken mijn teerheid niet.
Geen graf, geen eeuwigheid, zal in dit hart haar dooven!

GUILFORD.

Ja, dierbre! ja, geen min ging uwe min te boven!
Hoe zalig was uw Man! — dan ach! dit lijdend hart
Raast, raast van weedom — o vergeef het aan mijn smart!
'k Was niet onwaardig om aan uwe zij te leven.
De Hemel had mijn ziel dit hooge heil gegeven;
'k Genoot het onbepaald in 't uitgebreidst verschiet,
In 't grasje, dat het oog onmerkbaar weemlen ziet,
In 't windje, dat mijn wang aan uwen boezem streelde,
In heel natuur, voor mij één bron van loutre weelde!
Te midden van een heil, zo onuitspreeklijk groot,

Dat

24 L A D I J J O H A N N A G R A I J,

Dat ligt geen sterveling zo onvermengd genoot,
Daar steekt de noodstorm op, en ik, ik moet u derven,
En, blinkend van genot, door 't gruuwzaam slachtzwaard sterven!
Is, Hemel! is 't genoeg! of kan een feller pijn,
Een duideloozer smart de beul eens stervlings zijn!
En gij, die nooit het hart van uwen halsvriend griefde,
Gij weigert hem, ook daar, den jongsten kusch der Liefde!

L A D I J G R A I J.

Hoe! is een wufte trek, die 't beeld der Godheid hoont,
Al wat in uwe borst voor uwe Gade woont?
Eene aandrift, die in 't graf haar eeuwig graf zal vinden,
Is dit de hechtste band, die harten kan verbinden?
Rampzaalge min dan, die de ziel van prijs berooft,
En haar voor 't hoog gevoel van heur waardij verdooft!
Ach, zou zo vulg een drift, die eindloos blijft verlaagen,
Den naam van Liefde in 't hart van mijnen Guilford draagen?
Neen, 't wezen van de Liefde is eeuwig als haar Bron.
Zij staart op hooger heil, dan de aard' haar schenken kon.
Met u, mijn Guilford! langs den weg der deugd te treden,
Den pligt te volgen op een pad van zaligheden,
In stille eenstemmigheid, verheven boven 't lot,
Te rijpen voor 't Geluk, den Hemel en voor God,
En slechts door 't eigen wit en de eigen vreugd te streelen,
De Onsterfelijkheid, als hier den zwaarsten pligt, te deelen;
Zie daar een heil, de zucht der eedle menschheid waard,
Een heil, waarop mijn oog ook nu nog juichend staart;
Zie daar een Liefde, die den dood niet hoeft te vreezen,
En die mijn ziel van u zich waardig voelt te weezen!

GUIL-

G U I L F O R D.

Mijn God! wat schonkt gij mij, toen ik dees Gade ontving! —
 Vergeef, gij Engel Gods! vergeef den sterveling!
 Ach! schiep de felle smart een' nevel voor mijne oogen,
 De Worm verrijst op nieuw, door u aan 't niet ontroogen! —
 Zie daar voor 't laatst mijn hand, aan deeze zij' van 't graf....
 Johanna! uw Gemaal staat u gewillig af,
 Schóon hij u meer bemint, aanbidt dan ooit voor deezen,
 God spreekt, God spreekt door U! — ik zal gehoorzaam wezen!

L A D I J G R A I J.

Mijn Guilford zegeviert te midden van zijn smart!

(Haare beide armen voor hem ontsluitende)

Kom nu, Geliefde! kom, rust vrolijk aan mijn hart!
 De teerheid zal op 't stof onsterflijk zegepraalen;
 Den kusch der reine min moogt gij voor God herhaalen!

G U I L F O R D.

Mijn Gade! mijn Vriendin! schoon ons het noodlot scheidt,
 Gij blijft, hoe juicht mijn ziel! de mijne in eeuwigheid!

(Zich op nieuw in haare armen werpende)

En nu een' laatsten kusch! — Geen traan ooteer ons scheiden!
 Nog heden zal mijn hand u voor Gods troon geleiden —
 Vaarwel! — gij volgt, en ik — ik toef uw ziel omhoog!

LADIJ GRAIJ, *geheel aandoening.*

Mijn ziel houdt tot dien stond uw eedle ziel in 't oog!

VIERDE

VIERDE TOONEEL.

LADIJ GRAIJ.

God lof! dat deeze storm voor mij zij afgedreeven!
 Wat kost het aan de ziel zich zelf te wederstreeven!
 Mijn Guilford! eedle Man! had ge in mijn hart gezien,
 Toen u dat zwakke hart op 't felst dorst weerstand bién,
 Gij zoudt mijn tederheid, mijn liefde niet verdenken....
 Maar ach! mijn hart moest u tot uwe grootheid wenken.
 Mijn hand bood u op nieuw der Deugd ten volging aan,
 En 'k zie mijn laatsten wensch, nog eer ik sterf, voldaan.
 O zalig uitzicht! al 't genoeg en deezer aarde
 Haalt bij 't bezit van u, mijn Guilford! niet in waarde!
 Maar 'k hoor op nieuw gerucht! Zo eindigt dan mijn leed.
 God lof! mijn strijd was kort!

VIJFDE TOONEEL.

LADIJ GRAIJ, FEKNAM.

LADIJ GRAIJ, *Feknam tot haar ziende naderen.*

Mijn Vriend! ik ben gereed —
 Kom, leid mij spoedig waar mijn Vrienden mij verbeiden.

FEKNAM.

Neen, eedle Ladij! nog kunt gij uw lot bescheiden.
 De wreede Gardiner, niet voor uw deugd bestand,
 Erkent uw waarde en biedt u nog door mij de hand.

,, Ga,

„ Ga , sprak hij zuchtend , ga haar naar de strafplaats voeren ,
 „ Maar spaar vooraf geen vlijt om nog haar hart te roeren ;
 „ Zeg , dat ik haar geduld , haar' zachten inborst' eer' ,
 „ Eu niets , niets in haar haat , dan heur gevloekte Leer ;
 „ Zeg , dat geen grooter vreugd mij aanlaght in mijn leven ,
 „ Dan haar te redden , haar der Kerk op nieuw te geeven ;
 „ Vlieg , poog , zo 't mooglijk zij , haar voor den slag te hoên .”

L A D I J G R A I J .

En Feknam — Feknam kan aan mij dat voorstel doen ? —

F E K N A M .

Ach , Feknam zœu met vreugd zijn hoofd voor 't slachtmes bukken ,
 Om zo veel onschulds aan een gruwzaam lot te ontrukken .
 God lof ! dat zijne ziel den prijs der deugd gevoelt ,
 En dat geen Godsdienst-haat dit vuur in hem verkoelt ;
 Dat hij , hier Gardiner , uw dwaaling zou verschoonen ,
 En door menschlievendheid zijn leer het liefst betoonen !
 Maar nu — in deezen nood... waar alles 't oog ontzinkt...
 Waar 't moordschavot u wacht....

L A D I J G R A I J .

Maar ook de zege blinkt ,
 En 't eenig heil mij toeft , dat vrolijk , zonder klaagen ,
 Een moeilijk leven en een' bangen strijd leert draagen !

G

F E K -

96 L A D I J J O H A N N A G R A I J,

F E K N A M.

Smaak, smaak die Zege, die uw deugd met recht verbeidt;
Maar schenkt een laage dood haar meer aantreklijkheid?
Doet haar de vuist eens Beuls een hooger glans verwerven?

L A D I J G R A I J.

De deugd kan op 't schavot, maar nimmer schandlijk sterven.
Mijne onschuld redt mijne eer, die eer is boven 't lot!

F E K N A M.

De schijn is tegen u. Wie kent uwe onschuld?

L A D I J G R A I J.

God!

F E K N A M.

Zal dus de Waereld, dus het Nakroost van u denken?

L A D I J G R A I J.

En waant dan Feknam dat die schijn mijn' moed zou krenken?
Wat is de waereld voor het hart, dat God geniet,
En Hem ten troost bezit, die aan 't heelal gebiedt?

F E K N A M.

Helaas! gij zoekt den dood!

LADIJ

L A D I J G R A I J.

Neen, 'k zoek het waare leven!

F E K N A M.

Ach! veins dan slechts een poos den nood gehoor te geeven.
 Dat eerst de hartstochtform in Gardiner bedaar',
 Dat hij uw twijffling aan Maria openbaar',
 En hem de mooglijkheid niet willens zij ontnomen,
 U moedig bij te staan en voor u in te komen.
 Zeg dan, dat gij de rust op 't eenzaam veld bemint,
 En, na uw' onspoed, in de stad geen wijkplaats vindt;
 Leef daar met uw Vriendin, van 't woelig Hof vergeten,
 In ongestoorde vree naar 't licht van uw geweten,
 Tot dat geen moordbijl, maar natuur uw dagen kort,
 En u het eigen loon van God geschonken wordt.

L A D I J G R A I J.

Kan dus een Feknam, dus een eedle ziel gevoelen?
 Hij mijn rampzaligheid, mijn' diepsten val bedoelen?
 Neen, edelmoedig Vriend! schoon ik uw hulp verftoot,
 'k Eerbiedige de bron, waaruit uw raad ontfproot.
 Kom, 'k wil mijn eigen keus in uwe handen stellen;
 Gij zelf, ik ken uw hart, gij moogt het vonnis vellen. —
 'k Ben vroeg gemeenzaam met den dag des doods geweest;
 'k Heb vaak naar 't graf gefmacht, maar nooit zijn' nacht gevreesd;
 Het helder hemellicht, dat mij al vroeg bestraalde,
 Belette dat mijn hart zich aan het stof bepaalde;
 Ik koos een' Godsdienst, daar de deugd het schoonst in blonk,

En die nog troosten bleef, als ons 't hee!al ontzonk;
 Met hem vond ik de deugd, met hem de troost in smarte.
 Die Leer beleed ik — en God ziet haar in mijn harte! —
 Nu vordert haar belang, dat ik mijn grondkeus toon'.
 God eischt mijn laatste trouw, en biedt mij 't hoogste loop.
 En ik zou zulk een heil en deeze zielrust waagen
 Voor 't vlugtige genot van weinig levensdagen? —
 O Feknam! hoe verdwaasd, hoe slood moest ik niet zijn!
 Wat is een luttel meer genots op aarde? — een schijn!
 Toch zoude in 't eind' de Dood tot mijne sponde naadren,
 En dan—affchuwelijk lot!—reeds stolt mij 't bloed in de aadren.—
 Dan wroegingen te voën, waar eenmaal zielrust blonk,
 De bron te misfen, die alleen verkwikking schonk,
 En, smachtende naar troost, de Vaderhand te derven,
 Die nu den worm verheft en juichende leert sterven. —
 Bessis — is 't leven nog zo kostlijk in uw oog?

F E K N A M.

Neen, neen, Grootmoedige! gij heft mijn ziel omhoog.
 God zelf spreekt door uw' mond; mijne oogen zijn ontslooten —
 Gaa, Engel in het stof! naar uw natuurgenooten!
 Sterf, sterf, verheven Vrouw!

LADIJ GRAIJ.

Die raad is Feknam waard'.
 Het sterven wordt een pligt, waar 't leven wroeging baart.
 Wat toeven wij? —

F E K N A M.

Mijn God! wat zegevlerend scheiden!
 Kom volg mij, 'k zal met vreugd u naar den dood geleiden.
 Mijn ziel, 'k ontveins het niet, heeft voor die taak gebeefd,
 Maar 'k voel, dat zo veel deugds mij al mijn' moed hergeeft.

Z E S D E T O O N E E L.

LADIJ GRAIJ, FEKNAM, SIDNEIJ.

SIDNEIJ, *Ladij Graij aan de deur ontslootende
 en met drift te rug houdende.*

Toef, toef, Rampzalige! beklaglijkste aller Vrouwen!

F E K N A M.

Gij hier? Wat nieuwe storm.....

S I D N E I J.

Wat moet uw oog aanschouwen,
 O mijn Johanna! God! God! kom haar kracht te baat!

LADIJ GRAIJ.

Hoe, Sidneij! — Welk een angst zweeft op uw bleek gelaat?
 Wat wil dat vliegend oog? ... Heeft Guilford door de smarte...
 De vrees... bezweek zijn moed? ...

S I D N E I J.

Die week niet uit zijn harte!
Hij stierf u waardig; groot, blijmoedig, onhevreesst;
Zijn laatste snik is die van uw' Gemaal geweest.
Dan ach! het wreed Gedrocht, dat rusteloos blijft woeden,
De snoode Gardiner.....

F E K N A M.

Wat moet mijn ziel vermoeden?
Ik beef!

S I D N E I J.

Dat Monster, niet met uwe ellend voldaan,
Wil nog een laatste stap tot uw verderf bestaan!
Naauw was het edel hoofd van 't bloedig lijf gescheiden,
Of hij geeft daadlijk last, de lijkkoets te bereiden.
Zij stond reeds aan den voet van 't moordschavot gereed.
Hij noemt uw' naam en vloekt, „Vliegt, brult hij naamloos wreed,
„ Dat men terstond dit lijk naar heuren kerker voere,
„ Dat ze op 't gezicht.. ..

LADIJ GRAIJ.

Gaa voort!

S I D N E I J.

„ Tot in de ziel ontroere,
„ Ont-

„ Ontroere, en dan in 't eind verwonnen tot ons keer',
 „ Of mij, dien zij weêrftond....

F E K N A M.

Ha! Wreedaart!

S I D N E I J.

„ Kennen leer!?”

F E K N A M.

O Boosheid van de Hel!

S I D N E I J.

't Yst alles om hem heenen!
 Maar mijn Vertouwing is daadelijk verdweenen.
 Ik ril op dit bericht, maar slechts voor u bevreesd,
 Vlieg ik op de eerste maar....

L A D I J G R A I J, *met de grootmoedigste houding.*

En dit ontroert uw' Geest? —
 Zie daar den laatsten dienst, dien hij mij kon bewijzen!
 En waant hij, dat mijn ziel op dit gezicht zou ijzen?
 Dat mij die proef ter straffe of tot een' valstrik zij?

107 LADIJ JOHANNA GRAIJ.

S I D N E I J.

Dit wenscht zijn wreede ziel...

LADIJ GRAIJ.

Hoe weinig kent hij mij!

S I D N E I J.

Ach God! men nadert reeds!

FERNAM, ter zijde.

Zo zacht, en zo verheven...

Neen, 't waar Geloof alleen kan zo veel krachten geeven!
(Onder deze laatste woorden wordt de kist, met treurig rouwgewaad omhangen, op het tooneel gebragt. Ladij Graij nadert tot dezelve, beschouwt ze eenige oogenblikken met eene weemoedige aandacht, slechts aan groote zielen eigen, en spreekt eindelijk het Lijk van haaren Gemaal dus aan:)

LADIJ GRAIJ.

Zie daar dan 't overschot der zwakke menschlijkheid!
Een kil, gevoelloos stof, 't gewormt ten prooi bereid —
Zie daar de wijkplaats, waar een waereld zich vereenigt,
En die de felste smart van haar bewooners leenigt! —
Is dit mijn Guilford, dit nog korts de friske roos,
Die ik voor al 't gebloemte aan deezen boezem koos?
Is dit die eedle man, zo vol aanminnigheden,
Zo teér van mij geliefd, zo vlekloos aanbeden? —
Mijn God! wat mint de mensch, als hij een' stervling mint!

Een

Een hand vol dwariende asch, die wegstuift voor den wind;
 De schaduw van een' droom — zij vlugt en keert niet weder,
 En eindeloose nacht zinkt op den droomer neder! —
 Maar neen, bedroogen oog! dit is mijn Guilford niet.
 't Is slechts de sluier, dien hij stervende achter liet,
 De schelp van 't pronkjuweel, wiens glans reeds Englen prijzen
 Ook zij was lievenswaard..... ook zij zal eens verrijzen!
 Deeze oogen zullen eens met nieuwe klaarheid zien,
 Mijn heil aanschouwen en mij englen-lagch'es biën!...
 Verrukking, hemelvreugd, hier door geen lippen te uiten
 Zal deezen stijven mond voor de eeuwigheid ontsluiten!...

(in de kist bukkende)

O neem nog deezen kusch uit mijnen jongsten nood,
 Een' vroomen, heiligen kusch! — Maar hoe? kon zelfs de dood
 De grootfche trekken van dit aanschijn niet verflinden?
 Kon al zijn magt dien lagch der onschuld niet ontbinden,
 Dien stillen, kalmen lagch, dien de eedle ziel, verrukt
 Bij haare ontkerkering, zijn' mond heeft ingedrukt? —
 Vergeef, o zaalge Geest! — mijn oog is niet verduisterd...
 Maar 'k voel, ondanks mij zelv', mij nog aan 't stof gekluisterd —
 Vergeef den teedren traan, die op mijn wangen blinkt,
 Die op uw koude wang voor 't laatst nog nederzinkt,
 De grenspaal van al 't leed, dat uw Johanna griesde,
 Maar ook de jongste tol der onvolkomen liefde!

(Na eene kleine verpoozing)

Nu is mijn loop volbragt. Na zo veel zielsverdriet,
 Na zulk een' rampspoed rijst de maat van 't lijden niet.
 Maria! kon uw hart mijn schuldloos hoofd verkiezen. —
 Het offer is bereid — ik kan niets meer verliezen!
 Maar hoe!... wat hoor ik? ... welk een zachte melodij! ...
 Mijn dierbre Vrienden, mijn Verstorvnen roepen mij...

106 LADIJ JOHANNA GRAIJ.

Mijn Guisford zijne Gaë, mijn Eduard zijn Zuster....
Ik volg; ik volg!.... mijn ziel wordt op die stem geruster.
Kom, welkome Dood! strijk op mijne oogen neër....
O kom en geef mij aan hun open armen weër!

(zich naar Sidnej wendende)

Da nu, mijn Sidnej! — heeft mijn hart nog meer te vreezen?
Mijn Zuster! mijn Vriendin! o laat ons Christen weezen!
De nacht strijkt donker neër, geen ster blinkt in het rond,
Maar uit dien donkren nacht verrijst de morgenstond!

(naar haar tostredende)

Vriendin! mijn' jongsten dank! — dit hart beminde u teder...

SIDNEJ, in traanen wegsneltende.

Mijn God! voor eeuwig!

LADIJ GRAIJ.

Neen! eerlang vindt gij mij wedel.

(haar omhelzende)

Voel uit mijn' laatste kusch, door geenen traan beschreid,
De waarde van 't Geloof aan eene Onsterfelijkheid!

(Zij volgt Feknam en vertrakt moedig.)

ZEVENDE TONEEL.

SIDNEIJ, DE HERTOGIN.

(Terwijl Ladij Graij met Reknam door de buitendeur des Kerkers uitgaat, treedt de Hertogin door een binnendeur, in een zwart, lang ne-stekend treurgewaad, met hangende hairen, in eene verwilderde houding, binnen.)

SIDNEIJ, haar ontdekkende.

Ach, Hemel! — gij ook hier? — Rampzaalge!...

DE HERTOGIN.

Smoor uw rouwe —

O vrees niet, vrees niet voor een magtelooze vrouwe!...
 Dit hart heeft uitgebloed — dit oog heeft uitgeweend —
 En zie, zie Sidneij! deezee boezem is versteend...
 De dolk, die op hem mikt.... zie, zie hem zich verheffen!...
 Hij stuit te rug... te rug... hij kan, hij kan niet treffen!...
 Maar hier, hier binnen, diep, diep op den boóm van 't hart,
 Daar knaagt iets, daar is 't raauw — maar, Sidneij! 't is geen smart!
 Neen, smart, smart is het niet, smart kan men ligt verdraagen;
 De smart doet jammeren, en wie — wie hoort mij klaagen? —
 Wat zegt het ook, of hier een Veldviooltje dort,
 Een needrig bloempje, dat zo ligt vertreden wordt?...
 Toch was zijn kelkje schoon en mild met daauw begooten...
 Maar o! wat zegt het of mijn eerkroon ligt verftooten?
 Wat, of Gedrochten, daar een Razernij gebiedt,
 De deugd vermoorden? — o dit zegt hier immers niet!

SID-

108 LADIJ JOHANNA GRAY.

SIDNEIJ.

Ach, God! ze is zinneloos!

DE HERTOGIN.

Niet zinloos, Sidneij! — jaaten
Kan zinneloosheid ons bij 't gruuwzaam aanzijn spaaren;
En ik — zie 't moordt mij reeds! Geloof me, iets, dat ik ken,
Schreeuwt luid, luid door mijn ziel, dat ik niet zinloos ben!

SIDNEIJ.

Diep, diep Ellendige! — Ach, waarom kent mijn smarte
Geen enklen droppel troost voor uw gefolterd harte!....

DE HERTOGIN, *met drift.*

Troost, Sidneij! — ik, ik troost? (*met eenen afgrijselijken
lagch*) ja, vreugd ook — troost zegt gij?
Moort gij 't gewormt dan reeds? — ha, daar is troost voor mij!

SIDNEIJ.

Och, dat ook ik de rust daar met u mogt verwerven!

DE HERTOGIN.

Gij, Sidneij! gij? — o neen! met mij moet gij niet sterven,
Met mij niet — 'k roofde ook daar, ook daar u nog derust...
Bezit ik die dan niet? — zo kalm, zo uitgeblust. ..

Hal

Ha! stil gelijk natuur... maar in die stilte broeien
De stormende aarde beeft....de golven slaan aan 't loeien....
Verwoesting waart in 't rond — zie, Sidneij! alles vliedt!

S I D N E I J.

Verdoolde!

DE HERTOGIN.

Niet verdoold — neen, Sidneij! thans, thans niet...
Eensdoolde ik, Sidneij! eens.. toen, ach hoe zwart, hoe duister...

S I D N E I J.

Aartsgoedheid staa haar bij!

DE HERTOGIN.

Mij? mij? — Hoor, Sidneij! luistert
(*met eens zachte stem*).

Gij kende haar — niet waar? men kende haar zo ras?
Spreek, zaagt ge een moeder, die zo zalig moeder was?
Een Dochter, die als zij.... spreek, Sidneij! zag deeze aarde
Meer onschuld, zachter deugd, een hart van hooger waarde?
Zij zag, zij zag het niet!... en nu... een enkel woord...
Een donderslag ..beef! beef! (*gillend*) Ik heb dat kind vermoord!
Vermoord! vermoord! — (*zagt*) Gij ijst? — Kan ons hier nie-
(*mand hooren?*)

S I D N E I J.

Rampzalige, houd op!....

DE

170 LADIJ JOHANNA GRAIJ.

DE HERTOGIN.

Stil! luister! — 'k Ben verlooren,
Verlooren, Sidnej! — Zij, zij was een Engel — Ik,
Ik was haar moeder...! in een donker oogenblik
Rees hier een koorts in 't hart — ik brandde naar een' zetel —
De Deugd sprak uit haar' mond — maar ik, ik bleef vermetel...
Vermetel? — Neen, neen meer! Ik vleidde, ik smeekte, ik bad;
Ik, die haar volle ziel zo kinderlijk bezat,
Ik weende! — en zij die kroon en scepter diep versmaadde...
Vervloekte Hoogmoed, die uit deeze lippen raadde!...
Ik zie dien troon nu — zie daar rijst hij purperrood...
Hij blinkt, hij blinkt, maar 't is van 't bloed, dat ik vergoot!...
Het droppelt langs hem heen... het stroomt... help God! 't schiet
(straalen!...
't Zijn blikfems, blikfems, die al dreigende om mij dwaalen...
't Zijn blikfems, Sidnej! help! help!

SIDNEIJ.

Ach, Mévrouw! bedaar!...
Maar wie....

DE HERTOGIN, *Feknam ontdekkende.*

Wie.... God! wee mij! Nog, nog een Moordenaar!
(*Zij vliegt wanhoopende van het Tooneel.*)

ACHT-

ACHTSTE EN LAATSTE TOONEEL.

S I D N E I J, F E K N A M.

S I D N E I J.

Nu, Feknam! — nog één slag, nog één — zij leeft niet meer?

F E K N A M, *met het verhevensfe gevoel.*

Zij leeft!

S I D N E I J.

Maar eeuwig voor den troon van haaren Heer!

F E K N A M.

Ook mijnen Heer! — zo groot, zo edel in het sterven....
 Neen, 't waar Geloof alleen kan zulk een kracht verwerven!
 Nog ziet mijn oog haar door de ontroerde schaaie heén
 't Afzichtig moordschavot, als waar 't een troon, betreén!
 Nog ruischt haar jongst gebed welluidend in mijne ooren,
 Haar jongste zucht, de leus der wachtende Englenkooren!
 Daar boog ze zich gerust, volvrolijk voor het Lot;
 De sluier zonk in 't stof en de Engel vloog tot God! —
 Haar oog was louter hoop — haar boezem, vrij van smarte,
 Vertoonde de effenheid van haar gelaaten harte.....
 ♦ Heilge! uw blanke deugd, uw Godvrucht tot aan 't graf
 Rukt mij voor eeuwig van het foltrend Romen af;

En

112 LADIJ JOHANNA GRAIJ, TREURSPÉL.

En moet ook voor 't Geloof mijn bloed, als 't uwé, stroomen,
Gij, Eedle! leerdet mij voor 't slachtmes niet te schroomen!

S I D N E I J.

Johanna! Hemelling! vergeef... uw Sidnej schreit....
Uw jongste zucht was kalm...

F E K N A M.

Neen, die was zaligheid!

E I N D E.

INES DE CASTRO.

INES DE CASTRO.

TREURSPEL

DOOR

Mr RHYNVIS FEITH.

Van Meester fecit.

TE AMSTERDAM, bij
JOHANNES ALLART,
MDCCLXXXIII.

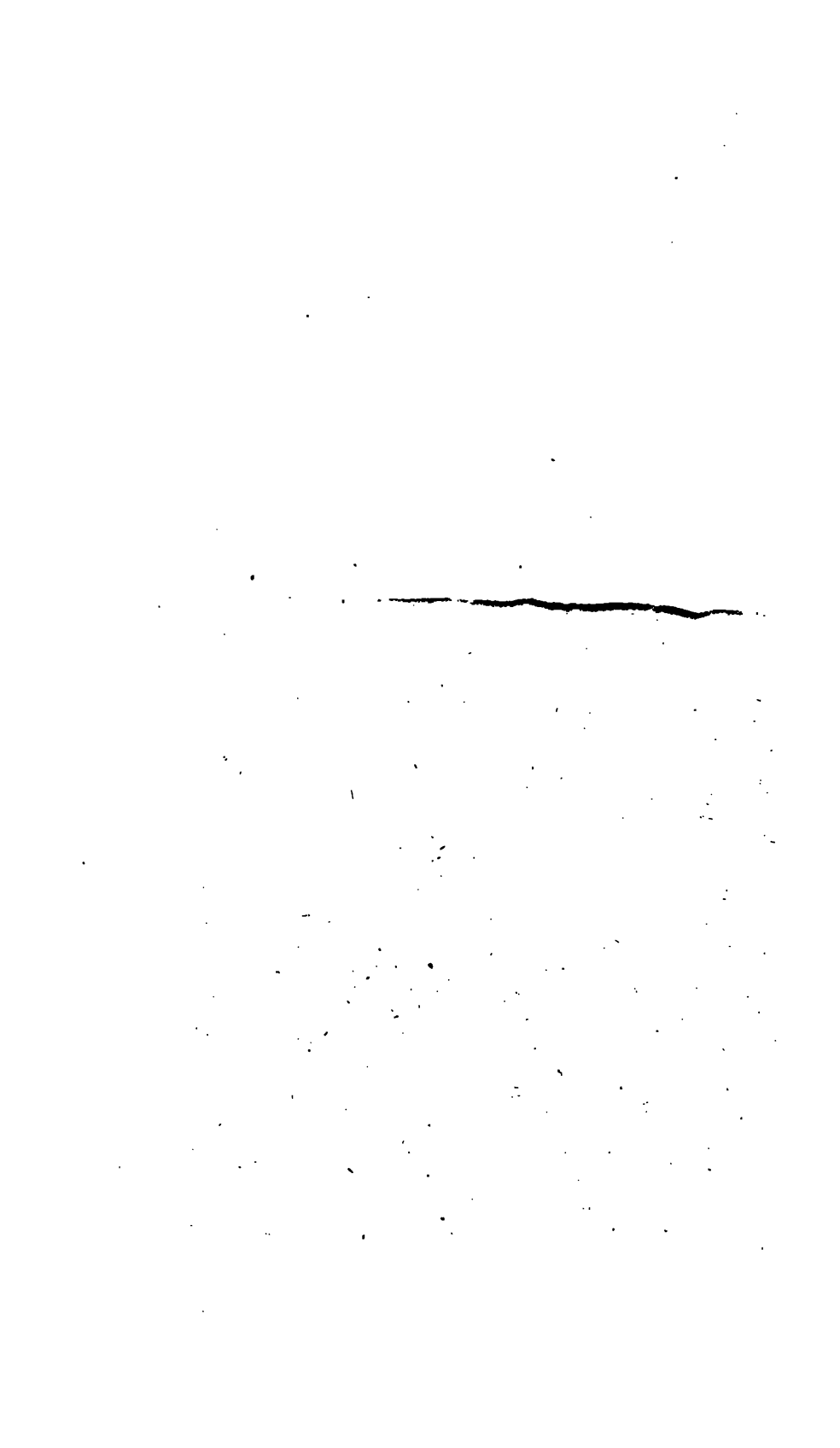

INES DE CASTRO.

TREURSPEL

DOOR

Mr RHJNVIS FEITH.

INES DE CASTRO.

TREURSPEL

DOOR

Mr RHYNVIS FEITH.

Scin. Anketes fecit.

TE AMSTERDAM, bij
JOHANNES ALLART,
MDCCLXXXIII.

V O O R B E R I C H T.

Het onderwerp van het volgend Treurspel is genomen uit den derden Zang van de Lusiade, een Portugeesch Heldendicht van CAMOËNS: De schoone Episode van INES, daar deezè zang mede eindigt, heest aan meer dan eenen Dichter, bij verschillende Völkeren, gelegenheid gegeven, om 'er een Tooneelstuk uit te vervaardigen: Het Spaansche Stuk, onder den tijtel: de Gekroonde na haaren dood, voor jaaren reeds in 't Nederduitsch vertaald en een' geruimen tijd op den Amsterdamschen Schouwburg vertoond, zal aan mijne Landgenooten genoegzaam bekend zijn, zo wel als de Ines de Castro, een Fransch Treurspel van den Heer HOUDART DE LA MOTTE, en het Portugeesch Stuk van dien naam door DOMINGO DOS REIS QUITA, thans in onze moedertaal overgebracht, en in den algemeenen Spectatoriaalen Schouwburg geplaatst. Intuschen zal men móóglich vraagen, wat mij bewoogen hebbe, om, na dit alles, het eigen onderwerp op nieuw voor het Tooneel te bewerken, en thans met deezen arbeid in het openbaar te verschijnen? Zie hier wat van de zaak zij.

Een mijner Vrienden, zeer ingenomen met de schoone Episode van INES, had dezelve in Latijnsche Versen overgebracht, en bij die gelegenheid, onder anderen, alle de Tooneelstukken gelezen, daar dit Bijverhaal aanleiding toe gegeven heeft. Zij voldeeden hem niet, en hij spoorde mij aan om dit eigen onderwerp op nieuw nog eens vóór

het

II VOORBERICHT.

het Tooneel onder handen te nemen. Ik beken dat ik hier in den aanvang w. inig lust toe had. Door 'er echter geduurig over te hooren spreken, en 'er telkens toe aangespoord te worden, begon ik het te beproeven. Het gelukte mij beter dan ik gedacht had, en spoediger dan ik anders gewoon ben te arbeiden. Alles raakte ten einde, zonder dat ik 'er veel meer dan zes weeken tijds toe besteed had. Het ongeluk was nu maar, dat mijn Vriend over mijn werk meer te vreden was dan ik zelf. Mijn stuk bleef dus eenigen tijd rusten, en mogelijk zou het aan die rust nog niet onttrokken zijn, indien ik geene gelegenheid gevonden had van het op het Tooneel te zien uitvoeren. Toen behaagde het mij meer, en ik begreep dat het toch in allen gevalle eene plaats onder onze gewoone Nederlandsche Treurspelen verdiende. Dit deed mij tot de uitgave besluiten.

Uit de drie straksgenoemde Tooneelstukken heb ik overgenomen wat mij behaagde. Zo ben ik door het Spaansch Stuk aan de gedachte van de jagt gekomen. Deze heeft mij gelegenheid gegeven om de voorstelling van het onderwerp bijna geheel handelende te doen, iets dat op het Tooneel altijd meer uitwerking doet, dan de lange verhalen, daar de meeste eerste Bedrijven mede gevuld worden. De vierregelige alleenspraak, daar ALMEÏDA het derde Bedrijf mede sluit, en de laatste woorden van ALFONSUS ben ik aan den Portugeeschen Dichter verschuldigd. DE LA MOTTE heeft mij weinig aangebragt. Zijn koude stijl, en het geringe gevoel, dat in zijn gantsche stuk heerscht, heb-

hebben mij altijd gestooten. Maar ALVARO en de INFANTE behooren mij alleen toe, en gewis, zo mijn stuk eenige verdienste bezit, is het in het karakteriseeren van deeze beide Personaadjen gelegen. ALVARO is de machine daar alles op draait, en die alles in beweging brengt. Hij speelt met de INFANTE naar zijn welgevallen, en wekt beurtelings die driften in haar op, die hij, om zijn oogmerk te volbrengen, van nooden heeft, zonder dat zij zelfs aan dit oogmerk twijfelt. Mooglijk zullen sommige Lezers haar karakter in den eersten opslag bij uitstek boos, en dus minder geschikt voor het Tooneel vinden, maar het minste nadenken zal hen overtuigen, dat ook een minder trotsche Vrouw aan 't woeden zou slaan, als men haar, na zo lang en zo gruwlijk misleid te zijn, dat geene, wat zij het meest vreesde en nimmer als mogelijk beschouwd had, ijlings als werkelijk daar zijnde, voor oogen stelde. De INFANTE is eene hoogmoedige Spaansche Princes; zij beschouwt den troon van Portugal reeds als haar wettig eigendom, en boven dien bemint zij PEDRO. In deezen toestand ontdekt zij de liefde van PEDRO voor INES, in haar oog een nietsbetekenend wezen. Minnenijd en trots vereenigen zich om haar te pijnigen. Maar wat vreesst zij? Dat INES ten troon zal stijgen? Geenzins, deeze gedachte kwam maar flauw in haar op, en zou zelfs, zonder ALVARO, in 't geheel niet in haar opgekomen zijn. Al haar wrok bepaalt zich tot PEDRO. Zij wil of in weerwil van PEDRO zijne Gemaalin worden, of PEDRO aan haare beledigde eer opgeofferd zien. ALVARO stelt alle kunstgreepen in 't werk om haare geheele ziel aan dit laat-

ste uitzicht te verbinden. De geheele INES komt nu niet meer in aanmerking; dien echt zal ALFONSUS nimmer toestaan; de volle aandacht der INFANTE valt dus op PEDRO; de wet eischt zijn' dood, en ALVARO verzekert, dat de Vader noch kan, noch durft vergeven, ten zij PEDRO haar zijne hand aanbiede, en dus hier door aan de wet voldoe. De INFANTE is hier gerust op. Zij verkrijgt of haaren wensch, of haare eer wordt door den dood van PEDRO gewrooken. Maar eensklaps, toen het plan van ALVARO hier rijp toe is, vertoont hij aan de ongelukkige INFANTE niet slechts PEDRO met zijn' Vader verzoend, maar INES naast hem op den Troon. Hoe natuurlijk valt hier de woede der INFANTE op INES, en hoe ligt moet ze besluiten om haar op te offeren, daar ALVARO haar dit als het eenigste middel vertoont, om haare eer hersteld te krijgen, en zich van PEDRO en ALFONSUS te wreken. Het Tooneel, waarin hij haar dit besluit aflokt in het kunstigste van mijn geheele stuk. Hoe men hier intusfchen ook over denken moge, want over de karakters der Personaadjen in een Treurspel zal men toch altijd niet minder verschillend blijven denken, dan men verschillend over de menschen in de natuur zelvo denkt, zal men mij echter toe moeten stemmen, dat INES onmogelijk zeer sterk zou hebben kunnen interesseesen, indien men haar niet voortreffelijk boven haare Medeminnaresse geschilderd had. DE LA MOTTE heeft van zijne GONSTANCE eene zeer edele Vrouw gemaakt, maar het gevolg is geweest, dat zij INES verdrongen heeft, en ik geloof, dat de meeste Leezers met mij bij hem meer belang in GONSTANCE dan in INES zullen stellen, en dus

eenig-

V O O R B E R I C H T .

eenigzins te vreden zijn, dat de laatste uit den weg raakt om de eerste in haare plaats te kunnen zien.

Nog een woord over de zedelijke waarde van mijn stuk. Het Misdrijf, en niet de Deugd, triumfeert in het zelve. Dezulken, die door den ouden, maar gewis valschen regel: de deugd moet op het Tooneel over het Misdrijf altijd zegevieren; ingenomen, zich hieraan ergeren mogten, gelieven in aanmerking te nemen, dat het Tooneel eene navolging der natuur is, en dat in de natuur de deugd gewoonlijk niet zegeviert, het Misdrijf gewoonlijk niet bezwijkt. Zo wij dit in onze Tooneelstukken altijd anders vertoonen, brengen wij onze Leezers of Aanschouwers in de gevaarlijke gedachte, dat de zege in dit leven het bewijs van de waarheid zij, eene gedachte, die het listig of magtig Misdrijf lijnrecht in de hand werkt, terwijl ze aan de lijdende onschuld menigwerf de gedaante van schuld leent. In een zeker opzicht triumfeert de Deugd inmiddels altijd op de Ondeugd. Ook in haare diepste nederlaag bezit ze zielrust, die aan het Misdrijf op den troon ontvlucht. Het is dus de pligt van den Dichter om de Deugd, hoe zeer van rampen omgeven, en de Ondeugd, hoe zeer over alle hinderpaalen zegevierende, zodaanig te schilderen, dat elk de ellende van de eerste verkieszen, en van het rampzalig geluk van de laatste te rug beeven moet. Dit meen ik in mijne INES gedaan te hebben. Ik zou mij zeer moeten bedriegen, wanneer het grootste aantal mijner Leezers niet liever met ALFONSUS zou willen lijden, dan met de INFANTE triumfeeren.

Meer zal ik hier niet bijvoegen. Indien mijn Strik eenig genoeg geeft, zal ik mij over mijne onderneming verheugen. Aanmerkingen zullen mij altijd aangenaam zijn, dewijl ik gaarn leer, wanneer ze mij op een' toon, die den eerlijken en beschaafden Liefhebber der kunst aanduidt, voorgesteld worden. De overigen zal ik met stilzwijgen blijven beantwoorden. Niemand, dit durf ik verzekeren, gevoelt meer het gebrekkige in mijn eigen stukken, dan ik zelf het gevoele, maar de ondervinding heeft mij geleerd, dat, even zo gemakkelijk als het is voor iemand, die door geene dwaaze eigenliefde verblind wordt, om dit te gevoelen en te belijden, het juist even zo moeilijk is om deeze gebreken te verbeteren, en de zwakke plaatsen zodaanig te veranderen als men wel wenschte.

INES DE CASTRO,

T R E U R S P E L

V E R T O O N E R S .

ALFONSUS, *Koning van Portugal, toegenaamd de
Rechryvaardige.*

PEDRO, *Infant van Portugal, Zoon van Alfonsus.*

INES DE CASTRO, *eene adelijke Portugeesche Jong-
vrouw, heimelijk getrouwd met Pedro.*

DE INFANTE *van Spanje.*

ALVARO, *een der Grooten van Portugal.*

COËLHO, *een der Grooten van Portugal.*

ALMEIDA, *een Portugeesch Edelman, Vriend van Pedro.*

TWEE KINDEREN.

EEN HOOFDMAN.

LIJFWACHT EN GEVOLG VAN ALFONSUS.

*Het Tooneel is in het eerste Bedrijf in een Bosch
buiten Lisfabon, in alle de overigen in de
Hofzaal van ALFONSUS, te Lisfabon.*

P E D R O .

ik zweer op u; mijn voet zal hier geen rust genieten
voor dat ik't eerloos bloed uws moordenaars zie vlieten:

V. de Vries, VIII^{de} Scen.

I N E S D E C A S T R O ,

Men hoort Jagt-instrumenten. Ines rijst ontfeld op.

Ach, welk een woest gedruisch! Wat moet mijn hart hier vreezen?

T W E E D E T O O N E E L .

I N E S , D E I N F A N T E , A L V A R O , C O Ë L H O , *verscheiden
Jagers en gevolg van de Jagt.*

A L V A R O , *eerst alleen door een van de boomen op-
komende, maar terstond door de Infante
en overigen gevolgd.*

Princes! hier in dit woud zal ligt een schuilplaats wezen.

D E I N F A N T E .

De donder mindert reeds, wij kunnen stadwaards gaan.

Ines ontdekkende.

Maar welk een schoone Maagd biedt mij dit toeval aan.
Hier in dit treurig bosch dus eenzaam en verlaaten!
Wie kan in zulk een jeugd 't gezellig leven haaten!
Alvaro! kent gij haar?

A L V A R O , *ter zijde.*

Wat zie ik! — is het schijn?

Hoe,

T R E U R S P E L.

Hoe, Ines hier? — maar neen! dit kan niet mogelijk zijn!

Tot de Infante:

Princes! ik ken haar niet!

D E I N F A N T E:

Ik Wil haar dan zelve vragen,
Mijn Dochter! kan dit woud een jonge Maaagd behaagen?

I N E S:

Natuur behaagt mij steeds, Mevrouw! waar ik haar vind!

D E I N F A N T E:

Maar zulk een filte — hoe, wordt die van u bemind?
't Gemis van alle vreugd baart op uw jaaren snarte.

I N E S:

Ik Heb luttel nooden, en geen eersucht knaagt mijn haren!

D E I N F A N T E:

Hoe! vreemd met al de vreugd, die 't hooffche leven steeft!

I N E S:

Mevrouw! ik ken het Hof, maar 't Hof behaagt mij niet!

A 2

Maar zo behoeftig, zo in nood van hulp verfteken!..

I N E S .

Men is op 't Land misfchien 't gevaar het verft ontweken.

D E I N F A N T E .

Een enkele blikfemftaal, die ligt uw huis ontfak....

I N E S .

Hij treft Palleizen wel, maar fchaars het rietendak.

D E I N F A N T E .

Vaarwel dan! Uwe keus zou mij niet zeer bekooren.
Alvaro! haasten we ons, men waant ons ligt verlooren.

Terwijl Ines in haare wooning treedt, verlaat de Infante met haar gevolg het tooneel. Coelho is een van de laafsten.

ALVARO, die op zijne plaats is blijven ftaan.

Coelho, toef!

C O E L H O .

Wel nu?

A L

T R E U R S P E L.

A L V A R O.

Een wonder vreemd geval.....

C O Ë L H O.

Maar 'k vrees dat ons verblijf de Infante ontrusten zal.

A L V A R O.

Vrees niet; wij kunnen hier een oogenblik nog spreken.
Maar zie ik Pedro niet? — Dat we ons een poos verfteken.

Zij verbergen zich aan de overzijde der woning in 't geboomte.

D E R D E T O O N E E L.

P E D R O , *alleen.*

Hoe vreedzaam klopt mijn hart, als ik dit woud genaak!
Hoe lieflijk is de rust, die 'k in zijn schaduw smaak!
Ach, Ines! Ines! mogt uw Echtgenoot zijn leven,
Vergeten van 't Heelal, aan uwe liefde geven!
O Landhut, wier gemis mijn hart aan 't Hof beschreid,
Hoe nietig is de Troon bij uwe zaligheid!
Uw aanblik voert voor mij de stille zielrust mede,
En 'k voel mijn grootheid 't meest, als ik u binnen trede.

Hij gaat in de woning van Ines.

VIERDE TOONEEL.

ALVARO, COELHO.

ALVARO.

Wel nu, Coelho! had de wraak mijn oog verblind?

COELHO.

'k Beken, ik sta verbaasd. De koele Pedro mint!
 Ik beef de reden nu van zijn hardnekkig doelen;
 Hij minde de eenzaamheid, daar Ines was verschoolen,
 Zij was de drijfveer van zijn liefde tot de Jagt.

ALVARO.

Geloof mij, in die jeugd wordt schaars de min veracht;
 En Pedro — was 't gevoel niet uit zijn oog te leezen? —
 Er moest een reden voor die wondre koelheid wezen.
 Ik Belijde u echter, dat ik nimmer had gegist,
 Dat zij, om wie de Prins zijn beste jeugd verkwist,
 En Spanjes Rijksprinces hardnekkig blijft ontvlugten;
 Die hem aan 't blinkend Hof naar dit verblijf doet zuchten,
 En dikwerf bloot gaf aan het dreigendste gevaar,
 De vrome Dochter van den trotschen Castro waar;
 Dat Ines in 't geheim door hem werd aanbeden —
 Neen! dit geloofde ik niet — 't verbaast mij zelfs.

COEL-

T R E U R S P E L.

7

C O Ë L H O.

Met reden!

Hield haar geen ijsren boei aan 't outer vastgefmeed?
Ik zelf, ik vat het niet, ook nu ik alles weet.
Zij, die de stille Cel tot wijkplaats had gekooren,
Wie elk in 's Kloosters nacht voor 't menschedom dacht verlooren,
Zij, die in vroeger tijd de min naauw dulden kon,
Zij in den omtrek van het prachtig Lisfabon,
En daar, in dit verblijf, zo schaars bezocht, verftoken,
Het voorwerp, dat de liefde op Pedro heeft gewroken —
Waar 't mogelijk dat uw hart die gising ooit kon voên?

A L V A R O.

Genoeg, hij heeft zijn' wensch. Wat kan een Vorst niet doen?
En nu — 'k zal hem zijn' smaad, zijn' langen smaad vergelden!

C O Ë L H O.

Hoe! gij zoudt zijn vergrijp den Koning durven melden?

A L V A R O.

Ik durven, als de wraak in deezen boezem woont? —
Coëho! wierd uw vriend ooit straffeloos gehoond?
Is 't u ontglipt, hoe diep zijn trots mijn' roem verneerde,
Toen ik 't gezantschap van Castiliën begeerde?
'k Had mij beroepen op mijne afkomst en mijn bloed.
„ Men zende, sprak hij, wien zijn deugd vereeren doet.
„ Ik noem Almeida.” — De woede ontvlamt mijne oogen,

A 4

De

De spijt verteert mijn hart. 'k Wil spreken — ijdel poogen!
 De Raad ziet al mijn schande en juicht. Mijn wraakzucht groeit!
 Een laatste poging had mischien mijn tong ontboeit,
 Maar eer ik zo veel kracht op mijne drift verkrijge —
 „ Genoeg, waar Pedro spreekt, dat een Alvaro zwijge!”
 Dus zegt de Trotsaart, en verlaat mij met een' blik.....
 Ha! hoe op dit verhaal mijn bloed nog kookt! — en ik,
 Coelho! zou dien hoon op zijnen kop niet wreeken?

C O Ë L H O .

Maar zal de scherpfte schicht in Ines borst niet steeken?

A L V A R O .

Coelho kent me, en vreest dat ik mijn wraak verfpil? —
 Men mikke op Ines, als men Pedro treffen wil!

C O Ë L H O .

Ach! ze is onschuldig aan den hoon, dien gij moest lijden.

A L V A R O .

En deeze beuzling zou mijn toeleg ooit befrijden?
 Mijn dolk eischt Pedro's bloed — wordt aan dien eisch voldaan,
 Wat zegt het of hij eerst door Ines hart moet gaan?
 Onschuldig? zij? Ook zij doet al mijn woede beeven!
 Hoe! Castro's bloed ten smaad van ons ten troon verheeven?
 Neen, eer den dood! — En gij, Laaghartige! gij knielt?

C O Ë L-

T R E U R S P E L

C O Ë L H O.

Heeft zulk een trotsch ontwerp den Grijsaart ooit bezielde?
Zijne ongeveinsde deugd.....

A L V A R O.

Deugd? Dwaas! Zijn wit te raaken,
Al wat ons opweegt klein, zich zelven groot te maaken,
Te vleien met den mond waar 't hart van wraakzucht zwoegt,
Zie daar de waare deugd, die Hovelingen voegt!

C O Ë L H O.

Maar zo uw toeleg mist?

A L V A R O.

Aan Blodaarts moog dit misfen,
Mijn moed durft over 't lot van Koningen beslifen! —
Coëlho! slechts één woord. Gij mint mijn Zuster? Nu,
Gij derft haar eeuwig, of ze is heden eeuwig u.
Hier leeft gij zonder hoop, om zonder glans te sterven;
In Spanje zal uw dienst een beter loon verwerven.
De Infante is trotsch, zij duldt den hoon van Pedro niet;
Eerlang ziet zij een' Vriend, waar zij een Wreeker ziet.
Kent gij der Vorsten aart? Hun grootheid treft hun nader,
Dan Godsdienst, Vaderland, en stroomen bloeds te gader.
In 't kort, verkies wat hier u 't meest voordeel'g schijn';
Wie thans mijn wraakzucht dient, kan slechts mijn Broeder zijn.

COELHO,

Ik koos. Zie daar mijn hand!

ALVARO.

Gij blijft mijn Zuster minnen?

COELHO,

Ik zal u bijstaan.

ALVARO.

Met mij sterven of verwinnen?

COELHO.

Het leven of de dood — ik volg slechts uw bestier.

ALVARO.

Genoeg, ik ben voldaan. Maar haasten we ons van hier,
Een langer toeven zou ons opzet ligt verraaden.*Zich naar de woning van Ines wendende.*Ja, Pedro! *k zal mijn wraak in 't eind volop verzaaden,
Alvaro, dien ge in 't stof aan uwe voeten zet,
Heeft ligt nog magt genoeg, dat hij u 't hoofd verplet!

V I J F D E T O O N E E L,

P E D R O , I N E S ,

*PEDRO, eerst alleen uit de woning van Ines tredende,
maar kort hierop van Ines gevolgd.*

’t Is alles stil. Het woud is eenzaam als te vooren,

I N E S ,

Mijn hart blijft kloppen, al mijn blijdschap is verlooren.
Mijn Pedro, mijn Gemaal, waar ik mijne oogen richt,
Ach! bange scheiding zweeft voor mijn ontroerd gezicht!

P E D R O ,

Smoor, Dierbre! smoor uw angst. Wat kan mijne Ines vreezen?
Haar Pedro leeft, en zij, zou zij verlaaten wezen?

I N E S ,

Een diepe ~~treurigheid~~, die mij mijn ramp voorzegt...
Ach! had ~~het~~ lot geen troon aan uw bezit gehecht!

P E D R O .

Geliefde! zou de troon u aan mijn zij’ niet streken?

I N E S ,

I N E S .

Dit hutje freelt mij meer, als ik 't met u mogt deelen.
 Hier bleef ons aanzijn vrij van 't ondermaansch verdriet;
 't Gerucht vergat dit woud, de waereld kende ons niet;
 De dag zou ons in vreugd, de nacht in rust ontschieten,
 Hoe vreedzaam, mijn Gemaal! zou hier ons hart genieten!
 Wat heeft een Troon, een Hof, dat waare liefde vleit?
 Hoe arm is niet 't Heelal bij haare zaligheid!

P E D R O .

Maar nu, zou meerder glans haar rein genoegens flooren?

I N E S .

Mijn hart heeft Pedro, niet den Koning uitgekoooren.
 Hoe luttel is de pracht, de glans, daar ik naar kwijn?
 Een rots en Pedro — en mijn hart zou zalig zijn!

P E D R O .

Mijne Ines! eeuwig zal uw Pedro voor u leeven,
 Maar dat geen traanen in die minzaame oogen beeven!
 De Hemel kent dit hart! Stond mij hier 't kiezen vrij,
 Ik koos deeze eenzaamheid voor troon en heerschappij;
 Maar nu het lot mij doemt den zetel te onderschraagen,
 Nu zal uw hoofd de kroon, die gij verheerlijkt, draagen,
 't Heelal getuige zijn van mijne liefde en trouw,
 En dat ik, zonder u, den troon vervloeken zou!

I N E S .

I N E S.

Ach! hoe veel onheils heeft uw ziel nog aftewachten!

P E D R O.

Wat weêrstand kan mijn hart voor Ines niet verachten!
Ik, die in haare liefde al mijn geluk gevoel.....

I N E S.

Mijn Pedro, aan wat storm stelt u mijn min ten doel!
De Infante duldt niet steeds, dat gij haar blijft ontvluchten.
De Koning heeft haar woede en razernij te duchten.
Hij beeft voor haare wraak, en reikhalst naar een' echt,
Die 't magtig Spaansch Gebied aan zijn belangen hecht.
Zal zijn getergd geduld een weigring hier gedoogen?
En dan — voor wie versmaadt ge een koninglijk vermogen?
Ach, voor uwe Ines, die hier hulploos, eenzaam leeft,
Die troon noch scepter aan uw min te schenken heeft,
Wie ligt in 't wijd heelal geen stervling is geneegen.....

P E D R O.

Maar die dit alles in mijn hart kan overweegen;
Die heel mijn ziel bezit in vreugd en ongeval,
Wier Echtgenoot ik ben, en eeuwig blijven zal!

I N E S.

Mijn Pedro, mijn Gemaal, ik ken uw teodre liefde,

Maar

Maar 'k zag de Infante — God! hoe dit gezicht mij griedde!
 Een aaklig voor gevoel zank mij als lood op 't hart,
 En laat mij nog ten prooi aan nooitgekende smart.
 Aanschouw ik sinds dit woud, de dood waart door zijn paden,
 De lucht is donker, en natuur met rouw beladen:
 Of zinkt mijn traanend oog op mijne kindren neêr,
 Dan is 't of elk mij klaagt: Ik heb geen moeder meer!

P E D R O.

Mijne Ines! kan uw mond zo diep uw' Pedro wonden!
 Is dan zijn leven aan uw leven niet verbonden?
 't Gezicht der Rijksprinces veroorzaakte al uw' druk.....

I N E S:

Neen, alles meldt mij ramp en naakend ongeluk.
 Ik droomde schaars, en als een droom mijn zinnen boeide,
 Dan was hij 't zoete beeld hoe hier mijn leven vloei'de;
 Ik drukte u aan mijn borst, of speelde met mijn kroost;
 En altijd was mijn ziel ontwaakende getroost.
 Ach, deczen nacht voor 't eerst werd mij de rust ontnomen.
 'k Zat eenzaam onder 't loof van gindsche hooge boomen,
 De zagte morgenzon vergulde telg en blad,
 En dronk de traanen, die de Nacht verzameld had:
 Het koeltje kuschte mij. Mijn hart was vrij van kommer,
 Een minzaam Tortelpaar zat in den koelen lommer,
 Beschaduwd door een' Olm, die met een laager tak
 Het Jongske wiegde, dat naauw in de veeren stak.
 Hoe zorgloos was het lot, hun door natuur gegeven!
 Ik staar hun vrolijk aan en voel hun zalig leven —

Een

Een fiksgedreeven pijl van een verborgen hand
 (Ik zag geen Jaager) wierp het duifjen in het zand,
 En ijlings week de dag. Het bliksem om mij heenen,
 De donder brult door 't woud, en doet het aardrijk steenen.
 Het vooglenheir is stem, dat korts nog lieflijk zong.
 De doodsche Tortel treurt bij 't moederlooze Jong,
 Dat op den eigen boom, door schrik en angst gedreeven,
 Van takje op takje springt. Ik voel mij 't harte beeven!
 'k Verlaat mijn rustplaats bij 't verdubblend bliksemlicht,
 Maar trede alom op bloed, waar ik mijn treden richt,
 Het kleeft aan elke stam en druppelt van de bladen.
 'k Bereik in 't eind den Olm; hij was met mos beladen.
 'k Zink op mijn kniën neêr, en zoek al tastend rond
 Waar zich het gaêken van mijn droeven tortel vond;
 Maar ijlings houdt de schrik mijn moed en kracht gevangen.
 'k Verrijs. — Een afgrond gaapt voor mijne onzeekre gangen.
 Ik voel mij aangevat, men rukt mij in hem af.....
 'k Ontwaak al gillend..... Ach! uwe Ines wacht het graf!

P E D R O.

Mijn Gade kan vergeefs haar teedre ziel dus kwellen?
 Een droom, een ijdele droom, kan dus haar brein ontstellen?
 Geliefde! welk een hoop uw angstig hart ontglij',
 Mijn hand voert u ten trôon, of 'k sterf aan uwe zij!
 Maar 'k zie Almeida.

I N E S.

'k Begin op nieuw te beeven.

P E

P E D R O.

Ach, Ines! zal uw smart thans al mijn vreugd doen sneeven?
Ligt is hij afgedwaald, of eenig staatsbericht.....

I N E S.

Neen, Pedro! zie, de schrik ligt op zijn aangezicht!

Z E S D E T O O N E E L.

P E D R O , I N E S , A L M E I D A.

A L M E I D A.

Mijn Prins! ontvlugt dit oord. De Koning volgt mijn schreden.

P E D R O.

De Koning?

I N E S.

Hemel! is dan alles mij ontgleeden!

A L M E I D A.

Ach! spil geen tijd — de nood eischt spoed — ik bid, vertrek!
Ik zag den Koning met Alvaro in gesprek;
Zijn aanschijn, eerst vol rust, en zichtbaar wel te moede,
Werd

Werd telkens meer gefronst, en eindelijk bleek van woede.
Ik hoor hem momplen van naar 't woud te rug te treân.
Hij sprak van Ines, en hij noemt uw' naam met een.
Ik spring te paard, en ben terstond vooruitgevlóogen....

I N E S.

Ach, Pedro! Pedro! heeft mijn droom mij nu bedroogen?

P E D R O.

Wat zegt dit alles? Is mijn min aan 't Hof bewust,
Mijn hart zwelt op die maar! Ach, Ines! wees gerust.

I N E S.

O mijn rampzalig Kroost! Ach, blijf het ten behoeder,
En min in hun altijd hunne eens beminde Moeder!

P E D R O.

Gij moordt mij, dierbre Gaê! door uwe angstvalligheid.

A L M E I D A.

Nog eens, mijn Vorst! vertrek....

P E D R O.

Welaan, ik ben bereid.
En gij, wier smart ik voel, en thans niet kan geneezen,

B

Mij-

Mijne Ines! Eenigste! verban uw ijdel vreezen
Zink aan dit hart, voel daar, wat u nog ovrig schiet!

INES, *in Pedro's armen.*

Ook hier vinde ik voor 't eerst de stille zelfrust niet!
Mijn Pedro! dierbre Man! moest gij uwe Ines minnen?

P E D R O.

O troost u, teedre Gade! ik zal dien storm verwinnen.
Mijne Ines! bij dien God, die eens ons hart verbond,
Ik blijf uw Eehtgenoot tot aan mijn' jongsten stond.

Hij omhelst haar nog eens, en verlaat met Almeida het tooneel.

Z E V E N D E T O O N E E L.

INES, *alleen.*

Bedriegelijke droom ontzaggelijk ontwaaken!
O Hemel! kan uw gift ons zo rampzalig maaken?
Helaas! ik dankte u vaak voor mijn gevoelig hart,
En ach, dit wreed geschenk vetoorzaakt al mijn smart!
Moet dan de waare liefde altijd op aarde lijden?
Hoe weinig wenschte ik om u al mijn' lof te wijden?
Dit luttel plekje gronds, wat moeskruid, en een bron,
Bij een eenstemmig hart, dat met mij voelen kon.
Gij hebt mijn' wensch verhoord. In Pedro was die zegen,

In

In Pedro was mijn heil, mijn zaligheid gelegen.....
Ach, waarom heeft mijn ziel dien wellust ooit gekend,
Of waarom heeft uw hand dien zegen afgewend? —
Mijn ongelukkig Kroost! de Liefde schonk u 't leven;
Ach, kon de felste haat u wreeder gifte geven!
Wie zal u troosten, als uw Vader naamloos lijdt,
Uw Moeder sterft, en gij — verlaaten Weezen zijt!

Kindt van het eerste Bedrijf.

T W E E D E B E D R I J F.

De Hofzaal in het Paleis van Alfonsus.

E E R S T E T O O N E E L.

ALFONSUS, *alleen.*

Hoe wordt mijn ziel geschokt door onophoudlijk vreezen!
 Zal hij gehoorzaam, of zal hij weêrspannig wezen?
 Is 't noodig dat de Vorst voor zijn gezicht verschijn'?
 Kan ik hier Vader, of moet ik hier Koning zijn?
 Ik waande mij ten top van mijnen wensch gesteegen;
 De laatste bloei mijns Rijks was in dien Echt gelegen;
 Ik had mijn' ouderdom voortaan der rust gewijd,
 En 't is mijn eigen Zoon, die mijn ontwerp bestrijdt!
 O Troon, zo dwaas begeerd, wat dekt uw glans al smarte!
 Hoe duur staat uw belang aan 't siddrend vaderharte!
 Al 't heil vereenigd, dat ons aardfche grootheid biedt,
 Haalt bij de kleinste vreugd, die ons Natuur schenkt, niet!
 Maar 'k zie hem naadren. — Ach! dat ik mijn' Zoon niet derve!
 Geef, Hemel! mij mijn' wensch — maar dat ik Vader sterve!

T W E E-

T W E E D E T O O N E E L,

A L F O N S U S , P E D R O ,

A L F O N S U S ,

Ondankbre! die mijne eer en uwen roem veracht,
 Ach! had mijn hart van u dit gruwzaam loon verwacht?

P E D R O ,

Mijn Vader! ik uwe eer... ik zou die...

A L F O N S U S ,

Hoor mij spreken.

Vóoral draag zorg, mij niet ontijdig af te breeken.
 Als ge alles hebt verstaan, beslis dan zelf in 't end',
 Of ik met reden klaag, dat gij mijne eere schend,
 Ik had een' dierbren Zoon, het steunsel van mijn' zetel;
 'k Was grootsch op zijne deugd, en mogelijk zelfs vermatel;
 De lauwrn, die zijn moed in 't haglijk slagveld won,
 Een roem, die in die jeugd ligt niet meer rijzen kon,
 't Gaf alles mij de hoop, dat eenmaal, bij mijn sterven,
 Mijn Volk den besten Vorst in deezen Zoon zou erven,
 Hoe menig zoeten droom heeft mij die hoop geteeld!
 Hoe vaak heeft dit verschiet mijn bange ziel gestreeld,
 Wanneer, bij al de zorg, die 't vaderhart verzelde,
 De volle last des troons mijn matte schoudren knelde!

B 3

Die

Die Zoon was al mijn troost en menig dankbre traan
 Heeft in mijne oogen voor dien dierbren Zoon gestaan;
 Maar toen hij in het eind mijn uitzicht moest bekroonen,
 Zijn' roem vernietigen, of zich dien waardig toonen,
 Ach! toen ik met zijn deugd mij 't sterkste had geleid —
 Toen heeft die eigen Zoon mij 't schandelijkst misleid!
 'k Besloot voor hem een' Echt, zo roemrijk als verheven,
 Een Echt, die aan mijn' troon den sterksten zuil moest geeven,
 Die Spanjes staatsbelang met ons belang vereend,
 En mij, na zo veel zorg, in 't einde rust verleent.
 Ik poog hem 't voordeel van dit trouwverbond te ontleden,
 Hij wendt een' afkeer voor om in den echt te treden.
 Ik schets hem 't heil, dat ons die stap verwachten laat.
 Ik wijs hem op hem zelv', op mij, op deezen staat,
 Niets doet dien afkeer voor den huwlijksband verdwijnen.
 Vergeefs komt in het eind' de Infante zelf verschijnen,
 Hij vliedt haar overal, waar haar het toeyal leidt;
 Ik toon van zijn gedrag hem al de onvoegzaamheid,
 Maar vruchtloos, hoe ik smeek, zijn hart blijft onbewogen;
 Een echt wordt daaglijks meer afschuwelijk in zijne oogen.
 Hij vordert uitsfel — ach, ik stem 'er dwaaslijk in,
 En 'k vinde in 't eind' hem slaaf van een verboden min! —

P E D R O.

Mijn Vader! ach, die taal doorhoort mijn lijdend harts!
 Neen, nimmer was uw Zoon gelukkig bij uw smarte!
 Helas! gij kent haar niet, die reeds uw hart verwees!
 Heb ik te lang geveinsd, o wijt het aan de vrees,
 Dat ge op een liefde, die geen aanzien schonk, gebeten.....

A L

T R E U R S P E L,

23

A L F O N S U S.

Volbreng mijn' wensch, mijn Zoon! en alles is vergeten.

P E D R O,

En de Ongelukkige, die mij zo teder mint,
Die, als ik haar begeef, geen troost op aard' meer vindt,
Die nu reeds hooploos kwijnt, en staeg haar smart voelt groeien,
Zal ik nog met haar bloed mijn huwlijksbed besproeien?

A L F O N S U S.

Genoeg, ik gaf mijn woord, toen op uw deugd gerust.

P E D R O.

Maar was uw' droeven Zoon iets van uw doel bewust?

A L F O N S U S.

'k Beken, 'k had u vooraf mijn toeleg kunnen melden;
Maar zou 't belang des Staats te minder daarom gelden?
Alleen door deezen stap heb ik een' krijg gestuit,
Waar uit voor Portugal een wis verdert' ontspruit.
Zoudt ge, om de speelpop aan een laage drift te strekken,
Uw handen met het bloed van 't zuchtend Volk bevelken?
Ook waande ik tot deez' dag uw hart nog immer vrij.
De min voegt Vorsten niet. Maar hoe dit thans ook zij,
Het oogenblik is daar, waarin uw deugd moet spreken,
Waarin gij zwichten moet, of ik mijn woord moet breken.

Ik zwijg nog van den krijg, die op uw weigring woedt.
 Is 't billijk in uw oog, dat ik hier zwichten moet?
 Beslis hier zelf, mijn Zoon! Ach! wees niet onrechtvaardig,
 Hoe om een vuige drift, een groote ziel onwaardig.....

P E D R O.

Helaas! al wat ik wensch hangt aan die liefde alleen!

A L F O N S U S.

De wensch eens Konings zij het heil van 't Algemeen!
 Hij, wien de Hemel hier een zetel heeft beschooren,
 Moet naar 't belang des Staats, niet naar zijn neiging hooren.
 Het huislijk heil, mijn Zoon! was schaars voor hem bestemd,
 Wiers voet een' troon beklimt, wiens hand een' scepter klemt.
 Genoeg, dat als de dood in 't eind hem komt bevrijden,
 Geen vloek eens onderdaans zijn breekend hart doe lijden,
 Maar dat hun zegen hem, bij zijnen jongsten snik,
 Voor 't laatst nog juichen doe, nog stervende verkwikk'.

P E D R O.

Ook ik, mijn Vader! wil met vreugd mijn eigen leven
 Voor 't heil mijns Vaderlands, mijns Volks, ten besten geven.
 Hoë yaak heb ik mijn bloed voor hun belang gestort!
 Maar wordt één sterveling in zijn geluk verkort,
 Als ik mijn hart hier volg, en Ines zilte traanen....

A L F O N S U S.

De wet des Rijks verbiedt een' echt met onderdaanen.

P E D R O.

Hoe wreed is dan het lot voor Koningen geweest!

A L F O N S U S.

Breng u hun heerlijk loon ook teffens voor den geest.

P E D R O.

Uw Zoon ziet slechts ellend, waar ook zijne oogen staaren.

A L F O N S U S.

Ook deeze kruin, mijn Zoon! had vroeg reeds grijze hairen,
Ik zelf, schoon ook de vreugd dit hart ligt had verblijd,
Heb duyr mijn leven aan mijn' wreeden pligt gewijd.
Nu zou mijn Land in vreé, mijn Volk gelukkig wezen;
Ik had geen oorlog meer na uwen echt te vreezen;
Mijn hart had zich in 't eind de stille rust beloofd, —
En 't is, helaas! mijn Zoon, die mij dit heil ontroof!

P E D R O.

Mijn Vader! voor uw rust...

P E D R O .

Neen, blijf, Mevrouw!
't Geluk stemt met mijn hart, nu ik u hier aanschouw!

D E I N F A N T E , *ter zijde.*

Zijn hart — wat hoor ik? Hoe! hij zou mij dan beminnen,

tot Pedro.

Prins! kan mijn bijzijn uw afkeerigheid verwinnen?

P E D R O ,

Vergeef het mij, Mevrouw! 'k heb nooit in mijn gemoed
Voor U, die ik vereer, afkeerigheid gevoed.
Dan ach! een neiging, daar mijn ziel altijd op roemde,
Maar die, helaas! mijn' mond te lang tot zwijgen doemde;
Een teêrheid, die mijn ziel tot hemelvreugd verheft,
Of mij met al 't geweld van 't gruuwzaamst noodlot treft...
In 't kort, Princes! gij kunt de rust mij wedschenken,
Mijn leven of mijn dood hangt thans van uwe wenken,

D E I N F A N T E .

Hangt uw geluk, uw rust, van mijnen invloed af,
Ligt was dan 't noodlot, Vorst! u nimmer minder straf.

F R E U R S P E L

P E D R O.

Grootmoedige Vorstin! ach, had ik, zonder schroomen,
 Terfcond mijn toevlugt tot uw eedle ziel genomen,
 Hoe veel vergeeffche smart had ik mij zelf' gespaard!
 Ach, 't is de Liefde, die mij al mijn rampen baart.
 Hoe beefde steeds mijn hart iets van haar' gloed te ontdekken!
 Hoe vreesde ik, dat die taal mij tot een schuld zou strekken! —
 Duld, dat ik mij in 't eind', Princes! aan u verklaar',
 Dat ik den toestand van mijn hart u openbaar'. —
 Men hield mij lang voor koel, en ligt niet zonder reden.
 'k Had geen der Schoonen van de Rijksstad aangebeden.
 Mijn hart, reeds vroeg gestemd voor waare tederheid,
 Wierd door geen wufte min in mijne jeugd geveid.
 Een enkel oogenblik befliste van mijn leven.
 Ik minde 't eenzaam zoet, dat ons de Jagt kan geven.
 Daar was het, dat een Maagd mij in mijne oogen blonk,
 De schoonste, die Natuur ooit aan deeze aarde schonk;
 Maar 't was haar schoonheid niet, die mij voor eeuwig boeide,
 Neen, de adel van een ziel, die uit haare oogen gloeide,
 Die godlijke Onschuld, die haar eigen schoon niet weet,
 Zie daar wat mij voor 't eerst de liefde kennen deed.
 Ach, sinds dat oogenblik hangt al de vreugd mijns levens,
 Hangt aan die liefde alleen mijn deugd en grootheid tevons!

DE INFANTE, *ter zijde.*

Toen hij mij 't eerste zag, was dit niet op de Jagt?
 Heb dank, o Hemel! die in 't eind' mijn smart verzagt!

Tot Pedro.

Een hart, als Pedro's hart, moet schaars van wreedheid klagen.

P E D R O.

Ik was gelukkig toen, en werd niet afgeslagen.
 Een uitgedachte vond gaf haar in mijne magt,
 Schoon elk haar ver van hier in 't eenzaam klooster dacht.
 Wij leefden tot uw komst gelukkig, vrij van finarte...
 Maar hoe; Vorstin! ge ontroert? Trof mijn verhaal uw harte?

*DE INFANTE, wier gelaat onder de laatste woorden
 van Pedro geduurig meer veranderd is.*

Verhaalt gij mij die schande? o Hemel, sta mij bij!
 Eerst schuwwt men mijn gesprek; en nu; nu hooft men mij!

P E D R O.

Neen, 'k hoon u niet, Mevrouw! ik smeek om mededeogen.
 Wat kan eene eerste min niet op de ziel vermoogen?
 'k Weet, dat mijn Vader u mijn hand heeft toegezegd,
 Maar was dit mij bewust? of stemde ik in dien echt?
 Gij zelf, nog meer dan ik, moet deezen trouw ontvlieden.
 In 't hart, dat u verdient, moet gij alleen gebieden.
 Ik kan nooit de uwe zijn. Ach, wie zich dus verklaart,
 Is Spanjes Rijksprinces en haare liefde onwaard.

T R E U R S P E L

83

D E I N F A N T E .

Verneele! staak uw reën. Kon mij uw snaad verfoeren,
Mijn ziel verfoeit nog meer uw vleitaal aan te hooren.

P E D R O .

Ach, dat mijn teedre smart uw gramschap overwinn!

D E I N F A N T E .

Ik, ik u bijstaan in uw schandelijke min! —
Ontwijk mijne oogen!

P E D R O .

Hoe? ik komte u needrig smeeken
Om bijstand, en gij wilt...

D E I N F A N T E .

Mij van een? snodeart wrecken!

P E D R O .

Van wien? Van hem, die u zijn lot heeft toevertrouwd!

D E I N F A N T E .

Van hem, en van 't Heelal, dat mijnen snaad aanschouwt!

P E

P E D R O.

Nog eens, Mevrouw! verwin een toorn, zo onrechtvaardig.
 Help twee rampzaligen, dit is u meerder waardig.
 'k Verlaat u in die hoop — ja, als ik weêr versohijn,
 Zal ik u mijn geluk voor eeuwig dankbaar zijn.

V I J F D E T O O N E E L

DE INFANTE, *alleen*

Ja, ga, Verrader! ga, en blijf u zelven vleien!
 Ik zweer, 'k zal van dit Hof niet ongewrooken scheien.
 Ha! 't is reeds veel te lang, dat ik uw' hoon verdroeg,
 Dat gij mij schuwde en thans...! God! zonk ik laag genoeg!
 Ik zie mij door een hand, die ik mij schaam, verwinnen,
 En 'k moet nog, tot mijn straf, hem, die mij haat, beminnen.
 O Liefde, die uw hoop, uw laatste hoop thans derft,
 Verkeer in deeze ziel in haat, die nimmer sterft!
 Hé! Spanje en Portugal zou van mijn schand' gewaagen,
 En ik, ik zou dien hoon geduldig, strafloos draagen?
 Haar op een' troon zien, dien men mij ontweldigt? Neent!
 Dat alles eer vergaa, eer ik dien smaad beweent!

Z E S

Z E S D E T O O N E E L.

D E I N F A N T E , A L V A R O .

D E I N F A N T E .

Alvaro! kan mijn hart zich op uw trouw verlaaten?

A L V A R O .

Hoe, twijfelt gij, Mevrouw?

D E I N F A N T E .

Wel nu, ik zie mij haaten.

De trotsche Infante van het magtig Spaansch Gebied
Is een Verfmaade, die met schand te rugge vliedt!

A L V A R O .

En Pedro kon zijn^s pligt, zich zelf^s zo ver vergeten,
Dat hij zijn dwaaze min.....

D E I N F A N T E .

Hebt gij die dan geweeten?

Is 't u dan ook bekend wie aan zijn hart behaagt?

Wie is zij? spreek!

C

A L-

A L V A R O .

Helaas! een naarwbekende Maagd,
 Die elk voor 's Minnaars oog in 't Klooster dacht verftooken.
 Dezelfde, die ge in 't woud deez' morgen hebt gefproken.
 Haar naam is Ines. Ja, 'k herkende haar terftond,
 Maar daar ook ik haar zocht op een' gewijden grond,
 Mistrouwde ik mij, en dorst mijne oogen niet gelooven.

D E I N F A N T E .

En deeze Vuige moet mij van een' troon berooven!
 Zij minde de eenzaamheid — had luttel nooden.... Ha!
 Zij, zij bezit het hart, daar ik vergeefs naar ftaa!
 Hoe maklijk derft zij meer! — Zij, medeminnaresfe,
 O fmaad! o fchand! van een vertreden Rijksprincesfe!
 Zij op een' troon, en daar geliefd en aangebeên;
 Ik, ik gefchuwwd, gehaat, en in het ftof vertreên!
 Alvaro, wreek mij!

A L V A R O .

Ja, Mevrouw! ik zal u wreeken.
 De Koning zal om haar de Rijkswet niet verbreeken.
 Reeds beeft hij voor den ramp, dien 't Rijk te wachten ftaat.
 Als Pedro weigren blijft, veroordeelt hem de Raad.....

D E I N F A N T E .

Zij minnen Pedro. Zal hun hart dien trek verwinnen?

A L-

A L V A R O.

Drukt Pedro reeds een' troon? Wel dat zij hem beminnen!
Geen vriendschap, maar 't belang heeft op hun harten klem.
De Koning wenkt naauw of de Raad heeft ééne stem.
Maar 'k zie de Vorst genaakt. Princes! blijf op mij bouwen.

Z E V E N D E T O O N E E L.

D E I N F A N T E , A L V A R O , A L F O N S U S .

A L F O N S U S .

Wel nu, Mevrouw! zult gij in 't eind' mijn woord vertrouwen?
Gij hebt mijn' Zoon gezien?

D E I N F A N T E .

Ik zag hem, ja, mijn Heer!
Maar weet, dat ik deez' dag naar Spanje wederkeer.

A L F O N S U S .

Hoe, Pedro heeft op nieuw zijn pligt zo sneed gebrooken?

D E I N F A N T E .

O staaken we een gesprek, dat al mijn bloed doet koken.

Denk, Spanjes Rijksprinces is niet geneigd, o neen!
Om hand aan hand hier met eene Incs voort te treên.

A L F O N S U S .

'k Beken, de laage drift, die hij u durfde ontdekken,
Moet in uw oog, Princes! hem tot een misdaad frekken.
Maar denk het is een feil, door zijne jeugd begaan.
Zijn hart nam in het veld die ruuwe zeeden aan.
Zij, die hij mint, is reeds op mijn bevel gevangen.
Zijn reden zal eerlang haare oude kracht erlangen.
Hij zal zich schaamen, dat zijn hart een korte poos,
('k Zie reeds dat tijdstip daar; Mevrouw!) zo laag verkoos.
Mijn invloed zal hem in die eedle schaamte sterken;
Het verder wonder moet uw omgangras bewerken.
Eerlang wordt door hem selv' zijn hart u aangeboden.
Uw schoonheid, uwe deugd, 't belang van zijnen troon.....

D E I N F A N T E .

Mijn Heer, genoeg! Uw vlijt herstelt dien hoon niet weder.
'k Zie thans te laag op u en op al de uwen neder.
Wierd ik te lang miskend, 'k zal toonen wie ik ben,
En dat ik in het eind' mijne eigen waarde ken.
'k Heb, zonder mijne schuld, hier hoons genoeg verdraagen.
Gij hebt het eerst uw' Zoon aan Spanje voorgeslaagen,
En Spanje, meer uit gunst, dan door dien echt vereerd,
Schonk aan uw' Zoon een hand, door Koningen begeerd.
Ik, op uw woord gerust, vertrok naar deeze stranden,
Maar 'k vond geen Bruidegom, toen ik 'er aan kwam landen.
Men schuuwt mij overal, en weigert zelfs die eer,

Die

Die ik in mijnen stand met ~~recht~~ van elk begeer.
 'k Verduur dien hoon en zwijg, gestaêg door u bevredigd;
 Maar 'k voel mij niet te min op 't felst 'er door beledigd. —
 In 't eind' gunt mij 't geval zijn tegenwoordigheid.
 Hij spreekt, en 'k hoor van hem dit hoonend onbescheid:
 „ Dat hij mij diep veracht, en eer begeert te sterven,
 „ Dan mij zijn hand te biên, en Ines hand te derven”.
 Dit trof mij aan uw Hof. Bessis, of zulk een smaad,
 Aan mij, die op uw woord hier kwam, te dulden staat?
 Neen, 'k voel mij zelf te zeer — maar 'k zal niet magtloos woeden.
 'k Vertrek om Spanje voor een grooter schand' te hoeden.
 Ras hoort men meer van mij, en ligt dat Portugal
 't Gevolg van mijn vertrek nog lang geheugen zal.
 Vaarwel!

A C H T S T E T O O N E E L.

ALFONSUS, ALVARO.

A L F O N S U S.

De Trotsche! en ik, mijn mond durft zelfs niet klaagen!
 Zij durft mij dreigen, en ik moet dien hoon verdraagen!
 Ondankbre Zoon! die al mijn goedheid bleeft verîmaên,
 Hoe duur komt uwe drift uw' Vader reeds te staan!
 Alvaro! poog voor eerst haar opzet nog te weeren.

ALVARO.

Ze is fel beledigd, Vorst!

ALFONSUS,

Eer zij te rug moet keeren,
Wil ik een laatste proef aan Ines hart besteen,
Ligt....

ALVARO,

Vlei u niet, mijn Vorst! dat hij te rug zal treên.

ALFONSUS,

Hoe, zou dan zelfs mijn smaad in 't eind' zijn hart niet raaken?

ALVARO,

De dood, de dood alleen kan zulke banden slaaken.
Zo lang 'er uitzicht is, blijft hem de hoop nog bij. —
Dat Ines dood uw' Zoon van 't wis verderf bevrij;
Alleen de onmogelijkheid doet hem naar reden hooren.

ALFONSUS,

Ach, zou zo wreed een raad mijn menschlijk hart bekooren!
Verdient haar val die straf? Hoe ligt bezwijkt een Maagd,
Als hij, die haar bevalt, eerlang de Rijkskroon draagt!

A L

A L V A R O.

En vindt gij 't minder wreed, uw' eigen Zoon te doemen,
 Als u de Rijkswet tot die wreede taak zal noemen;
 Als Pedro, wien de moed in nood niet ligt begeeft,
 In weêrwil van die wet aan Ines blijft verkleeft,
 En Spanjes wraak u noopt haar' eisch gehoor te geven,
 Of voor een' oorlog, die uw' zetel dreigt, te beeven?

A L F O N S U S.

Hoe, ik, ik zou mijn' Zoon, Barbaar! naar 't leven staan?

A L V A R O.

Wordt anders aan den eisch van Spanjen ooit voldaan?
 Rechtvaardigheid, mijn Vorst! kent bloed noch mededoogen.

A L F O N S U S.

Ach, die Rechtvaardigheid is wreedheid in mijne oogen.
 Wie haar gevoelloos, koud, bestendig volgen kan,
 Bewonder' zijne deugd, maar weet, ik gruuw 'er van.
 Neen, nimmer kon de wet zo wreed een daad bedoelen.

A L V A R O.

Vergeef, mijn Vorst! dat ik hier anders durf gevoelen.
 Een Koning blijft gestaêg verbonden aan zijne eer,
 En waar 't zijn' zetel geldt, heeft hij geen kindren meer.
 Gij zwoert voor 't heil uws Rijks uw eigen heil en leven,

Waar dit de nood beval, blijmoedig prijs te geven;
Gij waart reeds Koning, nog geen Vader op dat pas.

A L F O N S U S.

Alvaro! ik was mensch, eer dat ik Koning was.
Natuur spreekt in ons hart naar goddelijke wetten.
Waar zij een' pligt beveelt, kan dien geen eed beletten.
Wie zulk een' eed bestond, heeft reeds zijn' pligt verraên,
Maar wie hem houden dorst, heeft meerder kwaad begaan.

A L V A R O.

De Godsdienst leent den Eed zijn onverbreekbare banden.

A L F O N S U S.

Ge onteert den Godsdienst, maar gij pleit voor Dwingelanden.

NEG ENDE TOONEEL.

ALVARO, ALFONSUS, PEDRO, *onverwacht en met drift
inkomende.*

ALFONSUS, *Pedro ontdekkende.*

Rampzalige! gij hier?

P E D R O.

Verkwist uw gramfchap niet.

O wees voldaan, nu gij uw' Zoon rampzalig ziet.

Hij is het, en zijn hart vliegt zelfs uw wraakzucht tegen.

Alvaro zonk te laag om raad met hem te pleegen.

Wat kan zijn list? Den vriend, den Minnaar slechts doen zien;

Ik kome u beter grond om mij te treffen biên.

Mijne Ines is geboeid, gij hebt haar mij ontnomen,

Gij kunt na deezen flap wel 't bloed uws Zoons doen froomen.

Ik ben haar Echtgenoot!

A L F O N S U S.

Haar Echtgenoot!

A L V A R O.

Ik beeft!

P E D R O, *met de diepfte verachting tot Alvaro.*

Gij beeft, Alvaro beeft, dat ik mij waardig bleef!....

Tot A L F O N S U S.

Mijn Vader, al uwe eer kunt gij te rug erlangen.

'k Verlaat uw bijzijn, maar ik geef mij zelf' gevangen.

Volbreng aan Spanje uw woord. Gij hebt mijn hand beloofd,

Zij hoorde aan Ines reeds — vergoed haar met mijn hoofd.

Dees degen mogt weleer den troon mijns Vaders fchraagen —

C 5

O Geen

O Geen Alvaro moet dien immer van mij vraagen!
 Gewillig leg ik hem aan uwe voeten neêr;
 'k Ontving hem zuiver, en ik geef hem zuiver weêr.
 Mijn Vader! is 't genoeg? — Dat thans de Rijkswet spreek!

Hij gaat met grootheid van het tooneel.

T I E N D E T O O N E E L .

ALVARO, ALFONSUS.

A L F O N S U S .

O Hemel! dat uw hand zich min ontzaglijk wreeke!
 Is dit, is dit de rust, die ik mij had voorspeld!

A L V A R O .

Wat froom van rampen, die het verziest oog niet telt,
 Heeft Land en Volk, hebt gij niet uit dien echt te wachten!

A L F O N S U S .

Vervroeg het onheil niet door nuttelooze klagten.
 Voorkoom het eerder door uw zorg en kloek beleid.

A L V A R O.

Mijn Vorst! thans meer dan ooit vereischt uw veiligheid,
Dat Ines sterv'. Haar dood kan slechts de rust bewaaren.

A L F O N S U S.

Neen, 't bloed der onschuld zou mijn ziel te meer bezwaaren
't Is Pedro die misdeed. De Rijkswet eischt zijn' dood.
Algoede Hemel! geef mij' redding in deez' nood!
Hij is mijn Eenige — wat zegt mij kroon en leven,
Als ik, gekromd van smart, nog kinderloos moet sneeven?
Ontzeg me uw' bijstand niet, en hoort gij mijn gebeên,
Dat zich de Vorst dan met den Vader nog vereent

Einde van het tweede Bedrijf.

D E R.

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

ALVARO, COËLHO.

A L V A R O.

Ik zie het al te wel, mijn toeleg doet u beeven.
 Gij aarfelt nog. — Wel nu, behoud uw roemloos leven.
 De grootheid, die ik zoek, en mij in Spanje beidt,
 Is enkel 't loon van moed en onverschrokkenheid.
 Uw ziel is veels te klein om in mijn' roem te deelen,
 Zij mist die veerkracht, die een grootsch ontwerp kan teelen,
 Die onversaagdheid, die gevaar en dood veracht,
 Die alles van zich selv', niets van 't geluk verwacht,
 En altijd hooger staart langs moediger bedrijven. —
 Geloof mij, eeuwig zult gij slechts Coëlho blijven!

C O Ë L H O.

Uw hart miskent mij. 't Is geen bloheid, die gij ziet,
 Maar ik begrijp het wit van uwe ontwerpen niet.
 Eerst schein uw wrok voldaan met Ines bloed te plengen.
 Dit liet zich, na haar' echt met Pedro, ligt volbrengen.

Uw

Uw wraak greep op het felst dan uwen vijand aan,
En teffens kon het hart de wroeging nog weêrstaan.
De onschuldige Ines stierf, haar Vriend leed duizend dooden;
Maar mooglijk was die slag voor 't heil des Rijks van nooden.
Dan thans is uwe wraak op Pedro zelv' gericht. (zwicht.
Aan hem hangt Rijk en Troon. — 'k Beken, mijn stoutheid
Wat ramp zal uit zijn' dood voor Land en Volk ontspruiten!
Mijn hart gevoelt hier meer, dan ooit mijn mond kan uiten.
En dan, dan Ines nog; wie redt haar in dien nood?
Of liever, zo de smart haar niet vooraf reeds doodt,
Zal haar de Koning in het Vonnis niet betrekken?

A L V A R O.

Hoe weinig kan uw ziel mijn listig doel ontdekken!
Onnoosle! die niet weet wat hoon en wraakzucht zij!
De dood van Pedro? — welk een kleene wraak voor mij!
En ik zou hem als Held, gelaaten, groot zien sterven?
Neen, hij moet eerst zijn Gaê en met haar alles derven,
En niet bezwijken, voor dat hij, mijn wraak ten doel,
Zijn gruuwzaam noodlot diep tot in 't gebeente voel,
En duizendwerf den dood, die hem ontvlugt, begeere.
Dat dan een taac smart hem voor mijn oog verteere! —
Zie daar de hoogte, waar mijn wraak zich toe verheft.
En wat de rust, de bloei van Portugal betreft,
Als ik mij wreken wil en slechts mijn doel mag raaken,
Kan mij geen Vaderland beschroomd of waglend maaken;
Het zegt dan even min of 't met mijn wraak vergaat,
Dan of wat stofs te meer voor mijnen voet ontstaat.

Afgrijslijk in de daad! — Maar blijft uw hart niet vreezen,
 Dat Pedro, hoe beperkt zijn invloed thans moog wezen,
 Den moorder van zijn Gaê in 't eind' verplettren zal?
 Die magt behoudt hij ligt.

En hier is juist de knoop, dien gij niet vat, gelegen.
 Hoe hoog de trotsheid der Infante zij gestegen,
 't Verschiet greep nog haar hart zo duleloos fel niet aan,
 Ôm Ines, door mijn hand, naar 't levenslicht te staan.
 Haar hoogmoed houdt zich 't meest door Pedro zelf beledigd,
 Hij heeft voor haar gezicht zijn vroegre keus verdedigd.
 Nu moet de vrees, dat ligt de Koning hem verschoon',
 En meer nog, dat het lot haar mededingster kroon',
 Haar reeds verbitterd hart eerlang zo sterk ontroeren,
 Dat zij, zij zelf mij smeek, mijn toeleg uit te voeren.
 Hier toe is al de nood van Pedro ingericht.
 Zij waan' hem eensklaps vrij, en heel haar reden zwicht.
 Naauw zal zij dit gevaar één oogenblik bezeffen,
 Of minnenijd en trots zal haar tot mij verheffen.
 In 't kort, 'k moet alles door mij zelv' alleen bestaan,
 En zij toch waanen, dat zij alles heb gedaan.
 Nog meer. Voor Pedro's wraak is ook mijn hoofd beveiligd.
 'k Ben, eer de storm begint, door Spanje's dienst beveiligd;
 'k Volbrenge den last mijns Hof's, en is de slag eens daar,
 Dan deelt de Rijksprinces met mij in één gevaar.
 'k Ben van mijn zaak gewis, sinds ik mij tot haar keerde. —
 Ontvangt gij eenig licht?

C O Ë L H O.

Meer dan ik ooit begeerde.
 Neen, zo veel gruweldaën. ... ik beef te rug ... vergeet ...

A L V A R O.

Houdt dus uw zwakke ziel, Lafhartige! haar' eed?
 En ik, ik kon op u, als op mij zelven bouwen?
 Ha! hoe 't mij smart, dat ik een blodaart dorst vertrouwen!
 Zie daar mijn heerlijk loon, dat ik u aan het stof,
 Uw eeuwig erfdeel aan dit diepversmaade Hof,
 Met mij en uwe Gade, Ondankbre! wilde ontrukken!
 Wel nu, blijf hier de vrucht van uwe laagheid plukken;
 Maar weet dit eene nog — zo ge immer mij verriedt
 (Ik Begeer voortaan uw hulp, uw' ijdlen bijstand niet)
 Maar zo gij mij verraadt, deeze aardbol heeft geen plekken,
 Om u, Meineedige! voor mijne wraak te dekken.

Een' ponjaard uit zijnen boezem haalende.

Op 't minst vermoeden zelfs — zo maar één blik mij tart —
 Bij God almachtig! woedt dees dolk u in het hart!

C O Ë L H O.

Neen, ik verraade u niet, hier kunt gij veilig wezen.
 Inmiddels doet de dood, Alvaro! mij niet vreezen.
 Alleen bedenk u wel, eer dat gij verder gaat.
 't Lijdt alles nog herstel. — Eerlang is 't ligt te laat.
 Vaarwel!

Ter

Ter zijde in 't weggaan.

O Hemel! stort een lichtstraal op mij neder!
Ik staar een' afgrond aan — geef me aan mij zelve weder!

T W E E D E T O O N E E L.

ALVARO, alleen.

Hoe dwaas heb ik mijn lot in zijne hand gesteld! —
Nu aan geen sterfeling mijn toelag meer gemeld!
Wie voelt, als ik, zijn hart door 't vuur der wraakzucht zien
En echter kan de wraak mijn daad alleen volbrengen! (gen?
Neen, 'k zocht zijn' bijstand niet — ik was mij zelv' genoeg;
Maar 'k voelde, hoe mijn hart nog voor een zuster sloeg.
Zij mint hem; door zijn lot aan 't mijne vast te snoeren,
Konde ik haar, tot haar heil, met mij naar Spanje voeren. —
Wel nu, mist dit, dat zij, ook zij aan 't lot verblijf';
Dat alles mij ontzink, maar slechts mijn wraak beklif';
Dat Pedro's smart.... Maar 'k zie de Infante herwaards treden.
Kom, poogen wij haar hart naar onzen wensch te kneeden!

D E R-

T R E U R S P E L

DERDE TOONEEL:

ALVARO, DE INFANTE:

DE INFANTE:

Alvaro is 't beflist, moet Spanje bijstand biën;
Of zal ik doot mij zelv' mij hier gewrooken zien?

ALVARO.

Het laatste is u meer waard'! 'k moet echter u belijden;
Dat ons nog zwarigheën, die 'k niet voorzag, bestrijdens
De Infant vindt meerder hulp:...

DE INFANTE:

Dan ik gelooven zou:

'k Voorzag dit: In den Raad?

ALVARO:

Niet in den Raad; Mevrouw!
Maar waartoe meer gedraald? Alfonso doet mij vreezen:...

DE INFANTE:

De Koning?

D

A L-

INES DE CASTRO,

ALVARO.

Zal in 't eind' zijn sterkste voorpraak wezen.
'k Geloof niet dat de Raad ooit Pedro's Rechter zij.

DE INFANTE.

Dus Spanje, Spanje....

ALVARO.

Neen! toch met dit alles gij!
Ik ken den Koning. Thans met Pedro slechts bewoogen,
Ziet hij op Rijk en Volk met onverschillige oogen.
Zijn hart, meer tot dien Zoon, dan gij vermoedt, geneigd,
Misleidt hem voor 't gevaar dat zijnen zetel dreigt.
Dit laatste denkbeeld moet alleen in hem ontwaaken,
En de onverwachte vrees doet hem zijn' Zoon verzaaken.
'k Heb reeds een list gereed, die niemand hier vermoedt,
Die alles hem den Raad in handen stellen doet.
Dan eerst is Pedro's lot beslist. De wet zal spreken,
En zelfs de Koning durft haar vonnis niet verbreeken.
Maar staaken we ons gesprek eer Ines tot ons treedt.
De Koning toest haar hier. 'k Weet alles wat hij smeedt.
Hij zoekt door haar het hart zijns Zoons voor u te winnen.
Vergeefs, geloof me. Ik ken zijn onverwrikbre zinnen.
Maar 'k zie haar reeds. 'k Vertrek, eer ze ons te saamen vindt.
Vaarwel, Princes! Geloof, Alvaro sterft uw Vrind!

VIER-

VIERDE TOONEEL.

DE INFANTE, INES, *gekneid.*INES, *ter zijde.*

Hoe, 'k dacht op zijn bevel den Koning hier te ontmoeten,
 En 'k zie de Rijksprinces, die ligt haar wraak komt boeten?
 Rampzalige Ines! ach, vergeefs is uw geklag!
 Wat al vernedering, o Hemel! in één dag!

Tot de INFANTE.

Mevrouw! 't is op bevel des Konings....

DE INFANTE, *op eenen bitter spottenden toon.*

Dat ge een leven,
 Zo zeer door u bemind, 'k versta u, moest begeven.
 Dus treft de bliksem ook het needrig dak van riet?

I N E S.

Hij treft het, maar de pijl schaadt zijn bewooners niet,
 Als Deugd en Onschuld reeds de hut niet zijn ontvlooden.

ZESDE TOONEEL,

INES, ALFONSUS.

ALFONSUS, *ter zijde, terwijl hij Ines ontdekt.*

Wat onschuld in het oog, .. hoe schoon nog in haar smarte!

I N E S.

't Is op uw' eisch, o Vorst! ... Vergeef, mijn kracht verdwijnt,

A L F O N S U S.

Herstel u, Ines! 't is geen dwingland, die verschijnt,
 Neen, 't is uw Koning, 't is uw Vriend, en Pedro's Vader.
 Gij lijdt, ik voel uw leed, en mijne smart te gader,
 En stond het in mijn magt, ik stemde in uwen echt.
 Ik heb na deezee taal op uw vertrouwen recht;
 Mijn Dochter! — Ja, gij ziet een' ongelukkig Koning,
 Een' Vader, 't offer van de wreedste pligtbetooning;
 Mistroostig, afgestreên, gefolterd door de smart,
 Neemt hij zijn toevlugt tot uw teêrgevoelig hart.
 De wet eischt Pedro's dood, wil hij zijn' echt niet breeken,
 Ik Bezwoer die wet, 'k ben Vorst — kan hier de Vader spreken,
 O stond het in mijn magt, gij had geen rampen meer — (ken?
 Gij kunt, ach, Ines! wil — geef mij mijn zielcüst weer!

I N E S.

T R E U R S P E L

99

I N E S.

Ach! waarom heeft Natuur uw' Zoon een' troon beſchooren!

A L F O N S U S.

Op dat hij naar de ſtem der hoogſte pligt zou hooren,
En zich gelukkig zien in 't heil van d' onderdaan.

I N E S.

Hoe! eischt gij dat mijn hart hem eeuwig af zal ſtaan?

A L F O N S U S.

'k Eisch meer nog, Ines! 'k eisch, dat ge al uw liefde en traan-
Gebruikt om hem den weg tot deezen pligt te baanen; (nen
Dat hij, door u geleid, zijn hand de Infante geef,
Zich zelv' den dood ontrukk' en voor den zetel leef!

I N E S.

Ik? Hemel! zou zijn hart hier naar mijn traanen hooren?

A L F O N S U S.

Ach, doe een laafte proef of Pedro is verlooren.

I N E S.

God! hoe veel pijlen duuwt ge op eenmaal in mijn borst!

D 4

'k

'k Bemijn mijn' Echtgenoot — kent gij de liefde, Vorst? —
 Eisch, dat ik voor hem sterf, gij ziet mij juichend sreeven,
 Die dood waar zaligheid! maar zonder hem te leven...
 Neen, wreede Vader! neen, dit's mij vernietiging!

A L F O N S U S.

Och of zijn noodlot aan de keus mijns harten hing! —
 O Ines! is de min zo kleen nog in uw harte,
 Dat gij te rug beeft voor een luttel eigen smarte?
 Wat mist ge? een kleen genot, dat als een droom verdwijnt.
 Een roos, die 'smorgens bloeit, en op den middag kwijnt,
 En voor zo kleen een prijs kunt gij den wellust smaaken
 Van Hem, dien gij bemint, gelukkig, groot te maaken;
 En wordt dit offer door uw ziel een poos beschreid —
 Durf dan rampzalig zijn — ook dit is zaligheid!

I N E S.

Ik Bemijn hem — ach! dit woord kan alles wederleggen.

A L F O N S U S.

Bemijn hem meer nog, durf u aan zijn liefde ontzeggen.

I N E S.

Ach, met die liefde ben ik alles, alles kwijt!
 En dan wat troost?...

A L F O N S U S.

't Gevoel, dat gij die waardig zijt! —

I N E S.

Ja, 'k zal die waardig zijn — 'k voel mij aan de aarde ontheeven,
 Ik zal dit Rijk zijn' Vorst, 'k zal u uw' Zoon hergeeven,
 'k Zal toonen, dat het hart, dat hier voor Pedro sloeg,
 Mischien met eenig recht een' Vorst om weérmin vroeg.

A L F O N S U S, *ter zijde.*

O Hemel! welk een deugd! hoe veel moet Pedro derven!
 'k Bestond eenhooge proef, en 'k mogt mijn' wensch verwerven,
 Maar 'k twijffel op dit pas, nu ik haar grootheid ken,
 Of ik in mijn' triumf wel min rampzalig ben, —

Tot I N E S.

Verheven Ines! zie uw' Koning traanen plengen.
 Ach, waarom moet zijn ziel den wreedsten pligt volbrengen!
 Gij derft, tot mijn verdriet, door 't blinde lot een kroon,
 Maar 't hart, dat in u klopt, is grooter dan een troon!

ZEVENDE TOONEEL.

INES, ALFONSEUS, ALVARO.

ALVARO, *met drift, en in schijn verschrikt bijkomen.*

Mijn Heer! vergeef, dat ik op 't onverwachts u floore,
 Daar ik alom de stem van 't haglijkst oproer hoore.
 Ach, waar mijn raad gevolgd! 'k voorfpeelde dit gevaar —
 De Infante....

ALFONSUS,

Hoe! ze is heen?

ALVARO,

Dat zij van hier slechts waar
 Zij heeft een' Afgezant, aan haar op 't naauwst verbonden,
 Voor 't oog van Lisfabon naar Spanjen afgezonden,
 En finds vuurt haar gevolg het Volk tot oproer aan,
 Men zegt, dat gij uw' Zoon alleen zijt toegedaan,
 En eer, dan door den Raad aan 't recht zijz' loop te laten,
 Het heilloos krijgsvuur wilt zien woeden door uw Staaten.
 Men dreigt met Spanje's wraak, en voegt 'er listig bij,
 Dat reeds de vloot gereed, en ras in aantocht zij.
 't Beeft alles op die taal! Het volk loopt saam bij hoopen,
 En dreigt den Kerker, die den Prins verbergt, te floopen,
 Ach, Vorst! voorkom dit leed, eer 't graauw hier onheil slicht.
 Wat waagt gij met den Raad? Licht dat nog Pedro zwicht....

A L

T R E U R S P E L

89

A L F O N S U S.

Mij dunkt gij durft wat veel met uwen raad hier waagen,
Ik kan, ook zonder u, mijn' eigen zetel schraagen.
Het oproer vrees ik niet; ik ken mijn' onderdaan;
Maar wie mijn' Zoon vervolgt, treft mij tot vijand aan.

A L V A R O.

Vergeef, ... mijn ijver...

A L F O N S U S

Waar mischien wat meer gebleeken,
Wart ge in den kring, daar ik voor mijnen Zoon op reken,
En in dit oogenblik, daar gij een oproer vreest,
Niet hier, maar onder 't volk, de vriend uws Vorsts geweest.

A L V A R O.

Mijn gantsche hart...

A L F O N S U S.

Genoeg! ik kan uw taal voorfpellen,
Gaa, roep den Raad te saam, dat zij het vonnis vellen;
En zorg, dat van mijn' wil het volk verwittigd zij.

A L V A R O.

Gehoorzaam, Vorst!

A C H T

INES DE CASTRO.

ACHTSTE TOONEEL.

INES, ALFONSUS.

ALFONSUS.

Gij ziet of ik hier 't minste lij'!
Op uw grootmoedigheid blijf ik voor 't laatst nog bouwen.
Gij, Ines! gij alleen, kunt, dien gij mint, behouen,

NEGENDE TOONEEL.

INES, ALFONSUS, PEDRO, *gebocid*, ALMEIDA.

PEDRO, *in 't ophomen tot Almeida.*

Vergeefs, geen aardsch geweld scheurt me immer van haar af.
Ik ben haar Echtgenoot — ik blijf dit tot aan 't graf!

Ines ontdekkende.

O Hemel! kan mijn oog dit wreed gezicht verdraagen!
Mijne Ines, de onschuld zelve, in ketenen gelslaagen!
Zij, zij vervolgd, en ik, ik magtloos in den nood!

Zich

THE U R S P E L

Zich in haare armen werpende.

Rampzaalge Gemaalin!

I N E S:

Te dierbaare Echtgenoot!

P E D R O, tot *Alfonsus.*

Zie daar uw werk, Barbaar! — nu juich, ohtmenschte Vader!

A L F O N S U S:

Niet dus, mijn Zoon! — dit hart... wien treft uw onspoed nader?
Ja, dit bewijs van schand' voegt Ines handen niet,
En 'k zie, dat ik te lang haar in dees keeten liet.

Hij ontbaeit haar en werpt den kluisfer van zich.

Wees vrij! uwe eedle ziel is mij genoeg gebleeken.

tot *Pedro.*

En nu, mijn Zoon! tred toe, en hoor een' Vader spreekend:
'k Beken, 'k heb, 't oorlog moê, onkundig van uw' echt,
Den band ontworpen, die ons thans aan Spanjen hecht.
Geen menschelijke magt kan 't eensgedaane weeran.
Maar nu, hoe nu den slag, die allen treft, te keeren?
Het Volk eischt vrede, en wacht die juiehend van mijn hand:
'k Moet leven, niet voor mij, maar voor het Vaderland.

INES DE CASTRO

De Rijkswet doemt u, en ik heb die wet bezwooren,
Waar 't billijk naar de stem der neiging thans te hooren?
Maar zo mijn hart om u zijn' roem al mogt versmaên,
Zal Spanjes oorlogsmagt mijn pooging niet weêrstaan?
'k Blijve overal geboeid, wat ik mij onderwinde.
Zie daar den toestand, daar ik zelf mij in bevinde.
Maar gij kunt door één stap, hoe zwaar die dan ook zij,
De rust hergeven aan u zelf', aan 't Volk, aan mij.
Zou zulk een offer, daar wij duizend rampen vreezen,
Voor uw grootmoedigheid nog onuitvoerlijk wezen?
Uwe Ines zelf, die 't leed, dat op ons wacht, voorziet,
Weêrstaat, tot uw behoud, mijn bede langer niet.
Nu kies voor 't laatst, mijn Zoon! Gij ziet uw' Vader beeven...
Gij ziet.... Volg Ines raad — red uw en red mijn leeven!

TIENDE TOONEEL.

INES, PEDRO, ALMEIDA.

PEDRO, *tot Almeida.*

Mijn Vader zegeviert op Ines minnend hart?
Neen, liever nog den dood, dan deeze laatste smart!

Tot Ines.

Hoe, heb ik wel gehoord? Gij kunt uw' Pedro derven?
Gij kunt den band....

INES.

I N E S.

Ik kan — met mijne kindren sterven!

P E D R O.

Dit kan mijne Ines, en zij twijfelt aan mijn' trouw,
Zij denkt, waar Ines sterft, dat Pedro leeven zou?

I N E S.

Ach, Pedro! spaar mijn hart, het heeft genoeg geleden;
Ik zie mijn kroost, 'k zie u — God! hoe veel ijslijkheden!

P E D R O.

Vertoonen wij een' moed, die ons op 't lot verheft,
En onze beulen zelf met diepen eerbied tref.

I N E S.

En dan mijn kindren — wie zal voor mijn kindren zorgen?
Naauw door Almeida voor d' eersten storm geborgen,
Zie ik de Onnosfelen... Neen, dierbre Pedro, leef!
Dat ik, ik slechts hier lijde, of van ellende sneef!
Gij kunt hen hoeden; eens komt hun uw magt te stude,
Maar ik, ach, wat vermag uw hulpelooze Gade?

P E D R O.

Ligt drijft de storm voorbij, die op ons hoofd nu woedt,
Maar

Maar ik blijf uw gemaal in voor- en tegen-spoed.
 Dit zwoer ik bij dien God, dien wij ons lot betrouwden;
 Geen Rijkswet breekt dien eed — ik zal hem eeuwig houden!

I N E S.

Wee mij, Rampzalige! waar ik mijne oogten wend?
 'k Zie rondsofni niets dan nacht en eindeloze ellend'!

P E D R O.

En ons geluk weleer? Kon Ines dit vergeten?
 Die stille wanden, die van kalmer uren weeten?
 Dat hoog geboomt, dat in zijn schors mijn' naam ziet staan?

I N E S.

Neen, nimmer zal dat heil uit mijn geheugen gaan!
 Verrukkende Eenzaamheid, genoeglijk buitenleven,
 Hoe blijft uw zalig zoet nog voor mijn zinnen zweeven!
 'k Was beurtling moeder daar en beurtling gemaal in,
 En altijd dronk mijn ziel de vreugd met teugen in.
 Zelfs als de winter, bij het bulderen der winden,
 Mij naauw een schuilplaats in het barre woud deed vinden,
 En mijn verlaaten hut met sneeuw bedolven stond,
 Vond ik het stil geluk op zijn' gerusten grond.
 Ik zag u zalig, o die aanblik schonk mij krachten!
 De noodstorm huilde in 't woud, ik kon den storm verachten.
 De hagel kletterde om mijn doodsche wooning heên,
 Maar 'k minde Pedro, en mijn hart was wel te vreên.
 Een uur, dat me in uw' arm of aan uw borst zag zinken,
 Deed

Deed weeken, maanden, van genot en wellust blinken....
Ha, wreede Pedro! wat gevoel herroept ge in mij!

P E D R O.

Gaa voort — gij zet mijn' moed steeds nieuwe woede bij. —
En ik, die zo veel heils, zo onverdeeld, mogt smaaken,
Zou, die mij alles schonk, in 't eind' rampzalig maaken?
Zou haar, die mij ter gunst 't heelal verlaaten kon,
Die bij mijn liefde niets dan louter rampen won,
Die echter 't barste woud meêr dan één troon kon streelen,
Als ze in dat woud met mij een arme hut mogt deelen;
Ik zou, bij de eerste proef, die mij het lot bereid,
De wreede moorder zijn van al haar zaligheid?
Neen, Ines! 'k zweêf het u, 'k zie u ten troon verheeven,
Of 'k zal, zelf zonder troon, maar uwer waardig sneêven!

I N E S.

Ach, Wreedaart! wilt gij mij zo diep rampzalig zien!

P E D R O.

Ik wil de wroeging, die den meened volgt, ontvlîên.

I N E S.

Ach, leef, leef nog voor mij!

P E D R O.

In d'arm der Rijksprincesse?

I N E S.

Ook daar!

P E D R O.

En gij, gij blijft....

I N E S.

Ik blijf uw Minnaaresse.

Ach, Pedro! hoe veracht die naam der waereld schijn',
 Voor u zal mij haar smaad de blinkendste eerkroon zijn!

P E D R O.

De Infante op mijnen troon, en gij in 't stof verlooren!

I N E S.

'k Bezit uw liefde, wat zou mij een troon bekooren?

P E D R O.

Ik ken mijne Ines aan die eedle taal der smart,
 Maar 'k zal. . .

I N E S.

I N E S.

Ach, duuwop nieuw geen dolk mij in het hart!

P E D R O.

Oij leert mij mijnen pligt. Vaarwell!

I N E S.

Neeh, hoor mijn smacken! . . .

P E D R O.

'k Hoor de eer, de deugd, de liefde, en duizend stemmen spreken,
 Zij allen zeggen mij, 'k ben d' uwe in eeuwigheid!
 Mijn Wachten!

I N E S.

Wreede man! neen, Pedro, Pedro, beid —
 O leef, leef, Eenigste!

P E D R O.

Ik leef, maar in uwre armet,
 Of Ines of den dood!

I N E S.

Ach, God! ach, God! erbarmen!

E A

P E D R O.

En nu voor 't laatst — vaarwel!

I N E S .

Toef, dierbaare Echtgenoot!
Gij wijkt, gij vlugt... Vergeefs, ik volg u in den dood!

E L F D E T O O N E E L .

ALMEIDA, *alleen.*

Hoe zalig was nog kortst het lot dier eedle Zielen!
Een vlugtig oogenblik kon al hun heil vernielen!
Zo is dan 't loon der Deugd op u, o Aarde! een schijn? —
Er moet een leven na dit nietig leven zijn!

Einde van het derde Bedrijf.

V I E R -

VIERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

DE INFANTE, *alleen.*

Waar of Alvaro schuilt? Ik blijf geduurig vreezen.
'k Dacht niet dat de eenzaamheid ooit zo geducht kon **wezen.**
Eerst beefde ik dat de Raad mijn wraak verijdlen zou,
En nu, nu ik mijn' wensch, eer dan ik dacht, aanschouw,
Nu Pedro alles tart, de Raad de Wet doet spreken,
Nu schijnt, helaas! de rust mij meer dan ooit ontweeken.
Dit Hof vervult mijn ziel, waar ik mij keer, met schrik.
'k Zie Ines overal, 'k zie haar ten troon, en ik,
Ik keer, met hoon belaan, een smaad der beide Rijken....
Ha, wreed gezicht, dat al mijn krachten doet bezwijken!
Verbeelding, die ik vloek, wijl gij me in 't stof verneêrt....
Neen, eer dit Rijk verwoest, dit Hof in puin verkeer...
Te dwaaze vrees! wijk, wijk! Waartoe uw ijde smarte?
Is Pedro niet gedoemd? — Wat pijnigt gij mijn harte?...
Maar 'k zie alom nog hoop op elk gelaat verspreid —
Neen, 'k juich, ik juich niet eer, voor dat hier alles schreidt!
Hoeligt... neen, niet, niet ligt. Wat kan hem thans bevrijden?
Genoeg, de mogelijkheid doet mij nog duldloos lijden.
Waar toeft mijn trooster toch? maar zacht! men komt. Hij is 't!

TWEEDE TOONEEL.

DE INFANTE, ALVARO.

DE INFANTE.

Alvaro! Pedro's lot is dan in 't eind' beflist?

ALVARO.

Beflist? Vorstin! te recht, beflist, maar door een' Vader.

DE INFANTE.

Hoe, zou hij wanklen? En mijne eer?

ALVARO.

Trest hem die nader
Dan 't leven van een' Zoon? Wat kan een traan hier niet!

DE INFANTE.

Gij doet mij siddren.

ALVARO.

'k Vrees, zo hij 't gevaar ontvliekt....

D D

D E I N F A N T E.

Neen, 'k vrees dit nimmermeer! Uw en Coêlho's poogen....

A L V A R O.

Het enkel vaderhart zou ligt hier meer vermoogen,
En dan slechts nog een traan, en Ines zit ten troon.

D E I N F A N T E.

Verraader, zwijg! — Hoe! zou mijn hart dien fellen hoon....
Vergeef, Alvaro! ach! de woede smoort mijn reden —
Uw raad, mijn Vriend! uw raad! Heb ik vergeefs gebeden?

A L V A R O.

Vorstin! 'k beklag uw lot; ik voel al wat gij lijdt;
Maar waar een Vader spreekt, is ligt een Zoon bevrijd. —
Doch als men Ines — eer de Vader kon vergeeven —
Eer Pedro in haar' arm....

D E I N F A N T E.

Wat draalt gij? — kon doen sneeven?

A L V A R O.

Princes! wat zegt gij? Hoe! een bloedschuld? — Ach, ik ijs! —
Maar voelt ge u fel gesmaad, 't is zeker, tot dien prijs...

DE INFANTE.

Spreek, trouwe Alvaro! spreek! wat doet gij mij befeffen?

ALVARO,

Vloekt Pedro 't aanzijn en geen wraak kon s'eller treffen.

DE INFANTE.

Nu Ines, Ines slechts! — 'k Beveel u niets, mijn Vrind!
Bloed — wat zegt bloed? — Helaas! mijn Redder is een kind!

ALVARO,

Geen kind; maar...

DE INFANTE.

Mist ge een hand of dolk?

ALVARO,

Dit waar mij hoonen.

Mijn vuist kan woën...

DE INFANTE.

En ik, Alvaro! kan beloonen.

Nog eens, 'k beveel u niets.

A Lc

T R E U R S P E L.

15

A L V A R O.

Genoeg, ik ben voldaan.

Gij wordt gewrooken.

*Hij treedt naar de deur, maar blijft eensklaps, in gedachten
verzonken, staan.*

D E I N F A N T E.

Hoe! gij blijft nog deinzend staan?

A L V A R O, *op nieuw tot haar tredende.*

Eén woord nog. Pedro's wrok... ik magtloos voor zijn woede..

D E I N F A N T E.

'k Verftaa u. Daar's mijn hand. Ik neem u in mijn hoede.
Gij zijt in Spanjes dienst. 't Gevaar, door u veracht,
Is klein....

A L V A R O.

Is klein?

D E I N F A N T E.

Bij 't loon, dat u in Spanje wacht.

E 5

D E R.

DERDE TOONEEL.

DE INFANTE, *alleen.*

Nu is mijn ziel gerust. Ja, 'k werd hier fel beledigd,
 Maar 'k zie mijne eer hersteld, en 'k heb die zelf verdedigd. —
 Ja, trouwe Alvaro! ja, ik redder u als ik kan...
 Maar zo gij ook bezweekt, ik trek de vrucht 'er van.
 Ook voor uw bloed zou ik mijn wraakzucht willen boeten...
 Maar wie? De Koning! Ach, moest ik hem thans ontmoeten!
 Maar neen, weidt niet de smart op zijn verbleekt gelaat?
 Ook dit gezicht vertroost. Ik duld hem in dien staat.

VIERDE TOONEEL.

DE INFANTE, ALFONSUS.

ALFONSUS.

Zijt gij voldaan, Mevrouw? De vrede ontwijkt mijn Staaten,
 De vreugd heeft dit Paleis, de rust mijn hart verlaaten,
 Het Volk is aangehitst tot wreede muiterij,
 Mijn Zoon gedoemd, en ik...

D E

D E I N F A N T E.

Hoe! wijt men dit aan mij?
 Ben ik uit eigen keus in Lisfabon verscheenen?
 Het staat u wel die schuld thans van u af te leenen.

A L F O N S U S.

'k Beken, ik heb uw hand voor mijnen Zoon begeerd,
 Maar wist ik van den echt, die thans mijn' toelig weert?
 Ik waande Pedro vrij, en 'k zocht uw hart te winnen,
 Ik zou, in d' eigen stand, dezelfde proef beginnen.
 Het noodlot, niet mijn schuld, wrocht al mijn tegenspoed,
 En wat mij treff', ik lij' met een gerust gemoed.

D E I N F A N T E.

Genoeg, ik zag mijn hand door Pedro afgeslagen,
 En ik, ik zou dien hoon, als een verworpen, draagen,
 Een nietige Onderdaane op uwen Zetel zien,
 En dan, gelaaten, blij, te rug naar Spanje vliën?

A L F O N S U S.

Ik wijt u niet, Prinoes! dat ge eerst, in toorn ontsteken,
 Den hoon, u aangedaan, op Pedro zocht te wreken.
 Neen, hoe geducht uw wraak in 't Vaderoog ook schijn',
 Het onheil, dat ons treft, leert ons rechtvaardig zijn.
 Maar nu gij alles weet, nu Pedro u niet hoonde,
 Nu ik, ter goeder trouw, u naar mijn Staaten troonde,
 En mij, met heel mijn Hof, dezelfde schijn bedroog,

Is nu een verdre wraak nog billijk in uw oog?
 Vorstin! het staat aan u den avond van mijn leven,
 Ik droomde hem zo kalm, den storm ten prooi te geeven;
 Het staat aan u, dit rijk, naauw met den vreë bekend,
 Op nieuw door 't vuur des krijgs te domplen in ellend;
 Maar zal dit aan uw' roem een hooger luister schenken?
 Kan dus de Rijksprinces van 't magtig Spanje denken?
 Neen, 't is geen vorstlijk hart, dat in verwoesting leeft,
 Maar dat de Godheid volgt, die weldoet en vergeeft.
 Dat dit gevoel, Mevrouw! uw' boezem thans beziele. . .

D E I N F A N T E .

Eisch meer, eisch dat ook ik voor Ines nederkniele!
 Ha! hoe zich alles hier vereenigt tot mijn smaad! —
 Lashartige! wien elk hier straffloos wederstaat,
 Met wien de minste slaaf naar willekeur kan spelen,
 Is dit in mijnen hoon, in mijne wraak te deelen?
 Gaa, kniel voor Pedro neêr, die met uw gramfchap lagcht,
 Maar weet, dat ook dit hart op uw bevel niet wacht;
 Dat, schoon zich niemand hier mijn wraak durfde onderwinden,
 Ik zelf een' weg naar 't hart, naar 't eerloos hart, kan vinden,
 En dat, uw magt ten trots, ten trots van 't wuft geval,
 Zelfs onder uw gezicht mijn offer vallen zal! —
 Uw zetel, dien ik vloek, kan mij niet meer behaagen,
 Maar 'k heb toch eenmaal op zijn' glans mijn oog geslaagen,
 En geen Verachte moet, mij en dien blik ten hoon,
 Zo lang ik adem haal, ooit opzien tot dien troon!

A L F O N S U S.

Kent gij het edel hart, dat gij zo stout beleedigt?

D E I N F A N T E.

Vermetel Grijsaart! hoe! zij wordt door u verdedigd?
 Beleedigt? zij, de worm, die 'k nog vertredende eer?
 Gij kent haar — ligt als Gade uws Zoons? ik ken haar meer.
 Hier zag ik haar in 't stof aan mijne voeten zinken.
 Och, dat een dolk toen in mijn hand had moogen blinken!
 Och, dat een bliksem, door Gods Almagt aangevat,
 Haar, Pedro, u, dit Rijk, mij zelf vernietigd had!

V I J F D E T O O N E E L.

A L F O N S U S, *alleen.*

Vloekwaardige!... Zij wijkt en spot met mijne smarte.
 En ik koos dit gedrocht voor Pedro's teder harte?
 O Gij, die thans voor mij uw' weg met nacht omkleed,
 Hoe magtloos is de mensch als Gij ten oordeel treedt!
 Rang, aanzien, wijsheid, eer, beleid, gezag, vermogen,
 't Zinkt al met hem in 't stof — ach, tot een ijdel poogen!
 En 't zij hij van het lot een spade of kroon ontving,
 Niets blijft hem ovrig dan de zwakke sterveling.

Z E S-

ZESDE TOONEEL.

ALFONSUS, ALMEIDA.

ALFONSUS.

Treed toe, Almeida! zie, zie uw' Koning lijden;
 Zie hem door kinderliefde en pligt op 't felst bestrijden;
 Zie op zijn bleek gelaat, reeds naar het graf gebukt,
 Hoe zwaar de Rijkskroon op zijn' matten schedel drukt.

ALMEIDA.

Spaar, goede Koning! spaar als nog die zilte traanen;
 De Infante zal den weg tot Pedro's redding baanen.
 Zij kent uw foltrend wee, zij zal u bijstand biën,
 Om een te wreede wet in 't eind' verdeigd te zien.

ALFONSUS.

Zij, zij met mijne smart, met Pedro's ramp bewoogen?
 Wacht van een' Tijger, niet van haar, dit mededoogen.
 'k Heb mij vernederd, 'k heb tot haar om hulp gevloën....
 Ach, hangt het aan haar' wensch, dan derve ik mijnen Zoon!

ALMEIDA.

Ook dan is alle hoop nog niet geheel verloren.

Ach,

Ach, zoudt gij naar den raad van een' Alvaro hooren,
Waar toch uw eigen hart om Pedro's redding smeekt?

A L F O N S U S.

Zie daar voor 't minst één mensch, waarin natuur nog spreekt!
Almeida! mijn hart heeft Pedro lang vergeven.
Kon hij eene Ines, 't beeld der onschuld zelf, weêrstreeven?
Kon hij, om een gedrocht, zo trots als wreed van aart,
Een' band verbreeken, die hem aan een' Engel paart?
Maar met dat alles blijft de wet des Rijks geschonden,
En Spanje schat zijne eer aan deeze wet verbonden.
Zal ik, mijn' roem ten trots, om eigen nood te ontvliên,
Mijn volk, dat niets misdeed, zijn wraak ten offer biên?
Men noemt mij overal met d'eernaam van rechtvaardig,
En 'k ben, dit zegt mijn hart, dien niet geheel onwaardig;
Maar thans, helaas! wat eischt die eedle deugd van mij?
Dat ik de moorder van de onschuldige Ines zij,
Dat ik mijn eigen Zoon door't gruwzaam wraakzwaard slachte,
Of een te wreede wet, die ik bezwoer, verkrachte?

A L M E I D A.

Dit laatste alleen geeft aan uw Rijk den voorspoed weêr.
Met Pedro zinkt uw troon en uw geslacht ter neêr..
Hoe luttel zal de glans der majesteit u baaten,
Hoe weinig al uw roem, als ge, eenzaam en verlaaten,
En duizendwerf ten prooi aan 't grievendst zelfverwijt
Uw matte dagen op het graf van Pedro slijt?

A L F O N S U S.

'k Had voor dien dierbren Zoon de Rijkswet prijs gegeven,
 Bleef mij de Infante met haar' wrök niet tegenstreeven.
 Die Wreede, alreë verwoed als ik bewoogen schijn,
 Doet mijn vergiffenis de leus des oorlogs zijn.
 Kan ik hier Vader, ach, moet ik geen Koning wezen?

A L M E I D A.

Wat heeft het Rijk, zo lang de Infant nog leeft, te vreezen?
 Uw Krijgshair zegeviert als 't hem tot Leidsman heeft.
 Hoe vaak heeft Spanje zelf niet voor zijn vuist gebeefd?
 Zal hij met minder moed thans voor een Gade strijden?
 Neen! Pedro zal het Rijk voor zijnen val bevrijden.
 Het Volk, dat hem bemint...

A L F O N S U S.

Het Volk? Dit zoekt zijn' dood.
 't Vergat reeds lang het bloed, dat hij voor hun vergoot.
 Ach! zelfs zijn kerker is hun woede naauw ontweeken!

A L M E I D A.

Zo sprak Alvaro. O ik ken zijn snoode treeken!
 De laagste logentaal heeft hij dan niet gevreesd!
 Neen, 't Volk, geloof me, is nooit zo los van haat geweest.
 Hun welvaart is te naauw aan 't Vaderland verbonden,
 Om op een' losfen schijn hun liefde of haat te gronden.
 Hij, die naar hoogheid dorst en geen verdiensten heeft,
 Spuwt

Spuwt deezen laster op het Volk, waar voor hij beeft.
 De waare Patriot is veilig in hun handen.
 Het kent zijn Vrienden, en het kent zijn Dwingelanden.
 Hoe loos de Staatkunst vle!', het ziet door 't fijnst bedrog;
 't Vergeet zijn Redders nooit, en 't gloeit voor Pedro nog.

A L F O N S U S.

Alvaro's laage ziel is mij niet méer verborgen,
 Maar 'k voel niet min mijn ziel geprangd door de eigen zorgen,
 Nu boeit natuur mijn ziel aan 't redden van een' Zoon,
 Dan wijst een wreede pligt mij weér naar mijnen troon,
 En midden in dien stroom, dien maalstroom van gedachten,
 Blijf ik, waar ik mij keer, vergeefs een' lichtstraal wachten!

A L M E I D A.

O luister naaf natuur! Haar stem, die in u sprekkt,
 Is die des Hemels, die om Pedro's redding smeekt.
 Zal nietig staatsbelang haar in uw hart verwinne?
 Zal dit voor 't bloed uws Zoons...

A L F O N S U S, *omziende.*

Wie treedt zo stout hier binnen?

F

ZE

ZEVENDE TOONEEL.

ALFONSUS, ALMEÏDA, EEN HOOFDMAN.

DE HOOFDMAN.

De droevige Ines smeekt een oogenblik gehoor.

ALFONSUS.

Zij naadre!

ACHTSTE TOONEEL.

ALFONSUS, ALMEÏDA.

ALFONSUS.

Hemel! kom mij met uw' bijstand voor.
 Kan, daar mijn krachten voor mijn eigen leed reeds wijken,
 Kan ik haar smart nog zien en niet van rouw bezwijken!

ALMEÏDA.

Zij treedt reeds herwaards. — Vorst! heb deernis met haar' rouwf

AL-

ALFONSUS, *Ines met haare beide Kinderen ontdekkende.*

Wát zie ik? Hemel!

N E G E N D E T O O N E E L.

ALFONSUS, ALMEIDA, INES *met haare beide Kinderen.*

I N E S.

Ach! een hoopelooze Vrouw;
 Een droeve Moeder, die, door angst en schrik gedreeven,
 Het oogenblik vervloekt van haar rampzalig leven.
 Och! 'k zoek voor eigen ramp voortaan op aard' geen troost;
 'k Zie niets dan Pedro meer en dit verlaaten Kroost.
 O had die Dierbre naar mijn traanen kunnen hooren,
 Toen ik den teérsten trek voor hem bestond te smooren,
 Zonk thans op mij alleen de hand des noodlots neer,
 't Aanschouwen mijner smart beledigde u niet meer.
 Ik had voor zijn geluk, van elk miskend, vergeeten,
 Mijn kwijnend leven in een wildernis geseeten,
 'k Had in mijn traanen daar mijn' jongstert troost gekocht.
 Zijn heil was nooit te duur in Ines oog gekocht! —
 Helaas, ik bad vergeefs! Door 't offer van mijn levent
 Kon ik mijn' Pedro aan 't geluk niet wedergeeven.
 Ach, zo die teérheid in uw oog een misdaad schijn',
 Dit zijn rampzaalig Kroost deed hem misdaadig zijn.
 Voor hun kon hij uw gunst, een troon, het leven der Ven;

F 2

Och,

Och, dat ook zij voor hem vergeeving thans verwerven!
 Vergeet dat ik u smeek (wat zegt mijn smart?) vergeet
 Eene Ongelukkige, ten prooi aan 't gruwzaamst leed;
 Maar dat dit schuldloos Kroost uw hart bewoogen maake,
 Dat u hun kindsch geweent, hun staamrend fnikken raake —
 Ach, 't heeft geen Vader meer zo 't hulploos van u scheidt!
 Zie hoe de Onnozelheid op bei hun wangen schreit...
 Neen, gij weêrstaat haar niet! God zelf verhoort haar klagten.
 Ach, 't is het bloed uws Zoons, zal 't min van u verwachten?

Zich tot haare Kinderen wendende.

Treed toe, rampzalig Kroost! val voor zijn voeten neêr,
 Kus, kus die voeten, smeek: Geef mij mijn' Vader weêr!
 Zijn hart is niet van staal — hij zal uw traanen droogen.

Zij werpt zich met haare beide Kinderen op de knieën voor Alfonso's.

Mijn Vader! 't is uw bloed, wees met uw bloed bewoogen! —
 Ik smeekte 't eens van God in blijder dagen af,
 Och, dat het mij niet vloek, dat ik hun 't leven gaf!
 Wat deed dit schuldloos Kroost? o Is hier iets misdreeven,
 Dit, dit rampzalig schoon zij al de schuld gegeven!
 Ach, minde Pedro mij, 'k ontfak in hem dien brand;
 Zijn lot hing van mij af, en 'k gaf hem deeze hand;
 O eischt een wreede wet dat hier een offer bloede,
 Dat ik door mijnen dood, wat ik misdeed, vergoede,
 Dat ik, wie niemand derft, dat ik alleen hier lij',
 Maar dat mijn Pedro, dat mijn Kroost behouden zij!

A L F O N S U S.

God! hoe veel ijslijkheên had hier mijn hand bedreeven!

Tot ALMEIDA.

Gaa, vlieg naar Pedro, zeg, dat alles zij vergeeven!

INES, *verrukt oprispende.*

Mijn Vader! . . .

ALFONSUS, *zijne armen ontsluitende.*

Ja, ik ben 't! Omhels en zegen hem.

Ines vliegt in zijne armen. Hij omhelst beurteling haar en de Kinderen.

Mijn Dochter! Dierbaar Kroost! — Ja, Hemel! 't was uw stem!

Einde van het vierde Bedrijf.

VIJFDE BEDRIJF,

EERSTE TOONEEL.

ALFONSUS, *alleen.*

Hoe, 'k schonk hem Ines weêr, en Pedro blijft mij vlugten?
 Geen enkel woord voor mij! — Wanmoet mijn hart hier duchten?
 Heeft deeze donkre dag, alreê zo rijk in smart,
 Nog nieuwe pijnen voor mijn afgetoerd hart!
 Maar 'k zie Almeida — wat kon zijn vreugd verflinden?

TWEDE TOONEEL.

ALFONSUS, ALMEIDA.

ALFONSUS.

Waar schuilt mijn Zoon?

ALMEIDA.

Ach, Vorst! ik dacht hem hier te vinden.

En

En nu ook deeze hoop voor mij in 't niet vergaat...

A L F O N S U S.

Gij doet mij liddren. Spreek!

A L M E I D A.

Hier schuilt gewis verraad.
 Naauw had gij aan uw' Zoon vergiffenis geschonken,
 Naauw hoorde ik uw bevel, of 'k vlieg, van vreugde dronken,
 Naar zijnen Kerker, 'k zie hem juichend in 't verschiet,
 Maar 'k vind hem open, en ik vind 'er Pedro niet.
 Een rilling grijpt mij aan. 'k Vraag, wie hem heeft ontflooten?
 Men noemt Alvaro, en ik voel mijn' schrik vergrooten!

A L F O N S U S.

De vrees, niets dan de vrees, deed hem die daad bestaan.
 Hij beeft voor Pedro's wraak en poogt die thans te ontgaan.
 Nu zocht hij zijn ontslag hem 't eerst bekend te maaken,
 Om door dien spoed op nieuw in zijne gunst te raaken.
 Gewis, dit uitzicht heeft zijn laage ziel geleid.
 Ligt voelt hij naberouw van zijn vermetelheid.

A L M E I D A.

Ik ken te wel zijn' aart om dit te durven hoopen.
 Zijn hart stond nimmer voor berouw en wroeging open.
 Ook Pedro kent hem en bespeurde lang zijn wit.
 Dit weet Alvaro, en vergeeft een booswicht dit?

Ook zag ik sedert lang hem aan de Infante kleeven;
 Hij schijnt gemeenzaam als een Vriend met haar te leven,
 'k Vind hen gestadig in een diep gesprek. Van waar
 Die laage inschiklijkheid, die teedre zorg voor haar?
 Maar 't geen mij meer nog dan dit alles thans doet vreeszen,
 Zou Pedro sedert lang niet in uwe armen wezen,
 Had hem Alvaro niets dan zija outslag bericht?

A L F O N S U S.

'k Beken, ik voel met u, dat hier mijn reden zwicht;
 Maar 'k vrees voor Pedro niets, verban dus vrij uw zorgen,

A L M E I D A.

'k Vrees, dat Alvaro's drift een toelag houdt verborgen,

A L F O N S U S.

Wat kan Alvaro thans? Uw vrees is ongegrond.

A L M E I D A.

De iust deed dikwerf, wat de magt vergeefs bestond.

A L F O N S U S.

Wat ook Alvaro poog, ik zal zijn opzet stooren.
 Maar spelen wij geen tijd om Pedro op te spooren;
 Verzel me, Deeze dag zie nog de rust in 't ond'.

A l w

A L M E I D A.

Och, dat mijn hart voor 't eerst Alvaro had miskend!

D E R D E T O O N E E L.

I N E S, *alleen.*

Wat angstig voorgevoel verzelt alom mijn schreden?
 Ik voel door vreugd en vrees mij beurteling bestreeden. —
 Ach, Pedro, Pedro weet al wat 'er is geschied,
 En ijlt nog in mijn' arm, rust op mijn hart nog niet!
 'k Vloog naar zijn kerker toe — hij had hem reeds begeeven.
 Waar schuilt hij? Hemel, hoe mijn hart van angst blijft beeven!
 Ach, midden in de vreugd gevoel ik nieuwen druk.
 Zo lang ik Pedro derf, mistrouw ik mijn geluk.
 Wat noodlot houdt hem voor mijn zoekend oog verschoolen?
 Moest in dit oogenblik zijne Ines eenzaam doolen!
 Moest zij na zo veel ramps en wreede boezampijn,
 Ook in den schoot des heils niet recht gelukkig zijn!
 Ach, in de Haven blijft mijn ziel den storm nog vreezen...
 Maar stil! ik hoor gerucht — o mogt het Pedro wezen!
 Hoe op dit denkbeeld zelfs de vreugd mijn hart beroerd...

VIERDE TOONEEL.

INES, COELHO, met drift *infuivende*.

COELHO.

Vlucht, vlucht, Mevrouw! ontwijk den dolk, die op u loert!

INES.

Hoe, ik?.. wat nieuwe ramp... de Koning heeft vergeven.

COELHO.

'k Weet alles, maar de wraak blijft mikken op uw leven,
En al de luister van uw' nieuwverworven stand
Behoedt u niet voor 't woën van een verborgen hand.
De wreede Alvaro heeft uw' ondergang gezworen.....

INES.

Maar Pedro? ach, ik zoek vergeefs hem op te spooren!

COELHO.

Vrees thans voor Pedro niet — ontwijk slechts zelf 't gevaar.
Hem dreigt geen ongeval,

INES.

I N E S.

Och, dat hij bij mij waar!

C O Ë L H O.

Zijn afzijn zelf, Mevrouw, doet mij te meerder schroomen.
 Ach, ware uw Echtgenoot uw' wensch niet voorgekomen
 Had niet Alvaro, die zijn liefde tot u kent,
 Hem door een valsch bericht thans van u afgewend?
 Ik bid, ik smeek, Mevrouw! ontwijk voor eerst zijn woeden!

I N E S.

En 't is Coëlho, die mij voor 't gevaar komt hoeden?

C O Ë L H O.

Ja, 't is Coëlho, maar niet meer Alvaro's vriend.
 Niet meer de Jongeling, door dwaaze min' verblind.
 Neen, 't is Coëlho, die op nieuw de deugd vereerde,
 Die thans een Vriendschap vloekt, die hem zo laag verneerde,
 En ligt voor eeuwig hier geen zielrust weêr genoot,
 Zo thans uit zijnen val uw redding niet ontsproot.

I N E S.

Maar Pedro? Zal zijn hart mijn afzijn lang verdraagen?

C O Ë L

Ik zie mij naarwelijs van mijne vrees ontflagen
 Of 'k spoor hem daadlijk op , bericht hem van 't geval,
 En lei hem tot het oord , daar 'k u verbergen zal.
 Dan is de nood voorbij , dan hebt gij niets te vreezen ,
 Dan zult gij in den arm van Pedro veilig wezen.
 Mevrouw ! aanvaard mijn hand — de tijd vliegt voort — ik ducht
 Geduurig meer gevaar , en beef op elk gerucht.
 Slechts nog een oogenblik kan u mijn hulp ligt baaten.

I N E S .

Coëlho ! kan mijn hart zich op uw trouw verlaten ?

C O Ë L H O .

Ik heb die twijffeling verdient , maar 'k zweer , Mevrouw !
 Dat ik voor Pedro thans mijn bloed vergeleten zou.

*I N E S bij zich zelve , na Coëlho eenige oogenblikken aangestaard
 te hebben.*

Neen , op dat aanfchijn zweeft geen diepgezonken harte.

Tet C O Ë L H O .

Miskende ik u een poos , vergeef het aan mijn smarte.
 Ik stel mijn noodlot thans gewillig in uw hand.
 Gelei me , ik volg.

C O Ë L H O .

C O E L H O.

Welaan, ik red mijn Vaderland,
U, Pedro, en mijn eer, te lang bezwakt, te gader.

I N E S.

Ik hoor gerucht...

C O E L H O.

Vrees niet.

V I J F D E T O O N E E L.

I N E S, C O E L H O, A L V A R O.

*ALVARO, op het oogenblik, dat Coelho en Ines het
vertrek verlaten willen, zijns toefschietende.*

Tot C O E L H O.

Te laat, te laat, Verrader!

Tot I N E S, *terwijl hij haar een' dolk in de borst stoot.*

Ontvang door mij het loon, dat Spanje u waardig acht!

Zij valt in den arm van Coelho, die haar ondersteunt.

INES.

Wee mij!

COELHO.

Gedrocht!...

ALVARO.

Vergeefs! mijn toelag is volbragt,
Ik ben gewrooken, maar mijn hart blijft meer begeeren...
Ik zwoer.... Verrader, deed als gij mij weêr ziet keeren!

COELHO, terwijl hij Ines op een armstoel nederlaadt.

O Hemel! staat uw magt dan staag de boosheid bij,
En duldt gij dat de deugd hier altijd hulploos lij!
Ha, Wreedart! had uw hand van mij slechts wraak genomen,
Ik had met vreugd mijn bloed voor Ines bloed zien stroomen!

Z E S.

Z E S D E T O O N E E L.

I N E S , C O Ë L H O , A L F O N S U S , A L M E I D A .

A L F O N S U S , *tot Almeida.*

Mijn angst vermeerdert staeg nu ik hier vruchtloos keer...
Maar zie ik Ines niet?

Hij treedt naar den armsteel.

Ach, God! zij leeft niet meer!

A L M E I D A .

O Pedro! zal uw hart dat vreeslijk schouwspel draagen!

A L F O N S U S , *tot Coelho.*

Ha, Wreedart! hebt ge uw hand aan zo veel deugds geslagen! --
Rampzalige Ines, wie mijn hart vergeefs beschreit...

C O Ë L H O .

Dit misste, o Hemel! nog aan mijn rampzaligheid!

I N E S .

I N E S.

Mijn Vader! hoon hem niet; zijn trouw verdient belooning.
Alvaro's wreede hand....

A L F O N S U S.

Te lang misleide Koning!

T e c o Ë L H O.

Vergeef dat u mijn hart, door schrik beroerd, verdacht.
Gaa, vlieg den Snoodaart na, eer hij zich veilig acht.
Verzuim geen poging, tracht hem in zijn vlugt te storen.

C O Ë L H O.

Ach, Vorst! de Infante heeft haar' bijstand hem gezworen
Zij zal met haar gevolg...

A L F O N S U S.

Gehoorzaam mijn bevel,
Maar dat een dubbele wacht u overal verzelt'.

Z E.

Z E V E N D E T O O N E E L.

I N E S , A L F O N S U S , A L M E I D A .

A L F O N S U S .

Ach, waar nu Pedro aan het eind' der aard' verchoolen,
Bleef deeze gruweldaad voor eeuwig hem verhoolen!

I N E S .

Mijn Vader! smoor uw smart, vertroost mijn' Echtgenoot...
O zo veel zaligheid was voor deeze aard' te groot!...
Mijn Pedro! mogt uw Gaê slechts in uwe armen sneeven!

A L M E I D A .

Ach, Vorst! men nadert ons (*ter zijde*) Hoe al mijn leden beeven!

A L F O N S U S , *Pedro ontdekkende.*

Hij is 't! de vreugd in 't oog — o Hemel! sta ons bij!
Eerst hijgde ik naar zijn komst, en nu, nu moordt zij mij!

D

A C H T .

ACHTSTE TOONEEL.

INES, ALFONSUS, ALMEÏDA, PEDRO.

P E D R O.

Mijn Vader! o uw Zoon mag eindelijk u ontmoeten...
Zijn dankbaarheid, zijn vreugd...duld dat ik aan uw voeten...

A L F O N S U S.

Vlugt, vlugt, rampzalig Prins!

P E D R O.

Gij schenkt mij Ines weer.
O met haar heeft mijn hart geen vrees op aarde meer!

A L F O N S U S.

Ja, 'k geef u Ines weer, om — eeuwig haar te derven!

P E D R O.

Wat zegt gij? eeuwig? Hoe!...

ALFONSUS, *terwijl hij hem op Ines wijst.*

Rampzaalge! — zie haar sterven!

PEDRO, *Ines ontdekkende.*

God! Ines, Ines, zij me ontweldigd door den dood!

INES, *met eene geduurig afnemende stem.*

Wat baat vergeefsch berouw, te dierbaare Echtgenoot!
 'k Ben met mijn lot verzoend. 'k Was zalig door uw liefde,
 Bij al de zorg, die vaak mijn lijdend harte griefde.
 O hoe veel onspoeds om de zwakke menschheid zweeft,
 Wie waare liefde kent, heeft niet vergeefs geleefd!
 Ik ben gelukkig nog, en moet ik 't leven derven,
 Ik mag als uwe Gade, als zijne Dochter sterven.
 Dit zalig oogenblik is mij een leven waard'!

P E D R O.

Ach, Ines! dierbre Gaê! ik zonder u op Aard'!

I N E S.

Leef voor ons Kroost, hun heil is aan uw zorg bevoolen!
 Och, nog een enkle bede is in mijn ziel verschoolen.
 O Pedro! als uw hart, van staatzorg afgemat,
 Soms naar verkwikking smacht, verlaat dan Hof en Stad;
 Gelei mijn Kindren naar het eenzaam hutje heenen,
 Dat vaak hun Moeder om hun volgend lot zag weenen;

Voel daar aan hinnen hals te met nog mijn gemis,
 En offer dan een traan aan mijn gedachtenis...
 Zeg: „ hier in deeze hut,.. aan mijne zij' gezoeten...
 „ Kon eens uw Moeder in mijn' arm 't Heelal vergeeten,..
 „ Ik was haar zaligheid... op deezen stillen grond...
 „ En gij... de tegrste band... die ons aan een verbond...
 „ Daar greep ons 't noodlot aan... ik zag uw Moeder sneeven,..
 „ Juist toen zij zorgeloos... voor u... voor mij... kon leeven...
 „ Ik zag den stroom mijns heils... voor eeuwig... afgewend...
 „ En finds... heb ik geen vreugd... meer onvermengd gekend.“
 Maar 'k voel.. mijn kracht bezwijkt.. ik zie den dood.. mij wenken,
 Voor 't laatst.. vaar eeuwig wel!.. blijf aan.. uw Ines denken...
 Dat zij . ook in haar graf.. uw liefde.. nimmer derf..
 O Pedro !.. 'k minde u teer.. ik min u nog.. ik sterf..

P E D R O,

Zij is heen! — o God, die slag gaat al mijn kracht te boven! —
 'k Bekwam dit staal dan weêr om mij aan 't licht te ontrooven...
 Ha, waar ik alles derf, blijft gij voor 't laatst mij bij!

ALMEÏDA, *terwijl de Prins zijn' degen trekt.*

Wat doet gij, Prins! laat af!

P E D R O,

Hoe wreed weêrhoudt gij mij!

Zich

Zich aan de vosten van Ines werpende.

Och dat uw Pedro hier niet eeuwig hulploos weene...
Dat stervend nog zijn ziel zich met uw ziel vereene!

Hij valt met zijn hoofd spraakloos op den schoot van Ines.

ALFONSUS, *hem treurig aanstaarende.*

Ach, hoe elk oogenblik de maat mijns onspoeds groeit!

PEDRO, *als uit eenen droom terug komende, bijna zinloos.*

Waar ben ik? — magteloos hier aan dit lijk geboeid?
Neen, wreede dood! ik kan uw kluister niet verbreeken...
Maar iets, iets kan ik nog, ik kan deeze Onschuld wreeken.
Ja, dit, dit kan ik nog. — 't is bloed daar ik naar kwijn!...
Vermoorde Onnozelheid! gij zult mijn Outer zijn!

Hij legt zijn hand op het hoofd van Ines.

Ik zweer op u, mijn voet zal hier geen rust genieten,
Voor dat ik 't eerloos bloed uws moordenaars zie vlieten!
Geen Priester neem den vloek des meineds van mij af,
Voor dat ik aan uw schim gerechte wraak verschaf!
En stond een Rijk hem bij, ik zal dat Rijk verdelgen;
Het aardrijk zal het bloed van zijn bewooners zwelgen;
Tot dat hij voor mijn wraak 't gemarteld ligchaam buig',
En ik op zijnen romp voor 't eerst van vreugd weêr juich!
O zo door zijn gekerm mijn ziel ooit wierd bewoogen,
Zweef dan, vermoorde Deugd! zweef ijlings voor mijne oogen!
Toon mij deeze open borst, dit heilig bloed dan aan,

En 'k zal op nieuw natuur, de menschlijkheid versmaên!
 'k Zal nog met meer genot, meer wellust dan te vooren,
 Zijn peezen knarsen, ha! zijn beendren kraaken hooren,
 Zijn tong hem kaauwen zien, en zo ik dan nog lij'
 't Zal zijn, dat, met zijn kracht, zijn smart niet eeuwig zij!
 Ik zwoer een feller wraak stond dit in mijn vermoogen —
 En nu, nu bloed, nu bloed — Ja, 'k voel mijn traanen droogen!

Hij verlaat woedend het tooneel.

ALFONSUS, tot Almeida.

Ach, vlieg hem na, de smart heeft hem zijn rede ontroofd.

Terwijl Almeida van het tooneel treedt in zich zelve.

Was dit, was dit de rust, die ik mij had beloofd!

N E G E N D E T O O N E E L .

ALFONSUS, COËLHO.

C O Ë L H O .

De wreede Alvaro, Vorst! is op uw last gevangen.

A L F O N S U S .

Voor 't eerst voel ik de zucht tot wraak mijn' boezem prangen.
 Hoe

Hoe op zijn' enklen naam mijn bloed van gramschap ziet!
 Vervloekte Alvaro! gij....

TIENDE EN LAATSTE TOONEEL.

ALFONSUS, COELHO, DE INFANTE.

DE INFANTE, schielijk te voorschijn tredende.

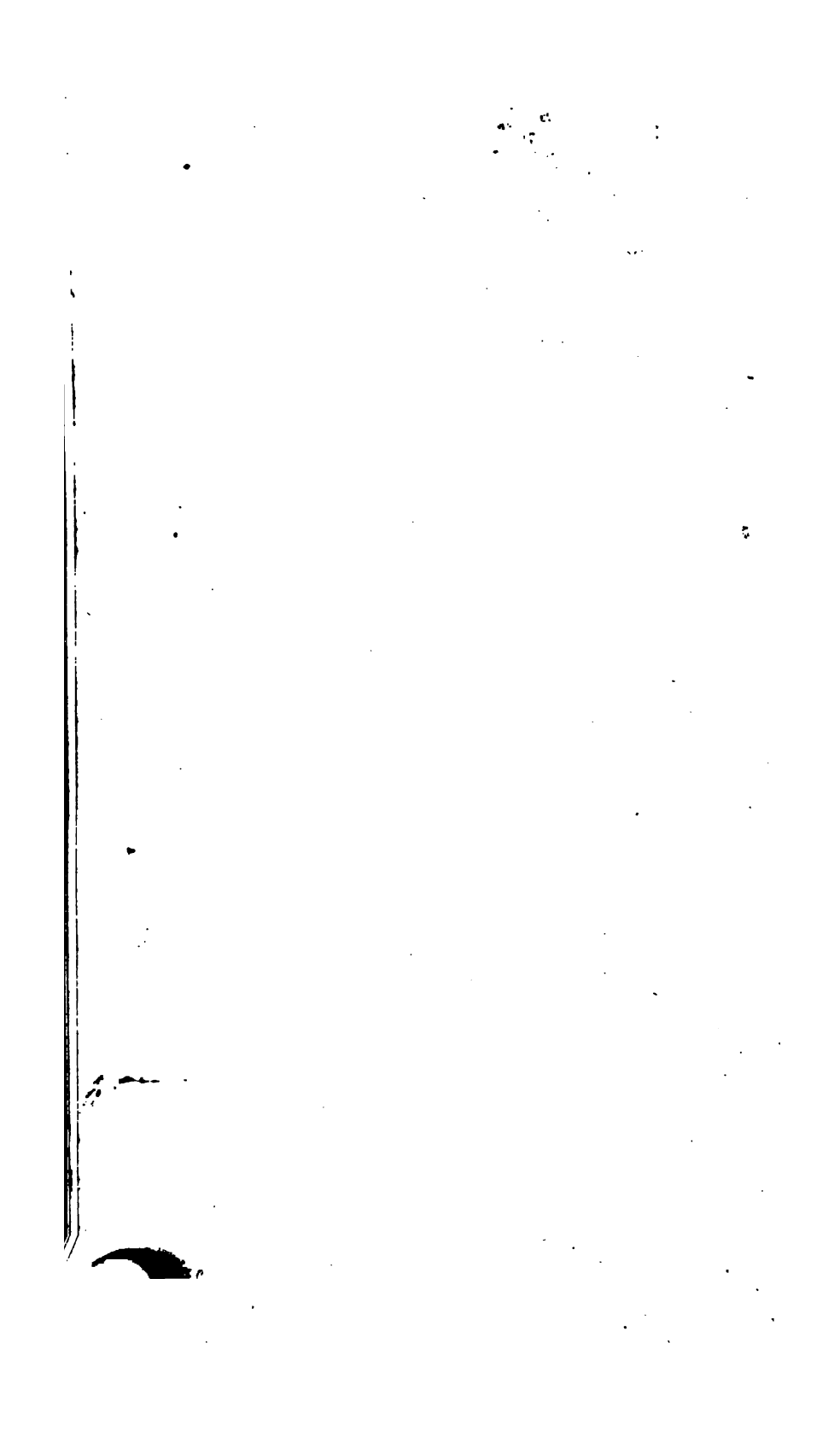
Vloek op Alvaro niet.

Mij, mij behoort al de eer. Zag ik mij laag verneëren,
 Die hoon is uitgewist — gij ziet mij triumfeeren!
 Ja, 'k triumfeer in 't eind', nu ik alom den rouw
 Op elk gelaat, dat hier mijn schand' verzwolg, aanschouw.
 Uwe Ines ligt geveld, uw Pedro vloekt het leven —
 Alvaro's bloed zal u de rust niet wedergeven.
 Hij sterf! — Ik wijk van hier, thans met mijn wraak voldaan.
 Hoe lagcht wat ik hier zie voor 't laatst mijn oog nog aan!
 Deeshand kon meerder ramps dan 'twoedendst krijgsvuur teelen—
 Nu vloek me — uw selfte vloek zal 't meest mijne ooren streelen!

ALFONSUS, met al de grootheid der Onschuld.

Gaa, Wreede! ik vloek u niet. Mijn leven reikt aan 't graf.
 Uw diepgezonken hart strekt u genoeg tot straf;
 Of zinkt ge ook hier voortaan op zachte rooßen neder —
 De dag der wraake komt, en daar zie ik u weder!

E I N D E.

C. MUCIUS CORDUS.

C. MUCIUS CORDUS,

OF

DE VERLOSSING VAN ROME,

TREURSPEL

DOOR

Mr RHIJNVIS FEITH.

TE AMSTERDAM, bij
JOHANNES ALLART,
MDCCLXXXV.

A A N

M I J N E V R I J E

M E D E B U R G E R E N

Z I J D I T

T R E U R S P E L

T O E G E W I J D I

R. FEITH.

Tijden van een zeldzaam geluk, daar 't vrij staat te
gevoelen wat men wil, en te zeggen wat men gevoelt!

TACITUS *naar* HOOFT.

VOORBERICHT (*).

*Het Tooneelstuk, dat ik thans mijne Landgenooten aanbiede, is zijne geboorte verschuldigd aan de uitmunten-
geschreeven Romeinsche Geschiedenissen van den Heer
STUART. De voortreffelijke wijze, waarop deeze schrij-
ver de belegering van Rome door PORSENNA, en de
onverschrokken grootheid van MUCIUS CORDUS,
naderhand ter vereeuwiging zijner heldendaad SCAE-
VOLA genaamd, schildert, deed in mij de lust ontstaan,
om mijne krachten aan dit onderwerp te beproeven, en
een*

(*) Dit Voorbericht, zo wel als het geheele volgende Treurspel, is voor de Omwenteling afgeschreeven geweest. Daar mijne denkwijze intus-
schen op gronden rust, die van geene omwentelingen afhangen, heb ik het niet noodig gekeurd iets in deeze Voorrede of in mijn Tooneelstuk te veranderen. Alleen heb ik mij verheugd het thans openlijk aan mijne vrije Landgenooten te kunnen opdraagen, en van deezen verwacht ik, dat ze de kleine onnaauwkeurigheden, die 'er zich in bevinden mogten, over 't hoofd zullen zien. Men wilde, dat ik mijn stuk terstond gemeen maakte, en ik heb aan deeze begeerte voldaan, in een' tijd, dat ik van den vroegen morgen tot aan den laaten avond in Stad bezigheden verzonken was, en voor mij zelyven niets, dan met een vlugtig oog, na kon zien. Ik vlei mij, dat deeze reden mij tot versooning zal versprekken bij dat gedeelte mijner Landgenooten, wier achting mij nimmer onverschillig was.

een der stoutste en schranderste ondernemingen, die ons de Oudheid bewaard heeft, door welke aan den eenen kant alle poogingen en kunstnarigen van TARQUINIUS, om de opluikende Vrijheid den hartader af te steeken, en op nieuw een' troon hersteld te krijgen, die onder het gewigt zijner euveldaaden ingestort was, vernietigd worden, en aan den anderen kant het Vaderland zich van eenen geduchten Vijand verlost, en volkomen in het bezit zijner Vrijheid bevestigd ziet, geheel naar mijn eigen plan en denkbeelden voor het Tooneel te bewerken. Mijne poging is mij naar wensch gelukt; ik verbeelde mij een Tooneelsluk vervaardigd te hebben, dat mogelijk eenige kunstverdiensten bezit, niet geheel nutteloos voor het Volk is, en eindelijk ook eene meer dan gewoone pracht der tooneelen bij deszelfs vertooning toelaat. Intusschen bevinden 'er zich eenige nieuwigheden in, daar de zulken, die gewoon zijn alles af te keuren, wat van den algemeen betreden weg afwijkt, gewis over struikelen zullen, en die dus verdienen, dat ik 'er mij hier iets nader over uitlaate.

Dat het Tooneel in alle landen, daar men een' Schouwburg kende, met de regeeringsvorm, die 'er plaats had, in het naauwste verband stond, zal geen bevoegd rechter in dit stuk tegenspreken. Hoe beuzelachtig de groote menigte, die niets dan zinnelijk vermaak zoekt, en dit gevonden hebbende, zonder verder te denken of iets meer te begeeren, geheel voldaan is; hoe oppervlakkig en bevooroordeeld een aantal Geestelijken, die aan de schors blijven kaauwen en de kern over 't hoofd zien, en gewoonlijk
het

het tooneel niet dan bij naam kennen, ook over den Schouw-
 burg denken mogen, voor den wijsgeerigen beschouwer zal
 hij altijd de waare school des Volks zijn, eene school, die
 nooit in gebreke blijft de indrukken na te laten, welke het
 hart door middel van de zinnen daar ontvangt, en die
 beurteling in de eeuw van Miltiades vaderlandlievende
 Helden aan Griekenland, en in die van Lodewijk de XIV
 verwijfde Hovelingen aan Frankrijk gegeven heeft. 't Is
 toch voornaamlijk daar, dat de ziel van een Volk, onder
 den schijn van enkel vermaak, tot de laagheid van gevoel-
 looze slaaven vernederd, of tot de grootheid van vrije
 Burgers verheven wordt, en ik schrijve, onder andere oor-
 zaaken, de algemeene verblindheid der Volkeren, omtrent
 Koningen en Grooten, die der menschheid sedert zo veel
 eeuwen op ontelbaare stroomen bloeds is komen te staan en
 gewoonlijk de vruchtbaare bron haarer meest pijnlijke
 rampen geweest is, voor geen gering gedeelte aan de
 tooneelstukken toe, die zij onder het Despotismus bezeten
 hebben. Men leze de meestberoemde stukken, die sedert
 de herstelling der fraaie Letteren in Europa hier den
 toon gaven, en men zal bevinden, dat ze allen het voor-
 oordeel bevorderen, als of de Vorsten van een verheven
 natuur, dan de overige sterfelingen waren, wien, even
 als door den Hemel zelve boven menschelijke en Godde-
 lijke wetten verheeven, het vrij stond alle pligten en deug-
 den naar willekeur straffeloos te schenden, zo dra ze
 voor hunnen bijzonderen roem, als oorlogsheld en over-
 winnaar, bleeven waaken. De Gadsdienst zelf werd hier
 op de rampzaligste wijze prijs gegeven, en moord en

overspel hielden op die schandelijke naamen te draagen, zo dra ze door Koningen bedreeven werden. De verwoesting eener stad, de verdelging van derzelyver inwooners, de weerlooze vrouwen en onnozele kinderen 'er niet van uitgezonderd, noemde men de roemrijke overwinning van den Vorst, door wiens benden, en op wiens bevel de euyeldaad bedreeven was, en de schandelijkste verbreking van de huwlijkstrouw, ook ten koste van het recht der nuttigste Burgers van den Staat, een vermaak, dat men aan Vorsten niet ontzeggen moest, zodra ze buiten dat goed regeerden. Welk een invloed dit intuschen op de zceden des Volks moest hebben, zal elk, die weet hoe gaarn en gemakkelijk de laagere kringen de hoogereren altijd navolgen, tot dat men eindelijk aan den kring stoot, die onmiddelijk het Hof nabootst, gemakkelijk van zelyven inzien. Over 't algemeen zal men ook altijd opmerken, dat, naar mate eene Natie dieper verdorven, en meer aan zinnelijk vermaak overgegeven was, zij altijd des te geduldiger het juk haars Dwinglands droeg, zonder in de dronkenschap haarer weelde de ketenen te gevoelen, die haare leden knelden.

Ik beken, men treft hier en daar enkele stukken aan, die eenen Dichter verraaden, welke, bij meer achting voor deugd en Godsdienst, eene vrijere ziel bezeten heeft; maar ook in deezen heerscht toch altijd het vooroordeel, dat de Koningen wezens van een verhevener natuur zijn, die hunne bediening van den Hemel zelve onvangen hebben, en aan wien een braaf en deugdzaam Volk eene lijdelijke

gehoorzaamheid verplicht is. Ik veronderstel kunde genoeg bij mijnen Lezer in de beste Fransche Tooneelstukken, die onder de Koningen geschreven zijn, om hem van eene lengte van aanhalingen te versooneen (1). Het geen hier echter het ongeoorloofde schijnen mag, is, dat sommige anders uitmuntende Dichters onder de Duitschers, zelfs in de zedekundigste stukken, dit vooroordeel,

(1) Elk zal zich hier van zelf met mij de stukken van CORNEILLE en RACINE, herinneren. In welk een voortreflijk licht verschijnt b. v. AUGUSTUS in de Cinna niet! Moet hij in de oogen van het Volk geen halve God schijnen, en wordt het bijna niet onwederstaanbaar gedrongen om zulk een' Koning te wenschen en in hun hart voor hem neder te knielen? Niet alleen zijn alle zijne voorige misdaden vergeten, maar zelfs worden ze als nuttig voor het heil van Rome en de zelfs Burgerij aangemerkt. Zie hier onder anderen eene Zedekunde, die de volstrektste Despoot gewis nimmer van het Tooneel zal weeren:

Tous ces crimes d'Etat qu'on fait pour la couronne,
 Le ciel nous en absout, alors qu'il nous la donne;
 Et dans le sacré rang où sa faveur l'a mis,
 Le passé devient juste, et l'avenir permis.
 Qui peut y parvenir ne peut être coupable;
 Quoi qu'il ait fait, ou fasé, il est inviolable;
 Nous lui devons nos biens, nos jours sont en sa main,
 Et jamais on n'a droit sur ceux du Souverain.

Cinna, Act. 5. sc. 2.

En dit zegt LIVIA, die, door de Goden verlicht, eindelijk aan AUGUSTUS propheteert, dat hij vooriaan niets meer te vreezen heeft, dewijl Rome het juk gewillig draagen zal, en de meest vrijs Burger 'er eens eer in zal vinden, zijn onderdaan te slyven.

deel, in de laatste jaaren nog, hebben poogen te versterken. Men leeze slechts, om hier iets te noemen, de dankbare Zoon van ENGEL. Ik beroep mij te liever op dit stuk, om dat het een' man tot schrijver heeft, die buiten het Duitsche slaaven-vooordeel voor 't zogenoemde Vorstenrecht, de beste beginselen in alle zijne overige schriften vertoont, en in de daad onder de meest nuttige schrijvers van Duitschland te tellen is. In welk eene schoone betrekking staat de Vorst daar tot zijn Volk, en wat is het arme Volk daar al niet aan zijnen minsten wenk verplicht! Een deugzaam Burger, en uitmuntend Vader, gevoelt daar meer vreugd over het bericht, dat de Koning zijn' naam eens genoemd had, dan hem de bewustheid van zijn' eigen deugd en braafheid immer had kunnen geven. Hoe kon het dus anders, of het Volk moest onmerkbaar de zielen van slaaven verkrijgen, en alles moest aan hetzelfde als heilig voorkomen, wat eenmaal den wenk des Konings voor zich had.

SOLON veroordeelde in THESPIS, schoon meer als Zedenmeester dan als Kunstkenner, dat hij in zijne stukken de oude overleveringen door eigen vindingen verbasterd had. Indien wij den loogen in onze Schouwspelen vereeren, zeide hij tot THESPIS, zullen wij ze spoedig in onze heiligste verbindtenissen aantreffen (2).

Wij

(2) Plutarch. in Sol. t. 1. p. 95. aangehaald in de Reizen van den Jong. Anacharxis, D. VL. H. 69. p. m. 6.

Wij mogen met meer grond een diergelijk gevolg uit onze handelwijze afleiden: indien wij eenmaal de Koningen op onze tooneelen, als onschendbaar en boven alle wetten verheven, leeren eerbiedigen, wij zullen eerlang ons onder alle hunne bevelen als geboren slaaven leeren beschouwen, en alle gevoel van menschenwaarde en vrijheid zal eerlang verlooren gaan.

Intusschen bleef het hier nog niet bij. Onze regelen zelfs waren naar het algemeen vooroordeel ingericht. Om de majesteit van het Treurspel te bevorderen, vereischten wij, dat het de gevallen der Koningen behelsde, en wij gaven 'er voor reden van, glijkt men dit bij de beste schrijvers over het Treurspel algemeen vinden kan, dat het lot van een bijzonder mensch te weinig belang verwekte, om de aandacht des Volks zo lang aan hetzelfde te kunnen boeien (). Hoe! interesseert een Koning als Koning meer dan een ander mensch, of is het om dat men hem meer deugden en verdiensten leent? Zou de Burger, die zijn Vaderland gered heeft, op een tooneel minder interesseeren? De ondervinding zal in alle vrije landen het tegendeel leeren. Geen Koning op aarde kan hier de naamen van een' Tel, van een' Washington*
en

(*) Leider ist es indefs in unsern Staten noch immer der Fall, daß der Mensch nur nach dem Maasse geschätzt und belohnt wird, in welchem er als Rad in die große Statsmaschine mit eingreift, und zu ihrer augenblicklichen mechanischen Erhaltung das feine beyträgt. Wie viel er übrigens auf Nation und Menschheit im Ganzen wirkt, danach wird wenig oder gar nicht gefragt. Genius der Zeit. Aug. 1794. 1.

en soortgelijke Burgers, verdooven. Doch men dulde, dat ik hier voor een oogenblik den Abt BARTHELEMI laate spreken, en mij teffens verwondere, dat de groote man hier nog niet geheel de vrije man zij. Ziet hier een gedeelte der samenspraak, door drie Gricken over dit onderwerp gevoerd. THEODECTES is de Leermeester.

„ THEODECTES. *Het Treurspel schildert enkel groote rampen, en 't is in den kring der Koningen en Helden, dat de Dichter ze verzamelt.*

ZOPIJRE. *En waarom ze fontijde niet uit een' laager stand te verkiezen? Zij zouden mij vrij leyendiger treffen, indien ik ze om mij heen zag waaren.*

THEODECTES. *Ik weet niet of ze ons dan, door eene bekwame hand geschilderd, geen te sterke aandoeeningen veroorzaaken zouden. Wanneer ik mijne voorbeelden uit een' rang neem, die oneindig boven den uwen verheven is, laat ik u de vrijheid om ze u toe te pasfen, en de hoop om 'er u aan te onttrekken.*

POLUS. *Ik geloofde integendeel, dat de vernedering der Oppermagt ons altijd meer trof, dan de donkere omwentelingen der andere standen. Gij ziet, dat de Bliksem, op een struikje vallende, minder indruk maakt, dan wanneer hij een' eik verplettert, wiens hoofd tot aan den hemel reikte.*

THEODECTES. *Gij zoudt aan de nabuurige struiken moeten vraagen, wat zij er van denken. De eene die beide vertooningen zou geschikter zijn om ze in verwondering te brengen, de andere om ze te interesfeeren. Maar zonder dit onderzoek verder voort te zetten, gaa ik meer lijnrecht de vraag van Zopijre beantwoorden.*

Onze eerste Dichters beproefden gewoonlijk hunne kunst aan de beroemde personaadjen der Heldentijden. Wij hebben dit gebruik behouden, om dat Republikeinen altijd met een soort van kwaadaartig genoeg eenen troon zien, die in het stof verzinkt, en den val eens Konings, die in zijnen ondergang een geheel rijk met zich sleept (3)."

Het zij mij geoorloofd hier te vraagen, of van het oogenblik dat waare vrijheid en gelijkheid onder een Volk heerschen, en wezenlijke menschenwaarde zich eenmaal op de puinhoopen van geboorte, rang, rijkdommen, en diergelijke vooroordeelen, verheven heeft, de nuttigste en deugdzaamste Burger onder eene Natie, uit de natuur der zaak, niet teffens de aanzienlijkste en interessantste wordt, en dus boven alle anderen niet verdient aan 't hoofd eens Treurspels geplaatst te worden? En of zelfs de oudste Treurspelen, waarin men, gelijk de genoemde schrijver te recht zegt, de beroemdste Personaadjen uit de Heldentijden tot onderwerpen verkoos, niet duidlijk doen zien, dat men

(3) Voyag. du jeun. Anacharis, Tom. 6. chap. 71. p. m. 113.

men deeze Helden door de Koningert heeft laten vervangen, enkel door de dwaalende en slaafsche gedachte, dat een man, die eene kroon torschte, altijd een groot man was? Een vooroordeel, dat de magt der Koningen lijnrecht in de hand werkt, maar gelukkig door de geschiedenissen der Volkeren gelogenstraf wordt. Op onze Tooneelen alleen, zien wij de grootste Dwingelanden, de vloeken des menschdoms, nog altijd hier en daar met groote karaktertrekken blinken, en menigmaal heeft men het rampzalig middel weeten te vinden om ons hunne wezenlijke euveldaaden en aanrandingen op de rechten der Natuur en der Menschheid, door de vertooning eener valsche grootheid en pracht, te doen vergeeten. Geen wonder dus ook, dat het Tooneel overal de zorg van alle Despooten tot zich trok, en dat men in onze dagen, zelfs in eene koopstad als Amsterdam, gezien heeft, hoe veel belang men aan de indrukken hechtte, die het Volk daar ontving. - Mogelijk is 'er geen sterker bewijs van het juk, waar onder wij gezuucht hebben, te vinden, dan in het verbod van op den Amsterdamschen Schouwburg onze eigen Vaderlandsche stukken te vertoonen, en daar onder zelfs de Jacob Simonszoon de Rijk, van de deugdzaame Jufvrouw VAN WINTER. Zij waren alle vol van de grootheid en gevoelens van Vrijheid, die onze Voorouders ten tijde van Flips gekenschetst hebben, en daar wij eenmaal onzen hoogsten roem in vonden; maar de naam zelfs van Vrijheid, en de toewijching des Volks aan patriottische Verdiensten, schoon in lang overleeden Voorouders, was een dolksteek in het hart onzer Dwingelanden, en de vrees, dat de eigen geweld-

naa-

naarj de eigen heiden mogt verwekken, was genoeg om de beste en zedekundigste stukken te doen verbieden, en het noemen van de Vrijheid voor een misdaad van Staat te keuren.

* Is hier de plaats niet, om over dit onderwerp breeder uit te weiden. Men vergelijkte onze Tooneelstukken met die der Grieken onder eene Volksregeering, of met de nieuwere Franschen sedert de omwenteling, en men zal overtuigd zijn van het naauw verband, daar het Tooneel tot de Regeering bij ieder Volk in staat. ESCHIJLUS schilderde Helden zo als hij ze ter verdedging van Griekenland vonden wilde; zegt BARTHELEMI (4): de moderne Dichters, zou men 'er bij kunnen voegen, slaaven, zo als men onder de Koningen zijn moest, om zijn lot zonder morren te kunnen draagen. EURIPIDES laat Theseus tot den Gezant van Creon, die den Koning van Atheenen eischte te spreken, zeggen: „ Gij zoudt hen vruchtloos zoeken. Deze stad is vrij, en het oppergezag rust in de handen van al de Burgers.” Zulk eene taal verdient den dood onder eenen Dwingeland; maar als de

ei-

(4) Il se plait à peindre des âmes vigoureuses, franches, supérieures à la crainte, dévouées à la patrie, insatiables de gloire et de combats, plus grandes qu'elles ne sont aujourd'hui, telles qu'il en vouloit former pour la défense de la Grèce; car il écrivoit dans le temps de la guerre des Perses. l. c. ch. 69.

XVI VOORBERICHT.

eigen Dichter ergens elders zegt (5), schoon ook deezc woorden in den mond van ETEOCLES gelegd worden, die gewis de goede rol in 't stuk niet speelt: Indien het recht verkracht moet worden, zo doe het om te heerschen. In alle andere dingen blijve men der vroomheid toegedaan; vindt een JULIUS CÆSAR dit gezegde zoo schoon, dat hij het geduurig in den mond had (6). Doch ik haaste mij om van mijn eigen stuk te spreken.

Ik heb nimmer een Tooneelstuk, dat het eigen onderwerp behelsde, gelezen, schoon ik weet, dat 'er twee van in 't Fransch zijn, die ik in 't begin niet heb willen ontbieden om volkomen vrij te blijven, en naderhand, toen het geheele plan van mijn stuk voltooid was, wegens de publieke omstandigheden niet heb kunnen bekennen, en waaryan het
laat-

(5) In *Phaniss*. CICERO geeft deezc Versen, lib. 3. de *Offic.* dus op a

Nam si violandum est jus, regnandi causa
Violandum est: aliis rebus pietatem colas:

en onze VONDEL in de vertaling van dit Treurspel, onder den tijtel van de Feniciaanfche of Gebroeders van Theben, op de volgende wijze:

Want wil men 't heilig recht schoffeereg, vier den toom
Wanneer 't een kroon kost: blijf in andren bandel vroom.

(6) *Sueton. in Jul. Cæs. cap. 30.*

laatste ook mogelijk, schoon te Parijs vertoond, nog niet gedrukt is. Ik hing dus van niemand af, dan van mij zelve. Mijne eerste gedachte was om het Volk eene hoofdrol in mijn stuk te laten bekleeden, en het schcen mij toe, dat dit overal, waar de Oppermagt in waarheid in de handen des Volks rust, een natuurlijk en noodzaaklijk vereischte is in tooneelstukken, die uit de geschiedenis van dat Volk genomen zijn. Men heeft zo veel voor en tegen de Kooren der Ouden, die eigenlijk het Volk betekenden (7), geschreeven, en men heeft 'er niet aan gedacht, dat deezcn nimmer op hun zelve moeten beschouwd worden, maar altijd in betrekking tot de regeeringsvorm staan, die onder zulk een Volk plaats heeft. Zo bespottelijk en geheel nutteloos het Volk aangebragt zou worden onder eene volstrekte alleenheersching, zo noodzaaklijk en onontbeerlijk is het onder eene zuivere republikeinsche regeering. Zo lang de Koninglijke of Aristocratische magt, die sedert zo veele eeuwen in ons Waerelddeel, en bijna over den geheelen aardbodem, het Volk tot eene loutere machine gemaakt heeft, stand houdt, kan 'er geen koor op het Tooneel aangebragt worden, dan enkel

uit

(7) Het was den Vreemdelingen bij de Atheeners op straffe des doods verboden, zich onder de Volksvergaderingen te mogen mengen; om da eigen reden, dewijl het koor het Volk beteekende, stond het geen Vreemdeling, schoon hij zelfs te Atheenen gevestigd was, vrij, eens rol in het koor op zich te neemen. Voiaq. du jeun. Anacharis, Tom. 6. chap. 70. p. m. 76.

XVIII VOORBERICHT.

nis eene blinde zucht om de Ouden na te volgen; maar bij deeze Ouden was het Volk een wezenlijk gedeelte van het stuk, dewijl dezelfs toestemming of afkeuring bij alle Staatsbesluiten vereischt wierd; bij ons is deeze reden 'er volstrekt niet. Onze navolging is hier derhalven dwaas geweest, en rustte op een vooroordeel. Maar van het oogenblik dat de Volkeren in hunne oorspronkelijke magt hersteld zullen zijn, en de wezenlijke waarde en gelijkheid der menschen erkend zal worden, zullen wij van zelve in onze Treurspelen het Volk eene hoofdrol moeten laten spelen, eenvourwig om de reden, dat het in de natuur dan waarlijk eene hoofdrol speelt. Men neem tot een voorbeeld het tegenwoordig Frankrijk, vergeleeken met Frankrijk onder zijne Koningen. Verbeeld u het Volk ten tooneele gevoerd in een stuk, daar Lodewijk de XIV. de hoofdrol in speelde! Maar verbeeld u teffens een stuk, uit de tegenwoordige geschiedenis van Frankrijk genomen. Hoe men het ook keerde, zou 'er het Volk, of ten minsten iets, dat het Volk verbeeldde geen hoofdrol in moeten bekleeden? Ik begrijp dus, dat men thans, wil men de verlichting, daar eene gunstige Voorzienigheid ons mede begint te bestraalen, niet tegenwerken, zelfs in die stukken, daar nog een Koning in mede op het tooneel verschijnt, het Volk moet aanebrengen, dewijl het alom zijne waarde reeds begint te gevoelen, en men door dit middel dus gelegenheid vindt, om het nog meer met dezelve bekend te maaken. Hoe verschillend men ook over het Staatkundige denken

moo-

mooge, al wat redelijk en braaf is, twijfelt niet meer, en kan na de groote gebeurtenis in Frankrijk niet meer twijfelen, of de geheele magt der Koningen rust enkel op de verblindings en lafheid der Volkeren. Verlicht eene Natie en maakt dezelve met haare eigen magt bekend, en gij werpt ter zelfder tijd het Despotismus onder haar ter neder. Doch ik zal hier niets meer van zeggen, te minder daar ik onlangs uit een Journaal gezien heb, dat de Heer DU CHENIER, in zijn nieuw Treurspel: Timoleon, met mij van ééne gedachte geweest zij, en het eerst in Frankrijk het Volk als een hoofdpersoon ingevoerd hebbe; iets, dat door zijne Landgenooten met groote toejuiching ontvangen is.

Maar hoe het geheele Volk te laten spreken? Even als in de natuur; dan eens den eenen Burger, dan weder den anderen, en in die kleine uitboezemingen van 't hart, daar als 't ware de geheele menschheid in spreekt, allen. Dan, voor kundige Tooneelpeelers zal hier geen verder onderricht noodig zijn. Ik begrijp in allen geval, dat men het Volk zeer wel ten tooneele kan voeren, zonder dat men het juist in kooren verdeele, en die kooren, 't geen ze te zeggen hebben, laate zingen; iets, dat in de meeste gevallen bij ons ongerijnd zou zijn.

Doch ik heb eene tweede zwaarigheid op te losen. De-

zulken, die liever wezenlijke schoonheden, en zelfs de

waarschijnlijkheid opgeofferd zien, dan dat ze den geringsten werktuiglijken regel, ook maar eenigzins, overtreden zouden, zullen zich mogelijk over de geschonden eenheid van plaats in het vierde Bedrijf ergeren. Maar behalven, dat ik deezen regel niet voor zo stipt noodzaaklijk erken, ten minsten wanneer 'er de waarschijnlijkheid niet stellig door bevorderd wordt, geloof ik ook, dat deeze kleine onregelmatigheid in mijn stuk, (want in de daad, men behoeft zich met zijne verbeelding niet ver te verplaatsen, dewijl de Janiculus en beide de oevers van den Tiber (8) in de magt van PORSENNA waren, en zijn leger dus tegen de muren van Rome stiet) door het genoeg van meer actie, die hier uit ontstaat, honderdmaal opgewoogen wordt. Niets was mij gemaklijker geweest, dan om alles binnen Rome te laten afloopen. De geheele daad van M U C I U S was dan in prachtige Versen verhaald geworden, en ik had een stuk geleverd, zo als bijna alle stukken zijn. Dan, ik was te wel overtuigd, dat het beste verhaal, schoon ook in de uitmuntendste Versen uitgebragt, op het Tooneel niet haalt bij de kleinste actie, die werkelijk vertoond wordt, om mij niet liever der moeite te getroosten, van een' min betreden weg te kiezen, en een plan te bewerken, daar meer nadenken en kunst aan te koste gelegd is, dan veelen in den eersten opslag mogelijk gelooven zullen. Nu wordt 'er in mijn stuk bijna

niets

(8) STUART, Rom. Gesch. D. II. bl. 82.

niets verhaalt, en zelfs meen ik op eene vrij natuurlijke wijze dit in het vijfde Bedrijf noodloos gemaakt te hebben.

Over de ophaaling van het achterste doek, in het begin van het eerste Bedrijf, denk ik niet dat men vallen zal. WIELAND, om van verscheiden anderen te zwijgen, gebruikt in zijne Ladij Graij het eigen middel, om in den kerker de Moeder en Dochter bij een te doen komen. Bij mij zou dit zelfs niet behoeven. Het Tooneel verbeeldt een plein voor het Kapitool. Men zou des noods de beide groote deuren van hetzelfde kunnen openen: dan vertoonde zich den bijeenvergaderden Raad, en alles zou verder op de eigen wijze kunnen afstooopen; maar ik begrijp de ophaaling van het geheele doek eenvoudiger en minder beleinmerend voor de Aanschouwers. Inmiddels hangt hier veel van de grootheid des Tooneels af, daar mijn stuk op vertoond wordt. Ik heb in allen geval dit middel liever willen gebruiken, dan het gordijn te laten vallen, en het geheele Tooneel te doen veranderen, zo als men niet dan te veel in onze moderne Drammes ziet doen. De Aanschouwers zullen mij hier, dit weet ik, verpligting voor hebben.

De verlichte vriend van den Godsdienst, zal zich, voor 't overige, hoop ik, niet ergeren over het gebruik, dat ik in mijn stuk van een gedeelte der Romeinsche Priesterfchap gemaakt heb. Ik heb de naauwkeurigste zorg

gedraagen, om overal den Godsdienst, onafhankelijk van het gedrag der Priesteren, in zijne wezenlijke waarde te vertoonen. De vriend van denzelyen, en de rechtsehapen Priester zullen mij beiden toejuichen. Ik wilde alleen in mijn stuk afschilderen, hoe gevaarlijk een Staats-godsdienst, zo als de Romeinen bezaten, en de meeste Volkeren onder het Despotismus bezaten hebben, altijd voor de verlichting, de vrijheid, en de deugd en grootheid van een Volk geweest is, dewijl ze overal met de Dwinglandij in verband stond, eene valsche ongelijkheid der menschen in de hand werkte, en den gezuiverden Godsdienst des harten weerde. Schoon dit geheele gedcelte van mijn Treurspel mijne eigen vinding zij, verbeelde ik mij echter, ook hier, alles naar waarheid, en overeenkomstig het geen hieromtrent bij de Grieken en Romeinen plaats had, behandeld te hebben. Het is hier de plaats niet om dit verder te betoogen (9).

Nog

(9) De zulken, die met de schriften der Ouden minder bekend zijn, verwijzen wij hier tot de Rom. Geschieden. van den Heer STUART, en tot de Reizen van den Jongen Anacharfis, van den Abt BARTHELEMI. Bij de Romeinen waren de Priesterlijke waardigheden, gedurende de eerste vierdehalf eeuwen, alleen aan den adelstand verbonden. „Onze Geschiedenisfen, zegt de Heer STUART, hebben ons van tijd tot tijd voorbeelden gegeven van de behendigheid der Grooten, in allerlei toepassingen der Wighelaarijen, en wie weet welk een' veelvuldigen dienst hun
de.

Nog een woord over mijne Claudia. Ik heb lang in beraad gestaan, of ik eene Vrouw in mijn Tooneelstuk aan zou brengen; maar het oordeel mijner meeste Vrienden, die ik hier over raadpleegde, verschilde van mij. Ik heb dit dus toegegeven, en van achteren heb ik 'er geen berouw over gehad, dewijl ik hier door gelegenheid vond om eene liefde te vertoonen, zo als ze in weinig stukken gevonden wordt. Ook verbcelde ik mij niet, dat ze Mucius minder groot maakt.

Men vergeve mij, dat ik mijne eigen gedachten over dit stuk hier zo vrijmoedig opgevee. Hiervoor vergunne ik hartlijk aan elken Lezer de vrijheid om van mij in zijn oordeel te verschillen. Het oogmerk, waar mede ik dit Treurspel vervaardigde, en dat mij telkens onder den arbeid bemoedigde, verstrekt mij altijd loons genoeg, en indien deeze zwakke proef aan een' grooter Dichter gelegenheid geeft, om, wanneer eenmaal de waare Vrij-

dezelve niet zullen gedaan hebben bij een bijgeloovig Volk, zonder dat de oude Geschiedschrijveren, die zelve alle de kunstnarigen des Bijgeloofs niet geheel doorzagen, of die, met den ouden adel vooringenomen, zo zorgvuldig bedekt hielden, ons daarvan eenige blijken gegeven hebben. D. V. bl. 17." — „ Van de bestisfingen eens Wigchlaars, menigmaal voor eenen onmaatigen prijs gekocht, hangen dikwerf de omwentelingen van Rijken en de uitslag van een Gevecht af. Voieg du jeun. Anarch. Tom. 2. Ch. 21."

Vrijheid, die zonder verlichting en zeden geen oogenblik bestaan kan, hier haaren gezegenden invloed zal verspreiden, meer Volksstukken in den eigen smaak voor den dag te brengen, zal ik mij-zelven over mijnen arbeid toejuichen.

R. FEITH.

ZWOLLE,

28 December 1794.

C. MU-

C. MUCIUS CORDUS,

TREURSPEL.

V E R T O O N E R S.

LARS PORSENNA, *Koning van Clusum in Etrurië.*

TARCHON, *deszelfs Zoon.*

VOLSCENS, *Geheimschrijver van Porsenna.*

EEN ETRURISCHE OPPERPRIESTER.

HET VOLK *van Rome.*

P. VALERIUS POPLICOLA, *Consul van Rome.*

M. HORATIUS PULVILLUS, *Consul van Rome.*

APPIUS, *Raadsheer van Rome.*

LUCILIUS, *Raadsheer van Rome.*

C. MUCIUS CORDUS, *een jong aanzienlijk Romein.*

CLAUDIA, *Dochter van Appius.*

EEN WIGCHELAAR.

DE OPPERPRIESTER VAN JUPITER.

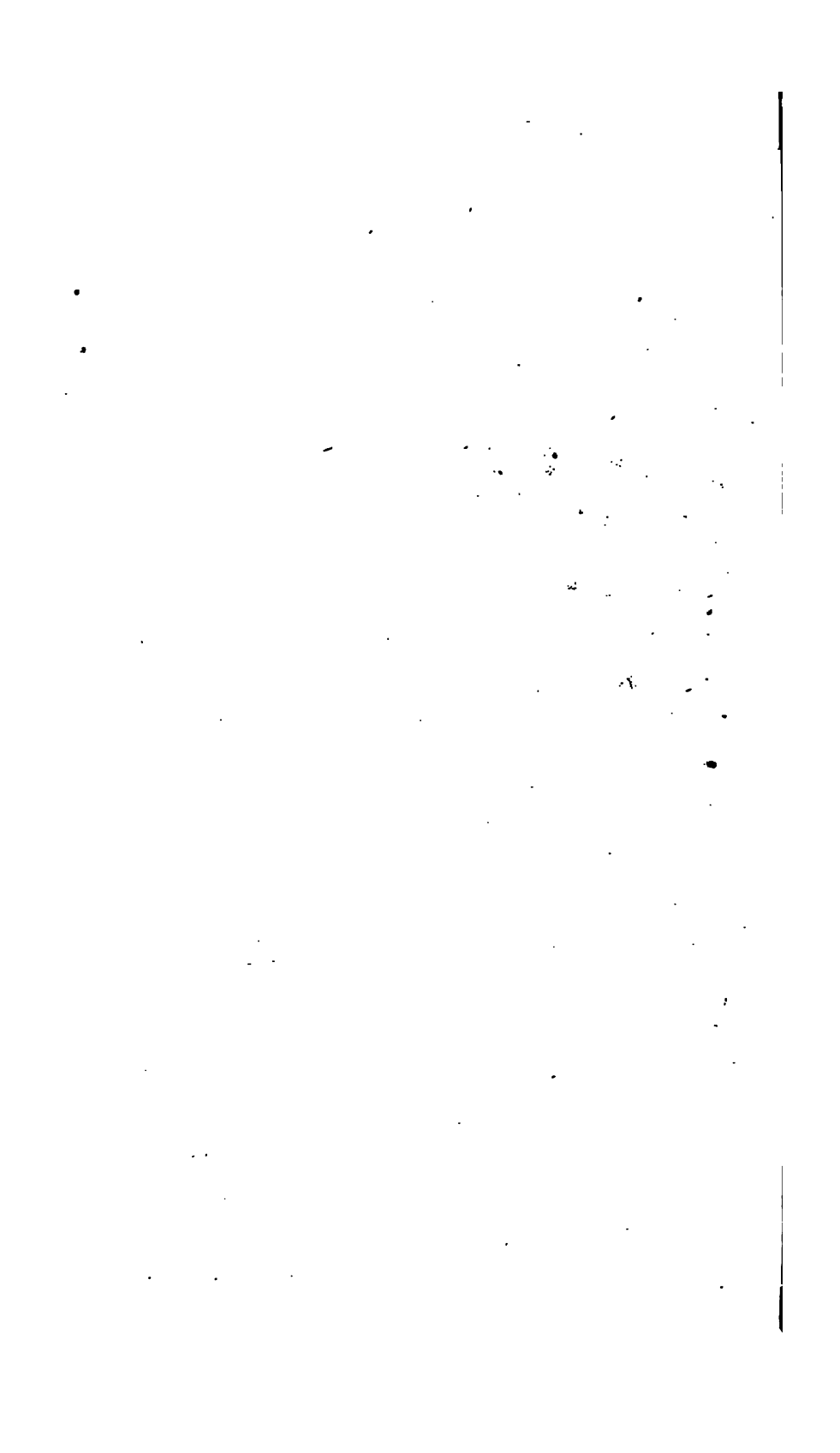
DE RAAD VAN ROME.

EENIGE BUNDELDRAAGERS.

WACHTEN VAN PORSENNA EN ETRURISCHE LEGER-
KNECHTEN.

Het TOONEEL is binnen en om de muuren van ROME:

PORSENN A.

Ontvang uw zwaard te rug, 't was tot mijn val bereid,
't strekke u voortaan ten blijk van mijn genegenheid.

IV^{de} Act. V^{de} Scen.

C. MUCIUS CORDUS,

TREURSPEL.

EERSTE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

VALERIUS POPLICOLA, HET VOLK.

(Het tooneel verbeeldt een plein voor het Kapitaal.)

VALERIUS POPLICOLA.

Verheeven Burgerij, die, aan 't geweld ontruikt,
Thans voor geen magt op aard', dan die der Goden, bukt!
Tarquinius, wiens troon uw dappre vuist dorst sloopen,
Schijnt eindlijk van zijn list geen uitflag meer te hoopen.
Zijn laage vleierij werd door uw deugd mistrouwd.
Uw hart was veel te groot voor zijn verachtlijk goud.
Gij waart u zelv' te veel, om naar iets meer te streeven —
Wat kan een Koning aan een' vrijen Burger geven?
Thans neemt hij tot geweld zijn toevlugt in den nood.
Gij kent den Dwingland, die uw' Dwingland bijstand bood.
Uw sterkste Burg bezweek voor zijne legerbenden;
Een wreede hongersnood vermeedert uwe ellenden;
Uw magtelooze vuist ontzinkt aan 't heldenstaal,
En ligt ziet deeze dag Porfenna's zegepraal.
De schepper van uw heil, die Koningen dorst tarten,
Uw Brutus leeft niet meer.....

Hij leeft in aller harten!

VALERIUS POPLICOLA.

Ook in het hart des Raads leeft Rome's grootste Held.
 Wij fiddren voor uw ramp, niet voor Tarquijns geweld.
 Ons lot is reeds beslist. Wat Rome eerlang moog derven,
 Wij zagen 't eenmaal vrij, wij zien het vrij of sterven!
 Zie daar de keus des Raads. Maar gij, Romeinen! gij,
 Verkiest — nog staat de keus uw' minsten Burger vrij!
 Hoe hoog de nood ook rees, wat rampen dien vergrooten,
 Een billijk vreedverdrag is nog niet uitgeslooten.
 Porfenna drijft geen wrok tot uw verwoesting aan;
 Wordt slechts de Troon hersteld, dan is zijn hart voldaan.
 Hij haat Tarquinius, maar waant zijn recht gefchonden,
 En ziet der Vorsten zaak aan zijne zaak verbonden.
 Ligt zet hij paalen aan uws Dwinglands overmoed,
 Als gij uw juk herneemt, en aan zijn' eisch voldoet.
 Mishaagt u dit ontwerp, dan staat de strijd u open.
 Ligt ziet ge, o Rome! dan uw trotsche muuren sloopen,
 Ligt op hun rookend puin uw heldenkroost geveld;
 Maar nimmer wordt Tarquijn op zijnen troon hersteld!
 Geen Dwingland zegeviert dan op een heir van slaaven —
 't Zijn de eeuwen, Burgers! die dit groot getuignis staav n:
 „ Een Volk, dat vrij wil zijn, of slechts den dood begeert,
 „ Wordt mooglijk soms verdelgd, maar nimmer overheerd.”
 Romeinen! 't is genoeg; gij weet wat gij moet schroomen.
 Wat antwoord zal de Raad uit mijnen mond bekomen?
 Gij kent uw lot — gij kent uw uitzicht en uw' nood —
 Romeinen! gij verkiest?

H E T

H E T V O L K.

De vrijheid of den dood!

VALERIUS POPLICOLA.

O Schim van Brutus, Held, voor Rome's heil zo teder!
 Schouw, 't is uw grootheid waard', op deeze Burgers neder!
 Gaat, Eedlen! zo veel deugd wordt eindlijk zegepraal.
 Porfenna's Afgezant beeve op uw fiere taal,
 En welke de uitkomst zij, ons door het lot beschooren,
 Nooit zal 't Heelal uw' naam, dan met uw grootheid, hooren.
 Voor eeuwig wierp uw vuist den troon des Dwinglands neér.
 Of Rome is heden vrij, of Romen is niet meer!

T W E E D E T O O N E E L.

*(Het achterste doek gaat open, en vertoont den bijeen-
 vergaderden Raad van Rome.)*

M. HORATIUS PULVILLUS, VALERIUS POPLICOLA,
 DE RAAD, *verscheiden* BONDELDRAGERS, *die zich*
vervolgens achter Valerius en Horatius schikken.

HORATIUS PULVILLUS, *tot Valerius, die*
binnen treedt.

Wel nu, kan de Afgezant in 't eind' gehoor erlangen?
 Zal Brutus 't heerlijk loon van zijnen dood ontvangen,
 Of neemt het Volk op nieuw een' vuigen kluister aan?

VALERIUS POPLICOLA.

Het bleef een Brutus waard', hoe hoog de nood mogt gaan!
 Geen, die niet liever 't licht dan deezen roem wil derven;
 't Verdient dat held bij held voor zijn belangen sterven.
 Een kluister? Neen! 't verkiest veeleer vernietiging.
 Dat al de magt der Aard' dit edelst Volk bespring',
 't Wierp eens den Zetel neêr, 't zou nog dien nederrukken.

HORATIUS PULVILLUS.

Genoeg, dat Koningen voor vrije Volken bukken!

Tot een' Bondeldraager.

Men meld' den Afgezant, dat Rome's Raad hem beidt.

Tot Valerius.

En gij, de Vriend des Volks door uw belangloosheid,
 Dat thans uw moed, uw deugd, dien hoogsten rang rechtvaardig';
 Gij spreek't voor Rome's Volk, spreek al zijn grootheid waardig,
 En dat uw vrije taal, tot Rome's eeuwige eer,
 Ook aan het hoofd zijns heirs den Dwingland siddren leer'!

(Valerius neemt zijne plaats aan het hoofd van den Raad, naast Horatius.)

D E R D E T O O N E E L.

De Voorigen, DE AFGEZANT VAN PORSENNA,

DE AFGEZANT.

't Wordt eindelijk mij vergund, o Raad! voor u te treden.
 Hoe vaak heeft u mijn Vorst om uw behoud gebeden.
 Waan niet, dat ik op nieuw de rampen zonder tal,
 Die gij u-zelfen schiept, voor u ontwikkelen zal.
 Mijn hart wil tot die taak zich zelfen niet bestrijden.
 Gij kent ze. Ik voel te diep een teder medelijden
 Met een rampzalig Volk, geprangd door duizend noên,
 Dat blind voor zijn belang.....

VALERIUS POPPLICOLA.

Houd op! mij walgt die toon.
 Spaar voor de Etruriërs dat hoonend mededoogen.
 Geen Romer heeft den hals nog voor het juk geboogen.
 Draag eerbied voor een Volk, dat, wat de nood gebiedt,
 In u nog Koningen aan zijne voeten ziet!
 Vervolg.

DE AFGEZANT.

'k Beken, die trots voegt wel bij uwe ellende.
 Uw lot hangt aan den Vorst, dien gij te lang miskende.
 Porsenna wenkt, en Rome is in Tarquijns geweld.
 Reeds heeft zijn talloos heir uw beste Jeugd geveld,
 Uw sterkten overheerd, den Tiber ingeslooten,
 De velden overdekt, die aan uw ringmuur slooten,
 En of dit niet genoeg verschrikkelijks bezat,

Een wreede hongersnood verteert de veege stad.
 Wat uitzicht, welk verschiet staat voor uw' moed nog open?
 Kunt ge in den laatsten storm op de overwinning hoopen?
 Zal Rome, dat in bloei zijn heir zag nederflaan,
 Nu, magtloos, uitgeteerd, Porfenna's magt weérstaan?

VALERIUS POPPLICOLA.

't Zal die weérstaan; 't zal meer, 't zal slaafsche Volkren leeren,
 Hunn'Dwingland, zelfs aan 't hoofd zijns legers, af te zweeren,
 Geen Heer te erkennen, dan hun Wetten en de Goón,
 En ons te zeegnen, die hun 't heerlijk voorbeeld boón.
 Zie daar een uitzicht, dat ons nimmer is ontweeken,
 En eeuwig nieuwe kracht in een Romein kan kweeken,

DE AFGEZANT.

Bezeft, hoe dwaas uw waan in uwen toestand zij.
 Geen enkel bondgenoot staat uwe benden bij,
 En toch durft Rome's Raad, zo wijs in al zijn daaden,
 Een magtig Koning, die hen redden wil, vermaaden.
 Is dit, is dit uw liefde, uw zorg voor 's Volks belang?
 Uw weigring is de leus van Rome's ondergang;
 Zult ge, om een herfenschim van vrijheid aan te kleeven,
 't Verblinde Volk ten prooi aan 't woedend slagzwaard geven?
 Nu nog, nu biedt mijn Vorst u zijnen bijstand aan.
 Hij is met u, met Rome, en met het Volk begaan.
 Herstel alleen den troon, en wat Tarquijn moog poogen,
 Geen ijdele wraakzucht zal Porfenna ooit gedoogen.
 Gij zelf moogt aan den Vorst, nog buiten uwen wal,
 Het voorschrift geven, dat zijn recht bestemmen zal,
 En de eigen Legermagt, die thans den troon helpt schraagen,
 Zal voor de onschendbaarheid van dit verdrag zich waagen.

VALE-

VALERIUS POPLICOLA.

Uw vlijt is vruchteloos aan Rome's Volk besteed.
Het gruwt van slavernij, met welk een' naam bekleed,
En wil voortaan, hoe 't gaa, zijn grootheid en belangen
Niet van de brooze deugd eens stervlings af doen hangen,
Die, naauwlijks Koning, voor geen wetvertreding ijst,
En met zijn legermagt altijd zijn recht bewijst.
Tarquinius ontsloot hun lang benevelde oogen,
En geen Romein zal ooit 't herstel des troons gedoogen.
Hij voelt te wel zijn waarde, en recht als mensch met een,
En eert geen oppermagt, dan die des Volks alleen.
Denk niet dat Rome zich, misleid door ijde droomen,
Zijn veegen stand ontveinst en wat het heeft te schroomen;
Het kent, het voelt dien diep; maar midden in den nood
Blijft hun de slavernij nog wreeder dan de dood.
Geen redding door een troon kan ooit aan 't Volk behaagen;
't Vervloekt, ook in zijn' val, om ketenen te draagen,
En ziet met meerder vreugd zijn stad in puin verkeerd,
Dan zich tot slaaven van een' Dwingeland verneêrd.

DE AFGEZANT.

'k Bewonder uwe list, die staêg het Volk doet spreken;
Maar weet, zij mist bij mij, 'k weet wat hier 't Volk beteken'
Het Volk, dat wuft van aart en losfer dan de wind,
Zich altijd aan den kant van zijn verleiders vindt,
In 't stof vertreden, juicht, bij zachtheid slaat aan 't muiten,
Zich door geen rede of pligt in zijne drift laat stuiten,
En vaak, in éénen dag, heerscht, knielt; ontwerpt, verstoort;
Zijn' Afgod scheidt, verheft, aanbidt, miskent, vermoordt;
Het Volk zou even blij Tarquijn den troon hergeven,
Als 't eenmaal, op uw' wenk, hem juichend heeft verdreeven,

Hield uw geweld hunn' mond niet aan een keus geboeid,
Die nimmer uit hun hart, maar 't uwe, is voortgevloeid.

VALERIUS POPLICOLA.

Zie daar altijd in nood de taal van Dwingelanden.
Men dwingt tot Vrijheid, maar men kiest gewillig banden.
Als of in 't eind' de zucht voor vrijheid en altaar
Geen grondtrek in het hart van ieder stervling waar.
Ga Rome's wijken door, en blijf dan nog gelooven,
Dat wij door list of dwang de stem des Volks verdooven.
Zie of 't vereenigd Volk, verlicht en waarlijk vrij,
Zo wuft van aart, zo koel bij zijn belangen zij.
Maar neen, een Dwingland zelf eerbiedigt hun vermogen.
Niet altijd is hun stem verachtlijk in zijne oogen.
Men vleit en roemt het Volk, door snood belang bezielde,
Zo lang het voor den Troon gewillig nederknielt,
Maar naauwlijks opent voor diefschand' het licht hunne oogen,
Of 't is een miltziek graauw, door slinks beleid bedroogen,
Geeft dan, na lang geduld, in dien verlaaten stand,
't Gevoel van hun waardij, hun 't wraakzwaard in de hand;
Durft hun gehoond gezag in 't eind' den twist belflechten,
Dan spreken Koningen van Goden en van Rechten.
't Gekroonde Wangedrocht, dat met de menschheid spot,
Grijpt ijlings 't momtuig aan, en ijvert voor zijn' God;
Hij strijdt voor 't recht des Troons, die met gehuurde benden,
De Rechten van den Mensch zijn leven lang dorst schenden.

DE AFGEZANT.

Porfenna, hoe gehoond, blijft zuchten om uw leed;
Ik dien mijn' Koning best, als ik uw smaad vergeet.

O Raad! is uw besluit uwe eigen wijsheid waardig?
 Wees voor Tarquinius, wees voor u-zelv' rechtvaardig!
 Al kon uw kleene magt Porfenna's magt weêrstaan,
 Dan nog moest uw belang u tot mijn' voorflag raên.
 Schouw op die grootheid neêr, die thans uw hart kan streelen,
 Die weidfche aanbidding, daar gij beurtling in moogtdeelen,
 Die vleiende oppermagt, waarop ge u thans verlaat,
 't Rust al op zuilen, die een windvlaag nederflaat!
 Eene enkele uitkomst, niet bekroond met 's Volks genoegen,
 Een vleier, die zich meer naar hunne drift kan voegen,
 En hij, voor wien nog korts hun wierook heeft gebrand,
 Is een Verrader van zijn Volk en Vaderland.
 Slechts in den glans eens troons is uwe grootheid veilig.
 De pracht eens Konings was den Volken altijd heilig,
 En wien hun staarend oog ooit naast den troon zag staan,
 Het knielde eerbiedig neêr, en bad den gunstling aan.
 Al was u dus door 't lot geen hooger heil beschooren,
 Toch moest uw veiligheid u naar mijn' raad doen hooren;
 Maar hoe veel schooner is 't verschiet, dat op u wacht!
 't Wordt u vergund, o Raad! te midden van uw magt,
 Om van een' Koning, die voor uw gezag kan waaken,
 Uw' vriend, wat zeg ik? uw' afhanging te maaken!
 Wat magt, die niet voortaan voor uw vermoogen zwicht!
 Befef, hoe duur uw gunst Tarquijn aan zich verplicht!
 Kan ooit zijn dankbaarheid zo groot een dienst vergeten?
 Wat kunt gij, na dien stap, u niet bij 't Volk vermeten!
 Ge erkent een' Koning, ja; maar Rome's Goden-raad
 Bezielt zijn' minsten wenk, is Koning in de daad.
 Geen poging, geen geweld, kan ooit uw' invloed weeren.
 't Herstel des Troons doet u voor altijd triumfeeren.
 Wat immer u ontzink', uw grootheid blijft u bij...

Een Volk, dat op ons bouwt, der wraak ten offer laten,
 Daar nog een laatste wenk, eer alles ons weêrstreeft,
 Het aan den overloed en aan de rust hergeeft?
 Neen, nimmer zal mijn hart zich aan die wreedheid wijden.
 Ik kies een minder ramp, om grooter ramp te mijden.
 De keus is niet of Rome of vrij of slaaf zal zijn —
 Dan was mijn keus gedaan. Neen! deeze hoop is schijn.
 Geen vrijheid laght ons aan, ook schoon wij alles waagen.
 Die Heilzon zal voor ons in deezen nood niet daagen.
 Genoeg, wordt thans Tarquijn, die voor Porfenna vreest,
 Wat vroeger Koningen voor Rome zijn geweest.
 Dan zie ik altijd in die wisseling een' zegen,
 Die 't bloed van Brutus en ons leed kan overwegen;
 Dan geeft mijn hart niet min zich-zelv' 't getnigenis,
 Dat mij de Vrijheid, als weleer, nog dierbaar is,
 Maar dat ik, om mijn Volk aan 't wis verderf te ontrukken,
 Mij zelv' vergeten, en die zucht kon onderdrukken,
 En eer een draaglijk juk verkiezen in den nood,
 Dan hen ten prool te zien aan wanhoop of den dood.

VALERIUS POPPICOLA.

Heb ik te recht gehoord! Kan dus een Romer spreken?
 Hij, hij een' Dwingeland om slaafsche vrede smeeken,
 En voor een' eedlen dood, van duizenden benijd,
 Een leven kiezen, vol van 't schandlijkst zelfverwilt?

Tot den Raad.

Beschreeven Vaadren, die met mij voor de eer van Romen
 Uw' laatste droppel bloeds met reine vreugd zaagt stroomen!
 Gij

Gij hebt Lucilius, gij hebt zijn' raad verstaan;
 Wien uwer lagcht met hem Porfenna's voorflag aan?
 Hij spreek'! —

(Eene algemeene fluite.)

Tot Lucilius.

Gij ziet, geen stem voegt zich aan uwe zij'.
 Wij allen leeven, of wij allen sterven vrij.
 Dan, schoon ons oog verraadt hoe zeer we uw' voorflag doemen,
 Nooit moet de Vrijheid op gedwongen Vrienden roemen.
 Vindt ge in ons jongst besluit iets dat uw' ijver hoont,
 Wijk naar 't Etruriesch heir, daar wordt hij best beloond.
 Hier zou uw taal de rust en Brutus asch verstooren;
 En welk een lot ware u in Rome eerlang beschooren!
 Zij, schoon nog alles zwijgt, doet u alreé 't verwijt,
 Dat gij haar Burger, maar dien naam onwaardig zijt!

*(Valerius Poplicola en Horatius Pulvillus, gevolgd door de
 Bondgldraagers, verlaaten met den geheelen Raad, op
 Appius en Lucilius na, de Vergaderzaal.)*

V I J F D E T O O N E E L.

APPIUS, LUCILIUS.

LUCILIUS, *Poplicola nashaarende.*

Verwaande! ga! mijn hart veracht uw hoonend schelden.
 Eerlang zal mijne wraak die trotsheid u vergelden,

En

En jigt dat de eigen Raad, die u thans bijstand biedt,
Dan aan mijn' wenk den dood of 't leven hangen ziet?

Tot Appius.

Hoe, Appius! gij zwijgt, en laat mij strafloos hoonen!
Is dit, is dit, in nood, mij uwen bijstand toonen?
Ik ijver voor een' Vorst, voor wien uw vlijt mij won,
En gij verlaat mij, waar uw moed mij redden kon?

A P P I U S.

Hoe weinig zijt gij in de Staatkunst nog bedreeven!
Wat voordeel had mijn stem thans aan ons doel gegeven?
Wat heil, beslis het zelf, bragt u uw spreken aan,
Dan dat ge u noodeloos aan allen hebt verraén?
Had ik met de eigen drift mij in den Raad doen hooren,
Wij waren beiden voor de zaak des troons verlooren.
Thans blijft en haar en u mijn bijstand nog bereid.
Geloof me, ik diende u best door mijn stilzwijgendheid.
Hij, die zich aan 't belang eens Konings toe wil wijden,
Als duizend driften voor 't belang der Vrijheid strijden,
En't Volk, wien ook hun woede een' Vriend der Vorsten noemt,
Of balling's lands doet zijn, of tot een' schanddood doemt,
Moet, om zijn haglijk wit, door al dien drang, te raaken,
In schijn voor 't Vaderland en voor de Vrijheid blaaken,
En, met den naam des Volks bestorven in den mond,
Den snoodaart vloeken, die hun grootheid ooit weérstond;
Maar is het tijdstip daar, waarin de kleenste daaden,
Schaars van één oog ontdekt, de zaak des Volks verraden,
En vaak een beuzeling, die niets opmerklijks heeft,
De Vrijheid in 't geheim den wisen doodsteek geeft;

Dan

Dan veins' hij in den stap, die 't Volk tot heil zou strekken,
 Iets doodlijks voor 't belang van 't Vaderland te ontdekken;
 Of neem' zijn toevlugt tot den Godsdienst van het Land;
 Hij stond staég met den Troon in 't allernaauwst verband.
 Het Volk zal op die leus in nieuwe drift ontfteken.
 Het volgt hem blindling na, en vloekt wie hem weêrspreken,
 En 't oogenblik is heen, waarin in elk gewest
 De Vrijheid haaren Troon voor eeuwig had gevest!

LUCILIUS.

Wat zegt dit alles, nu geen list ons meer kan baaten,
 Nu ons de zoetste hoop voor altijd heeft verlaaten,
 En wij, voor al den glans, ons door Tarquijn beloofd,
 Ons ligt nog van zijn gunst voor eeuwig zien beroofd?

A P P I U S.

Wat vreest gij? Nimmer zal 't ontwerp des Raads gelukken!

LUCILIUS.

'k Vrees niet, dat de Etruriër voor Rome's magt zal bukken;
 Neen! eer de morgen rijst is Rome in zijn bedwang.
 Maar haat die zegepraal aan ons vereënd belang?
 De grootheid, ons beloofd, is aan 't beding verbonden,
 Dat wij een middel tot herstel des zetels vonden,
 Waar door Tarquinius met list, niet met geweld,
 Zich in zijn volle magt, als eertijds, ziet hersteld.

B

A P

18. C. MUCIUS CORDUS,

A P P I U S.

Hoe weinig kent gij mij! Zou mij een zege streelen,
Waarin mijn grootheid, mijn geluk voor niets mogt deelen?
Neen, 't zegt mij luttel of Tarquijn of Rome zwicht,
Indien ik op zijn' val mijn eigen troon niet sticht!
Tarquijn schraagt mijn gezag.

LUCILIUS.

Die hoop is thans verdweenen.

A P P I U S.

Die hoop blinkt schooner, dan zij immer heeft gescheenen.
Gij staat verbaasd? Wel nu, weet dat mijn hand alleen
Tarquijn nog deezen dag den zetel doet betreên.
'k Voorzag 't gedrag des Raads. Hun trots deed mij niet schroo-
Denood moest onder 't Volk eerst tot dit toppunt komen; ^(men)
Maar thans is alles tot mijn zegepraal bereid.

LUCILIUS.

'k Bewonder hoe uw hart zich met dat uitzicht vleit.
Het uur is ijlings daar, dat de aanval zal beginnen.
't Vertrek des Afgezants (breng u zijn taal te binnen)
Heeft ieder uitzicht op een nieuw ontwerp gestoord.

A P P I U S.

Weet, dat de tijd als nog aan mij alleen behoort.
Porfenna's Afgezant blijft, op mijn' eisch, tot morgen,

Om

Om d'uitslag aftezien, in Rome nog verborgen.
 'k Zal zorgen, dat die tijd niet vruchtloos ons ontglij'.
 'k Heb midlerwijl 't gezag eens Wigchlaars op mijn zij',
 Die door een Godspraak ons, waar 't nood is, bij zal springen ...

LUCILIUS.

Geen Wigchlaar kan bij 't Volk Poplicola verdringen.
 't Gelooft hem onbepaald, en knielt voor zijn gezag,
 Indien één sterveling in Rome dit vermag,
 't Is Mucius alleen. Waar hij den Vorst genegen,
 Ligt zag Poplicola zijn' invloed overwegen.
 Hij is de God des Volks. Zijn moed, zijn vuur, zijn jeugd,
 Zijn zuivre Vrijheidsmin, zijn ongeveinsde deugd,
 Zijn dapperheid, die Rome in 't slagveld heeft beveiligd,
 Zijne edelmoedigheid, die 't goud door weldoen heiligt,
 't Schijnt alles, wat Natuur den stervling gaven leent,
 In d'eedlen Mucius tot één geheel vereënd.
 Wat baat uw Wigchlaar hier? Wie 't Volk voor ons wil stemmen,
 Moet meer doen dan de zee in volle woede temmen,
 Meer dan den storm gebiën. En kan uw Priester dit?

A P P I U S .

Gij kent de kracht niet, die het Bijgeloof bezit.
 Geen krijsheir, hoe geducht, geen magt, hoe uitgelezen,
 Zou, zonder 't Bijgeloof, de Vrijheid schaadlijk wezen;
 't Leent, schoon ze een monster torscht, iets heiligs aan de kroon,
 Maakt van der Vorsten zaak altijd de zaak der Goôn,
 En weert dat haatlijk licht, dat, eens door 't Volk genoten,
 Den sterkst gevesten troon eerlang om ver moet stooten.

LUCILIUS.

'k Beken, gij had veelligt de reden aan uw zij',
Stond heel de Priesterfchap u in uw' toeleg bij.

A P P I U S.

Waar goud en aanzien zich aan ftaeffche aanbidding huuwen,
Zal fchaars een Priester voor den wenk eens Dwinglands gruu-
En 't ligtverblinde Volk, staég door hun list beziel, (wen,
Waant zich de vriend der Goón, als 't voor hun nederknielt.
Ook Mucius zal ras 't herftel des troons begeeren.

LUCILIUS.

Hoe! Mucius?..

A P P I U S.

Hij zelf zal 't Volk ons doel doen eeren.

LUCILIUS.

In eeuwigheid bereikt ge uw' toeleg niet met hem!
Het moedloos Bijgeloof heeft op zijn hart geen klem.
Wat heil of ouheil zou de Priesterfchap hem flichten?
Hij vreest de Goden, en volbrengt altijd zijn pligten.

T R E U R S P E L. 21

A P P I U S.

't Is niet van 't Bijgeloof, dat ik hier hulp verwacht.
't Heeft voor een' Mucius geringe toverkracht.
Een Dwingland, meergeducht, ook voor den Held te vreezen,
De Liefde zal bij hem voor mij verwinnaar wezen.

LUCILIUS.

Hoe! Mucius bemint?

A P P I U S.

Juist dit komt mij te staê.

LUCILIUS.

En 't voorwerp van die liefde?

A P P I U S.

Is mijne Claudia.

LUCILIUS.

Is uwe Dochter? Goôn! 'k voel al mijn moed herleeven.

A P P I U S.

Hoe ligt wordt uw gemoed door elken wind gedreeven?
Ik zelf wacht van die min mijn volle zegepraal,
Maar toch ontveinst mijn oog zich hier geen hinderpaal.

C. MUCIUS CORDUS,

Mijn Dochter, die haar hart door hem geheel liet winnen,
Schijnt in dien jongeling het meest zijn deugd te minnen.
Aan hem door de eigen ziel, door één gevoel verwant,
Gloeit zij niet min dan hij voor de eer van 't Vaderland.

LUCILIUS.

Die drift bezielt ook ons. Indien wij zegepraalen,
Zal 't halfontzielde Volk op nieuw weér ademhaalen,
En Rome....

APPIUS, *op eenen trotschen toon.*

Om Rome? om 't Volk? Men veinf' voor't graauw diereën,
Hij, die naar hoogheid dorst, staare op zich zelv' alleen!
Dat echter dit op nieuw uw moed niet weér doe wijken,
Haar doorzicht zal in 't eind' voor mijne list bezwijken.
Zij waant me een' Vriend des Volks. Zo ik die dwaling vier',
Zo ik haar geestdrift viel..... maar haasten we ons van hier.
Ik zal van mijn ontwerp u elders meer verklaaren.
Een langer toeven hier zou ligt vermoeden baaren.
't Zij u voor thans genoeg, dat ons de zege beidt.

LUCILIUS,

Uw lot is 't mijne; ik volg, gerust op uw beleid.

Einde van het eerste Bedrijf.

T W E E.

T W E E D E B E D R I J F.

(Het tooneel verbeeldt een zaal in het huis van Appius.)

E E R S T E T O O N E E L.

C L A U D I A.

Door welk eene onrust worde ik eindloos voortgedreeven!
 Wat angstig voorgevoel doet al mijn leden beeven!
 De dag gaat me onder rouw en smarte traag voorbij,
 De nacht is slaaploos, of een wreede beul voor mij!
 O Rome! o zwart verblijf van al de afgrijslijkheden,
 Die Krijg en Hongersnood in hun gevolg doen treden!
 Grond, die voor Claudia geen vonkje heils meer kweekt,
 Alom van traanen, en van heldenbloed doorweekt!

Ach, waar vervloog de tijd, toen ik, van zorg ontslaagen,
 Met Rome's Gloriezon de zon mijns heils zag daagen,
 En grootsch op 't edel hart, dat ik bezielen kon,
 Door mijne liefde zelve in deugd en grootheid won;
 Toen ik mij overal van Helden zag omringen,
 En op het fier gelaat van Rome's Jongelingen,
 Waar ik mijne oogen sloeg, de ziel van Brutus las,
 Maar Mucius altijd de kroon dier Helden was? —

O Pone! o Vaderland! waar is die tijd vervloogen?
 Zou mijn geluk, mijn rust, uw' droeven val gedoogen?
 Neen, Mucius! dit hart bleef niet zo laag gezind.
 'k Heb niet vergeefs zo lang uwe eedle ziel bemind.
 Ik zal mij uwe liefde en Rome waardig toonen.
 Ligt zal geen blijde dag die teedre liefde kroonen,
 Ligt oogst ik aan uw zij' geen levensvreugd meer in;
 Maar nimmer bloost gij op 't herdenken van uw min!

T W E E D E T O N E E L.

CLAUDIA, APPIUS.

C L A U D I A.

Mijn vader! wondt uw komst op nieuw mijn lijdend harte?..
 Maar hoe! wat zie ik? op uw aanschijn zweeft geen smarte?
 Zou Rome in 't eind'... maar neen!...

A P P I U S.

Uw oog misleidt u niet.

Ik zie eene uitkomst, die....

C L A U D I A, *met drift.*

Aan Rome redding biedt?

A P P I U S.

Aan Rome redding biedt, zijn Burgers doet herleeven,
 En u en Mucius weér aan 't geluk zal geven.

C L A U D I A.

C L A U D I A.

O deel die zaligheid aan uwe Dochter meê!
 Mijn Vader! zou de hoop, na zo veel angst en wee...
 Ligt heeft uw teedre zucht voor Rome en 's Volksbelangen...

A P P I U S.

Geen ijdele hoop, mijn Kind! heeft thans mijn vrees vervangen.
 Gelukt mijn poging, dan is Rome's ramp voorbij.
 Ik weet, dit uitzicht streelt u reeds niet min dan mij.
 Maar't geen van hooger vreugd uw boezem moet doen zwellen,
 Is, dat die uitkomst, die zich niemand dorst voorspellen,
 Die blijde morgen, die den zwartsten nacht vervangt,
 Thans, door de gunst van 't lot, slechts aan uw wenken hangt.

C L A U D I A.

Aan mij, aan mij alleen zou Rome's redding hangen...
 Spreek, spreek, mijn Vader! Goôn! kon ik iets meer verlangen!

A P P I U S.

Gij kent den toestand, daar zich Romen in bevindt.
 De staatkunst van den Raad houdt 't oog des Volks verblind.
 Dit waant door hunnen moed, met halfontzielde benden,
 Den laatsten aanval van Porfenna af te wenden.
 Ik zelf heb met den Raad aan 't Volk dit heil voorspeld;
 'k Heb moogelijk te veel op 's Konings deugd geteld.
 't Gerucht had eertijds mij Porfenna voorgedraagen
 Als vatbaar om iets groots voor de eer des Volks te waagen. !
 Bekoord door dit bericht, vergat ik op dat pas,

B 5

Dat

Dat hij, met al zijn deugd, toch eenmaal Koning was,
 En dat geen Koning ooit de deugd eens Volks zal eeren,
 Dat Vorsten straffen, en hun zetels om durft keeren,
 En 't haatlijk voorbeeld geeft, hoe nimmer een Tijran,
 In weérwil van hun recht, zijn troon behouden kan.
 Ik waande, dat de moed, die Rome's Volk deed blaaken,
 Zijn hart gevoelig voor hun deugd en leed zou maaken,
 En hij Tarquinius, de bron van al hun rouw,
 Als hij zijn snodeheid kende, in 't eind' verlaaten zou.
 't Gevolg heeft mij doen zien, hoe ik te dwaas mij vleide,
 Dat, als 't hun grootheid geldt, de deugd geen Vorsten scheidde,
 En dat de beste Vorst, waar 't Volk zijn recht verweert,
 Hier met den Dwingeland geen andre Staatkunst eert.
 Inmiddels is de nood ten hoogsten top gesteegeen.
 De moed, de drift des Volks, werkt thans hun redding tegen;
 En veelen van den Raad, eens de afgod van 't Gemeen,
 Zien liever Rome in asch, dan nu te rug te treên.
 Ik, die in al mijn daên 't geluk des Volks bedoelde,
 En nimmer voor hun heil een oogenblik verkoelde,
 Zou, wat mijn lot ook wierd, hun thans met blijdschap raên,
 Porfenna's aanbod in deez' nood niet af te slaan;
 Maar, eer ook deeze hoop hun eindlijk is ontweeken,
 Op nieuw met zijn' Gezant....

C L A U D I A.

Hoor ik mijn Vader spreken?
 Is dit de redding, die een waar Romein bedoelt?

A P P I U S.

'k Voel alles wat uw hart bij deeze taal gevoelt,

En

En kon ik door mijn' dood aan 't Volk zijn heil hergeeven,
 Ik koos geen andren weg, gij zaagt mij juichend sneeven.
 Maar stel een oogenblik u onzen toestand voor.
 Gij weet wat Rome in bloei bij deezen krijg verloor,
 En toch zag nooit een Volk met meerder heldenkrachten
 Door zijne Jonglingschap gevaar en dood verachten.
 Maar wat kon moed en deugd bij zulk eene overmagt?
 En nu, daar Rome van gebrek en leed verfmacht,
 Daar we onze sterkten en de beste burgers derven,
 Nu zal het overfchot....

C L A U D I A.

Als vrije Burgers sterven!

A P P I U S.

Wat ijdele geestdrift houdt hier elks verstand bekneeld!
 'Ik prijs met u het lot van hun die 't slagzwaard velt;
 Maar kan geheel een Volk dien eedlen lauwer plukken?
 Zal eindlijk Rome niet voor zijnen vijand bukken?
 En dan, wat ijsren juk waar hier voor 't Volk gefmeed!
 Wat rampen hielden woede en razernij gereed!
 Gij kent Tarquinius. Wie kan zijn wraak befeffen!
 Wat lot zou Mucius in de eerste plaats niet treffen!

C L A U D I A.

Hoe, Mucius, wiens deugd een Vaderland verbreidt?

A P P I U S.

't Is juist zijn deugd, die hem een wis verderf bereidt.
 Een Dwingland zal altijd die eedlen 't haatlijkst vinden,
 Die door hun deugd en trouw het Volk aan zich verbinden.
 De nood eischt, dat hij zelf hun deugd en grootheid vier',
 Of hen verdelg' — en nu, wat kiest een Dwingland hier?

C L A U D I A.

En Rome zou de vrucht van zo veel deugd verliezen,
 En, na 't geplengde bloed, op nieuw een' Heer verkiezen?

A P P I U S.

Verkiezen? Staat de keus dan heden Rome vrij?
 Befef, hoe dwaas die taal op onze lippen zij!
 Zo dra de Etruriër zijn benden aan laat rukken
 Moet Rome, ondanks zich zelf, voor zijnen Dwingland bukken.
 Nu wordt hij, bij verdrag, alleen in schijn hersteld.
 De Raad, die hem vervloekt, is boven zijn geweld.
 Zijn vrienden zijn verstrooid of in den strijd gebleeven,
 En 't Volk wordt met den Raad door de eigen drift gedreeven.
 Al was Porfenna dus geen borg voor 't nieuw verdrag,
 Hoe luttel bleef toch staég zijn invloed en gezag?
 Maar 't geen 't rechtſchappen hart hier meer nog kan bekooren,
 Is dat de Vrijheid dan niet hooploos gaat verloren.
 Een wijze inſchiklijkheid onſluit hier 't ſchoonſt verſchiet.
 't Etruriesch heir verlaat terſtond ons grondgebied,
 En geeft aan Rome tijd, om, met herſtelde krachten,
 Een gunſtig oogenblik tot redding af te wachten.
 Naauw is dat tijdstip daar, of de eigen Raad verklaart

Den

Den trotschen Dwingeland op nieuw den troon onwaard.
 En schoon dan weér een heir zich voor Tarquijn mogt waagen,
 ('k Denk echter dat die hulp dan ligtlijk zou vertraagen,)
 De magt van Rome, op nieuw geducht van allen kant,
 En 't lang beraamd ontwerp verwon dien tegenstand.
 Voeg bij dit uitzicht nu de rampen, die ons beiden,
 Indien een laatste slag ons noodlot moet ontscheiden.
 Tarquijn grijpt met geweld den ijsren scepter aan.
 Geen enkel voorbeding wordt Rome toegestaan.
 De Raad wordt of vermoord, of uit de stad verdreeven,
 En Rome ziet zijn schande op 't eergestoelt' verheeven.
 Een bende Etruriërs blijft dienstbaar aan den troon,
 In schijn, op dat de rust op nieuw in Rome woon';
 Maar in de daad, om 't Volk, dat ligt op nieuw mogt muiten,
 Gestaeëg in vaster juk, bij elke klagt, te sluiten.
 Bessis, wat kiest het hart, dat voor zijn Vaderland,
 Dat voor 't belang des Volks, en voor de Vrijheid brandt?}

C L A U D I A.

'k Beken, de reden schijnt zich aan uw zij' te voegen,
 En echter kan uw taal mijn ziel niet vergenoegen.
 Ik voel, ondanks mij selv', die rust niet in 't gemoed,
 Die ons de waarheid en de deugd hier kennen doet.
 'k Poog naauw een oogenblik uw' voorslag te overweegen,
 Of tets verheft zich in mijn binnenste daar tegen;
 Een heimlijke afschrik....

A P P I U S.

Die 't vooroordeel nog bewerkt,
 Dat zich zo lang door drift en voorbeeld zag gesterkt.

Maar

Maar zal men door die schim zijn oordeel laten kluistren,
 En meer naar blinde drift, dan naar de reden, luistren?
 Wat eindloos zelfverwijt ontstond uit dit gedrag!
 Verbeeld u 't Volk, ontrukkt aan 't lang misbruikt gezag,
 Hen, wien het thans vergoodt, maar die zijn onheil zoeken,
 Als de eenige oorzaak van zijn ramp te hooren vloeken!
 Hoe zal dan 't klein getal der Eedlen, die in nood
 Het middel rieden, dat aan Rome bijstand bood,
 De Trotschen, die het Volk door ijden schijn misleidden,
 En vreedzaam 't oogenblik van zijnen val verbeidden,
 Verwijten, dat de nood van Stad en Burgerij
 De doodelijke vrucht van hunne heerschzucht zij!

C L A U D I A.

Wat heerschzucht heeft het in voor 't Vaderland te sterven,
 Eer dan als slaaven....

A P P I U S.

Zeg, eer dan hun magt te derven.

C L A U D I A.

Mijn kalm geweten blaast mij 't zoet getuignis in,
 Dat ik mijn Vaderland, mijn Volk oprecht bemin;
 Maar 'k zou met meerder vreugd op 't puin van Rome weenen,
 Nog altijd door de zon der Vrijheid overscheenen;
 Dan met vernieuwde pracht een Rome rijzen zien,
 Waar slaaven knielen, en een Dwingland kan gebiën.
 Doch schoon mijn oordeel voor uw reednen ook mogt zwichten,
 Wat kan uw Claudia voor Rome's heil verrichten?
 Uw invloed, die des Raads, wiens onbepaald gezag...

A P-

A P P I U S.

De Raad vermag it 't eind' zo min als ik vermag.
 Poplicola alleen beheerscht thans aller herten,
 En durft het Volk, den Raad, en zelfs de Goden tarten.
 Slechts de enkle Mucius staat hem hier ligt op zij,
 En mooglijk streeft zijn magt de zijne nog voorbij.
 Hij is uw Minnaar, doe hem voor zich zelven vreezen,
 En Rome zal aan u zijn redding schuldig wezen.

C L A U D I A.

Ik ken mijn' Mucius; zijn hart, aan de eer verpand,
 Kent naauw de vrees, en gloeit voor 't heil van 't Vaderland.
 'k Bezit zijn liefde, maar die liefde ook is hem waardig.
 Hij vordert dat de deugd haar voor 't Heelal rechtvaardig;
 En ging zij immer hem in zijnen pligt te keer,
 Dan kende Mucius de dwaaze min niet meer!

A P P I U S.

Beproof uw krachten, 'k weet gij zult hem 't harte raaken.

C L A U D I A.

Hoe! 'k zou mijn' Mucius zijn' pligt bezwaarlijk maaken?

A P P I U S.

Rampzaalge! voel uw lot, indien uw pooging mist.
 Denk, eer de zon herrijst, is Rome's lot beslist!
 Maar Mucius verschijnt. Nog eens, bezin u nader;

Gij

32 C. M U C I U S C O R D U S ,

Gij derft, mislukt mijn doel, een Minnaar of een Vader.
En nu, verkies! — Vaarwel!

C L A U D I A .

Mijn Vader!... Ach, hij wijkt-
Goon! kent deeze Aarde een smart, die mijne smart gelijkt!

D E R D E T O O N E E L .

C L A U D I A , M U C I U S .

M U C I U S .

Gij schreit, de diepste smart is uit uw oog te lezen....
O-liefde! ach! moest mijn komst u nog rampzalig wezen!

C L A U D I A .

Neen, Mucius! uw komst meldt mij geen nieuw verdriet.
Mijn ziel lijdt wat ze kan, haar smart vermeerdert niet.

M U C I U S .

Helaas! tot welk een' trap uw rampen immer steegen,
De slag, die op u beidt, kan ze allen overweegen!
Verhef uw' moed....

C L A U D I A .

Ik beef... de Dwingland zegepraalt!

M U -

M U C I U S .

Hoe! Rome in flavernij, daar mij nog 't licht bestraalt?

C L A U D I A .

Zo meld mij alles vrij, ik hoor het zonder beeven.

M U C I U S .

Hoe vrees ik dat die moed u ijlings zal begeven!
 Wel nu... men levert Rome aan zijnen Dwingeland....
 Gij ijt reeds? Toef! die pijl vloog uit een diebre hand;
 Zij streed weleer voor Rome en was ons waard voordezen....

C L A U D I A .

Dit hart verfoeit hem, wie die shoodaart ook moog wezen!
 Mijn vloek....

M U C I U S .

Houd op, Geliefde! eer naberouw en schrik....

C L A U D I A .

Neen, Mucius! geen rouw treft in dit oogenblik.
 'k Zie niets dan Rome, en Rome in rampen neêrgezeegen,
 En 'k vloekte Mucius, waar hij Tarquijn genegen!

C

M U-

MUCIUS.

De daad is snooder, dan mijn mond vermelden kan.
 Hoe! een Romein?... die naam... ik gruw met u 'er van!
 Dan, wien gij vloeken dorst...

CLAUDIA.

Wat toeft gij? die Verraader
 Is?

MUCIUS.

Is... ach! Claudia!...

CLAUDIA.

Gij moordt mij. Spreek!

MUCIUS.

Uw Vader!

CLAUDIA.

Hij? Hij? Neen, nimmer! 'k Zag zijn diepgetroffen hart.
 Ligt dwaalt hij, overmand door Rome's lange smart;
 Maar nimmer zonk zijn ziel tot schandlijke euveldaaden....
 Ha, Wreedart! kan mijn bloed de Vrijheid ooit verraden!

M U-

M U C I U S.

Hoe fiert die eedle drift, Geliefde! u in mijn oog!
 Ik zelf geloofde ligt, dat mij de schijn bedroeg',
 Had niet deez' brief, door hem aan Rome's Vloek geschreeven,
 Mij van zijn volle schuld het jongst bewijs gegeven.

(Haar den brief overreikende.)

Beflis....

CLAUDIA, *den brief ontroerd aannemende.*

Goon! dat mijn hart geen dierbren Vader derv'!

(Na eenige regels gelezen te hebben, terwijl haar de brief uit de handen valt.)

Ik heb geen Vader meer!

(In de armen van Mucius zijgende.)

Help, Mucius!... Ik sterf!...

M U C I U S.

Goon! kon een wreeder dolk haar zachte ziel doorbooren!
 En mij, mij had het lot tot deeze taak verkooren!
 Geliefde! dat nog eens uw felle smart verdwijn'.
 Hoe diep het Noodlot treff', laat ons Romeinen zijn!

C 2

CLAU-

CLAUDIA, *bekomende.*

Romelnen!... Mucius! ik uit een bloed gesprooten...
Goon! heb ik 't levenslicht Natuur ter schand' genooten!

M U C I U S.

'k Erken, Geliefde! uw leed beklom den hoogsten top...

C L A U D I A.

Wat licht, wat ijslijk licht, gaat ijlings voor mij op!
Mijn Vader!... Rome zinkt... door u, door u verzaaden!

M U C I U S.

Neen, Dierbre! ook deeze ramp zal Rome's heil niet schaaden.
'k Zie nog een flauw verschiet, waar van ik uitkomst wacht...

C L A U D I A.

Ach! ook het flauwste geeft op nieuw mij levenskracht!
Maar ligt spreekt uit uw' mond alleen het mededoogen...
Hoe wreed waar' dit bedrog!

M U C I U S.

Neen, 'k heb u niet bedroogen.
Ach, had mijn liefde uw hart vergeefs zo diep gewond,
Indien ik Rome's lot volkomen hooploos vond;
Zo gij die wreede maar niet zelf had moeten hooren,
Om mij tot redding in deez' toestand aan te spooren?

'k Zie

'k Zie nog eene uitkomst, die ons aan ons leed onttrekt,
't Verraad uws Vaders weert, en zelfs zijn' aanflag dekt.

C L A U D I A .

Ach, kan 't zieltoogend Rome op zijn gebeukte muuren,
Beroofd van Jonglingschap, een' laatsten storm verduuren?

M U C I U S .

Néen, of men Rome door verraad of magt bestrij',
Geen hoop op zege blijft zijn' veegen Burger bij.
Dan, waar de pogingen van dulzenden voor zwichten,
Kan soms één sterveling door zijnen moed verrichten.
Hij spoor' Porfenna op, en vell' in hem alleen
Een magt, die moorders tegen 't mensdrom aan doet treén.
'k Bekén, 't gevaar is groot; maar 'k zag het zonder vreezen,
En 'k voelde reeds met vreugd die sterveling te wezen.
Mijn moed heeft lang mijn' dood aan Rome's val gehecht.
'k Had u verlaaten, zelfs u geen vaarwel gezegd;
Ik wilde, of waardiger op nieuw tot u genaaken,
Of mijn gedachtenis u tot eene eerkroon maaken.
Te midden van dat vuur, dat mij reeds juichen deed,
Ontdekte ik 't helsch verraad, en, ach! door wien gesmeed.
Toen zonk mijn moed ter neer. Ik zag u, na mijn sneeven,
Meer, meer dan vaderloos, meer dan van elk begeven.
Gij waart dat oogenblik mij Rome, en in 't Heelal
Zag ik slechts Claudia, die aan mijn lot beval.
Ik beefde voor mij selv'; maar door uw smart bezweeken,
Kwam ik mijn' zwakken moed aan uwe deugd ontfteken.
Geliefde! spreek, en 'k zie, of Rome of u niet meer! —

C L A U D I A.

Zie niets dan Rome.... gaa, en keer zijn redder weer!

M U C I U S.

Maar als mijn poging mist?

C L A U D I A.

Dan blijve uw hart u loonen.

M U C I U S.

En Rome in slavernij?

C L A U D I A.

Dit denkbeeld kan mij hoonen.

De vrije Romer is alleen mijn Landgenoot!

M U C I U S.

En 't loon eens Dwinglands voor mijn poging is?

C L A U D I A.

De dood.

M U C I U S.

Voor Claudia?

C L A U D I A,

De kroon van 't roemrijkst heldenleven!

M U C I U S.

En dan verlaaten, ligt van oord tot oord gedreeven...
Wat troost bij al het leed, dat rustloos haar genaakt?

C L A U D I A.

't Gevoel, dat hier de deugd alleen gelukkig maakt!

M U C I U S.

Verheven Claudia! wat zou mijn heil verpoozen!
Ook op den rand des grafs doet mij de min niet bloozen.
Mijn hart was altijd tot de reine deugd gericht;
Maar gij, gij vormt het tot den hoogsten heldenpligt!
Ach, schoot, ondanks mij zelf, een traan mij mooge ontvloeien,
Verdubbeld zelfgevoel doet mij van wellust gloeien!
Vaarwel! door u gesterkt, vinde ik mij zelven weér.
Gij ziet, of Rome vrij, of hebt geen minnaar meer.
Zijn hart.... Geliefde! ik wijk... dat hart doet mij nog vreezen...
Vaarwel!... Neen, Mucius kan nooit rampzalig wezen!

C L A U D I A.

Gaa, Eedle! wat het lot ook immer moog gebiën,
Mijn oog zal Rome nooit in slaafche ketnen zien.
Vergeet mijn jamren... o! mijn hart was onrechtvaardig.
Dit heerlijk oogenblik is mij een aanzijn waardig.
'k Heb niet vergeefs geleefd... Reeds juicht mijn jongste stond,
Dat mij een Mucius zijn liefde waardig vond!

C. MUCIUS CORDUS,

VIERDE TOONEEL.

CLAUDIA, *alleen.*

Onsterfelijke Goón! 'k voel al mijn smart verslonden!
Wat onbekende kracht hebt ge aan de Deugd verbonden!
Ze ontheft mij aan deeze aarde, en wat ge, o Liefde! lijdt,
Zij fluistert me in mijn hart, dat gij onsterflijk zijt!

VIJFDE TOONEEL.

CLAUDIA, APPIUS.

APPIUS, *ter zijde, terwijl hij Claudia aanstaart.*

Haar traanen zijn gedroogd, haar smart is afgeweeken...
't Gaat vast, voor haar gevele is Mucius bezweeken.

Tot Claudia.

Wel nu, zal Mucius, door uwe vlijt verlicht,
Een Volk behouden, dat ons tot die taak verpligt?
Zal hij Porfenna's gunst....

CLAUDIA.

Hij zal die gunst verachten,
En redding van zijn' moed en van zijn deugd verwachten;
Niet dulden, dat de nood het roemrijkst Volk verneêr',
En nooit gedoogen, dat een Dwingland hier regeer'!

A P

A P P I U S.

En dit, dit was 't gevolg van uw langduurig poogen?
Is dit een liefde....

C L A U D I A.

Die mijn aanzijn kan verhoogen,
En in dit doodlijk uur nog al mijn heil bewerkt.
Ik zelf heb d'eedlen Man in zijnen pligt gesterkt....

A P P I U S.

Gij?

C L A U D I A.

Kon uw Claudia haar' eigen roem vermaaden?

A P P I U S.

Ontaarte! hoe, gij hebt uw' Vader dan verraaden?

C L A U D I A.

Verraaden? neen, dit hart heeft voor uw deugd gepleit.
Helaas!..

A P P I U S.

Gij zwijgt? Gaa voort.

C L A U D I A.

Mijn hart had mij misleid!

C 5

A P

Mijn Vader!... ach, mijn-tong ontzegt mijn smart de woorden...
Mijn Vader!... ach, moest gij de Vrijheid hier vermoorden!

A P P I U S.

Rampzaalge! hoe, gij durft zo schandlijk als verwoed...

C L A U D I A.

Ach, hoor mijn smart... herroep de deugd in uw gemoed.
'k Weet, de eerzucht doet zo ligt voor Vorstengunst bezwijken,
Maar moet ze in 't edel hart niet voor de reden wijken?
Schouw op de ellende van 't rampzalig Rome neêr,
En ijlings keert de deugd in uwen boezem weêr.
Wat heil is immer uit een grootheid voortgesprooten,
Die op de rampen rust der beste Landgenooten?
Hoe zeêr zij 't hart bekoor', dat op haar slijkkring staart,
Zij is het naberouw, dat eens haar toeft, niet waard'.
Geen Dwingland, tot wat magt door 't blinde lot verheven,
Kan waare grootheid aan zijn eerloos werktuig geven.
Zij blijft altijd het loon, der ondeugd toegevijsd,
En 't voorwerp van den vloek eens Volks, dat om haar lijdt.
Mijn Vader! zie de kroon, nog voor u opgehangen;
Gij kunt een eedler loon van 't vrije Rome erlangen.
Word, hier de Goôn gelijk, wier magt de Deugd niet ducht,
De Redder van een Volk, dat om uw bijstand zucht';
Die grootheid baart geluk. Zij heeft geen val te vreezen.
Zij zal in 't uur des doods u nog tot laafnis wezen,
Als gij de traanen ziet, die liefde en dankbaarheid
In ieder Burger om uw vreedzaam leger schreit.
O elk dier traanen daalt met nieuwen zegen weder!
De Goden zien in gunst op zulk een offer neder,

En

En 't jongste Nageslacht draagt eerbied aan eene asch,
 Die eens bezielde voor 't heil van hunne Vaadren was!
 Mijn Vader! dit geluk doen tijd noch neevlen taanen...
 O! dat uw Dochter met de teérste kindertraanen,
 Met al 't vermoogen, dat natuur haar immer gaf,
 Aan uwe voeten smeek...

APPIUS, *haar terug stootende.*

Onwaardige! laat af!

'k Vergeef de Snooden, die mij deezen storm verwekken;
 Maar gij, moest gij hun haat ooit tot een werktuig strekken?
 Gaa voort, Ontaarte! smoor natuur, die in u spreekt;
 Geef me aan een graauw ten prooi, dat elken band verbreekt..
 Maar neen! grijp zelf den dolk.. Wat zou uw hart nog schroomen?
 Doe 't bloed uws Vaders, 't bloed van uwen Vijand stroomen!
 Schouw dat met wellust aan, en juich, terwijl het vliet,
 Dat gij voor Rome...

C L A U D I A .

Neen! gij kent uw Dochter niet.

Dit hart, dit lijdend hart klopt u nog vuurig tegen.
 Uw liefde kan mijn leed nog eindloos overweegen.
 'k Zie meer dan ooit mijn' roem aan uw geluk verknocht,
 En 'k had voor al mijn bloed dat dierbaar heil gekocht;
 Maar als een hooger pligt mij roept hem na te streeven,
 Dan durft uw Claudia zich-zelv' ten offer geven;
 En welk een dreigend oog van woede op haar ontbrand',
 Dan ziet ze slechts de Goón, haar deugd, en 't Vaderland!

(Zij verlaat met waare grootheid het tooneel.)

ZES-

ZESDE TOONEEL.

APPIUS, *alleen.*

Ontzinde! gaa!... dit hart keert op uw' wenk niet weder...
 Kniel, kniel, in't vuige graauw, voor duizend meesters neder;
 Maar weet, dat zo uw mond mijn doelwit ooit verraadt,
 Ik zelfs Natuur niet ken, als zij mij tegenstaat!

ZEVENDE TOONEEL.

APPIUS, LUCILIUS.

APPIUS.

Lucilius! ik bloos... men durft mijn toeleg weeren...
 Mijn doelwit schijnt ontdekt...

LUCILIUS.

Geen nood, wij triumfeeren!

APPIUS.

Wat zegt gij?

LUCILIUS.

't Bijgeloof heeft wonderen verricht.
 Naauw wenkte uw Wigchlaar, of een aantal Burgers zwicht,
 En,

En, beevende op 't verhaal der dreigende gevaaren,
Eischt, dat nog eens de Goôn hun jongst besluit verklaaren.
Een grooter aantal blijft der Vrijheid toegedaan;
Maar durft dien laatsten eisch niet rechtstreeks af te slaan.
't Woelt alles door elkaër. Men spreekt om, als te vooren,
Op nieuw Porfenna in zijn' Afgezant te hooren.
Dees juicht den voorflag aan, die vloekt hem, gram te moe.
't Gedruisch groeit telkens meer; de tweedragt neemt steeds toe,
Dees wil aan Jupiter vooraf een offer slachten,
En uit het ingewand der Goden wil verwachten;
Die kiest Minerva's koor; dan, wien men 't offer wij',
'k Heb bei' die Priesters door beloften op mijn zij'.
In 't kort, de schoonste zon schijnt voor ons op te daagen.

A P P I U S.

Kom, haasten we ons de list des Wigchlaars te onderschraagen,
Eer nog Poplicola iets van dien toeleg merk',
Of 't wispeltuurig Volk op nieuw zijn magt versterk'.

Einde van het tweede Bedrijf.

DER.

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

APPIUS, *alleen.*

Mijn poging is gelukt, de tweedragt heerscht in Romem.
 Het Volk begint alom der Goden wraak te schroomen,
 En, door een slaafsche vrees en priesterlist verblind,
 Beeft voor een Vrijheid, die hun hart nog staêg bemint.
 Indien Lucilius ter snee mij bij komt springen,
 Ziet zich Poplicola in 't eind' zijn magt ontwringen.
 Ja! trotsche Vijand! hoe geducht uw aanhang zij,
 'k Ben, door 't altaar gesterkt, reeds magtiger dan gij!
 O Godsdienst van den Staat, uit Heerschezucht voortgesprooten,
 Hoe nuttig is uw vond' voor Koningen en Grooten!
 Zo lang uw invloed op de Volkren zegepraalt,
 Bezwijkt de Vrijheid, zelfs waar ze een' triumpf behaalt.
 Gevloekte Vrijheid, die, ten hoon der Voorgeflachten,
 Het bloed', van hun ontleend, stoutmoedig leert verachten;
 Geen tijtlen, geen gezag; maar slechts verdiensten telt,
 En een verachtlijk graauw mij aan de zijde stelt!
 Zou mij, wien gij verdelgt, zou mij uw glans bekooren?
 Ik, op het Kapitool, naar vuige Burgers hooren,
 Of bukken voor den wil eens Volks, dat ik veracht,
 En op mijn' minsten wenk aan mijne voeten wacht?
 Neen, eer de dood! eer't Volk't verderf ten prooi gegeven!
 Tarquijn! ik haat u, maar ik ben u trouw gebleeven.
 Mijn heerschezucht houdt mijn hart aan uw belang verêend,
 En 'k schraag met vreugd een'troon, die mij zijn' weêrglans leent!

T W E E-

T W E E D E T O O N E E L .

A P P I U S , H O R A T I U S .

H O R A T I U S .

Wat hoor ik, Appius? men durft het Volk misleiden,
En Rome's waar belang van dat der Goden scheiden?
Een listig Wigchlaar, aan 't herstel des Troons verpand,
Spelt flinkſche teeknen bij een' verdren tegenſtand?
Men luistert naar zijn taal, en waant, bevreesd, verlegen,
Zich zelve ſchuldig, en de Goón Tarquijn geneegen?
Dit trof mij; maar 't geen meer mij tot verbaazing ſtrekt,
Is, dat men met uw' naam dit ſchandlijk oproer dekt!

A P P I U S .

Ik ben niet min verbaasd van u die reën te hooren.
De Staat beveelt den wil der Goden na te ſpooren;
Men volgt dit hoog bevel, en wordt in 't eind' verlicht,
En gij noemt oproer, als men voor hun wenken zwicht?

H O R A T I U S .

Genoeg, 'k dootzie alreé uwe innigſte gepeinzen;
Maar blijf u zelv' gelijk: verlaag u niet tot veinzen.
Zeg, dat de Godsdienst, dat de Deugd niets bij u geld,
Maar dat ge een grootheid zoekt, die slechts de Troon u ſpelt.
En 'k zal de oprechtheid van uw hart nog eer bewijzen;
Maar in 't gewaad der Deugd doet Appius mij ijzen!

A P P I U S.

Spreekt dus een Consul, dus een Lid van Rome's Raad?
 't Gezag der Goden is 't gezag van deezen Staat.
 Wie ooit hunn' dienst weerspreekt, hun Priesters stout durft hoo-
 Kan nimmer zich een vriend van Rome's heil betoonen. (nen,
 Hoe dikwerf heeft hun wenk het Vaderland behoed!

H O R A T I U S.

Gij ijvert voor de Goón, als ieder Dwingland doet.
 Het Outer schraag' den Troon, en help' de Vrijheid doemen,
 Ea zelfs Tarquinius zal 't Outer heilig noemen.
 Maar waan niet, dat de Raad, hoe schoon uw doelwit schijn',
 De speelpop van uw list en heerschzucht ooit zal zijn.

A P P I U S.

't Voegt wel aan Rome's Raad van heerschzucht nog te spreken,
 Zij, die in trots en magt Tarquijn naar de eerkroon steken!
 Indien 't verblind Gemeen hunne eerzucht meer weersfond,
 Ligt dat Tarquinius geen Vijand in hun vond.

H O R A T I U S.

Hoe rustig kan de deugd die lastertaal verachten,
 En 't vonnis op haar daén van haar geweten wachten!
 Uw smaad strekt mij tot eer, en 't geen mijn vreugd vermeert,
 Is, dat slechts Appius 't herstel des Troons begeert.

A P P I U S.

Niet Appius; maar 't Volk. Hun moed, in 't eind' herreezen,
 Be-

Begeert het offer van uw' trots niet meer te wezen,
't Ziet uitkomst in de hulp, die hun Porfenna biedt....

H O R A T I U S.

Onmooglijk! Neen, zo laag zonk Rome's Burger niet!

A P P I U S.

Gij twijfelt? Dat de Raad niet mij, maar 't Volk dan hoore!
Maar welk een woest gedruisch....

D E R D E T O O N E E L.

A P P I U S, H O R A T I U S L U C I L I U S, *met eenige Ro-*
meinsche B U R G E R S.

L U C I L I U S, *tot Appius.*

Vergeef, dat ik u stoore.
Dees Burgers, afgepljnd door honger en ellend,
Begeeren, dat de Troon in 't eind' hun noodlot wend'.
De wil der Goden is te duidelijk hun gebleeken,
Om de eens vervloogen hoop op nieuw weér aantekweeken.
Zij eischen, dat de Raad, ten oorbaar van 't Gemeen,
Porfenna's Afgezant nog eens gehoor verleen'.

H O R A T I U S.

'k Verftom!...o Goden! zou uw dienst der Deugd ooit fchaaden!

D

A P

A P P I U S.

Gij ziet, niet ik, maar 't Volk...

H O R A T I U S.

Ik zie 't, wij zijn verraaden.

Tot het Volk.

O Burgers! die mijn oog ten gruwel thans verstrekt....

E E N B U R G E R.

Ach, zie dees kaaken, die een dorre huid bedekt; !
Deeze oogen, die weleer van kracht en welstand blonken,
Nu spraakloos als de dood, en diep in 't hoofd gezonken;
Dit uitgeteerd gebeente; en zeg, of 't gruwzaamst leed
Den noodkreet der natuur uit ons niet jamren deed?

H O R A T I U S.

Mijn ziel is met uw leed, waar in ik deel, bewoogen.
Ach, zaagt gij in mijn hart! het gloeit van mededoogen;
Maar kent ge uw' Dwingeland, en eischt gij zijn herstel?

E E N B U R G E R.

Wat zegt het, of Tarquijn, of ons de honger vell'!
Hoe lang was ons geduld! Wat aantal bittere plaagen
Deed ons de zoete hoop van vrij te zijn, niet draagen!

H O R A T I U S.

En thans, thans blinkt uw moed in 't schandlijkst oproer uit!

E E N

EEN BURGER.

Ach, kent gij al de ellend, die Rome's wal omsluit?

EEN ANDER BURGER.

Ik zag een dierbre Gade aan deezen boezem sterven!

EEN DERDE.

'k Had zeven Zoonen, ach! ik moest hen allen derven.
De jongste... groote Goón! hij zwijmde op mijnen schoot,
En stierf met deeze taal: mijn Vader! geef mij brood!

H O R A T I U S.

Och, kon ik met mijn bloed uw gruwzaam leed verkorten,
Gij zaagt mij voor uw oog den laatsten druppel storten;
Maar redding zoeken in den schoot der Dwinglandij!....
Neen, Burgers! neen, geen hoop bleef Rome dan meer bij.
De magt der Goden zal uw grievend noodlot wenden,
En 't vrije Rome ziet in eens zijn rampen enden.
Vertrouwt op hunne hulp, zo lang ge uw' pligt betracht,
En redding van uw deugd, niet van uw' Dwingland, wacht.
Hoe! twijfelde ooit de Deugd in onspoed aan hunn' zegen!

EEN BURGER.

Die hoop ware ijdel! ach, de Goden zijn ons tegen.
Men volg' hunn' wenk. Mischien dat ons Porfenna redt.

HORATIUS.

Porfenna, die het zwaard voor uwen Dwingland wet?

APPIUS.

Gewis, die eedle Vorst zal ons ten Redder wezen!

EEN BURGER.

Men pooge in deezen nood... Wij hebben niets te vreezen!

APPIUS.

Wat hart krimpt niet van rouw, daar 't hunne ellende ziet!

HORATIUS, *tot Appius.*

Verachtlijke Appius!

Tot het Volk.

Mijn Volk! vertrouw hem niet!
 Zijn heerschzucht, niet uw ramp, bezielt hem in zijn spreken.
 Herstel den troon, en zie, wat hij uw rampen reken'!
 Thans dient uw nood zijn doel. Ach! eischte dit uw bloed,
 Zijn dolk had voor Tarquijn in aller hart gewoed!

APPIUS, *spottende.*

'k Begrijp, 't herstel des Troons doet ligt een' Consul beeven.
 Hoe luttel zegt uw smaad! Ik kan die ligt vergeven.

EEN

EEN BURGER.

Wij sterven — staakt dien twist — wij sterven duizend doón....
 Ach, redt ons, redt ons, op den hoogen wenk der Goón!

A P P I U S.

Neen, zo veel onheils kan mijn oog niet meer aanschouwen!
 Houdt moed, Rampzaalgen! ja gij kunt mijn woord vertrouwen.
 Wat loon mij de uitkomst spaar', 'k zal, met uw lot begaan,
 Terstond Porfenna uw begeerte doen verstaan.
 Al 't verdre moog' de gunst der Goden dan bestuuren.
 Zo wijke eerlang de nood uit deeze veege muuren.
 Zo redden we in het eind' het zinkend vaderland...
 'k Ijl, Burgers! tot die taak... men volg mij!...

V I E R D E T O O N E E L.

A P P I U S, H O R A T I U S, L U C I L I U S, *eenige Romein-*
sche B U R G E R S, P O P L I C O L A.

P O P L I C O L A, *Appius aan de deur der Zaal tegen-*
houdende.

Neen! houd stand.

Verraader!

A P P I U S.

Hoe! wat's dit? men durft mij strafloos hoonen!

POPPLICOLA.

Ik durf voor Rome's eer mij een Romein betoonen.

APPIUS.

Gij hoont in mij het Volk, dat zich op mij verlaat.

POPPLICOLA.

Misbruik dien naam niet meer tot schandelijk verraad.
Het Volk vervloekt Tarquijn, in weérwil van uw poogen,
En zal dien Dwingland nooit in Rome weér gedoogen.

APPIUS.

'k Hoor slechts Poplicola.

POPPLICOLA.

'k Beken, gij spreekt met recht.
Welaan, dat dan niet ik, maar 't Volk het pleit beslecht'.

Zich naar de deur wendende.

Komt, nadert, Burgers! ligt zal 't misdrijf voor u beeven.

V I J F D E T O O N E E L.

*De Voorigen, een groot aantal BURGERS, die ijlings
in de Zaal verschijnen.*

POPPLICOLA, *tot Appius, die geheel verlaagen is.*

Gij staat verbaasd? Wel nu, ben ik alleen gebleeven?

Tot de Burgers.

Spreekt, Eedlen! — dat 't Heelal nog eens uw' wil versta —
Wat blijft uw keus?

H E T V O L K.

Dat Rome, of vrij zij, of vergaa!

POPPLICOLA, *tot Appius.*

Gij hoort hoe Rome spreekt. Wie anders zich laat hooren,
Heeft de aanspraak op den naam van een Romeln verlooren.

A P P I U S.

Ik volg der Goden wil, waar ik dien ooit befeft.
Dit voegt een Romer....

POPPLICOLA.

Zwijg, eer u hun bliksem treff'!

D 4

A P-

A P P I U S.

Ik blijf mij zelv' genoeg, en kan uw' hoon verachten;
Maar 'k beefvoor 't naakend leed, dat Rome heeft te wachten.

P O P L I C O L A.

Ja, beef, beef, dat mijn mond uw snood ontwerp ontdek!
Beef, dat uw hoofd der wraak des Volks ten prooi vertrek!

L U C I L I U S.

Een Tolk der Goden naakt.

P O P L I C O L A.

Ik kan zijn doel bevroeden.

A P P I U S.

Men draag' hem eerbied toe!

Z E S D E T O O N E E L.

De Voorigen, EEN WIGCHELAAR.

D E W I G C H E L A A R.

Laat af van dus te woeden!
't Geteisterd Rome zonk reeds diep genoeg ter neêr.
'k Zie niets dan traanen, niets dan rouw, waar ik mij keer';
Waar-

Waartoe den ramp vermeêrd door langer Staatskrakeelen?
De Goden spreken; men gehoorzaam' hun bevelen!

POPPLICOLA.

Ja, Burgers! hoor hun stem — zij spreken in uw hart.
Zij eischen, dat uw moed 't geweld uws Dwinglands tart,
En dat, zo lang ge u door de Deugd voelt aangedreeven,
Geen vuige Priesterlist u voor hun wraak doe beeven.
Zie daar 't bevel der Goón, aan elk Romein bekend.

DE WIGCHELAAR.

Wie zijt gij, die zo snood 't ontzag der Goden schendt?
Die, door den smaad des Volks gestaég op ons te scherpen,
Het heilig Outer aan uw' trots wilt onderwerpen,
Den wil des Hemels in mijn poging wederstreeft,
En, boven onze Goón, aan 't Volk bevelen geeft?

POPPLICOLA.

Waar 't Outer 't onrecht en de dwinglandij helpt schooren,
Daar heeft het in mijn oog zijn heiligheid verloren.
'k Zie in een' Priester dan, in weérwil van zijn' stand,
Niets dan het werktuig van een' snoonen Dwingeland.

DE WIGCHELAAR.

Hoe diep door uw geweld Tarquijn ook zij gezonken,
De Troon is heilig, en aan 't Outer vastgeklonken.
Wien ooit der Goden gunst begiftigt met een' troon,
Is niemand rekenfchap verschuldigd dan de Goón.

POPLICOLA.

Zo mogen trots en magt gerust de menschheid hoonen,
En 't zijn de Goden, die deeze euveldaën verſchoonen!

DE WIGCHELAAR.

De magt der Koningen zank van de Goden af.
Het was hun eigen hand, die 't Volk dien kluiſter gaf.

POPLICOLA.

Neen, Priester! niet de Goón! zij doemen ſlaafſche banden.
Der Volkren lafheid ſchonk aan de aarde Dwingelanden.
Geef 't Menſchdom aan 't gevoel van zijne waarde weér,
En 't vrees de Goón, maar heeft geen Dwingelanden meer.

DE WIGCHELAAR.

Het zijn de Goden, die het Volk in mij hoort ſpreken.

POPLICOLA.

Maar valſche Goden, die zijn' roem naar 't harte ſteken.

DE WIGCHELAAR.

Welaan, miſtrouwt ge een taal, die mij hun wenk gebood,
Men offre aan Jupiter voor d'algemeen en nood,
En de Opperpriester van dien God doe Rome hooren,
Of ik gedwaald heb in de teeknen na te ſpooren.

A P P I U S.

Beproeven wij dien raad; ligt wendt zich Rome's lot.
Men offre aan Jupiter!

H E T V O L K.

Men offre op nieuw dien God!

P O P L I C O L A.

Waar toe een offer, daar de Goón zich reeds verklaren?
Is de eer van 't Vaderland niet de eer van hunne altaaren?
Hoe! wacht ge een Godspraak nog? Volgt, wat de Deugd gebiedt;
Zij is de stem der Goón — uw hart misken' haar niet!

H E T V O L K.

Een gunstig noodlot schijnt Porfenna toe te wenken.

P O P L I C O L A.

Uw moed, uw dapperheid zal u de zege schenken.

H E T V O L K.

De Goden staan Tarquijn, wat baat hier weêrstand? bij.

P O P L I C O L A.

Hoe, schrikt uw groote ziel voor valsche Wigchlaarij?
Romeinen! werd die last hem door de Goón gegeven?

A P P I U S.

De flauwite twijffling zelfs doet hier de deugd reeds beeven.

P O P L I C O L A.

Neen, 'k twijffel niet. Mijn Volk! is dit een twijffling waard?
 Wie is hij, wien ter gunst de Godspraak zich verklaart?
 Een Booswicht, die den troon verwierf door euveldaaden;
 Die al de rechten van de menschheid heeft verraaden;
 Zijne eerste Gaé vergaf, door schand' haar zuster won,
 En beider Vader in uw' Koning moorden kon.
 Wiens Weérhelst (moest die daad, o Rome! uw' grond besmetten!)
 Door hoef en wagenwiel den Grijsaart kon verpletten?
 En, zonder dat Natuur de Ontaarte in 't aanzicht vloog,
 Langs 't lijk eens Vaders in triumf ten zetel toog; (de,
 Wiens Zoon, schoon de eer des stams, en 't gastvrij recht dit weer-
 De deugdzaame Echgenootte eens Boezemvriends onteerde.
 Zie daar 't gedoemd geslacht, om 't welk thans Rome schreit—
 En 't is een Priester, die voor zo veel gruwlen pleit!

H E T V O L K.

Neen, nooit zal Rome heul bij zulk een monster zoeken.
 Al wie de Goden eert, moet een' Tarquijn vervloeken.

D E W I G C H E L A A R.

Hoe, Roekeloozen! schendt ge in 't eind' zo snood uw' pligt!
 Beoordeelt gij de Goön? Beeft voor hunn' bliksemfchicht!
 Wien ook hun gunst verkies, hij moet u heilig wezen.
 't Zij u genoeg, hunn' wil te aanbidden en te vreezen.

P O P L I C O L A .

Romeinen! deeze taal jaage u geen fiddring aan.
 Eerlang doen ons de Goón welligt hunn' wil verstaan.
 Weet, dat uw Mucius uit Romen is geweeken,
 Slechts van één slaaf verzeld, wiens trouw hem is gebleeken.
 Ziju doel is mij bekend. Men toef op de uitkomst. Ras
 Wordt mooglijk u die Held, wat u eens Brutus was.

A P P I U S .

Hoe groot zijn moed ook zij, zal hij een leger vellen?

H E T V O L K .

Men wacht' geduldig af, wat ons zijn komst zal spellen.

D E W I G C H E L A A R .

Hoe, toeft ge op Mucius? Dit waar vergeefs gebed.
 Ligt trof hem reeds het loon van zijn weerspanningheid.

P O P L I C O L A .

Ziet daar zijn Goden, die een' Dwingland wraak verschaffen;
 Maar in een' Mucius de deugd en grootheid straffen.

D E W I G C H E L A A R .

Onsterfelijke Goón! verdraagt gij deezen smaad,
 En 'k hoor uw' donder niet, die hem te morfel slaat!

POPPLICOLA.

De Dengd zal van de Goôn een eedler loon ontvangen.
 Romeinen! blijft uw hart hier nog in twijfel hangen?
 Is 't noodig, dat uw moed een naadre Godspraak wacht?
 Gij zwijgt?... Genoeg, dat elk op nieuw zijn' pligt betracht!
 Hoe! zoudt gij Mucius, die, door uw' roem gedreeven,
 Zich zelf' ten offer aan het Vaderland durft geven,
 Verraaden? daar zijn moed u ligt de zege biedt?
 Neen, Burgers! deeze schand' duldt uwe grootheid niet!

DE WIGCHELAAR, *tot het Volk.*

Welaan, volbrengt uw doel; blijft op de zege hoopen;
 Gaat voort met onbescroomd in uw verderf te loopen;
 Maar hoort nog eens van mij, wat u der Goden haat
 Door 't lillend ingewand der stieren spellen laat.
 De Honger, die u knaagt, geduurig meer verbolgen,
 Zal eindlijk door de Pest zich ijlings op zien volgen,
 En beide op 't wreedst verzeld van razernij en pijn,
 Uw' grond een open graf, een moordspelonk doen zijn.
 Een lange burgerkrijg zal uwe Jeugd verteeren,
 Uw tempels slechten, uw sieraën in asch verkeeren.
 'k Zag 't Kapitoel in puin, en Rome van rondsom
 Een barre woesteni, een vloek van 't Godendom.
 Hier, waar een Outer stond, hoorde ik de raaven krasfen;
 Ginds, waar een tempel rees, zag ik den distel wasfen.
 Een akelige damp, die uit den afgrond toog,
 Verborg de Zon, en rees al zwarter voor mijn oog.
 Ik voelde ondanks mij zelf' mij 't halr te berge rijzen.
 Ik schouw op nieuw, op nieuw doen mij de teeknen ijzen.
 't Orakel gaat gewis; het blaauw ontstoken bloed,

't Be-

't Bedorven hart, de long, die reeds gewormte voedt,
 't Spelt al afgrijslijkheên, 't spelt al een' drang van nooden...
 Ontziet de teeknen, keert, en siddert voor de Goden!

H E T V O L K.

Wij volgen, waar de wil des Hemels ons geleid.

P O P L I C O L A.

O Burgers! hoe mijn hart om uw verblindung schreit!
 Hoe, waant gij dat de Goón de deugd hier wederstreeven,
 Zij, die met eigen hand haar in uw' boezem schreeven,
 Of dat de glans eens troons hunn' vloek van 't misdrijf weer'?
 Neen, hun rechtvaardigheid kent Slaaf noch Opperheer.
 De mensch is aan den mensch volmaakt gelijk op aarde.
 De deugd bepaalt zijn' rang; verdienste maakt zijn' waarde.
 Het misdrijf slechts zonk laag, maar tot den laagsten trap
 Een vuige en aan den troon verkochte Priesterschap.
 Haar snoodheid zal de Goón voor een' Tarquijn doen spreken.
 Hij dekk' haar heerschzucht, en zij heiligt zijn gebreken,
 En geeft voor meer gezag en schandlijk eerbewijs,
 Den echten Godsdienst, die het hart veradelt, prijs.
 Neen, 't zijn de Goden niet, die hier de boosheid dekken,
 Of tot een toevlugt aan 't gekroonde misdrijf strekken.
 Hij slechts, die hier de deugd, hun schoonste beeldnis, mint,
 Hun Goedheid navolgt, zich door weldoen zalig vindt,
 En, door die eedle drift standvastig voortgedreeven,
 Zijn heil en grootheid zoekt in een verdienstlijk leven.
 Ziet daar alleen den mensch, die hen naar eisch vereert,
 En, hoe verlaaten, nooit vergeefs hun hulp begeert!

O Burgers! eert de Goón, maar eert hen in uw daaden....
 Ach, 't zijn die Huichlaars, die het snoodst hun zaak verraaden!

DE WIGCHELAAR.

'k Heb met geduld gehoord, hoe ver uw woede gaat.
 Is dit den dienst der Goón, die zenuw van den Staat,
 Is dit hun Priesterfchap voor 't oog des Volks te fchraagen?

POPULICOLA.

Ik eer de Goón, mijn taal kon Priestren fchaars behaagen.

DE WIGCHELAAR.

Gij hoont de Goden zelf, daar gij hunn' wil weerftaat.
 Ik ijver voor hunn' dienst, dien gij voor 't Volk verftaadt.

POPULICOLA.

Een dienst der Goden, dien geen Dwingland ooit zal weeren.
 't Heelal hem eeren doen, is ook 't Heelal regeeren.

LUCILIUS.

Men staak' dien woordenftrijd, en offere aan Jupijn.
 Zijn Opperpriester moog de Tolk der Goden zijn.

H E T V O L K.

Men offere, en poog in 't eind' der Goden wil te ontdekken.

A P.

A P P I U S.

Welaan, ik volg. Die wil mooge ons ten richtsnoer strekken!

P O P L I C O L A.

Gij eischt het, Burgers? Ach, ik zwicht voor 't Bijgeloof!

H O R A T I U S.

Bedroogen Volk! uw drift is voor de Reden doof!

Einde van het derde Bedrijf.

E

VIER-

VIERDE BEDRIJF.

Het Tooneel verbeeldt de Legerplaats van de Etruriërs. Men ziet verscheiden Tenten en eene menigte Krijgsknechten in 't verschiet. Op den voorgrond vertoont zich de Tent des Konings en die van de voornaamste Legerhoofden. Voor de Tent van Porfenna staat een Altaar, en ter zijde van het zelve een Vaas met vuur, benevens de overige gereedschappen, die tot eene plegtige offerhande vercischt worden.

EERSTE TOONEEL.

MUCIUS, *alleen.*

Hij is in een Etrurisech gewaad vermomd, en houdt een zwaard onder hetzelve verborgen.

'k **B**en zonder hindernis in 's Vijands heir gekomen.
Men schein in dit gewaad voor geen Romein tefchroomen;
En daar Etrurië mijn kindschheid heén zag vliên,
Waande elk, wanneer ik sprak, een' Landgenoot te zien.
Nu nog één poging, en 'k zie Rome zegevieren.
't Geluk, dat mij hier bragt, zal verder mij bestieren.

(Het zwaard voor een oogenblik voor den daghaalende.)

Dit zwaard beflist het lot van Rome en van Tarquijn,
En moet Porfenna, of mij zelve doodlijk zijn...

Maar

Maar hoe! wat's dit? Wat angst kruipt ijlings door mijn leden!
 Zie ik voor 't eerst mijn moed in nood te rugge treden?
 Of eischt de stem der Deugd, dat ik mijn poging staak',
 En Rome weérloos in 't geweld zijns Dwinglands raak'? (den.
 Neen, zwicht, vooroordeel! zwicht; mijn deugd durft u bestrij-
 Gij schraagt de Heerschzucht, maar gij doet de Menschheid lij-
 Uw invloed houdt een Volk in ketenen gekneld, (den.
 En leent den schijn van recht aan moordzucht en geweld.
 Hoe! 'k zou den Roover, die, door nooddruftaangedreeven,
 Mijn eigendom belaagt, gerust den doodsteek geven,
 En 't zou een misdaad zijn een' Booswicht dit te doen,
 Die op het leven van een schuldloos Volk durft woën?
 Wat recht heeft 't Opperhoofd van deeze slaafschce benden,
 Om Rome's Vrijheid door zijn' overval te schenden?
 Zijn sterkte en overmagt? Wel nu, men vell' die neér,
 En Rome's Dwingeland bezit zijn recht niet meer!
 Dat laage Vleizucht, die van troonen gunsten beedelt,
 En voor een schandlijk goud de snoodste daad veredelt,
 Een' Vorst, die de Aarde ontvolkte, als groot, als krijgsheld roem';
 Maar wie hem straffen dorst, een' Koningsmoorder noem',
 De reden wraakt een taal, die 't misdrijf glans kan leenen,
 Maar de onschuld, hoe verdrukt, verwijst tot hulploos weenen;
 Die 't moordtuig in de hand eens Konings knielend eert;
 Maar 't Volk het schild ontwringt, dat hunnen doodsteek weert.
 'k Beken, aan 't hoofd eens heirs, stond dit in mijn vermogen,
 Waar ik met meerder vuurs voor de eer ten strijd getoogen.
 Hoe had de zege daar mijn volle ziel verheugd...
 Maar neen! dit zegt mijn moed, mijne eerezucht — niet mijn deugd!
 Hier zouden Burgers, daar slechts vuige Slaaven sneeven,
 Wat kon aan Rome, aan de Aard', hier ooit vergoeding geven!
 Een druppel burgerbloed, dat voor de Vrijheid vliet,
 Betaalt al 't eerloos bloed der Dwingelanden niet! —

Genoeg, mijn moed herrijst. 't Vooroordeel is verdweenen.
 Porfenna durft zijn magt aan Rome's Dwingland leenen.
 'k Zie slechts den Moordnaar, die de deugd in 't aanschijn tart,
 En 'k duuw hem, zonder schroom, het reddend staal in 't hart.
 De deugd beffert mijn hand. Geen drift maakt mij vermeten.
 'k Zie op 't verdrukte Rome, en 'k voel een kalm geweten.
 Het Menschdom dankt de Goón, wanneer een Koning sneeft,
 En de Aarde juicht, zo vaak ze een' Dwingland minder heeft! —
 Maar 'k zie men nadert mij. 'k Ontwijk voor eerst hunne oogen.
 Goón, die voor Rome waakt, verfterkt mij in mijn poogen!

T W E E D E T O O N E E L.

PORSENNA, TARCHON, VOLSCENS, *een Etrurische*
 OPFERPRIESTER, *en verscheiden* LEGERHOOFDEN.

P O R S E N N A.

Befchermers van mijn' Troon, gij, op wier moed en raad
 Etrurië vertrouwt, uw Koning zich verlaat!
 Treedt toe; eer wij de Goón om verdren bijstand smeeken,
 Is 't noodig over Rome op nieuw met u te spreken.
 Besluiten wij voor 't laatst, eer mij mijn pooging mist;
 Men offre dan, en 't lot van Rome zij beflist!

(Porsenna plaatst zich voor den Altaar, aan zijne rechter zijde Volscens, die even prachtig als hij zelf gekleed is, aan zijne linker Tarchon, en vervolgens aan beide zijden de overigen, die met elkander eenen halven kring uitmaaken. De Priester staat ter zijde van den Altaar.)

't Is

't Is u bekend, wat doel mij tot den krijg kon noopen.
 Mijn hart stond nimmer voor eene ijde roemzucht open.
 Geen trek naar grootheid, of vermeerding van mijn land,
 Gaf, tot verderf mijns Volks, mij 't slagzwaard in de hand.
 Door 't lot eens Konings, die als balling zwierf, bewoogen,
 Volgde ik, mischien te ras, de stem van 't mededogen.
 Tarquijn nam in den nood zijn toevlugt tot mijn magt.
 'k Verbond mij aan zijn zaak, die ik rechtvaardig dacht.
 Niet dat ik Rome's val of dien des Raads bedoelde,
 Of mij de voorspraak van zijn wangedrag gevoelde;
 Neen, 'k wist zijne euveldaën, zijn trots en dwinglandij;
 'k Wist, wat in 't eind' het loon van zo veel snoodheid zij;
 Ook poogde ik nimmer, hoe Tarquinius mogt smeeken,
 Zijn' onspoed op den nek van 't Roomfche Volk te wreken.
 De zege, tot dien prijs, scheen mij te duur gekocht.
 Een minzaam vergelijk was alles, wat ik zocht.
 Ik wilde een voorbeeld van het haglijkst uitzicht weeren.
 Het staat geen Volkren vrij den zetel om te keeren.
 Ziet daar het eenigst recht, dat nog Tarquijn bezat,
 En dat mij billijk aan zijn zaak verbonden had.
 Gij weet, hoe vaak ik Rome aan 't krijgswaard zocht te ont-
 Hoe dikwerf ik mij vleide een vreedverdrag te treffen; (heffen;
 Vergeefs! de trotsche Raad verkoos veeleer den dood.
 Een laatste poging bleef mij ovrig in dien nood.
 Ik zond een' Afgezant, die hun mijn vriendschap meldde,
 En 't nieuw verdrag des Troons in hunne handen stelde;
 Die voor hun veiligheid mijn gantsche magt verbond,
 Zo ooit Tarquinius op nieuw zijne eedenfchond.
 Nu vleide ik mij, den vrede op nieuw te doen herleeven;
 Maar ook die laatste hoop heeft thans mijn hart begeven.
 De trots des Raads vermeert met Rome's veegen stand.
 Men gruuwt voor een verdrag, en hoont mijn' Afgezant.

T A R C H O N.

't Zij mij nog eens vergunt u voor een Volk te spreken,
 Wiens deugd, wiens grootheid mij zo dikwerf is gebleeken;
 Dat eens mijn jeugd bestierde, en thans, hoe zeer het kwijnt,
 Mij altijd nog geducht, en zelfs ontzaglijk schijnt.
 Tarquijn heeft nimmer in mijn hart een steun gevonden;
 'k Zag nimmer ons belang aan zijn belang verbonden;
 En waar mijn raad gevolgd, Porfenna's legermagt,
 Waar nimmer in het veld voor een' Tarquijn gebragt.
 Wie zo veel euveldaën zo eerloos heeft bedreeven,
 Word billijk aan de schand' ten vuigen prooi gegeven.
 'k Eerbiedig Rome zelfs, waar het zijn Dwingland straft,
 En 't lang verdrukte Volk in 't einde wraak verschaft.
 Wat recht heeft een Tarquijn, om op een' Troon te hoopen,
 Wien zijn geweld verheerde, en thans zijn gruwlen sloopen?
 Wat recht om te eischen, dat een deugdzaam nagebuur,
 Voor zijn belang, 't gevaar eens wreeden krijgs verduur'?
 Is hem, ter kwaader uur, die hulp belooft voordeezē,
 Zij is met stroomen bloeds hem reeds genoeg beweezen.
 Men zwichte in 't eind' voor 't lot, dat zijnen val besloot,
 En maake zich van Rome een duurzaam Bondgenoot.
 Wat staatsgesteldheid dan het Volk ook moog' verkiezen,
 Kan ooit E trurië bij deeze keus verliezen?
 Het blijft altijd geducht, met welk een' naam het prijkt,
 Of als Gemeenebest, of als een Koningrijk. (ven,
 'k Zie zelfs in 't voorbeeld, dat thans Rome aan de aard' durft ge-
 Niets, dat een deugdzaam Vorst op zijnen Troon doet beeven;
 Dat elk, die als Tarquijn het recht eens Volks vertreedt,
 Vrij sidde, en nooit het lot diens Dwingelands vergeet';
 Een Koning, die getrouw aan zijnen pligt durft wezen,

Heeft nimmer voor het Volk, dat hem aanbidt, te vreezen.
Zie daar voor 't laatst mijn' raad. Ligt wordt ze opnieuw ver-
Dan, wat ook de uitkomst zij, ik heb mijn' pligt betracht. (acht ;

V O L S C E N S.

Ik staa verbaasd die taal uit uwen mond te hooren.
De Zoon eens Konings poogt een muitend Volk te schoren,
En, door den schijn verblind van valsche erkentenis,
Vergeet wat hij zijn' roem en grootheid schuldig is!
Hoe, zal een nietig Volk, tot oproer staég genegen,
't Belang des zetels in uw oordeel overweegen?
Wat ooit Tarquijn misdeed, zijn voet betrad een' troon.
Hij was een Koning, en zijn wenk de wil der Goón.
Dan, schoon der Vorsten recht, zo stout in hem geschonden,
Niet ieder Koning aan zijn' onspoed hielt verbonden,
Verbood nog steeds 't belang van ons vereënd gewest,
Het Bondgenootschap met een vrij Gemeenebest.
Wie kan de Vriendschap van het weiffend Volk vertrouwen?
't Is 'haglijk, in den nood, op duizenden te bouwen.
Men kleze een' Koning hier. Zijn stem is aller stem.
Hij wenkt tot bijstand, en het Volk gehoorzaamt hem.

*(Hier komt Mucius op het Tooneel. Hij nadert, onder
het uitspreken der volgende regels, onmerkbaar ge-
duurig meer den Altaar.)*

'k Beken, een gruwzaam lot blijft steeds op Rome woeden;
Maar 't wijte aan zijnen trots zijn lange tegenspoeden.
Wat reeks van gunsten zijn aan zijn behoud besteed?
Hoe lang heeft taai geduid de plaats van recht bekleed?
Blijft Rome weêrstand biën, welaan dat Rome zinke!

Dat

Dat eer het aardrijk 't bloed zijns laatsten Burgers drinke,
 Eer 't siddrend waereldrond zijn rookend puin aanschouw',
 Dan dat een Koning voor hunn' hoogmoed zwichten zou!
 Zo leere een nietig Graauw, dat immer mogt weêrstreeven,
 Hunn' Koning hulde doen, en voor zijn wenken beeven;
 Zo werp' gerechte wraak den trots der Volkren neêr...

D E R D E T O O N E E L.

De Voorigen, MUCIUS.

MUCIUS, *ijlings met het zwaard op Volscens, dien
 hij voor Porfenna houdt, toeschietende.*

Sterf, Dwingland!

*(Terwijl Volscens aan den voet des Altaars dood ter neder
 valt)*

Rome, juich! uw vijand leeft niet meer!

(Hij werpt zijn zwaard van zich en vlugt.)

V I E R D E T O O N E E L.

De Voorigen, op MUCIUS na.

P O R S E N N A.

Waar ben ik? Goden, in mijn eigen heir verraaden!

Tot zijne Wachten.

Men vlieg' den Booswicht na!

TARCHON, *ter zijde.*

Tarquijn! uwe euveldaaden
Verdienden zulk een loon!

Tot Porfenna en de overigen.

Wel nu, gelooft men mij,
Dat Rome, ook in zijn' val, nog altijd vreeslijk zij?

P O R S E N N A.

Ik zie het al te wel, mij moest gij thans beweenen.
Een dwaaling redt mij; maar 't gevaar is niet verdweenen.

E E N D E R L E G E R H O O F D E N.

Men sleept den Moorder aan.

P O R S E N N A.

Nog lijst mijn hart 'er van!

V I J F D E T O O N E E L.

*De Voorigen, MUCIUS, door eenige Krijgsknechten
aangesleept, die hem voor den Koning plaatsen.*

P O R S E N N A.

Wie zijt gij, Booswicht? spreek! waar is uw moordgespan?

MU-

MUCIUS, *met eene bedaarde groothed.*

'k Ben een Romein. Mijn naam is Mucius. Gedreeven
Door de eer, wilde ik in u de dwinglandij doen sneeven.
Zie daar mijn doel. De moed, die mij uw' moord gebood,
Bezit ik nog; hij blijft mij bij in mijnen dood.
Ik sterf als een Romein, wien 't immer kan behaagen,
Met de eigen vaste ziel te lijden als te waagen.

P O R S E N N A.

Uw trots misleidt mij niet. Verban dien ijdlen waan.
Ik tref in u alleen het vloekgespan niet aan.
Dus spreek, eer u mijn wenk een feller wraak doe schroomen...
Wie staan u bij?

M U C I U S.

Mijn moed, mijn deugd, en de eer van Romein!

P O R S E N N A.

Hardnekkige! hoe nu?... uw trots klimt telkens meer?
Beef, dat gerechte wraak uw hoogmoed zwichten leer!
Maar neen! één vonk van deugd bleef in uw ziel ligt leven.
Beproeven wij vooraf, of ze u zij bijgebleeven.
Hoe stout uw snood ontwerp de duurste pligten schend',
Ligt bukt gij voor een magt, die zelfs de snoodste erkent.

Tot den Opperpriester.

Men steek het Outer aan.

Tot

Tot Mucius, na dat het Outer ontfoken is.

Welaan, wie ge ook moogt wezen,
 Dees hellige offervlam doe u de Goden vreezen!
 'k Bezweer u bij de Goón, die Rome met ons eert,
 Wier arm het moordzwaard van mijn' boezem heeft geweerd,
 En u in mijn geweld voor altoos heeft beslooten,
 Dat gij mij 't aantal meldt van uwe Vloekgenooten!
 Maar hoor, bij de eigen Goón, en sidder! mijnen eed.
 Indien gij 't hoog ontzag voor dit Altaar vergeet,
 En mij, na deezen stap, op nieuw tot wraak durft dwingen,
 Zal woede en razernij u uw geheim ontwringen,
 En een ontmenschte dood, na duldellooze pijn,
 Het loon, 't rechtvaardig loon, van zo veel boosheid zijn.
 De Goden straffen mij, zo ik mijn woord verbreeke,
 En hun geschonden eer niet op uw' schedel wreeke!

M U C I U S.

Hoe! waant gij dat mijn hart voor uw bedreiging beeft?

*(Terwijl hij zijne rechterhand in de offervlam steekt, en
 dezelve laat verbranden.)*

Zo weinig telt hij smart, die voor de Vrijheid leeft!

TARCHON, *ter zijde.*

Neen, zo veel heldenmoed blonk nimmer in mijne oogen!
 Verheven Jongeling, 'k eerbiedig zelfs uw poogen!

FOR-

P O R S E N N A.

'k Beken, ik staa verbaasd en sidder voor een' moed,
Die minder tegen mij, dan op u-zelven woedt.
Wat dolheid spoorde u aan u-zelven dus te schaaden?

M U C I U S.

Ik straf met vreugd een hand, die Rome kon verraađen.

P O R S E N N A.

'k Bewonderde uwen moed, stond ze onder mijn gebied.

M U C I U S.

Ware ik geen vrij Romein, 'k bezat die grootheid niet.

P O R S E N N A.

Welaan, uw Vijand durft met u naar de eerkroon streeven.
Wees vrij, vertrek! mijn hart heeft alles u vergeven.

(Hem zijn zwaard te rug gevende.)

Ontvang uw zwaard te rug. 't Was tot mijn' val bereid;
't Strekke u voortaan ten blijk van mijn genegenheid.

- MUCIUS, *het zwaard deftig met de linker-
hand aanvattende.*

Uw eerbied voor de deugd doet mijne erkentnis spreken,
Wat

Wat op uw dreigen nooit mijn lippen ware ontweeken.
 Drie honderd Helden, mij in jeugd en moed gelijk,
 Staan met mij in verbond. Wie onzer ook bezwijk',
 Wij hebben uwen dood op 't plegtigste gezworen.
 Het lot, niet mijn waardij, had mij het eerst gekooren;
 Maar tot den laatsten toe, zoekt elk van hun uw' val,
 Tot dat 'er een 't geluk, meer dan mij, dienen zal.
 Dit lot verbeidt een' man, wiens deugd, met recht gepreezen,
 Hem waardig maakte een Vriend van 't Roomsche Volk te wezen.

P O R S E N N A.

Grootmoedig Vijand! hoe ge u meer u-zelv' bewijst,
 Hoe mijn verwondring, mijn verbaasdheid meerder rijst?
 Hoe vreeslijk is een Volk, dat Vorsten durft weêrstreeven,
 Zijn krachten kent, en door de Vrijheid wordt gedreeven!

T A R C H O N.

Mijn Vader! uw belang, 't belang van uwen Staat,
 Bevestigt meer dan ooit mijn' reeds gegeven raad.
 Hoe kan Tarquinius voortaan uw hulp verwachten?
 Zoudt gij uw leven voor 't herstel zijns troons verachten?
 Hem straff' die ijdele waan, die slechts zijn schand' vergroot;
 Maar 't Volk van deezen Held worde ons ten Bondgenoot.
 Een Vijand, zo vol moeds....

Z E S D E T O O N E E L.

De Voorigen, EEN KRIJGSKNECHT.

DE KRIJGSKNECHT.

Een Afgezant van Rome,
Is met een vrijgeleide in 't leger aangekomen.
Hij eischt terstond gehoor.

TARCHON, *tot Porfenna*.

Wat zijn bericht ook meld',
't Baart geen verandering, daar 't uw dierbaar leven geldt.
Een enkel oogenblik kon ligt uw lot bepaalen.

P O R S E N N A.

Misfchien ziet Appius zijn' invloed zegepraalen.

T A R C H O N.

Hoe! 't Volk op nieuw ten prooi van zijnen Dwingeland?

M U C I U S.

Neen; nimmer, wat gebeur', zinkt Rome tot die schand'!

P O R S E N N A.

Hoe 't zij, men hoor' vooraf, wat Rome heeft beslooten,
Eer we iets bepaalen....

Tot

Tot Mucius.

Gij, toef bij mijn Legergrooten
Eene uitkomst, die het lot zo lang met nacht omtog.

MUCIUS, *ter zijde.*

Goón! dat geen nieuw verraad mijn list verijdlen moog!

Einde van het vierde Bedrijf.

V I J F D E B E D R I J F.

Het Tooneel verbeeldt een Plein voor den Tempel van Jupiter Kapitolinus. Ter zijde verstoont zich het Kapitoel.

E E R S T E T O O N E E L.

VALERIUS POPLICOLA, HORATIUS PULVILLUS,
DE WIGCHELAAR, HET VOLK, eenige BONDEL-
DRAAGERS.

POP L I C O L A.

Hoe! Rome zwicht, en ziet gerust zijn' val genaaken?
Geen roem van 't Voorgeslacht kan meer hun harteraaken,
En 't Volk, dat eens de wet aan 't magtig Alba gaf,
Hangt, knielend, van den wenk eens vuigen Wigchlaars af?
O Burgers! 'k zag uw Jeugd in 't oorlogsveld verflaagen;
Ik zag den hongersnood aan uwe harten knaagen;
De Dood heeft voor mijn oog op Gade en Kroostgewoed;
Maar dit, dit trof mij min, dan mij uw schande doet!
Dat Rome, dat weleer zich van 't Heelal deed vreezen,
Verkiest thans slaaf te zijn, daar 't eeuwig vrij kon wezen!

H E T V O L K.

Hoe diep zich Rome door het lot vernederd ziet,
Men wijte deeze schande aan al zijn Burgren niet.
Wij koozen staeg den dood voor een verachtlijk leven,
En nog is deeze keus een-aantal bijgebleeven,

POPPLICOLA.

Ik weet wat helsch verraad uw grootheid was bereid...

DE WIGCHELAAR.

Hoe! heeft der Goden stem den sterv'ling ooit misleid?

POPPLICOLA.

Zwijg van der Goden stem; zeg snoode Priesterlaagen.
De Goden haaten 't kwaad, schoon zijden Booswicht dragen.

HET VOLK.

Men vrees voortaan niet meer, dat wij te rugge treên.
Een vlugtig oogenblik zag ons mischien zo kleen.
Maar twijfelt ge of we op nieuw ons Vaderland beminnen?
Geleid ons, en gij ziet ons sterven of verwinnen!

DE WIGCHELAAR.

Hoe! daar men Jupiter alreé het offer slacht,
En ieder oogenblik 't bevel diens Gods verwacht?

POPPLICOLA.

't Bevel der Goden kan alleen hun opzet stijven.
Hunne eerste wet was steeds, der deugd getrouw te blijven.

Tot

Tot het Volk.

Welaan, beproeven wij of Rome's moed herleeft.
 Hij schar' zich aan mijn zij', die de eer ten doelwit heeft;
 En mogt het aantal, dat haare achtbre stem zal hooren,
 't Verraad doen siddren, en zijn snood ontwerp verstooren!

*(Het grootste aantal Burgeren voegt zich aan de zijde van
 Poplicola.)*

Tot den Wigchelaar.

Gij ziet, dat Rome slechts bedwelmd was!

DE WIGCHELAAR, ter zijde.

Welk een hoon!

Tot het Volk.

Te rug, verachters van de onsterfelijke Goón!
 Onttrekt ge u aan hunn' wenk, hoort dan hunn' donderspreken!

(Het Bliksemt. Een zwaare Donderslag volgt 'er op.)

Gij ijst? Beeft, dat de Goón zich opuw' weêrstand wreeken!

*De Tempel van Jupiter opent zich en vertoont den Op-
 perpriester in 't verschiet.*

POPICOLA, terwijl de Opperpriester tot aan den drempel van het Heiligdom nadert, ter zijde.

Wat magt van 't Noodlot werpt in eens mijn hoop ter neer,
Ik zwicht voor Priesterlist, en Romen is niet meer!

T W E E D E T O O N E E L.

De Voorigen, DE OPPEPRIESTER VAN JUPITER.

DE OPPEPRIESTER.

Wie zijn de onwaardigen, die Jupiter weêrstreeven,
En een rampzalig Volk der wraak ten offer geven?
Hij eischt, dat Rome op nieuw Tarquijn zijn trouwe zweer',
Den troon herstelle, en dien voortaan als heilig eer',
Zich aan de vriendschap van Porfenna toevertrouwe,
En zijn bemidling als een gunst der Goón beschouwe.
Wordt aan dien eisch voldaan, dan eindigt al uw leed,
En Rome's heil herrijst, zo schoon het immer deed;
Maar blijft uw hart zich tot een' langer weêrstand neigen,
Hooft dan met welk een straf de Goón uw boosheid dreigen.
Waant niet, dat gij door 't zwaard uws Vijands zult vergaan.
Die eedle dood wordt geen Romein meer toegestaan.
Een stormwind zal de leus tot uw verdelg'ing geven;
En ijlings slaat de grond, die Rome torscht, aan 't beeven.
Verwoesting waart in 't rond. 't Wordt alles omgekeerd,
Of door het Bliksemvuur, dan 't eenigst licht, verteerd.
De noodkreet rijst omhoog. Hoe fel de donders brullen,
Men hoort dit naar gegil alom de lucht vervullen;
Tot dat het aardrijk splijt met daverend geluit,

En

En alle in den nacht zijns diepsten afgronds sluit.
 Ziet daar met welk een straf de Goón uw' smaadbeloonen;
 Zo gij nog langer u hardnekkig blijft betoonen. —
 Rampzaal'gen, eer ge uw' trots, helaas te laat! beklagt,
 IJlt tot Porfenna, smeekt.....

D E R D E T O O N E E L .

De Voorigen, CLAUDIA.

C L A U D I A .

Romeinen! neen, vertraagt.
 Wat lot de Vrijheid in uw hart ook zij beschooren,
 Ik vorder van uw dengd, dat ge eerst mijn' eisch zult hooren,
 Waant niet, dat ik mij zelve in deezen stap beoog',
 Of u door mijne taal voor de eer te winnen poog';
 Neen, blijft uw hart de stem van 't Vaderland verachten,
 Wat zou ik, zwakke maagd, dan van mijn poging wachten?
 Ook hangt mijn lot niet af van 't geen ge in 't eind' bepaalt,
 Of hier de Dwinglandij of Vrijheid zegepraalt,
 Gij ziet, schoon alles knielt, mij nooit in slaafsche banden.
 Wie sterven kan, blijft vrij, en vreest geen Dwingelanden!
 Maar dit, dit eisch ik, dat gij Mucius verbeidt,
 En hem door uw besluit geen wisfen val bereidt.
 Romeinen! 'k eisch geen gunst. Neen, weest alleen recht-
 Uw eer was Mucius meer dan zijn leven waardig; (vaardig:
 En gij, gij zoudt ten loon van zijne dengd en trouw
 Het eerst den stap bestaan, die hem verdelgen zou?
 Neen, nimmer zal uw roem die laagheid u vergunnen.
 Ik ken uw dankbaarheid; zou ik hier twijfflen kunnen?

Ik dus u hoonen? Neen, wat ook het lot gebied',
Gij toeft op Mutius....

VIERDE TOONEEL.

De Voorigen, APPIUS.

APPIUS.

Hoop op zijn weêrkomst niet.
Zijn poging is mislukt. Hij stond den Vorst naar 't leven,
Maar deed, door schijn verblind, alleen zijn' Gunstling sneeven.
De Slaaf, die met hem toog, hem ziende in 's Vijandsmagt,
Heeft, door de vlugt gered, mij dit bericht gebragt.
Ik ijsde op zijn verhaal. Befef, of door dit poogen
Porfenna's vriendschap niet voor Rome zij vervloogen,
En of de Held, op wien zich al uw hoop verliet,
Na zijn mislukt verraad het levenslicht nog ziet?

POPPLICOLA.

Onsterfelijke Goôn! moest deeze hoop ook zwichten!
Ia Rome 't vreeslijk wit van al uw blikfemschichten!

CLAUDIA.

Romeinen! dit bericht jaage u geen sidring aan.
Uw Mucius, uw Held, heeft aan zijn' pligt voldaan.
Offchoon ik al mijn heil met hem in 't graf voel zinken,
Ziet gij geen traanen in mijn brandende oogen blinken.
Neen, voor zo laag een smart voel ik mij zelf te groot!

Ro-

T R E U R S P E L. 87

Romeinen, kent uw' plicht! Wat elstcht van u zijn dood?
Hij wilde een Vaderland op nieuw voor u verwerven,
U vrij van ketenen zien, of voor uw grootheid sterven.
Hij stierf! — en één Romein zou, om dit lot te ontvliên,
Zich immer in 't geweld eens wreeden Dwinglands zien?
Dat eer 't heelal vergaa! — Romeinen! hoort mij zweeten,
Met hem te sterven, of met u te triumfeeren!
En dat vergaa, wiens hart van 't eigen vuur niet gloeit,
Zo vaak de naam mijns Helds hem van de lippen vloeit!
Ziet daar alleen een troost, die Rome kan gehengen,
En die me eens op zijne asch van vreugd doet traanen plengen.

P O P L I C O L A. 7

Hoor, Rome! wat een Maagd van uwen moed verwacht!

A P P I U S.

Die trotscbe taal verstrekt ons tot geen legermagt.
Zij kan Porfenna's heir in 't bloedig strijdperk vellen,
Noch Mucius op nieuw het zwaard in handen stellen.

H O R A T I U S.

Men volg' haar op, en Rome is vrij, of in zijn' val
De schrik der Koningen, en de eerbied van 't Heelal!

D E O P P E R P R I E S T E R.

O Vader Jupiter! zal elk u strafloos hoonen,
En zich onwillig aan uw hoog bevel betoonen!

Wat vloek, rampzalig Volk! zonk op uw hoofden neêr,
 Dat ge alle hulp verſmaadt, hoe immer 't noodlot keer' t
 Voel 't vreeslijk zelfverwijt, dat u ten beul zal ſtrekken,
 Als gij, op Rome's puin, uw dwaasheid zult ontdekken.
 En daar, terwijl ge uw' trots en ijden weêrſtand doet, t
 U zelv' de moorders van uw Gade en Kindren noemt!
 Nog ſtaat de vriendschap van Porſenna voor u open;
 Maar dat uw hoogmoed zwichte, of blijf geen redding hoopen.
 Hoe! twijfelt ge of de Goôn uw heilloos doel weêrſtaan?
 Wat nut bragt Mucius u door zijn poging aan?
 Hij ſtierf, en Rome's ramp is slechts ten top gereezen,...

V I J F D E T O O N E E L.

De Voorigen, MUCIUS.

MUCIUS, met drift vóortredende.

Neen, zie hem leeven, beef, en leer de Goden vreezen!

DE OPPERPRIESTER.

Goôn!

APPLUS, ter zijde.

Welk een donderſlag!

C L A U D I A.

Wat zie ik? — (*met drift*) Rome is vrij!
 Zijn moed, zijn deugd, mijn hart, dit alles zegt het mij!

MU^s

T R E U R S P E L. 37

MUCIUS, tot *Claudia*.

Uw hart miskent mij niet; gij zaagt mij wederkeeren.

Tot het Volk.

Romeinen, juicht! Gij ziet de Vrijheid triumfeeren!

H O R A T I U S.

Kan 't zijn! — O meld ons, hoe dit wonder zij geschied?

M U C I U S.

Dit oogenblik van vreugd, van woeling, duldt dit niet.
Ik zal, bij meerder rust, uw' wensch voldoening geven.
't Zij u voor thans genoeg, dat wij zijn vrij gebleeven,
Dat zich Tarquinius van elk verlaaten vindt,
Dat uw verheven moed Porfenna overwint,
Dat hij veel eer verkiest uw Bondgenoot te wezen,
Dan langer voor de wraak, die hem vervolgt, te vreezen.

F O P L I C O L A.

O Rome, o Vaderland, was ons dit heil bereid!
Wat zegepraal, o Held! beloont uw dapperheid!

H E T V O L K.

Geen zegepraal kan glans aan zo veel grootheid leenen.
Grootmoedige! zie Rome aan uwe voeten weenen;

F 5

Hoor,

H E T V O L K.

Hoe, Snoodaart! Rome's nood....

A P P I U S.

Ik juichte in uwe ellend'.
 Reeds was mijn hoop op zege in 's Vijands heir bekend.
 Porfenna's laffe vrees heeft hem en mij verraaden;
 En 'k zie mij 't loon ontrakt van al mijne euveldaaden.

H E T V O L K.

Wat lot waar Rome door uw snood ontwerp bereid!
 Verrader! welk een loon verdient uw trouwloosheid!

A P P I U S.

Verkwist uw gramschap niet; wat rampen op mij wachten,
 Mijn grootheid blijft mij bij — zij leert me uw haat verachten.

C L A U D I A.

Mijn Vader! smoor een taal, die Rome in 't aanschijn tart...
 Romeinen! ach, zijn leed verscheurt mijn zwoegend hart!
 'k Verschoon zijn misdrijf niet, neen, 'k smeek om mededoogen.
 Hij blijft mijn Vader; ach, weest met mijn smart bewoogen!
 'k Aanbad mijn' Mucius, en 'k gaf hem voor uwe eer;
 Wijdde ik u al mijn heil, geeft mij mijn' Vader weêr!
 Dit uur, dit zalig uur, kan niets dan vreugd gehengen.
 Zou ik, waar alles juicht, alleen hier tranen plengen?

Neen,

Neen, Rome! neen, mijn Volk! 't is die edelmoedigheid,
 Die vrije Volkeren van Slaaven onderscheidt.
 Ach, slechts een oogenblik is ligt zijn deugd bezweeken:
 Uw goedheid zal zijn hart op nieuw voor haar ontsteken.
 Hoe heerlijk ziet uw gunst zich dan eerlang beloond!...

A P P I U S.

Houd op, Laaghartige! weet dat uw taal mij hoont.
 Hoe weinig kent gij mij! — Ik naar hun' bijval streeven?
 Ik knielen voor het Volk? — Vervloekt waarzulk een leven!

HET VOLK, *tot de Bondeldraagers.*

Men grijp' het monster aan!

A P P I U S, *hen afwijzende.*

Ik spot met uw geweld.

Een dolk voor den dag haalende.

Ziet hier wat lang mijn lot in mijne handen stelt!
 Neen, schoon de Vrijheid heel den aardboóm om mogt bloeien,
 Zij kan geen Appius aan haar triumfkar boeien.
 Nog groot, ook in zijn' val, durft hij uw gunst vermaên.
 Zijn hart had slechts één keus — of heerschen, of vergaan!
 O mogt die Vrijheid, die uw harten thans kan streelen,
 U al de gruwlen, die de wraak ooit uitdacht, teelen!
 Mogt Rome, eerlang ten prooi aan valschen glorie-schijn,
 De vloek des Volks, de spot des minsten Nabuurs zijn!

Ziet,

94 C. MUCIUS CORDUS,

Ziet, ziet het, tot 'een' smaad des aardbooms neêrgezongen,
Op nieuw aan 't schandlijk juk eens Dwinglands vastgeklonken,
Bij wien Tarquijs geweld, toen hij uw goud verflond,
Uw rechten stout vertrad, uw Vrouwen strafloos schond,
Uw beste Burgers tot een' schanddood dorst verdoemen,
En in uw klagten juichte, een zégen zij te noemen!
Ziet daar mijn' jongsten wensch. Verlaat met hem deeze Aard,
En 'k staar dit uitzicht aan, dat mij nog wellust baart!

(Hij doorsneekt zich.)

CLAUDIA, op het lijk van haaren Vader vallende.

Mijn Vader!... ach, wat heeft uw razerlij bedreeven!...
Mijn Vader!... Groote Goôn! moest hij zo schuldig sneeven!

HORATIUS.

Dus loont in 't eind' de zucht naar magt en heerschappij.

MUCIUS, tot Claudia.

Verban uw tederheid. Geliefde! — Rome is vrij!

E I N D E.

Bij de Uitgever deezes zijn gedrukt en te bekomen,
de volgende Werken van deezen Antheur.

FERDINAND EN CONSTANTIA, 2 Deelen gr. 8vo. met Platen.

JULIA, nieuwe Druk gr. 8vo met Platen.

BRIEVEN OVER VERSCHIEDEN ONDERWERPEN, 6 Deelen gr. 8vo.

DAGBOEK MIJNER GOEDE WERKEN, gr. 8vo.

VRIEND VAN 'T VADERLAND, gr. 8vo.

ROMANCES, gr. 8vo.

ZEDELIJKE VERHAALLEN, 2 Deelen gr. 8vo.

HET GRAFF, gr. 8vo.

BIJDRAAGEN ter bevordering van schone Konsten en Wetenschappen,
mede door JACOBUS KANTELAAR, 2 Stukken gr. 8vo.

THIRZA, Treurspel gr. 8vo.

LADIJ JOHANNA GRAIJ, Treurspel gr. 8vo.

INES DE CASTRO, Treurspel gr. 8vo.

DE PATRIOTTEN, Tooneelfpel gr. 8vo.

FANNIJ, een Fragment gr. 8vo. en Duodecimo.

CATS WERKEN, uitgegeeven door Mr. R. FEITH, 10 Deelen
met Platen 12vo.

